

Latvijas Republikas Satversmes tiesas sēde

2014. gada 24. novembrī

Sēdi vada Latvijas Republikas Satversmes tiesas priekšsēdētājs

Aldis Laviņš.

A. Laviņš.

Labrīt! Sēdieties, lūdzu!

Tiesas sēdi pasludinu par atklātu.

Tiks izskatīta lieta Nr. 2014-03-01 *“Par Republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu likuma 15. panta pirmās daļas, ciktāl tā nepieļauj vēlētāju apvienībām iesniegt kandidātu sarakstus novados, kuru iedzīvotāju skaits ir lielāks par 5000, un republikas pilsētās, atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. un 101. pantam”*.

Lietu izskatīs Satversmes tiesa šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs **Aldis Laviņš**,

tiesneši: **Kaspars Balodis, Kristīne Krūma, Gunārs Kusiņš, Uldis Ķinis un Sanita Osipova.**

Tiesas sēžu sekretāre **Elīna Kursiša.**

Pieteikuma iesniedzēji lietā ir vēlētāju apvienības „Jūrmalnieki” kandidāti Rihards Pētersons, Jana Simonovska, Uldis Kronblūms, Kārlis Vilciņš.

Vai, lūdzu, šīs personas ir ieradušās uz lietas izskatīšanu?

L. Liepa.

Labrīt, godātā tiesa! Ir ieradušās divas no šīm personām — **Jana Simanovska** un **Uldis Kronblūms**. Divus pārējos pārstāv **Mārtiņš Daģis** un advokāts **Lauris Liepa**. Ir notariāli apstiprinātas pilnvaras un arī advokātu orderi.

A. Laviņš.

Paldies. Tātad pēc kārtas es aicināšu uzrādīt lūdzu personu apliecinošus dokumentus tiesas sēžu sekretārei.

Tātad Jana Simanovska ir ieradusies... Uldis Kronblūms... Pārējās divas personas... Lauris Liepa pārstāv kuru no...?

L. Liepa.

Abas personas ir izsniegušas pilnvaras gan Mārtiņam Daģim, gan Laurim Liepam kā advokātu biroja „Borenus” juristiem, līdz ar to mēs pārstāvam gan vienu, gan otru...

A. Laviņš.

Jā... tāpat Rihardu Pētersonu divas personas pārstāv, ja?

L. Liepa.

Jā...

A. Laviņš.

Uz pilnvaras pamata... un uz ordera pamata...

L. Liepa.

Jā, abi divi... gan pilnvaras ir no Vilciņa un no Pētersona un arī orderi.

A. Laviņš.

Pateicos par skaidrības ieviešanu. Ir noskaidrots.

Institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu — lietā ir Latvijas Republikas Saeima. Saeimu pārstāv Jānis Pleps. Pilnvara ir iesniegta, vajadzētu būt lietas materiālos.

A. Laviņš.

Un personu apliecinošu dokumentu arī lūdzu uzrādiet... Paldies.

Lietā par pieaicinātām personām ir atzītas Tieslietu ministrija, Latvijas Republikas tiesībsargs, kā arī Latvijas Pašvaldību savienība. Vai šo institūciju pārstāvji ir ieradušies?

Tieslietu ministrijas pārstāvis... Paldies. Arī uzrādiet, lūdzu, personu apliecinošu dokumentu sekretārei...

No Tiesībsarga biroja... Lūdzu!

Un Latvijas Pašvaldība savienības pārstāvis... Jā...

Tā, pirms ejam tālāk, uzklausišu no pusēm, kādi būtu procesuālie lūgumi, kas sekmētu lietas izskatīšanu.

No pieteikuma iesniedzēju puses? Lūdzu!

L. Liepa.

Godātā tiesa! Vispirms jau mēs lūgtu tiesu apmierināt to lūgumu, kuru mēs esam izteikuši, iesniedzot rakstveida dokumentus. Proti, mēs lūgtu lietā pieaicināt divus ekspertus, kuru viedoklis varētu mums padziļināti likt saprast, pirmkārt, jau to, kāds ir politiskais process un politisko partiju nozīme politiskajā procesā Latvijā un demokrātiskā iekārtā kopumā, tas ir, tiesību speciālists Eiropas Savienības tiesas tiesnesis Egils Levits un arī politikas zinātņu speciālists doktors Ivars Ijabs.

Abu personu līdzšinējā darbība, kā arī viņu publikācijas ir pamats tam, ka mēs varam izdarīt secinājumu, ka gan doktora Levita, gan doktora Ijaba līdzdalība šīs lietas izskatīšanā varētu ļaut mums saprast divus ļoti būtiskus jautājumus. Pirmkārt, politisko partiju loma un nozīme politiskajā procesā. Otrkārt, atšķirības starp politisko partiju darbību nacionālas nozīmes politiskā procesā parlamentārā iekārtā un politisko partiju lomu pašvaldību darbībā, jo šeit ir zināma ūdensšķirtne, kuru, mums ir jāsecina, diemžēl arī tātad godātais Saeimas pārstāvis vai Saeima tātad savos paskaidrojumos nav pietiekami skaidri nošķīrusi. Un tam, protams, ir būtiska nozīme šīs lietas izskatīšanā, jo mēs runājam nevis par Saeimas vēlēšanām, bet par pašvaldību vēlēšanām. Pirmkārt.

Un otrkārt. Tātad attiecībā uz abu pieaicināto personu ekspertīzi... neapšaubāmi, es vēlētos arī tātad noskaidrot un saprast vēlēšanu tiesību... konkrētāk, pasīvo vēlēšanu tiesību saturu, tas ir, ciktāl personas vēlēšanu tiesības ir vai nav ierobežotas ar apsvērumu, ka pašvaldību vēlēšanās sarakstu drīkst iesniegt tikai politiskās partijas, bet vēlēšanu apvienībām šādas tiesības ir tikai mazāka apmēra pašvaldības, kurās iedzīvotāju skaits nepārsniedz 5000, kā paredz pašlaik spēkā esošā norma.

Lūgtu šo mūsu lūgumu apmierināt.

Un, godātā tiesa, mums ir arī viens papildus lūgums, kas ir lielā mērā iniciēts, ņemot vērā Saeimas 20. novembra lūgumā paustajam viedoklim... tātad šeit Saeima ir lūgusi pieaicināt gan doktoru Dainu Bāru, gan arī biedrību „Latvijas Lielo pilsētu asociācija”, tās pārstāvi...

Par tiem lūgumiem es izteikšos vēlāk. Tad acīmredzot procesuālā kārtībā vispirms ir jānoskaidro, vai Saeima šos lūgumus uztur un par tiem mēs, protams, arī izteiksimies.

Taču šajā Saeimas lūgumā ir cita starpā norādīts, ka... tajā skaitā profesore Bāra ir arī ekspertu grupas Pārvaldības pilnveidei locekle, ko ir izveidojis Latvijas Valsts prezidents. Un šajā lūgumā ir norādīts, ka šī ekspertu grupa ir sagatavojusi ziņojumus par pašvaldību sistēmas un politisko partiju sistēmas pilnveidošanas iespējām Latvijā.

Mēs, neapšaubāmi, bijām ieinteresēti par to, ka... ja šāds ziņojums ir tapis, tas vistiešākā veidā attiecas uz šodien izskatāmās lietas būtību. Proti, par pašvaldību sistēmas un

politisko partiju sistēmas pilnveidošanas iespējām. Par šiem ziņojumiem ir izteicies arī Valsts prezidents norādot tāpat, ka tiek gatavota likumdošanas iniciatīva, kurā cita starpā tiks palielināts to personu skaits, kas ir nepieciešams, lai politisko partiju varētu nodibināt, tādējādi iespējas radīt jaunu politisko partiju kļūs vēl sarežģītākas.

Mēs bijām ieinteresēti iepazīties ar šo ziņojumu, taču mūsu pārstāvjiem norādīja, ka ziņojums šobrīd publiski nav pieejams, kaut arī ir jau pabeigts. Un tas varētu būt publiski pieejams vēlāk. Neapšaubāmi mēs tāpat lūgtu... mēs būtu ļoti ieinteresēti ar šo ziņojumu iepazīties gan tādēļ, ka tas saturiski attiecas uz šodienas izskatāmo lietu, gan vēl jo vairāk tādēļ, ka profesore Bāra ir bijusi darba grupā un jāatzīst arī, ka mūsu lieliskais kolēģis Jānis Pleps arī bija...

A. Laviņš.

Bet noformulējiet lūgumu, lūdzu, saistībā ar šo...

L. Liepa.

Līdz ar to, ņemot vērā manis pausto pamatojumu, mēs lūgtu Satversmes tiesai izprasīt un pievienot lietas materiāliem ziņojumu, kas ir norādīts Saeimas lūgumā, tāpat ekspertu grupas sagatavotajā ziņojumā par pašvaldību sistēmas un politisko partiju sistēmas pilnveidošanas iespējām Latvijā.

A. Laviņš.

Skaidrs.

L. Liepa.

Mēs nevaram konkretizēt, jo mums nav zināms šī ziņojuma noslēguma dienas datums, bet mums ir zināms, ka gan kolēģis Pleps, gan profesore Bāra ir šīs darba grupas autori.

A. Laviņš.

Paldies, lūgumi ir skaidri.

L. Liepa.

Vairāk lūgumu mums šobrīd nav.

A. Laviņš.

Paldies.

Vēl pārējiem? Nebūs citu lūgumu.

Saeimas pārstāvim? Jūsu apsvērumi attiecībā uz šiem lūgumiem, jo ir divi lūgumi pieteikti...?

J. Pleps.

Attiecībā uz tiesneša Levita pieaicināšanu un attiecībā uz doktora Ivara Ijaba pieaicināšanu — pēc tiesas ieskatiem. Saeima uzskata, ka, protams, ja tas ir iespējams, šo personu viedokļu izklausīšana varētu būt... šos argumentus... Un attiecīgi mēs arī esam saskatījuši nepieciešamību šajā jautājumā iedziļināties politikas zinātnē un arī lūguši pieaicināt, kā jau Liepas kungs minēja, asociēto profesori Dainu Bāru.

Un savukārt attiecībā uz iepriekš izskanējušiem ekspertu grupas ziņojumiem, es pieļauju, ka profesore Bāra varēs vislabāk izstāstīt situāciju kā pieaicinātā persona, kas ir ar šiem ziņojumiem... Bet tie ir divi ziņojumi. Ziņojums par pašvaldības sistēmas pilnveidošanu ir pieejams Prezidenta mājaslapā. Attiecībā uz politisko partiju sistēmas pilnveidošanu... Šis ziņojums ir pabeigts un es domāju, ka profesore Bāra varēs arī informēt par iespējām ar to iepazīties... ar šo ziņojumu.

Tas ir viedoklis par pieteikuma iesniedzēju pieteiktajiem lūgumiem.

A. Laviņš.

Jā, tātad, jūs norādāt, ka ir runa par diviem ziņojumiem patiesībā... Viens no ziņojumiem ir pieejams, publiski ir pieejams...

J. Pleps.

Prezidenta mājaslapā...

A. Laviņš.

... Prezidenta mājas lapā. Un otrs ziņojums?

J. Pleps.

Otrs ziņojums ir pabeigts un pēc manā rīcībā esošās informācijas šīs nedēļas laikā viņam vajadzētu būt arī arīdzan būt Prezidenta mājaslapā.

A. Laviņš.

Paldies.

Vai tiesnešiem ir jautājumi pieteikuma iesniedzēju pusei, lai noskaidrotu kādus svarīgus aspektus šo pieteikto procesuālo lūgumu izlemšanā? Nebūs. Labi.

Vārds Saeimas pārstāvim procesuālo lūgumu izteikšanai.

J. Pleps.

Jā, jūsu godība. Saeima ir iesniegusi šo lūgumu arī rakstveidā 20. novembrī. Un Saeima lūdz uz klausīt... lūdz noteikt par pieaicinātām personām un uz klausīt šajā lietā vēl divas pieaicinātās personas. Kā jau pieteikuma iesniedzēja pārstāvis, aizsteidzoties priekšā minēja, tāpat politikas zinātņu asociēto profesori doktori Dainu Bāru un biedrības „Latvijas Lielo pilsētu asociācija” pārstāvi.

Manuprāt, pieteikuma iesniedzēju pārstāvja vērstā uzmanība uz apstākli, ka šeit nepieciešama politisko procesu analīze un norādes uz ekspertu grupas ziņojumiem, parādīja profesores Bāras uz klausīšanas lietderību un nepieciešamību, un deva arī papildus argumentus tam, ko mēs esam minējuši rakstveida iesniegtajā lūgumā. Un attiecībā uz „Latvijas Lielo pilsētu asociāciju” Saeima vērs uzmanību, ka šī biedrība pārstāv republikas pilsētu intereses, tās ir izveidojušas lielās Latvijas pašvaldības republikas pilsētas un, tā kā lietā izskatāmais jautājums skar pašvaldību vēlēšanu norisi republikas pilsētā, mēs uzskatām, ka republikas pilsētu izveidotās biedrības pārstāvja uz klausīšana varētu dot papildus argumentus un varētu dot tieši faktoloģisko informāciju, kāds ir politiskais process lielajās republikas pilsētās, kāda ir politisko partiju loma un vai tur pastāv demokrātiska konkurence un politiskais plurālisms.

A. Laviņš.

Paldies.

Pieteikuma iesniedzēji... Vēlaties izteikt savu apsvērumus par šo lūgumu?

L. Liepa.

Paldies, godātā tiesa. Pavisam noteikti. Labprāt atbalstām lūgumu pieaicināt profesori Bāru šeit kā ekspertu.

Par „Lielo pilsētu asociāciju” varētu sacīt, ka tās ir tikai deviņas no kopumā gandrīz 120 Latvijas pašvaldībām. Nu, mēs nesaskatām kādu īpašu lomu un vietu lielajām pilsētām šajā debatē. Mēs uzskatām, ka tās ir tieši tāpat pašvaldības, kā pārējās vairāk kā simts Latvijas pašvaldības. Līdz ar to šo otro lūgumu atstāt tiesas ieskatā.

Paldies.

A. Laviņš.

Vai tiesnešiem ir jautājumi Saeimas pārstāvim attiecībā uz lūgumu?... Pieteicēju pārstāvjiem.... Tiesnese Kristīne Krūma uzdos jautājumu.

K. Krūma.

Man ir jautājums, vai jūs apņematies nodrošināt to, ka pieaicinātā persona, tiesnesis Levits, varēs ierasties uz tiesas sēdi un sniegt mutvārdu paskaidrojumus?

L. Liepa.

Godātā tiesa! Pirms mēs šo lūgumu paudām, un tas, kā jūs redzat no lietas materiāliem, ir bijis faktiski jau labu laiku atpakaļ, tāpēc mēs gandrīz pirms gada iesniedzām šo savu pieteikumu, gada sākumā es esmu sazinājies gan ar tiesnesi Levitu, gan ar doktoru Ijabu un izstāstījis lietas būtību un vaicājis, vai viņi varētu Satversmes tiesas procesā sniegt savu viedokli... Attiecībā uz viedokļa sniegšanu, par kura saturu man tiešām nav ziņu, taču par viedokļa sniegšanu es saņēmu pozitīvu atbildi. Kā zināms, Satversmes tiesas līdzšinējā praksē, šie viedokļi ir sniegti gan rakstveidā, gan arī rakstveidā un mutvārdos, gan arī tikai mutvārdos... tāpēc visnotaļ plašā formā... Es lūgtu rast iespēju, protams, ne tikai iepazīties ar rakstveida viedokli, bet arī uzaicināt uz sēdi... Nu, par pieejamību man grūti pateikt... jo par kalendāriem man nav ziņu no šīm attiecīgajām personām... par pieejamības laiku...

K. Krūma.

Ja tiek iesniegts rakstveida viedoklis, tad par kādu termiņu mēs runājam? Jo tiesa arī plāno savu grafiku un tiesas sēžu laikus....

L. Liepa.

Godātā tiesa! Man tiešām uz to tiešām ir ļoti grūti atbildēt, jo es neesmu saskaņojis šādu jautājumu ar konkrētajām personām. Iesniedzot pieteikumu es vaicāju, vai principā būtu iespējams sniegt viedokli Satversmes tiesai... un abi ekspertu kandidāti atbildēja labvēlīgi. Par precīziem laikiem es neesmu par to runājis diemžēl. Man jāatvainojas.

K. Krūma.

Vai tad jūs spētu nodrošināt to, ka mēs lietu varam izskatīt savlaicīgā laikā, ja jūs nevarat nodrošināt un jūs nesat sazinājušies par grafikiem...?

L. Liepa.

Jā, es kautrējos būs pārāk precīzs... jo, pirmkārt, tas varētu tiesai radīt iespaidu, ka es esmu zināmā mērā instrumentējis šo liecinieku saturu, viņu viedokļu saturu... bet par to, kādā laikā šāds viedoklis tiktu sniegts, Satversmes tiesas praksē līdz šim ir bijuši viens vai vairāki mēneši... tā kā grūti pateikt, kā tas būtu šajā lietā... atkarībā no laika, kāds ir pieejams šīs lietas izskatīšanai.

Kas attiecas uz pieteicēju nostāju, mēs uzskatām, ka līdz nākamajām pašvaldību vēlēšanām ir pietiekami ilgs laiks, lai veiktu nepieciešamos grozījumus, ja tie arī būtu jāveic pēc Satversmes tiesas labvēlīga sprieduma. Mums ir viss laiks, kas ir nepieciešams Latvijas politiskās sistēmas uzlabošanai. Un, protams, procesuālie termiņi, kādos Satversmes tiesa izskata lietas.

A. Laviņš.

Labi. Paldies.

Ir vēl. Tiesnesis Kušiņš. Lūdzu!

G. Kušiņš.

Jā. Es gribēju pajautāt... Jūs sazinājāties ar Levita kungu, cik es sapratu, gadu atpakaļ... Sakiet, lūdzu, vai kāda svaigāka sazināšanās vai komunikācija attiecībā uz šo lietu jums nav bijis? Gads ir diezgan sens laiks.

L. Liepa.

Jā. Nu mūsu lūgums ir iesniegts augustā... precīzi 12. augustā. Tas notika vasaras mēnešos, kad es arī saņēmu labvēlīgu attieksmi. Es tiku informējis par to, ka šī lieta ir nozīmēta mutvārdu izskatīšanai. Tajā brīdī es informēju abas pieminētās personas un attieksme bija labvēlīga, bet par precīziem laikiem es neesmu runājis... kādos būtu pieejams šādu viedokli sniegt...

A. Laviņš.

Paldies.

Sēdieties, lūdzu.

Pieteiktos lūgumus Satversmes tiesa izlems apspriežu istabā.

Uzgaidiet brītiņu!

(Pārtraukums.)

A. Laviņš.

Sēdieties, lūdzu!

Tātad Satversmes tiesa apspriežoties nolēma: daļēji apmierināt pieteikuma iesniedzēju pieteiktos lūgumus.

Tātad lūgums attiecībā uz Egila Levita un Ivara Ijaba pieaicināšanu ir apmierināts. Šajā ziņā norādām, ka pieteikuma iesniedzējiem ir jānodrošina Egila Levita klātbūtne procesā.

Attiecībā uz lūgumu izprasīt un pievienot lietas materiāliem ziņojumus, kas ir minēti Saeimas lūgumrakstā, šis lūgums ir noraidīts.

Attiecībā uz Saeimas pārstāvja pieteikto lūgumu... lūgums ir apmierināts... tātad Daina Bāra un biedrība „Latvijas Lielo pilsētu asociācija” arī tiek pieaicināti par pieaicinātajām personām šajā procesā.

Tā, pirms ejam tālāk... Vaicāšu... Papildus norādīšu, ka Satversmes tiesa ir pieņēmusi lēmumu pieaicināt par pieaicināto personu sociologu Arni Kaktiņu ar to pašu motivāciju, ko minēja gan pieteikuma iesniedzēju pārstāvis, gan Saeimas pārstāvis.

Pirms ejam tālāk... es vaicāšu, vai ir kādi apsvērumi, kādā secībā Satversmes tiesai būtu jānoklausās pieaicinātās personas? Lūdzu, no pieteikuma iesniedzēju puses.

L. Liepa.

Jā, godātā tiesa! Liels paldies par iespēju izteikties attiecībā uz šo te mūsu izteikšanās kārtību.

Nu, tā kā te jau tika sniegti viedokļi šajā lietā, tad mēs varētu pieturēties pie tās kārtības, kādā mēs tos varam saturiski sakārtot. Tātad — tā varētu būt Tieslietu ministrija, pēc mūsu abu pārstāvju izteikumiem, pēc tam... pēc Tieslietu ministrijas tiesībsargs, tad Pašvaldību savienība... nu un attiecībā uz ekspertiem... tad secīgi varētu būt vispirms tie eksperti, kurus ir pieteicis pieteicējs, un attiecīgi iestādes, šajā gadījumā Saeimas, eksperti pēc tam. Un attiecībā uz sociologu jāskatās ir tiesas ieskatā...

A. Laviņš.

Paldies.

Saeimas pārstāvim šajā ziņā ir kādi apsvērumi?

J. Pleps.

Es varu tikai pilnībā pievienoties godājamā pieteikuma iesniedzēju pārstāvja piedāvājumam un to atstāt tiesas ieskatā, kā tiesa redz šī procesa virzību.

A. Laviņš.

Paldies.

Tātad Satversmes tiesa arī šādā secībā noklausīsies pieaicinātās personas. Vispirms Tieslietu ministrija, tad Latvijas Republikas tiesībsarga pārstāvis, tad sekos Latvijas Pašvaldību savienība, tālāk Egilu Levitu uzskatīsim, tad Ivaru Ijabu, tad Dainu Bāru, tālāk biedrība „Latvijas Lielo pilsētu asociācija” un visbeidzot Arni Kaktiņu.

Pārejam pie lietas izskatīšanas pēc būtības.

Vārds ziņojuma sniegšanai tiesnesim Kusiņam. Lūdzu!

G. Kusiņš.

2013. gada 13. novembrī Satversmes tiesā tika saņemts pieteikums par lietas ierosināšanu, ko iesniedzis Rihards Pētersons, Jana Simanovska, Uldis Kronblūms un Kārlis Vilciņš.

Pieteikumā lūgts atzīt, ka Republikas pilsētu domes un novada domes vēlēšanu likuma 15. panta pirmo daļu, ciktāl tā nepieļauj vēlētāju apvienībām iesniegt kandidātu sarakstus novados, kuru iedzīvotāju skaits ir lielāks par 5000, un republikas pilsētās, par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 91. un 101. pantam.

2014. gada 10. janvārī Satversmes tiesas 1. kolēģija ierosināja lietu Nr. 2014-03-01 „Par Republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu likuma 15. panta pirmās daļas, ciktāl tā nepieļauj vēlētāju apvienībām iesniegt kandidātu sarakstus novados, kuru iedzīvotāju skaits ir lielāks par 5000, un republikas pilsētās, atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. un 101. pantam”.

2014. gada 10. martā Satversmes tiesa saņēma Saeimas atbildes rakstu.

Par pieaicinātajām personām lietā tika atzītas Tieslietu ministrija, Latvijas Republikas tiesībsargs un biedrība „Latvijas Pašvaldību savienība”.

Tika pieprasīta arī informācija no Centrālās vēlēšanu komisijas.

Lietai pievienoti saņemti pieaicināto personu viedokļi un citi lietas sagatavošanas gaitā iegūtie materiāli.

Lēmums par lietas nodošanu izskatīšanai pieņemts 2014. gada 9. jūnijā.

2014. gada 14. jūlijā lietas dalībniekiem ir paziņots par lietas izskatīšanu rakstveida procesā.

Ar lietas materiāliem 2014. gada 22. jūlijā iepazinies Saeimas pilnvarotais pārstāvis Jānis Pleps un 2014. gada 29. jūlijā — pieteikuma iesniedzējs Uldis Kronblūms.

Satversmes tiesa 2014. gada 28. oktobrī pieņēma lēmumu par lietas izskatīšanas turpināšanu tiesas sēdē ar lietas dalībnieku piedalīšanos.

Lietas dalībniekiem 2014. gada 30. oktobrī rakstveidā ir paziņots par tiesas sēdi ar lietas dalībnieku piedalīšanos un paziņojums par lietas izskatīšanu tiesas sēdē ar lietas dalībnieku piedalīšanos ir publicēts šā gada 31. oktobrī oficiālajā izdevumā „Latvijas Vēstnesis”.

Ar lietas materiāliem 2014. gada 19. novembrī ir iepazinies Saeimas pilnvarotais pārstāvis Jānis Pleps un šā gada 21. novembrī pieteikuma iesniedzējs Uldis Kronblūms.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Tiesnešiem vaicājam... vai ir jautājumi par ziņojumu? Nebūs. Paldies.

Tātad vārds šobrīd tiek dots pieteikuma iesniedzēju pusei par lietas faktisko apstākļu un juridisko pamatojumu izklāstu.

Bet, pirms tam daži apsvērumi, cik pieteikuma iesniedzējiem būtu nepieciešams laiks?

L. Liepa.

Godātā tiesa, mēs vēlētos lūgt iespēju izteikties visiem, kas piedalās šeit procesā, tātad gan pašiem pieteikuma iesniedzējiem un pārstāvjiem, un atļaut mums izteikties aptuveni vienas kalendārās stundas laikā.

Un līdzīgi tāpat arī šādu laiku pēc nepieciešamības dot arī Saeimai.

Mēs zinām, ka Satversmes tiesas reglaments paredz katram pārstāvim 30 minūšu termiņu. Mēs no līdzšinējās tiesu prakses arī zinām, ka tādās sarežģītākās lietās Satversmes tiesa ir bijusi labvēlīga un piekritusi pagarināt, sniedzot tādu pašu iespēju arī pretējās puses pārstāvim... Mēs noteikti neatkārtosim visu to, ko mēs vēlētos Satversmes tiesai likt galdā, un tomēr katram no šeit klātesošajiem ir svarīgas lietas, ko teikt. Un ja mēs paliktu pie 30 minūtēm šeit klātesošajiem, tad sanāk, ka katram mazāk kā 10 minūtes. Tas nav saturiskas diskusijas priekšmets. Mēs lūgtu tomēr....

A. Laviņš.

Paldies.

Saeimas pārstāvim apsvērumi par nepieciešamo laiku paskaidrojumu sniegšanai?

J. Pleps.

Manuprāt, attiecīgo termiņu ļoti precīzi nosaka Satversmes tiesas procesa saistošās tiesību normas — tās ir 30 minūtes katrai pusei.

A. Laviņš.

Labi. Tātad Satversmes tiesa šajā ziņā nolemj, ka gan pieteikuma iesniedzējam, gan Saeimas pārstāvim tiks piešķirtas 30 minūtes paskaidrojuma sniegšanai un lūgums līdz ar to tad jums... tā kā jūs esat četri... savā starpā izlemiet, cik daudz katrs no jums atvēlētā laika izmantos paskaidrojumu sniegšanai.

Labi. Tātad... kā jau es minēju, vārds pieteikuma iesniedzējam paskaidrojumu sniegšanai par lietas faktiskajiem apstākļiem un juridisko pamatojumu. Lūdzu!

L. Liepa.

Godātā tiesa! Paldies par atvēlēto iespēju.

Vai es varētu lūgt attiecībā uz faktiskajiem apstākļiem neatkārtot to, kas ir mūsu rakstveida paskaidrojumos un kas faktiski jau paņemtu 20 minūtes no visa atvēlētā laika.

Paldies jums.

Mēs pavisam īsi pie faktiskajiem apstākļiem vēlētos norādīt tikai to, ka 2013. gada 22. aprīlī Jūrmalas pilsētas Vēlēšanu komisijā tika iesniegts vēlētāju apvienības „Jūrmalnieki” kandidātu saraksts pagājušā gada 1. jūnija pašvaldību vēlēšanām un tātad šajā sakarā Vēlēšanu komisija, tās sekretāre, 22. aprīlī pieņēma lēmumu, ar kuru atteicās pieņemt vēlētāju apvienības „Jūrmalnieki” dokumentus, jo tie nav reģistrēti likumā noteiktajā kārtībā.

Nu un tātad tālāk „Jūrmalnieki” pārsūdzēja šo lēmumu Centrālajā vēlēšanu komisijā, iesniedzot iesniegumu, kur Centrālā vēlēšanu komisija pagājušā gada 28. maijā ar lēmumu noraidīja šo sūdzību.

Attiecīgi pēc tam tika sniegta prasība Administratīvā rajona tiesā un Administratīvā rajona tiesa arī 13. jūnijā noraidīja šo spriedumu, lielā mērā balstoties uz vienu un to pašu juridisko argumentāciju... Kā zināms, tātad administratīvais rajons ir vienīgā tiesu institūcija, vienīgā instance, kurā šāda veida strīdu var skatīt un tās lēmums ir pilnīgs un galīgs, proti, tātad, pamatojums ir Pašvaldību vēlēšanu likuma 15. panta pirmā daļa, kas nosaka, ka Republikas pilsētas domes un novada domes deputātu kandidātu sarakstus novados, kur iedzīvotāju skaits vēlēšanu izsludināšanas dienā ir lielāks par 5000 iedzīvotājiem, un republikas pilsētās var iesniegt vienīgi 1) reģistrēta politiskā partija, 2) reģistrētu politisko partiju reģistrēta apvienība vai 3) divas vai vairākas reģistrētas politiskās partijas.

Un līdz ar to šī norma, kas ir Pašvaldību vēlēšanu likumā, ko mēs saīsināti tā turpmāk arī sauksim procesa gaitā, novados, kur iedzīvotāju skaits ir lielāks par 5000, republikas pilsētās kandidātu sarakstu iesniegšana ir ekskluzīva politisko partiju un to apvienību prioritāte un vienīgā tiesība.

Un, protams, tā tad apvienība, vēlēšanu apvienība, kuru atbalstīja „Jūrmalnieki”, viennozīmīgi nepiekrīt šādam ierobežojumam, kas ir normatīvs un tāpēc arī vērsās ar savu sūdzību Satversmes tiesā.

Lai izskaidrotu pamatojumu, kāpēc vēlēšanu apvienība uzskata, ka tai tomēr ir tiesības piedalīties kā vēlēšanu apvienībai nevis kā politisko partiju formā esošai personu grupai, es lūgtu vispirms izteikties Uldi Kronblūmu, vienu no šī iesniegtā vēlēšanu kandidātu saraksta dalībniekiem un secīgi Janu Simanovsku, un pēc tam es turpināšu, godātā tiesa.

U. Kronblūms.

Godātā tiesa!

Es esmu Uldis Kronblūms, es esmu jūrmalnieks kopš dzimšanas, mana pamatdarba vieta ir akciju sabiedrība „Latvenergo”, es esmu IT projektu vadītājs. Un jau piecus gadus esmu „Jūrmalas aizsardzības” biedrs un vadītājs un desmit gadus vadu citu sabiedrisko organizāciju — „Latvijas daudzkorpusu jahtu” asociāciju. Tā tad man ir šī pieredze.

Esmu arī politiskās partijas „Vienotība” biedrs kopš 2005. gada, kad iestājos „Jaunajā laikā” un tajā brīdī šis motīvs bija tā kā daudziem... ka kaut kas mainīsies šajā sabiedrībā.

Tas, kas mani neapmierināja toreiz un arī pašlaik, ir... kā pilsētas iedzīvotāju, kā indivīdu, tieši Jūrmalā tas ir tas, ka... šī pilsētas teritorijas izmantošana, kas ir viennozīmīgi vērsta atsevišķu personu ātras peļņas iegūšanai, bet ne ilgtspējīgas attīstības stratēģijai, lai saglabātu šo vidi un kultūru, un pārvēršanu vienkārši par Pierīgas daudzdzīvokļu māju rajonu.

Otrs, kas mani neapmierina, ir manis apzagšana. Uzskatu, ka pašvaldības līdzekļi ir arī mana nauda, kura ir jāizlieto iedzīvotāju kopējās interesēs.

Tas, ka nekas nav mainījies kopš 2005. gada, ir tikai daži fakti. Es ar domubiedru grupu 2005. gadā, kad Jūrmalas pašvaldība privatizēja īpašumu Jūrmalā Amulas ielā 2, iesniedzām trīs neatkarīgus vērtējumus par to, kur cena par šo īpašumu atšķīrās par pusmiljonu latu. Iesniegumi bija VARAM, toreizējam RAPLM Ekonomikas ministrijai, KNAB. Bet tas viss bija bez rezultātiem.

Tas pats ir arī šobrīd, kad „Jūrmalas namsaimnieks” ir privatizēts par 1,3 miljoniem lētāku cenu un arī šajā gadījumā deputātiem tika iesniegts vērtējums par atsevišķu objektu.

Attiecībā par pilsētas teritoriālo plānojumu. Arī šajā gadījumā manis vadītajai biedrībai bija... mēs divreiz piedalījāmies... 2007. gadā bija 7000 iedzīvotāju un 2012. gadā 2000 iedzīvotāju, kas iebilda. Arī bez rezultātiem.

Savukārt likumdošanas iniciatīva, kuru mēs esam centušies virzīt... par vietējo pašvaldības referenduma likumiem, kurai jau ir septiņi gadi, viņa arī faktiski ir bez rezultātiem,

jo Saeima apzināti pēc septiņiem gadiem to nepieņēma trešajā lasījumā, un pat ir ziņas, ka pat vairs neplāno skatīt.

Mans secinājums ir tāds, ka visa šī sistēma ir būvēta tā, lai faktiski iedzīvotāji to reāli starp vēlēšanām nevarētu ietekmēt. Un vienīgais, kā mēs to varam izdarīt, tas ir, nodrošināt to, ka šajās pilsētu pašvaldībās ir godprātīgu cilvēku vairākums... tāpat tieši no tiem cilvēkiem, kurus mēs ievēlam, viss tas ir atkarīgs.

Man personīgi, atrodoties politiskajā partijā „Vienotība”, netieši ir bijušas liegtas iespējas kandidēt. Un es paskaidrošu, kāpēc un kāpēc es arī neesmu kandidējis. Pēdējās pašvaldības vēlēšanās, kad es biju kandidātu sarakstā, partijas vadības nostāja attiecībā uz pašvaldību bija klaji pretēja tiem principiem, ko partija bija paudusi par nostājām nacionālajā līmenī. Jo virzot sarakstā deputātu Juri Visocki par sarakstā Nr. 1, kurš publiski apvainoja manis vadīto biedrību par to, ka mūsu darbība attiecībā uz nelikumīgas būvniecības apkarošanu ir noziedzīga darbība, faktiski man lika spiest atteikties no šīs kandidēšanas. Un to var... teiksim, šo mūsu biedrības taisnību var apliecināt arī tas, ka Visocka kungs bija publiski spiests nosaukt par objektu, kuru viņš domā... un konkrēta lieta A4-208310, kur visas tiesu instances, arī Augstākā tiesa, ir atzinusi šo būvatļauju par nelikumīgu, liecina par to, ka...

A. Laviņš.

Es tomēr jūs pārtraukšu, jo jums tiešām ir piešķirts maksimāli pieļaujamais laiks 30 minūtes un šobrīd jūs to laiku veltāt tām Jūrmalas saimnieciska rakstura problēmām... Bez šaubām, ka daudzās pašvaldībās tas tā ir, bet šobrīd runa ir par šo apstrīdēto normu un no tā es aicinātu, ka jūs pie šiem būtiskajiem attiecībā uz lietu apsvērumiem pievērstos un šo laiku izlietotu maksimāli lietderīgi. Tāds draudzīgs aicinājums.

U. Kronblūms.

Jā... sapratu... Jā, paldies jums par ieteikumu un tūlītās beigšu.

Tas bija tas... teiksim, es mēģināju pierādīt to, ka es esmu mēģinājis un darījis un tā tālāk... Es neredzu arī iespēju kandidēt no citām partijām, jo, pieņemsim ZZS un Nacionālā apvienība arī atklāti ir pateikusi, ka neatbalstīs vietējo pašvaldību referendumu likumu un tādā veidā.

Tāpat faktiski vienīgā iespēja, ko manā situācijā piedāvāja, man ir dibināt šo politisko partiju. Taču es šo sevis kandidēšanu neredzu tikai kā sava indivīda virzīšanu, bet arī cilvēku... cienījamu cilvēku, profesionālu cilvēku virzīšanu.

Un šajā procesā, kad mēs dibinājam šo vēlēšanu apvienību, es pārliecinājos jau pirms tam, ka daudzi godprātīgi cilvēki, kurus es gribētu redzēt, nevēlās ne stāties politiskās partijās,

ne saistīt savu vārdu ar politiskām partijām. Konkrēti, ir mana apvienības biedre Jana, vides zinātņu doktore, kura nebija ar mieru piedalīties nekādās politiskajās partijās un tā tālāk.

Šajā gadījumā, ja mums būtu dota iespēja tādā veidā, kā bija pilsētās līdz 5000 iedzīvotājiem.... iedzīvotāju interešu ideja tādai grupai virzīt... aicināt un virzīt savus kandidātus, tas neapšaubāmi dotu daudz lielāku iespēju iedzīvotājiem un arī politiskajām partijām liktu pacelt šos kvalitātes rādītājus saviem kandidātiem.

Tas no manis būtu viss. Paldies jums.

L. Liepa.

Paldies.

Lūdzu, Jana Simanovska.

J. Simanovska.

Godātā tiesa! Cienījamie klātesošie! Es esmu, kā jau Uldis teica, vides inženierzinātņu doktore, tagad arī aktīvi darbojos nevalstiskajās organizācijās, esmu arī NVO „Alianse” padomē un ikdienā sniedzu konsultācijas uzņēmumiem un nevalstiskajām organizācijām par vides aizsardzību un arī rakstu rakstus.

Jūrmalas pilsētā kā iedzīvotāja es tā ļoti aktīvi esmu iesaistījies kopš 2009. gada, kad Jūrmalas pilsēta gribēja manu bērnu skolu... skolu optimizācijas dēļ. Tas, ko es redzēju, mums tas prasīja kā vecākiem veselu gadu, lai mēs spētu Jūrmalas domē pārliecināt par savām vēlmēm. Faktiski šie lēmumi, kas bija sagatavoti neņēma vērā... nesniedza ekonomisko argumentāciju un neņēma vērā arī bērnu intereses, jo viena no skolām, kuru gribēja optimizēt, bija ar labākajiem mācību rezultātiem Jūrmalas pilsētā, bet otra bija tāda, kas iekļāva bērnus ar īpašām vajadzībām un kura turklāt Latvijas mērogā tiek uzskatīta par ļoti labu piemēru.

Un es arī esmu iesaistījies Jūrmalas attīstības plāna apspriešanā un esmu redzējusi tieši to pašu, ka argumentācija, kāpēc neuzklausā iedzīvotāju viedokli, nav pietiekoši pamatota.

Tāpēc arī tad, kad veidojās Jūrmalas „Jūrmalnieku” apvienība, es domāju, ka tā varētu būt mana iespēja daudz vairāk ietekmēt to, kas notiek manā pilsētā un izmantot tās zināšanas, kas man ir gan attiecībā uz dialoga veidošanu ar cilvēkiem, gan arī vides aizsardzībā un izglītībā.

Jūs varētu prasīt, kāpēc es neeju uz partiju? Un pirmais ir tas, ka man ir ļoti noteikti principi, kam es sekoju. Man ir ļoti grūti atrast partiju, kas atbilstu dažādiem šiem principiem. Vienā vai otrā jomā jā, bet ne visur. Un otrs... kur man ir ļoti liela nepatika, ir tas, ka vissvarīgākais dokuments, kas apliecina partijas nodomus, partiju programma, neatbilst rīcībai.

Es tam esmu vairākus gadus sekojusi, uz katrām vēlēšanām esmu lasīju partiju programmas, un es redzu, ka tas, kas ir rakstīts programmās, vēlāk pilnīgi ir pat pilnīgi pretrunā...

Te es varētu minēt pāris piemērus. Jau minētais Visocka kungs, kurš izrādīja klaju nepatiku pret nevalstiskās organizācijas iesaistīšanu būvniecības jautājumu apspriešanā un kad teica, ka šī organizācija „čakarē” pilsētu, viņa pārstāvētā partija „Jaunais laiks” 2009. gadā savā programmā bija ierakstījusi attiecībā uz Jūrmalas pilsētu: „uzlabot sadarbību starp pilsētas attīstības plānotājiem un iedzīvotājiem”. Vēlāk reāli darbība bija pilnīgi pretēja.

Tāpat es varu pieminēt, ka, piemēram, apvienība „Mūsu zeme”, kuras pārstāvis Ančāns vadīja skolu optimizācijas plānu, savā programmā 2009. gadā bija ierakstījuši: turpināt jaunu bērnodārzu izveidi. Faktiski viņi gribēja bērnodārzu slēgt. Un to pašu es varu pateikt, piemēram, par „Pilsonisko savienību”. 2009. gadā, kas arī uzskatīja, ka viņu plāns ir: „mūsdienīgas un konkurētspējīgas izglītības saņemšanas iespējas”. Tajā pašā laikā tieši tas, ko viņi gribēja optimizēt, bija iekļaujošā skola un skola ar ļoti labiem mācību rezultātiem.

Tāpēc es neredzu to savu iespēju pievienoties kādai partijai, bet es uzskatu, ka jaunas partijas organizēšana tāpēc, lai es varētu ieguldīt savas pilsētas attīstībā, ir pārmērīgs slogs.

Paldies.

L. Liepa.

Paldies Uldim Kronblūmam un Janai Simanovskai, kuri faktiski tādad papildināja jau pieteikumā minētos faktiskos apstākļus attiecībā uz to, kāpēc šie cilvēki kopā ar vairākiem citiem nolēma izveidot vēlētāju apvienību un startēt Jūrmalas pašvaldības vēlēšanās.

Un tagad par juridisko pamatojumu.

Jau Satversmes tiesa savā līdzšinējā judikatūrā ir atzinusi, ka Satversmes 1. pants, kas paredz, ka Latvija ir neatkarīga, demokrātiska republika un Satversmes 101. pants, kas paredz ļoti svarīgas tiesības, kas kalpo kā garants demokrātiskās iekārtas pastāvēšanai, ir vērsti uz demokrātiskas valsts iekārtas leģitimitātes nodrošināšanu. Šīs ļoti svarīgās tiesības ir tiesības ikvienam Latvijas pilsonim piedalīties valsts un pašvaldību darbībā.

Starptautiskais pakts par pilsoņu un politiskajām tiesībām tā 25. pantā ļoti konkrēti nosaka, ka katram pilsonim bez jebkādas diskriminācijas un bez nepamatotiem ierobežojumiem jābūt tiesībām un iespējai piedalīties valsts lietu kārtošanā gan tieši, gan arī ar.... un šeit ir akcents.... ar brīvi izraudzītu pārstāvju starpniecību.

Ievērojot minēto no Satversmes 101. panta un Starptautiskā pakta 25. panta izriet tiesības, neapstrīdamas tiesības, jebkurai personai kandidēt vēlēšanās, tostarp arī pašvaldību vēlēšanās. Satversmes tiesa savā judikatūrā ir norādījusi, ka 1. pantā ietvertais demokrātijas

jēdziens ir interpretējams kopsakarā ar pašvaldības principu un pilsoņu tiesībām piedalīties publisko tiesību pārvaldīšanā.

Tātad attiecībā uz šīs te piemērotās normas piemērotību. Satversmes tiesai, analizējot apstrīdēto normu, vispirms jāpārlicinās, vai ar likumdevēja izraudzītajiem līdzekļiem ir iespējams sasniegt apstrīdētās normas leģitīmo mērķi, vai šie līdzekļi neierobežo tādu personu tiesības, kuru tiesības ierobežot likumdevējs nav vēlējies. Tā ir paredzējusi Satversmes tiesa savā līdzšinējā judikatūrā.

Tā kā ievēlēto pārstāvju politiskai atbildībai ir zināma loma demokrātiskajā sabiedrībā, tad pieteicēji vispārīgi neiebilst, ka ierobežojums varētu būt piemērots apstrīdētā mērķa sasniegšanai. Apstrīdētās normas mērķa sasniegšanai... Tātad neskatoties tomēr uz to, ka vispārīgi tas varētu būt pieņemams, pieteicēji uzskata, ka likumdevēja noteiktie tiesību kandidēt pašvaldību vēlēšanās ierobežojumi nav nepieciešami demokrātiskā sabiedrībā, kā arī nav saskatāms tāds sabiedrības ieguvums, kas attaisnotu šādu ierobežojumu pastāvēšanu. Līdz ar to pieteicēji uzskata, ka ar apstrīdēto normu ir noteikts ierobežojums, kas nav samērīgs un tāpēc šī norma ir pretrunā ar Satversmes 101. pantu un Starptautiskā pakta 25. pantu.

Satversmes tiesa savā praksē ir vairākkārt jau norādījusi, ka apstrīdētajā normā noteiktais ierobežojums var tik atzīts par samērīgu tikai tad, ja nav citu līdzekļu, kuri būtu tikpat iedarbīgi un kurus izvēloties personas pamattiesības tiktu ierobežotas mazāk jūtami. Pieteicēji uzskata, ka valstij ir iespēja piemērot citus līdzekļus, kuri būtu tikpat iedarbīgi apstrīdētās normas mērķa sasniegšanai un mazāk ierobežotu pieteicēja tiesības. Pirmkārt. Atbilstoši Pašvaldību vēlēšanu likuma 16. panta pirmajai daļai domes deputātu kandidātu saraksts, ja to iesniedz vēlētāju apvienība, ir jāparaksta ne mazāk kā 20 vēlētajiem, kuri vēlēšanu izsludināšanas dienā ir reģistrēti dzīvesvietā attiecīgās pašvaldības administratīvajā teritorijā. Tātad savā ziņā tas parāda, ka šim sarakstam ir jau jābūt zināmam vēlētāju atbalstam, kas apliecina, ka tie ne tikai pazīst attiecīgos pašvaldības iedzīvotājus, bet arī atbalsta attiecīgos vēlēšanu apvienības kandidātus, zināmā mērā nodrošinot to, ka vismaz minimāls atbalsts šim sarakstam būs. Tādējādi gadījumā, ja vēlētāju apvienības deputātu kandidāti tiek ievēlēti pašvaldības domē, tie ne tikai nes politisko atbildību pret vēlētajiem, kas tos ievēlējuši, bet vēl jo vairāk tie būs atbildīgi vēlētāju priekšā, kas ir parakstījušies būt par savu atbalstu šiem kandidātiem.

Vēl mazliet tātad par ļoti būtisku principu, tā saucamo pašvaldības principu. Pašvaldības princips paredz nepieciešamību decentralizēt publisko varu, tādējādi ierobežojot un sabalansējot valsts varu ar vietējo pašvaldību iedzīvotāju interesēm. Arī vietējo pašvaldību vēlēšanu sistēmai ir jābūt vērstai uz to, lai aizsargātu pašvaldības autonomiju un vēlēšanās nodrošinātu platformu, kas primāri vērsta uz pašvaldības interesēm un valsts orgānu ietekmes

neatkarīgu lemlšanu par vietējiem jautājumiem. Šādu pašvaldības principu ir formulējusi Igaunijas Augstākās tiesas Augstākās tiesas Konstitucionālās uzraudzības palāta 2005. gada 19. aprīļa konstitucionālajā spriedumā lietā 3-4-1-1-05. Atbilstoši pašvaldības principam vietējā pašvaldība... tās vēlēšanas ir balstītas principā kā vietējā sabiedrība pati risina tās problēmas un regulē vietējo dzīvi, tajā skaitā arī ievēlot pārstāvjus pašvaldībās. Ja pašvaldībās ievēlēto pārstāvju lēmumi var būt atkarīgi no politiskās partijas lēmumiem, kas tiek pieņemti nacionālajā līmenī, tad šāda sistēma ir atkarīga no citu personu interesēm un no cita rakstura interesēm, proti., tās var būt pretrunā ar vietējās pašvaldības iedzīvotāju interesēm un vērstas pret pašvaldības autonomijas principu. Tātad tieši šī iemesla dēļ vietējo pašvaldību vēlēšanu sistēmai ir jānodrošina aktīvām vietējo iedzīvotāju grupām, kurām ir kopīgas intereses tieši vietējo jautājumu problēmu risināšanā iespēja kandidātu vēlēšanās kandidēt tādā pašā apmērā, kāda tām ir nodrošināta politiskajām partijām, kas ir ieinteresētas arī lēmumu pieņemšanā nacionālā līmenī. Un tā to ir formulējusi arī jau minētajā piesauktajā lietā Igaunijas Augstākās tiesas Konstitucionālās uzraudzības palāta, kam mēs viennozīmīgi varam tikai piekrist.

Un līdz ar to mēs secinām, ka apstrīdētā norma ierobežo no Satversmes 101. panta un Starptautiskā pakta 25. panta izrietošās pieteicēju tiesības kandidēt pašvaldību vēlēšanās. Protams, ja mēs šo ierobežojumu esam fiksējuši, tad ir saskaņā ar līdzšinējo Satversmes tiesas praksi mums ir jānovērtē, jāpārlicinās, vai šāds ierobežojums ir noteikts ar likumu, vai tam ir attaisnojams leģitīms mērķis, un treškārt, vai tie ierobežojumi ir samērīgi ar noteikto mērķi. Mēs jau esam norādījuši, ka mums nav ierobežojumu attiecībā uz izvēlēto normu, tātad šie ierobežojumi ir noteikti ar vēlēšanu likumu, Pašvaldību vēlēšanu likumu. Par leģitīmo mērķi mēs varētu tikai pieņemt un no Saeimas atbildes raksta arī secinām, ka mūsu pieņēmums ir pamatots, ka apstrīdētās normas mērķis varētu būt pakļaut ievēlētos deputātus partijas kontrolei, tādējādi veicinot to politiskās atbildības kontroli. Tātad gala mērķis būtu attiecīgi ievēlēto kandidātu deputātu politiskās atbildības kontrole, kurš atbilst vēl abstraktākai būtiskākai vērtībai — aizsargāt demokrātisko valsts iekārtu.

Tad, kad mēs esam šo mērķi noformulējuši, mums ir nepieciešams skatīties, vai konkrētais ierobežojums, kas ir noteikts vēlētajiem veidot savas apvienības, atbilst vai neatbilst samērīguma principam. Un tātad arī samērīguma principam godātā Satversmes tiesa ir izstrādājusi savu novērtēšanas metodoloģiju, mums ir jāatbild uz trim jautājumiem: vai likumdevēja izraudzītie līdzekļi ir piemēroti, vai šāda rīcība ir nepieciešama, proti, vai to nevar sasniegt jau ar citiem līdzekļiem un treškārt, vai likumdevēja rīcība ir atbilstoša, tas ir, labums, kas ir sabiedrībai paredzēts, būs lielāks nekā zaudējums indivīdiem, pret kuriem šī norma tiek tātad vērsta. Nu un šinī sakarā tātad Satversmes tiesa ir jau līdzšinējā praksē atzinusi, ka

vēlēšanu tiesību ierobežojumu mēs uztveram kā ierobežojumu no principa un interpretējam vienmēr šauri.

Attiecībā uz, pirmkārt, likumdevēja izvēlēto līdzekļu piemērotību, mums ir jāpārlicinās, vai ar šiem likumdevēja līdzekļiem ir iespējams sasniegt apstrīdētās normas leģitīmo mērķi un vai šie līdzekļi neierobežo tādu personu tiesības, kuras likumdevējs nav vēlējis ierobežot. Ievēlēto pārstāvju politiskajai atbildībai ir loma demokrātiskajā sabiedrībā, kā es jau norādīju. Mēs neiebilstam, ka šāds līdzeklis noteikti ir piemērojams tādā attiecīgi izvēlēta un mūsu jau formulētā mērķa sasniegšanai, taču pieteicēji uzskata, ka apstrīdēto normu noteiktais ierobežojums nav samērīgs un tāpēc šī norma arī ir pretrunā ar 1. pantu Satversmē un Starptautiskā pakta 25. pantu.

Otrkārt, mums ir jāatbild uz jautājumu, vai šis ierobežojums ir nepieciešams. Un arī šeit Satversmes tiesa savā līdzšinējā praksē mums ir jau norādījusi, ka apstrīdētajā normā noteiktais ierobežojums var tikt atzīts par samērīgu tikai tad, ja nav citu līdzekļu, kuri būtu tikpat iedarbīgi un kurus izvēloties personas pamattiesības būtu mazāk ierobežotas.

Tāda jau šeit es tiku pieminējis gan mutvārdos, gan arī mūsu rakstveida paskaidrojumos, ka vēlētāju apvienība nav tikai tie cilvēki, kuri tādā kandidē vēlēšanās. Vēlētāju apvienības iesniegšanai ir jābūt jau zināmā mērā apliecinātai un garantētai ar 20 pašvaldības attiecīgo vēlētāju atbalstu, kas ir reģistrēti šajā attiecīgajā pašvaldības teritorijā. Tas ir, vēlētāju atbalsts jau izvirzītajiem kandidātiem tiek sniegts.

Otrkārt. Pašvaldību vēlēšanu likuma 41. panta otrā daļa paredz, ka deputātu vietu sadalē pašvaldībā nepiedalās tie kandidātu saraksti, kuri šīs pašvaldības vēlēšanās saņēmuši mazāk nekā 5 procentus. Līdzīgi kā tas ir Saeimas vēlēšanās. Mēs uzskatām tādā, ka tas ir ļoti nozīmīgs sliekšnis, jo tas liedz domē iekļūt tādā tiem kandidātiem, kuri ir nejauši, margināli un kuriem nebūs pienācīga vēlētāju atbalsta. Līdz ar to tādā šeit mēs varam pārlicināties, ka šie divi standarti jau nodrošina pašvaldību vēlēšanās arī vēlētāju sarakstu pienācīgu vērtīšanu jau pirms tie vispār tiek nodoti kopējam vēlētāju votumam pašvaldību vēlēšanās. Bez tam vēl jāņem vērā arī tas, ka sabiedrības kontrole ir visefektīvākais politiskās atbildības nodrošināšanas līdzeklis. Normatīvajos aktos nepastāv nekādu ierobežojumi deputātu kandidātam neesot politiskās partijas... nesekot... es atvainojos, politiskās partijas nostājai un disciplīnai. Un nepastāv ierobežojumi deputātam pēc ievēlēšanas izstāties no politiskās partijas. Tāda faktiski arī esošie instrumenti līdz galam šo politiskās atbildības kontroli nenodrošina.

Treškārt, valsts institūcijas paša pārbauda pašvaldības vēlēšanu kandidātu atbilstību šiem konkrētajiem kritērijiem, jo likumdevējs Pašvaldību vēlēšanu likumā ceturtajā nodaļā ir tos noteicis un 20. panta ceturtajā daļā paredz, ka vēlēšanu komisija pārbauda, vai kandidāti atbilst likuma prasībām un var atteikties attiecīgi pieņemt kandidātus vai svītrot pieteiktos

kandidātus. Un, protams, ka mums ir ārkārtīgi plašs un jāsaka, ka, mūsuprāt, pietiekams ierobežojumu saraksts, kas ir paredzēts, pirmkārt, kas var būt pašvaldību vēlēšanās tiesīgie kandidāti, to paredz arī Vēlēšanu likuma 8. pants, savukārt Pašvaldību vēlēšanu likuma 9. pants paredz, ko nevar pieteikt par kandidātiem. Tātad zināmā mērā šie trīs manis minētie instrumenti jau realizē kontroli pār tām personām, kuras ir pieteiktas caur vēlēšanu apvienību sarakstiem.

Līdz ar to mēs secinām, ka likumdevējs Pašvaldību vēlēšanu likuma ietvaros jau ir paredzējis ievērojamus ierobežojumus un attiecīga kontroli jau tiek veikta atbilstoši šobrīd spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem. Tāpēc nav nepieciešama papildus kontrole no politisko partiju puses, jo to var... šī kontrole tiek īstenota jau attiecībā uz vēlēšanu apvienību sarakstiem arī.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka, lai noteiktu, vai piemērotais līdzeklis, tas ir, pasīvo vēlēšanu tiesību ierobežojums ir samērīgs ar mērķiem, ir jāizvērtē politiskā situācija valstī un ar to saistītie blakus apstākļi.

Attiecībā uz šo faktoru mēs ņemam vērā, ka Satversmes tiesa ir pieaicinājusi tālāk sociologu Arni Kaktiņu, kura vadītās sociologu sabiedrības „SKDS” aptauju mēs esam arī izmantojuši savā pieteikumā, tāpēc es nepievienošos tam... es neizklāstīšu to padziļināti, bet acīmredzot diskusijā ar sociologu mēs varētu izvērst tālāk šos faktus, bet tikai daži nozīmīgi faktiski apstākļi, kas ir svarīgi šīs lietas vērtēšanai.

Godātā tiesa! Saskaņā ar „Eurobarometer” 2012. gada aptaujas rādītājiem tikai 6 procenti iedzīvotāju Latvijā uzticas politiskajām partijām. 2013. gada sākumā starp institūcijām vismazāko iedzīvotāju uzticību puda tieši politiskās partijas. Tikmēr pašvaldībām uzticas apmēram puse iedzīvotāju. Respektīvi, pašvaldībām uzticas 49 procenti Latvijas iedzīvotāju 2013. gadā. Tajā pat laikā politiskajām partijām neuzticas 2013. gadā 90 procentu iedzīvotāju un uzticas tikai 6 procenti iedzīvotāju. Tā ir būtiska atšķirība starp šiem uzticības līmeņiem.

Un mēs ļoti labi redzam tālāk, ka 2013. gada 1. jūnija pašvaldību vēlēšanās rezultāti to pierāda tajās pašvaldībās, kurās kandidātu sarakstus līdzās politiskajām partijām ir tiesības iesniegt arī vēlēšanu apvienības. Latvijā šobrīd ir 41 novada pašvaldība, kurā iedzīvotāju skaits nepārsniedz 5000 uz vēlēšanu izsludināšanas dienu. Tas ir 2013. gads. Ņemot vērā negatīvo iedzīvotāju pieaugumu un augošās migrācijas tendences, tālāk šobrīd jau varētu būt vairāk kā 41 novada pašvaldība. Bet katrā ziņā 2013. gada vēlēšanās 37 pašvaldībās vairāk deputātu vietas ieguva tādi kandidāti, kurus bija izvirzījušas vēlēšanu apvienības, savukārt tikai četrās pašvaldībās lielāko daļu ieguva politisko partiju vai politisko partiju apvienību izvēlētie kandidātu saraksti. No 9 deputātu vietām vidēji 7,64 vietas jeb vairāk kā 85 procenti domē ieguva kandidāti, kurus bija izvirzījušas vēlēšanu apvienības nevis politiskās partijas. Politiskās

partijas aizņēma tikai 15 procentus no vietām domē, kurā tātad šajās 41 pašvaldībā... kurās varēja un joprojām arī var tātad startēt vēlētāju apvienības saraksti.

Tātad aplūkotie vēlēšanu rezultāti parāda, ka... tātad pēdējo pašvaldību vēlēšanu rezultāti parāda, ka iedzīvotāji novados, kurs ir mazāk kā 5000 iedzīvotāju, vairāk uzticas tieši vēlētāju apvienību izvirzītajiem kandidātiem, nevis kandidātiem, kurus izvirzījušas partijas vai to apvienības. Bet pieteicēji uzskata, ka mums nav nekādu iemeslu domāt, ka pretējais neattiektos arī uz lielākiem novadiem vai uz republikas pilsētām.

Līdz ar to tātad Satversmes tiesa, vērtējot tiesības kandidēt vēlēšanās tiesiskumu, ir norādījusi, ka normās paredzētie ierobežojumi var tikt attaisnoti tikai ar leģitīmiem mērķiem un nav pieļaujams, ka ierobežojumus diktētu tikai politiskās konkurences apsvērumi.

Mēs uzskatām, ka apstrīdētajā normā paredzētais ierobežojums ir saistīts nevis ar kādiem racionāliem argumentiem, bet tikai un vienīgi ar politiskās konkurences apsvērumiem un tas nav pieļaujams. Iepazīstoties ar Saeimas atbildes rakstu, mēs tā arī nespējām atrast atbildi uz jautājumu, kāpēc sliekšnis ir tieši 5000? Kāpēc pašvaldībās, kurās ir zem 5000 iedzīvotāju, apvienības, vēlētāju apvienības var darboties, bet tiklīdz kā ir 5000 un trīs iedzīvotāji, tā šeit jau obligāti tikai ekskluzīvi politisko partiju tiesības. Un mēs, protams, šī procesa gaitā ļoti ceram rast atbildi uz šo jautājumu.

Demokrātiskā sabiedrībā cilvēktiesību ierobežojums sociāli nepieciešams vienīgi tad, ja, neparedzot šādus ierobežojumus, sabiedrības intereses kopumā tiktu ievērojami aizskartas. Vēlēšanās savu pārstāvju izraudzīšanai galīgo lēmumu šajā gadījumā pieņem vēlētājs, demokrātiskā valstī ikvienam vēlētājam ir jābaida uzticība izraudzīties un novērtēt deputātu kandidātus. Tā savās atsevišķajās domās norādījuši Satversmes tiesas tiesneši Endziņš, Jelāgins, Ušacka lietā 2000-03-01.

Arī Eiropas parlamenta 2013. gada pētījumā par neatkarīgiem kandidātiem nacionālajās un Eiropas parlamenta vēlēšanās norādīts, ka daudzas valstis pēdējās desmitgadēs pieņēmušas tādu regulējumu, kas nodrošina vairāk uz kandidātiem centrētu politiku, tādējādi nododot vēlētājiem vairāk iespēju noteikt, kādus pārstāvjus viņi ievēl. Būtībā šāds regulējums ir kļuvis par normu Eiropas demokrātiskajās valstīs un ir spēkā lielākajā daļā Eiropas valstu attiecībā uz pašvaldību vēlēšanām.

Apkopojot minēto, mēs varam secināt, ka apstrīdētā norma nav nepieciešama leģitīmā mērķa sasniegšanai, jo pastāv citi pieteicējus mazāk ierobežojoši līdzekļi, ar kuriem mērķi ir iespējams sasniegt tikpat efektīvi. Un līdz ar to mēs uzskatām, ka apstrīdētā norma ir prettiesiska un būtu jāatceļ.

Vērtējot normas atbilstību samērīguma principam, ir jāizvērtē likumdevēja izmantotā līdzekļa radītās sekas. Tas ir, vai normas piemērošana nodara indivīda tiesībām un

likumiskajām interesēm lielākus zaudējumus, nekā ieguvums ir sniegts visai sabiedrībai. Tas nozīmē, ka mums ir jāvērtē šīs normas ietekme uz ikvienu personu, kuras intereses norma aizskar. Tā ir to noteikusi Satversmes tiesa savā līdzšinējā judikatūrā.

Pieteicēji uzskata, ka labums, ko apstrīdētā norma varētu sniegt sabiedrībai, ir mazāks par pieteicēja tiesībām un likumiskajām interesēm nodarīto kaitējumu, jo pieteicēja vienīgā iespēja kandidēt pašvaldību vēlēšanās ir faktiski vai nu pakļauties politiskās partijas uzliktajiem standartiem, ielīst tajā kastītē, kas no minētajiem šeit piemēriem parāda, ka Jūrmalā tas nav iespējams, vai arī alternatīvi mēģināt dibināt jaunu partiju. Pašvaldības līmenī nodibināt jaunu partiju ir gandrīz neiespējami. Tas ir ārkārtīgi grūti.

A. Laviņš.

Jums piešķirtais laiks nāk uz beigām. Lūdzu apkopojiet domas un izdariet secinājumus.

L. Liepa.

Jā, godātā tiesa. Es esmu ļoti tuvu noslēgumam. Bet es lūgtu vēl, ja drīkst, ne vairāk kā 10 minūtes, lai izdarītu šo apkopojumu. Ar jūsu atļauju un, protams, neiebilstot, ka līdzīgi arī Saeimas pārstāvis varētu runāt.

A. Laviņš.

Vai pieteikuma... tā tad pieteikuma iesniedzēju pārstāvim tiek piešķirtas papildu 3 minūtes.

L. Liepa.

Paldies, godātā tiesa!

Par to, kādi jauni noteikumi partiju dibināšanā tiks izvirzīti pēc Valsts prezidenta iniciatīvas, ko, iespējams, apstiprinās Saeima, mēs redzēsim tuvākajā procesa gaitā, taču šobrīd ir skaidrs jau, ka partijas dibinātāju skaits nav mazāks kā 200 cilvēku. Šī prasība, protams, ir acīmredzami nesamērīga neliela izmēra pašvaldībās. Arī Eiropas Padomes Venēcijas komisija ir rekomendējusi partiju likumdošanas jomā atturēties no pārmērīgas kontroles pār partiju darbību, piemēram, kontroli par biedru skaitu. Tāpat arī papildus dibināšanas ierobežojumiem, ir vairāki priekšnoteikumi politiskās partijas darbībai. Tā, piemēram, pārvaldes institūciju veidošana, politisko partiju reģistrācija, finansiālās darbības noteikumi un zvērināta revidenta veikta revīzija. Visi šie ierobežojumi varētu attiekties uz partijām, kuras startē nacionāla līmeņa politiskajā teātrī, tā tad, Saeimā, protams. Pašvaldībās — apšaubāmi. Arī parlamenta vēlēšanu līmenī tikai dažas Eiropas Padomes dalībvalstis liedz vēlēšanās piedalīties vēlētajū apvienībām

vai individuālajiem kandidātiem, ļaujot kandidātu sarakstus vēlēšanās iesniegt tikai politiskajām partijām. Tātad tas kļūst par minoritāti Eiropas kopējā kontekstā.

Tas regulējums, kas ir Latvijā, ir tikai mazākumā valstu Eiropā. Pašvaldību vēlēšanās partijām Eiropas valstīs jau ļoti reti ir monopols uz kandidātu izvirzīšanu, kandidēšana tiek strikti regulēta tikai ļoti nedomāzās Eiropas valstīs. Gandrīz visās valstīs pašvaldības vēlēšanās ir ļauts piedalīties vēlētāju apvienībām un individuāliem kandidātiem, jo būtiskākais ir vietējas nozīmes problēmas un to risinājumi, nevis nacionālas nozīmes ideoloģiski jautājumi.

To ārkārtīgi skaidri ilustrē mūsu pilsētas Rīgas piemērs, kurā Rīgas mēra veiksmīgā darbība ir izskaitļojama nevis ar „Saskaņas centra” politiskajām nostādnēm, piemēram, valodu jautājumā Latvijā, bet ar to, ka Rīgas pašvaldībā valdošā partija, tās pārstāvji, veiksmīgi realizē saimnieciska rakstura jautājumus un saimniecisku, nevis politisku darbību.

Nebūdamas politiskās partijas biedrs, pieteikuma iesniedzējs var piedalīties vēlēšanās, tautas nobalsošanā un likumu ierosināšanā, kā arī lemt par Saeimas pieņemtiem likumiem vai Satversmes grozījumiem. Pieteikuma iesniedzējs var balotēties ievēlēšanai Saeimā vai republikas pilsētas vai novadu domē. Tātad faktiski to ir jau Satversmes tiesa noteikusi savā līdzšinējā praksē, ka personām ir jābūt tiesībām kandidēt vēlēšanās atsevišķi no politiskajām partijām. Šis ierobežojums līdz ar to ir atzīstams par nesamērīgu.

Un noslēgumā. Tātad mēs viennozīmīgi uzskatām, ka norma, kas ierobežo vēlēšanu tiesības, pasīvās vēlēšanu tiesības, ir arī Satversmes 91. panta pārkāpums, kas paredz, ka visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā, proti, tātad šeit ir vienlīdzības principa un diskriminācijas aizlieguma principa standarts. Mēs uzskatām, ka tiek pārkāpts vienlīdzības princips, jo valsts institūcijas nedrīkst izdot normas, kas bez saprātīga pamata pieļauj atšķirīgu attieksmi pret personām, kuras atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos.

Aicinu atzīt šo normu par spēkā neesošu.

A. Laviņš.

Man jums jāsaka paldies.

Aicinu jūs apsēsties. Savukārt Saeimas pārstāvi aicinu izmantot iespēju uzdot jautājumus. Lūdzu, jums ir iespēja.

J. Pleps.

Man būs vairāki jautājumi, kas saistīti tieši ar faktisko apstākļu noskaidrošanu, kam varētu būt nozīme lietā.

Pieteikums ir iesniegts kā konstitucionālā sūdzība, cik var noprast. Un tad jautājums ir, vai pieteikumu ir iesniegušas fiziskas personas...? Respektīvi, kādā statusā jūs esat iesnieguši šo pieteikumu?

L. Liepa.

Tā kā pieteikums konstruējās uz pasīvo vēlēšanu tiesību pārkāpumu, tad tās personas, kuras tiešā veidā... kuru intereses ir skartas, iesniedza konstitucionālo sūdzību kā fiziskas personas. Un tāad kvalificējošā pazīme ir, ka tās ir vēlēšanu apvienības „Jūrmalnieki” biedri.

J. Pleps.

Tāad pieteikumu iesniedzis Pētersona kungs, Simanovskas kundze, Vilciņa kungs, Kronblūma kungs nevis vēlētāju apvienība „Jūrmalnieki”?

L. Liepa.

Šajā gadījumā sūdzību ir iesnieguši vēlētāju apvienības „Jūrmalnieki” dalībnieki. Jūsu minētās četras personas.

J. Pleps.

Jā. Paldies.

Sakiet, varbūt lietas materiālos nav pieejams viss... Vai vēlētāju apvienība „Jūrmalnieki” pieteicās pašvaldību vēlēšanās kādā novadā, kur iedzīvotāju skaits pārsniedz 5000?

L. Liepa.

Godātais kolēģi! Tas noteikti nebija vēlētāju apvienības „Jūrmalnieki”... es pasvītroju... interesēs, jo vēlētāju apvienība „Jūrmalnieki” pieteicās tikai un vienīgi Jūrmalas pilsētas pašvaldības vēlēšanās 2013. gada 1. jūnijā.

J. Pleps.

Tāad aizskārums attiecas uz Jūrmalas pilsētas pašvaldības vēlēšanu noteikumiem.

L. Liepa.

Šeit nu gan man nāktos sacīt — nē, jo aizskārums attiecas ne tikai uz konkrēto personu tiesībām konkrētajā Jūrmalas pilsētā, tās pašvaldībā, bet faktiski tas attiecas uz jebkuru Latvijas pašvaldību, tāad vairāk kā... apmēram 120 Latvijas pašvaldībām, kurās faktiski iedzīvotājiem

ir tiesības piedalīties vēlēšanās, izmantot aktīvās tiesības vēlēties vai pasīvās tiesības tikt ievēlētam. Un tikai 41 no Latvijas pašvaldībām šādas tiesības ir atļautas bez jebkādiem ierobežojumiem, tātad vēlētāju apvienību var veidot jebkura persona, savukārt mūsu gadījumā, Jūrmalas gadījumā, tādas tiesības ir liegtas. Un tad vienīgais veids, kādā šeit konstitucionālās sūdzības iesniedzēji varētu realizēt savas vēlēšanu tiesības, ir pievienoties kādai partijai vai dibināt kādu partiju.

A. Laviņš.

Labi. Turpinām.

J. Pleps.

Jā... Sakiet, ir jautājums par šīs vēlētāju apvienības politiskajiem mērķiem.. Mēs īpaši uzmanīgi izstudējām priekšvēlēšanu programmu, kas tika iesniegta Jūrmalas pilsētas vēlēšanu komisijā un „Jūrmalnieki”... tur, tā sakot tiek uzstādīts, ka „mūsu pilsētai vajadzīgi cilvēki, kam varētu uzticēties”... es citēju... Kāds būtu domes darbs, ja domē vairākumu veidotu tādi cilvēki, kuriem sirdīs ir „Jūrmalnieku” vērtības? Jūrmalnieki... ar lielo burtu... Sakiet, kādi bija jūsu politiskie mērķi? Iegūt šo vairākumu Jūrmalas pašvaldības vēlēšanās?

L. Liepa.

Jā, jāsaka tā, ka pašvaldības primārais uzdevums, kā jau es norādīju, ir saimnieciska rakstura jautājumu risināšana. Šeit minētie piemēri... Jūrmalas pilsētas teritorijas attīstība, Jūrmalas vides jautājumi, skolu lietas... un politiski jautājumi ir tikai lielā mērā... ja varētu tā sacīt, ir tāds vispārējs fons, kas... mēs atļausimies apgalvot, ka vietējās pašvaldības iedzīvotājus pašvaldības institūciju darbības kontekstā interesē sekundāri... Šeit ir atkal Rīgas piemērs, kur rīdzeniekiem nav iebildumu pret to, kā darbojas šobrīd pilsētas dome lielākajās līnijās tikai tāpēc, ka tie ir saimnieciski jautājumi, nevis jautājumi, kas skar valsts politisko attīstību.

J. Pleps.

Mans jautājums bija mazliet savādāks. Kā vēlētāju apvienība „Jūrmalnieki”, piesakot piecus kandidātus, no kuriem viens ir izsvītrots ar roku, plānoja iegūt vairākumu pašvaldību vēlēšanās, kurās tiek ievēlēti piecpadsmit deputāti?

L. Liepa.

Jā, es jums paskaidrošu. Redziet, kandidātu sarakstā jūs taisnīgi norādāt.. kas ir Satversmes tiesas lietā, ir minēti pieci kandidāti bez jau pieteiktajiem sūdzības iesniedzējiem. Tur ir arī mākslas zinātņu doktors akadēmiķis Ojārs Spārītis, kurš sākotnēji ar lielu entuziasmu piekrita, viņš ir arī jūrmalnieks, kas dzīvo ilgstoši mūsu pilsētā, taču konsultējoties acīmredzot ar speciālistiem par ierobežojošo tiesību normu piemērošanu valsts amatpersonām un arī akadēmijas amatpersonām, Spārītša kungs lūdza mūs izsvītrot un pats arī tātad vēlējās nepiedalīties šajā piecu cilvēku kandidātu sarakstā. Bet ir, kā jūs to redzat, viens no kandidātu saraksta iesniedzējiem, Nr. 22 — Ojārs Spārītis, dzīvo Jūrmalā, adrese tālāk... Pieci kandidāti vai nu tātad galu galā četri kandidāti, kuri 2013. gada 1. jūnijā, es atļaušos pieņemt, pavisam noteikti iegūtu nedalītu vēlētāju atbalstu, būtu tikai pirmais solis. Protams, ka tā ir pirmā bezdelīga un pirmajās vēlēšanās no kopējā deputātu skaita tā būtu neliela daļa, taču mēs neizslēdzam to mērķi, ka tas nebūtu realizējies, kuru faktiski, iesniedzot šo sarakstu, apsvēra manis pieminētie kandidāti. Tas mērķis ir ļoti vienkāršs — katru reizi pašvaldības vēlēšanās startē labi cilvēki... liksim šo apzīmējumu šā vārda jēdzieniskajā primārajā nozīmē... Tas nozīmē, ka katrā partijā ir pa kādam, par kuru mēs visi varam teikt, ka jā, par to es labprāt balsoju...

A. Laviņš.

Jā, labi. Skaidrs.

Jautājums bija, kā varētu iegūt vairākumu, ja ir piecpadsmit deputātu vietas, bet apvienības sarakstā ir tikai tik deputātu. Tur, man šķiet, ka jautājuma akcents bija vairāk matemātisks, nekā...

L. Liepa.

Jā, es varētu atbildēt ar vienkāršu vienu teikumu. Mēs pārliecinātu partiju pārstāvjus pievienoties tai nostājai, kāda ir vēlētāju apvienībai, jo te nav politiskās atšķirības, te ir saimnieciskie un pašvaldības jautājumi primāri...

A. Laviņš.

Nu skaidrs... tādā veidā vairākumu mēģinātu iegūt.... Lūdzu!

J. Pleps.

Skaidrs. Sakiet... es saprotu, ka viena no priekšrocībām, ko vēlētāju apvienība varētu izmantot pašvaldību vēlēšanās, ir tas, ka uz vēlētāju apvienībām neattiecas finansējuma

piesaistīšanas un aģitācijas noteikumi. Acīmredzot, tas tad varbūt bija tas mērīs, ko bijāt iecerējuši.

L. Liepa.

Varbūt Kronblūma kungs arī atbildēs... Lai gan es uzreiz jums pasaku, ka mums nav nekādu ierobežojumu. Ja valsts šādus noteikumus izstrādā... mēs varam apskatīties Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja mājaslapā, kur ir sagatavots likumprojekts, kuru Saeima gan diemžēl nav pieņēmusi, neuzskatot to par pietiekami nopietnu tiesību aktu. Vēlēšanu apvienībai nav nekādu ierobežojumu darboties finanšu kontroles apstākļos un Kronblūma kungs dos atbildi, kā viens no šī saraksta dalībniekiem.,

A. Laviņš.

Pirms sniegt atbildi, es lūgtu precizēt vēlreiz jautājumu! Kāds bija?

J. Pleps.

Tātad jautājums bija par to, vai šīs formas — vēlētāju apvienība — izmantošana ir saistīta ar to, ka uz šādām apvienībām neattiecas finansējuma piesaistīšanas un aģitācijas ierobežojumi?

A. Laviņš.

Lūdzu!

U. Kronblūms.

Pilnīgi un noteikti, ka nē. Mēs tajā brīdī par to nedomājām. Mums nebija pat šādas priekšvēlēšanu kampaņas. Mūs mērķis bija balstīt šo sarakstu uz vārdiem, kuri būtu šajā sarakstā, tātad šis Spārīša kungs, kas bija...

A. Laviņš.

Tātad atbilde bija — nē.

U. Kronblūms.

Jā, tieši tā. Atbilde bija — nē.

A. Laviņš.

Lūdzu!

J. Pleps.

Jā... Un man būtu vēl viens jautājums. Liepas kungs atsaucās uz Igaunijas Augstākās tiesas Konstitucionālo lietu departamenta nolēmumu... un pieteikumā arīdza šis nolēmums ir vairākas reizes citēts. Vai pieteikuma iesniedzēji varētu iedot šīs lietas faktiskos apstākļus, lai mēs varam salīdzināt, vai tās atziņas ir attiecināmas vai nav attiecināmas uz Latvijas situāciju? Kādi bija faktiskie apstākļi Igaunijā?

L. Liepa.

Jā, godātā tiesa... Mēs šobrīd nevaram jums absolūti precīzi izskaidrot šos lietas apstākļus, jo mēs iepazīnāmies tādā angļu valodā ar šo tekstu. Ja tas būtu nepieciešams, mēs varētu pēc zināma pārtraukuma sniegt precīzu izklāstu par šo lietu tiesā.

A. Laviņš.

Paldies.

J. Pleps.

Paldies, vairāk jautājumu nav.

A. Laviņš.

Tiesnešiem ir iespēja uzdot jautājumu. Lūdzu, tiesnesis Kusiņš uzdos jautājumu.

G. Kusiņš.

Jā, man ir vairāki jautājumi.

Acīmredzot katram no pieteikuma iesniedzējiem, lai precīzi noskaidrotu, ņemot vērā, ka jūs tur četri... Droši vien vispirms Simanovskas kundzei vai Kronblūma kungam... Simanovskas kundzei... Sakiet, lūdzu, kā izpaužas jūsu pamattiesību aizskārumi... proti, tieši kā jūs izjūtat savu tiesību aizskārumu?

J. Simanovska.

Pirmkārt, kā es to izjutu... Es izjutu to, ka es nevaru kā iedzīvotājs vai kā nevalstiska organizācija, ņemot vērā Valsts pārvaldes likumu, ietekmēt procesu savā pilsētā, ka faktiski mans viedoklis netiek ņemts vērā, ka... es ļoti labi saprotu, ka ne visi viedokļi ir jāņem vērā, bet tad es uzskatu, ka ir jābūt argumentētam pamatojumam, kuru es nesaņēmu. Līdz ar to tas ir pirmais ierobežojums, ko es redzu, kas neattiecas, protams, uz šo procesu.

Un otrs... Es jau jums izskaidroju iemeslu, kāpēc es nevaru iesaistīties... neredzu iespēju iesaistīties politiskajās partijās... Es arī nevaru iesaistīties savā pašvaldībā kā startēt un varbūt kļūt par deputāti un tādā veidā ietekmēt tos procesus, kas notiek pašvaldībā... ja es nekļūstu partijas biedre vai nesadarbojos ar kādu partiju. Un es arī paskaidroju tos iemeslus. Es esmu ļoti vērtējusi partijas programmas un es redzu ļoti lielu starpību starp solījumiem un vēlāk darīto.

G. Kušiņš.

Paldies. Un Kronblūma kungs... Arī tādu pašu iemeslu dēļ jūs... Tieši kā jūs izjūtat savu tiesību aizskārumu?

U. Kronblūms.

Savu tiesību aizskārumu es izjūtu arī tieši tādā veidā, ka, lai es kandidētu kopā ar domu biedriem un pilsētā pazīstamiem godprātīgiem cilvēkiem, kurus atbalsta arī jūrmalnieki, es esmu spiests dibināt politisko partiju tieši šim mērķim. Tā vietā, lai mēs, šie divdesmit, četrdesmit vai varbūt vairāk cilvēki, kuri mēs gatavojāmies... pat kādreiz mums bija plāns, ja šāda iespēja būtu, veikt šo aptauju, kas ir tie cilvēki, kurus jūrmalnieki redz neatkarīgi no piederības un tā tālāk... un šādā veidā veidot šo sarakstu. Un tur tā problēma ir tā, ka daudzi no tiem cilvēkiem, es neesmu tiesīgs pašlaik nosaukt, kuri arī varbūt tur būtu bijuši desmit cilvēki... bet kuri negrib saistīt savus vārdus ar politiskām partijām un arī, protams, tā kā Spārīša kungs apsvēra šīs iespējas „par” un „pret”... vai šī apvienība tiktu atzīta vai netiktu atzīta...

G. Kušiņš.

Es īsti nesapratu.... Tas aizskārumš pret jums ir...

U. Kronblūms.

Aizskārumš ir tāds, ka...

G. Kušiņš.

... nevarējāt biedroties ar citiem?

U. Kronblūms.

Aizskārumš ir tas, ka es nevaru kandidēt kopā ar cilvēkiem, kuriem ir līdzīgi uzskati par pilsētas attīstību, pilsētas mantas izmantošanu... tādā veidā... Lai to izdarītu, es esmu spiests

pats dibināt politisko partiju, turklāt pastāv liela iespēja, ko rāda prakse... jau iepriekš runājot ar godprātīgiem cilvēkiem par to, ka viņi, lai kādi būtu šie partijas mērķi vai kāds būtu viņas nosaukums, ka viņi nevēlas ar to saistīt šo savu vārdu.

G. Kusiņš.

Paldies. Un tad droši vien... es nezinu, Liepas kungs vai... attiecībā uz pārējiem....

L. Liepa.

Attiecībā uz diviem mani pilnvarojušiem vēlētāju apvienības dalībniekiem... proti, Kārli Vilciņu un doktoru Rihardu Pētersonu... Es varētu norādīt tikai tādu kvintesenci, ka šis aizskārums izpaužas kā tādu tiesību aizskārums, ka būtu tiesības piedalīties kā kandidātam Jūrmalas vai jebkuras citas pašvaldības vēlēšanās tādu personu sarakstā, kuras vieno attiecīgajai pašvaldībai nozīmīgu jautājumu risināšanā kopīgas nostādes, kopīga pozīcija. Un aizskāruma vistiešākais, tā teikt, tā ilustrācija... ir jau gan Kromblūma kunga pieminētais, gan arī faktiski arī Pētersona kunga gadījumā, kurš arī bija Jūrmalas partijas dalībnieks, ka kandidātiem, kuri startē partiju programmās... partiju sarakstos, ir saistoša šīs partijas programma, saistoša partijas disciplīna. Lielā mērā hipotētiskā situācijā, kurā partija vairāk interesētu nevis Jūrmala un Vidzeme, bet vairāk interesētu, piemēram, Kurzeme vai Zemgale, šīs partijas politiskā nostāja būtu obligāta kandidātu saraksta dalībniekiem un tā to ierobežotu. Turpretī vēlētāju apvienībai nav šo saistošo matricu, šādas kastas, kurā tām būtu tā kā jāatrodas.

G. Kusiņš.

Paldies. Bet tad jautājums... es nezinu, kurš no jums, vai Liepas kungs vai kāds cits... Vai jūs varētu precizēt, kuram Satversmes 91. un 101. panta teikumam, jūsuprāt, neatbilst apstrīdētā norma?

L. Liepa.

Jā. Sāksim ar 101. Šeit 101. panta pirmais teikums: ikvienam Latvijas pilsonim ir tiesības likumā paredzētajā veidā piedalīties... es tikai to, kas ir mums nozīmīgs.... pašvaldību darbībā.

G. Kusiņš.

Un 101. pantā.... tur ir arī otrajā daļā par Eiropas Savienības pilsoņiem... Tas tā kā neattiecas...

L. Liepa.

Latvijas gadījumā mēs, protams, varētu attiecināt mūsu situāciju arī uz Eiropas Savienības pilsoņiem, kuri pastāvīgi uzturas Latvijā, jo tas ir tāpat šī panta turpinājumā paredzēts... bet mūsu gadījumā, ja tas jautājums attiecas uz maniem klientiem, tie ir Latvijas pilsoņi, tad, protams, kā godātā tiesa to redz, mēs esam snieguši savu prasību nevis uz viena panta daļu, bet patiesībā uz 101. pantu kopumā.

G. Kušņš.

Jā... tad vēl viens jautājums par to 91. pantu es gribēju vēl atbildi dzirdēt.

L. Liepa.

91. pants, kas paredz, ka visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā, cilvēku tiesības tiek īstenotas bez jebkādas diskriminācijas... mēs attiecībā uz šī panta pirmo daļu pirmo teikumu.

G. Kušņš.

Paldies.

Vēl man jautājums. Jūs iesniedzāt pieteikumu... Pieņemsim tādu hipotētisku situāciju, ka Satversmes tiesa atzītu šo normu par spēkā neesošu... sakiet, lūdzu... ar kuru brīdi, jūsuprāt, būtu jānosaka šī spēkā neesamība, jo pašvaldību vēlēšanas ir aiz muguras... Vai es pareizi sapratu, ka jūs gatavojaties nākamajām jeb jūs uzskatāt, ka šīs Jūrmalā notikušās vēlēšanas ir antikonstitucionālas tāpēc, ka netika pielaists šis jūsu apvienības kandidātu saraksts... Vai kā?

L. Liepa.

Godātā tiesa! Mēs esam pacietīgi. Mēs negribam atpakaļvērstu sprieduma spēku. Mēs uzskatītu, ka ir svarīga tādas politiskās sistēmas izveidošana, kas pie nākamām pašvaldību vēlēšanām jau ļautu vēlētāju apvienībām startēt visās Latvijas pašvaldībās, līdz ar to mēs neprasām īpašus izņēmumu gadījumus konkrētiem kandidātiem Jūrmalā. Mēs uzskatām, ka šis jautājums ir principiāls, tāpēc tas būtu jāatrisina un tā spēkā esamībā, protams... būtu pēc tiesas ieskata. Bet mēs neesam prasījuši attiecināt šo spriedumu, ja tas ir labvēlīgs attiecībā uz Jūrmalu, atpakaļvērstu.

Ja drīkst, tad vēl papildināšu. Mani patiešām iepriecināja tas, ka gan tiesībsarga, gan arī Tieslietu ministrijas, gan arī Saeimas paskaidrojumu rakstos godātajai tiesai ir šāda varbūtība arī pieļauta, proti, ka šī norma tiešām varētu būt antikonstitucionāla. Un ne tikai šī norma... šī

varbūtība ir pieļauta, bet jau minētās institūcijas turklāt ir arī norādījušas par dažiem darbiem, kas vēl būtu veicami.

G. Kušiņš.

Tātad es pieļauju, ka jūs neprasāt atpakaļvērstu.

L. Liepa.

Mēs neprasām atpakaļvērstu.

G. Kušiņš.

Paldies.

A. Laviņš.

Vai vēl ir jautājumi?

G. Kušiņš.

Jā, ir vēl viens.

A. Laviņš.

Lūdzu!

G. Kušiņš.

Sakiet, lūdzu, es īsti nesapratu, tur bija tik atšķirīgi viedokļi... Vai jūs vēlaties to, ka vēlētāju apvienībām tiktu piešķirtas tiesības iesniegt kandidātu sarakstus vai to, ka katram pieteikuma iesniedzējam tiktu piešķirtas tiesības kandidēt pašvaldību vēlēšanās, neatkarīgi no politiskajām partijām? Vai nu vēlētāju apvienībām, vai katram pieteikuma iesniedzējam?

L. Liepa.

Šis prasījums ir vairāk vērsts attiecībā uz vēlētāju apvienībām, kuras varētu veidot pieteikuma iesniedzēji. Tātad tā prasība attiecas uz to, ka jebkurš Latvijas pilsonis vai Eiropas Savienības pilsonis, kurš pastāvīgi uzturas Latvijā, attiecīgajā pašvaldībā var ar jebkuru citu šādu kandidēt tiesīgo personu izveidot kopīgas vēlētāju apvienības, proti, tiesīgas vēlētāju apvienības... kuras lielā mērā... godātā tiesa jau ir redzējusi, ka mēs jau to sākotnējo iesniegumu 2013. gadā sniedzām, balstoties uz to matricu, to kārtību, kāda bija paredzēta

pašvaldībām, kurās ir zem 5000 iedzīvotāju, izmantojot jau šo gatavo formu, kurā ir paredzēta šāda veida pieteikumu iesniegšana.

G. Kušiņš.

Bet Liepas kungs.. ja drīkst precizēt... Jūs iesniedzāt konstitucionālo sūdzību nevis vēlētāju apvienības vārdā, bet tomēr četru kandidātu vārdā. Tagad jūs sakāt, ka vēlētāju apvienības... Es gribu saprast, tad kur...

L. Liepa.

Es varu paskaidrot. Tātad katra pieteicēja tiesību aizskārums ir ierobežojums attiecībā uz pasīvām vēlēšanu tiesībām piedalīties vēlēšanās šādu vēlētāju apvienību sarakstos lielākajās pašvaldībās. Līdz ar to ir skaidrs, ka tā katra tiesību aizskāruma atlīdzināšana ļauj katram no vēlētājiem veidot vēlētāju apvienības un šī vēlētāju apvienībām iesniegt savas pašvaldības vēlēšanās.

G. Kušiņš.

Tātad katram kandidēt caur vēlētāju apvienību.

L. Liepa.

Katram ir tiesības... jā, īstenot savas pasīvās vēlēšanu tiesības brīvi, kā to arī Venēcijas komisija bija norādījusi, brīvi un bez ierobežojumiem piedalīties pašvaldībās... arī vēlētāju apvienību kandidātu sarakstos... Jo apvienības kā tādas var būt.... ja drīkstētu tā sacīt, arī spontānas, uz noteiktām vēlēšanām šāda vēlētāju apvienība varētu sanākt no citiem kandidātiem, nekā uz nākamām vēlēšanām. Kaut arī tā pati apvienība varētu saukties arī „Jūrmalnieki”, vai arī....

A. Laviņš.

Paldies. Turpinām.

G. Kušiņš.

Vēl man vairāki jautājumi.

A. Laviņš.

Lūdzu!

G. Kušņš.

Sakiet, lūdzu, tāds teorētisks... tāds plašāks jautājums. Kāds tad būtu pašvaldības domes vēlēšanu mērķis? Proti, ar kādu nolūku tad pašvaldību vēlēšanas tiek rīkotas? Ar kādu nolūku personas tajās kandidē?

L. Liepa.

Nodrošināt demokrātisko procesu. Nodrošināt, ka pašvaldībās tos būtiskākos lēmumus ir tiesīgi pieņemt regulāri ievēlēti attiecīgās pašvaldības iedzīvotāju... balsstiesīgo iedzīvotāju pārstāvji, kuri tiek regulāri mainīti.

G. Kušņš.

Vai jūs piekrītat tam, ka... kā es saprotu, ka Saeima ir atzinusi, ka pašvaldību mērķis ir arī pārstāvības izveidošana.

L. Liepa.

Jā, protams.

Tā ir tā iedzīvotāju pārstāvības izveidošana, jo katrs, kas ir balsojis par noteikto mūsu gadījumā tāvad piedāvāto vēlēšanu apvienības sarakstu, ir lūdzis šo vēlēšanu apvienību pārstāvēt un arī Jana Simanovska šajā savā paskaidrojumā norādīja, ka deputāti kļūst kurli un akli pēc 1. jūnija vēlēšanām. Pēc tam viņi vairs neklausās. Atkal trīsarpus gadus un pēdējā pusgadā atkal sāk dalīt banānus un stāstīt kaut ko, ko nu darīs.

G. Kušņš.

Turpinot šo... es atvainojos... Šobrīd Latvijā tāvad republikas pilsētās tikai politiskās partijas var iesniegt sarakstus un šobrīd Latvijā, man liekas, ir 75 dažādas politiskās partijas. Sakiet, lūdzu, tāds teorētisks jautājums... kāda, jūsuprāt, tad ir politisko partiju loma demokrātiskā sabiedrībā? Būt kurlai vai... īsti nesapratu...

L. Liepa.

Jā... nu attiecībā uz vēlēšanu tiesībām šī partiju loma, protams, ir plašāka, bet, runājot par mūsu šodien izskatāmo jautājumu, partiju loma attiecas uz, kā mēs to redzam, primāri nacionāla līmeņa jautājumiem, partiju ideoloģijas un politikas jautājumiem, kas ir nozīmīgi Saeimas vēlēšanās un kas var attiekties arī uz pašvaldībām. Mēs to nenoliedzam. Mēs nesakām, ka pašvaldībās partijas nevarētu darboties. Bet partiju loma ir konsolidēt politisko viedokli, tajā skaitā nodrošinot šāda viedokļa piekritēju pasīvās vēlēšanu tiesības, tas ir, tikt ievēlētiem

noteiktā nacionālā vai pašvaldību līmeņa institūcijā. Pašvaldību līmenī mēs uzskatām, ka šādas tiesības var būt arī vēlēšanu apvienībām, ja mēs lietotu tādu modernu laika izteicienu, tad *pop-up* sarakstiem, ja vēlaties. Ir *pop-up* restorāni, *pop-up* muzejs... Stabu iela, piemēram... tieši tāda pati... ar pilnu nopietnību mēs varētu apgalvot, ka katram konkrētam gadījumam attiecīgajā kontekstā var būt spontāna vēlēšanu apvienība, kas šos nākamos četrus gadus tur darbosies.

G. Kušņš.

Vai jūs piekrītat, Saeimas atbildes rakstā norādītajam šīs normas iespējamam leģitīmajam mērķim. Jo jūs gan pieteikumā, gan tagad izteicāt to pieļāvuma formā... respektīvi, ka mērķis ir aizsargāt demokrātisko valsts iekārtu. Vai jūs piekrītat šim mērķim?

L. Liepa.

Jā, godātā tiesa. Mēs arī lasījām, ka Saeima arī piekrīt mūsu izdarītam pieņemumam, ka tas apstrīdētās normas leģitīmais mērķis, kā to Saeima ir norādījusi atbildes raksta 4. lappusē, ir demokrātiskās valsts iekārtas aizsardzība. Protams, jā. Taču šis ir ļoti plašs un ļoti vispārīgs formulējums.

G. Kušņš.

Paldies.

Ja jūs piekrītat šim leģitīmajam mērķim, tad vai jūs varētu precīzāk noformulēt vai konkretizēt jūsu pozīciju, jo pieteikuma 6. lapaspusē jūs esat apgalvojuši, ka tas, ka deputāts ievēlēts no politiskās partijas kandidātu saraksta, nenozīmē, ka viņš būs pakļauts partijas kontrolei. Savukārt pieteikuma 5. lapaspusē kā apstrīdētās normas iespējamais mērķis varētu būt pakļaut ievēlētos deputātus partijas kontrolei. Tad kā tur īsti ir?

L. Liepa.

Godātā tiesa. Es mēģināšu šo... šeit nav pretrunas. Jo mērķis, protams, ir nodrošināt, ka ja partija veido noteiktu kandidātu sarakstu, tad tā vēlētajiem sola četrus gadus... ka šie vēlētaji būs zināmā partijas uzraudzībā. Jūrmalas gadījumā „Jaunais laiks”, piemēram, izveidoja vairākumu domē, apsolot, ka šie cilvēki strādās Jūrmalas interesēs. Jūrmalas gadījumā pēc divarpus gadiem no partijas „Jaunais laiks” saraksta deputātiem trīs izslēgti. Tika izslēgti. Tātad faktiski partija pati atteicās no politiskās kontroles pār šiem cilvēkiem tikai tāpēc... tajā skaitā arī pēc piederības pārstāvju ļoti acīmredzamiem uzrādītiem šo cilvēku darbības defektiem, konstatēja, ka šiem cilvēkiem nav nekā kopīga ar partijas apsolīto vēlētajiem. Tātad no vienas puses partija saka, ka jā, mēs nodrošinām politisko kontroli pār šiem cilvēkiem un viņu

atbildību pret vēlētājiem, tajā pat laikā partija to nevar īstenot. Jo, piemēram, ja cilvēki paši aiziet, viņi ir aizgājuši. Ja partija tos izslēdz, atkal jau kontroles vairs nav.

G. Kušņš.

Paldies.

Tad man būtu jautājums Uldim Kronblūma kungam. Sakiet, lūdzu, vai jūs kādreiz esat kandidējis pašvaldības vēlēšanās no kādas politiskās partijas vai vēlētāju apvienības?

U. Kronblūms.

Es esmu kandidējis, kā jau es savā sākuma runā teicu, es 2005. gadā iestājos „Jaunajā laikā”. Es esmu kandidējis. Taču tajā brīdī.. būsim godīgi... es tajā brīdī nesaskatīju sevi... man piedāvāja vienkārši aizpildīt sarakstu. Es centos, lai tiktu ievēlēti tie biedri, kurus pēc tam dēļ manas darbības arī izslēdza. Un kopš tās reizes es vairāk neesmu kandidējis. Es nekavēšu tiesu un nestāstīšu, kāpēc es nestartēju nākošajās vēlēšanās, kur bija līdzīgs gadījums. Un līdzīga gadījuma dēļ es arī atteicos... es atteicos, nevis mani izslēdza vai kā... es atteicos kandidēt arī pēdējās pašvaldību vēlēšanās.

G. Kušņš.

Vai var teikt, ka toreiz — 2005. gadā — tad, kad jūs, tā teikt, aizpildījāt sarakstu, vai jūs zinājāt un izmantojāt šo likumā paredzēto veidu, kā tad jūs varējāt kandidēt pašvaldību vēlēšanās? Jūs izmantojāt šo vienu no iespējām...

U. Kronblūms.

Jā, es tajā brīdī izmantoju tāpēc, ka es vadījos no partijas „Jaunais laiks” deklarētajiem mērķiem, kurus es arī tulkoju gan valsts, gan pašvaldību līmenī, tas ir, nu darboties... tā vienkārši... darboties iedzīvotāju interesēs. Tajā brīdī, kad šie trīs deputāti pilnīgi pretēji 7000 iedzīvotāju viedoklim par pilsētas teritoriālo plānu nobalsoja pretī, es konstatēju, ka tā tas nenotiek. Un tieši tāpēc es, teiksim, neesmu šeit atnācis vienkārši šajā brīdī, ka es esmu izdomājis, ka vajadzīgas vēlētāju apvienības. Man ir šī pieredze kopš 2005. gada, kuras vienīgais secinājums ir tagad, ka man ir jādibina politiskā partija, ko es nevēlos darīt dēļ visiem šiem apgrūtinājumiem. Un dēļ tā, ka es nevaru piesaistīt cilvēkus.

G. Kušņš.

Jā...

Paldies. man būtu jautājums Riharda Pētersona kunga pārstāvim. Es nezinu... kurš no jums... Paldies.

Sakiet, lūdzu, par lietas faktiskajiem apstākļiem... Vai Pētersona kungs arī kādreiz ir kandidējis kādas pašvaldības vēlēšanās? Piemēram, no kādas partijas vai vēlētāju apvienības? Es saprotu, ka Pētersona kungs Jūrmalā ir zināms cilvēks.

L. Liepa.

Jā, godātā tiesa. Pētersona kungs ir viens no cienījamākajiem jūrmalniekiem. Viņš ir Mākslas akadēmijas docētājs, mākslas zinātņu doktors, kurš ir bijis Jūrmalas domes priekšsēdētājs. Pēc neatkarības atjaunošanas 1990. gadā pirmais bija Rihards Pētersons. Tieši tā. Viņš bija Tautas frontes kandidāts un vadīja pilsētas domi tajā visnotaļ grūtajā laikā. Un arī ir kandidējis vēlēšanās no partijas „Mūsu zeme”, ko plašāk sabiedrība labāk pazīst kā Jūrmalnieka Ančāna vadīto partiju.

G. Kusiņš.

Sakiet, lūdzu, vai toreiz, 2001. un 2005. gadā, viņš ir divas reizes kandidējis kā liecina Centrālā vēlēšanu komisija, vai var uzskatīt, ka viņš arī zināja un izmantoja šo iespēju kandidēt no politiskās partijas un tad viņš neizjuta šo aizskārumu?

L. Liepa.

Man grūti, protams, pateikt par to emocionālo elementu, vai viņš izjuta vai neizjuta aizskārumu...

G. Kusiņš.

Jūs pārstāvat viņu šeit tiesas sēdē.

L. Liepa.

Tieši tā. Godātā tiesa, Pētersona kungs ir centies kandidēt un es saprotu, ka šie mēģinājumi nav bijuši sekmīgi. Un šobrīd pavisam noteikti tas aizskārumš ir tāds, ka Pētersona kungs ir secinājis, ka partiju politikas ietvaros pašvaldībās viņš nevar realizēt tās intereses, kādas viņš varētu darīt.

G. Kušņš.

Un vai tad pirms šīgada vēlēšanām viņš nav mēģinājis iekļūt kandidātos vai kandidēt no kādas no šīm daudzskaitlīgajām partijām? Jums ir tādas ziņas?

L. Liepa.

Piecu procentu barjera liek cilvēkiem reālistiski skatīties uz izredzēm. Un līdz ar to 2013. gadā Pētersona kungs kandidē vēlēšanu apvienības sarakstā, bet nav kandidējis caur politiskajām partijām.

G. Kušņš.

Paldies. Vēl četri jautājumi.

L. Liepa.

Jā, labprāt.

G. Kušņš.

Sakiet, lūdzu... pieteikumā ir norādīts, ka pašvaldību vēlēšanās tā saucamo neatkarīgo kandidātu tiesības kandidēt ir jānodrošina pat lielākā mērā nekā parlamenta vēlēšanās. Sakiet, lūdzu, kā jūs pamatotu šo apgalvojumu, respektīvi, vai no Satversmes, Latvijas starptautiskajām saistībām izriet likumdevēja pienākums nodrošināt personām pašvaldību vēlēšanās kandidēt atsevišķi no politiskajām partijām? Un ja jūs atbildat apstiprinoši, tad, lūdzu, norādiet avotus, no kuriem tad izriet šādas saistības?

L. Liepa.

Jā... Godātā tiesa! Es neapšaubāmi varu minēt tikai tādā vispārīgā līmenī jau pieminēto Venēcijas komisijas atzinumu. Tāpat es varētu atsaukties uz vēl nerunājušiem ekspertiem, kuri... politisko zinātņu ekspertiem... kuri parādītu, ka pastāv būtiskas atšķirības starp to jautājumu loku, kādu lemj nacionāla līmeņa likumdevējs un to jautājumu loku, kādu lemj pašvaldības, domju... nevis likumdevējs, bet faktiski rīcības.... lēmumu pieņēmēju institūcijas.

Ņemot vērā to, ka Saeimas gadījumā... un šeit šajā daļā mēs patiešām arī piekrītam Saeimas paskaidrojuma rakstā norādītajam, ka ir nozīmīga politisko partiju loma demokrātiskajā procesā. Parlamentārā sistēmā attiecībā uz parlamentu simtprocentīgi tur nebūs iebildumu. Taču attiecībā uz pašvaldībām mēs nevaram šo pašu olekti piemērot pašvaldību institūcijām, kuras vairāk tomēr ir saimnieciska rakstura jautājumu lemjošas institūcijas. Un daudzi cilvēki, kuri sevi, teiktu tā, nepozicionē politiskā spektrā un nesaredz sevi arī kā kādas

partijas dalībnieku, tomēr ir ļoti veiksmīgi saimnieciskas dabas, sociālas dabas jautājumu risinātāji. Šobrīd esošajā situācijā un mēs to ļoti labi redzam no Latvijas pašvaldību piemēra, veiksmīgiem pilsētu vadītājiem... zināmā mērā ir... jāsaka tā... nu, tāda maiga šantāža. Ja viņi vēlas, lai viņu pilsēta saņem labvēlīgu statusu no likumdevēja, viņiem ir jāklūst par kādas politiskas partijas dalībnieku. Tas ir mans apgalvojums. To es varu tikai no sevis teikt, bet mans vērojums ir, ka ja pilsētās kāds cilvēks iegūst savu vēlētāju uzticību, tad, protams, uzreiz centra... Rīgas partijas nāks un aicinās viņu pievienoties, jo pretējā gadījumā pašvaldības intereses varētu arī nebūt ievērotas nacionālā līmenī.

A. Laviņš.

Labi, turpinām.

G. Kušiņš.

Un tad beidzamais jautājums. Jūs arī izteicāties, ka rezultāti pierāda, ka vairāk uzticās tieši vēlētāju apvienību izvirzītajiem kandidātiem. Tas bija arī pieteikuma 8. lappusē un jūs to vēlreiz atkārtojāt. Sakiet, lūdzu, vai visās tajās pašvaldībās, kur vairāk vietu ieguva vēlētāju apvienību kandidāti, piedalījās politisko partiju kandidātu saraksti? Vai visās tajās pašvaldībās, kur vairāk vietu ieguva apvienību kandidāti, piedalījās politiskās partijas?

M. Daģis.

Jā, godātā tiesa, es varu atbildēt. Pārsvarā visās no šīm te 41... ja es neklūdos, tad vienā vai divās bija tikai vēlētāju apvienības. Un vienā, kurā uzvarēja politiskā partija, bija tikai partija. Pārējās bija gan apvienības, gan partijas.

G. Kušiņš.

Paldies. Nav jautājumu.

A. Laviņš.

Paldies.

Tā... lūdzu tiesnesis Balodis uzdos jautājumu.

K. Balodis.

Man ir jautājums Laurim Liepam. Vai es pareizi saprotu, ka jūs saimniecisko un sociālo jautājumu risināšanu vispār neuzskatāt par politikas sastāvdaļu un līdz ar to jūs tad argumentējat, ka pašvaldību vēlēšanās dalība politiskās partijās nebūtu tik svarīga un tāpēc

pietiek, ka piedalās vēlēšanu apvienības. Tad sanāk, ka jūs uzskatāt, ka pašvaldība ir tāds pilnīgi apolitisks jeb... lielā mērā nu... politiski nevainīgs veidojums.

L. Liepa.

Liels paldies, godātā tiesa, par precizējošu jautājumu. Tik krasi es arī to nenoformulētu. Un atkal es gribētu norādīt uz Jūrmalas piemēru, kur, piemēram, ja kāda partija ir noskaņota, teiksim, galēji nacionāli, tad tā, protams, centīsies radīt vislielākos iespējamus būvniecības procesa ierobežojumus, jo tā tad, ja mēs runājam par politiskajiem uzskatiem, tad nacionāla partija, protams, kā mēs to arī redzam no Latvijas piemēram, iebilst pret ārvalstnieku iespējām apmesties Latvijā. Tā tad ierobežo migrācijas iespējas. Turpretim, partija, kas ir noskaņota vairāk sociālistiski vai sociāldemokrātiski, protams, būtu labvēlīgāka pret šādu būvniecības procesu attīstību noteiktā teritorijā. Zaļi noskaņota politiska partija, protams, ierobežotu apbūvi kāpās. Jūrmalā ir pilnīgi pretēji. Mērs, kas tā tad pieskaita sevi pie Zaļās partijas, absolūti neiebilst pret apbūvi kāpās.

Tā tad, godātā tiesa! Atbildot uz jūsu jautājumu konkrēti, tā ir daļa no politikas jautājumu spektra, tomēr dominē dabiski tā tad šie saimnieciski sociālie jautājumi, kuru pamatojums ir arī politiskajā ideoloģijā.

K. Balodis.

Jūs tā pa pusei atbildējāt uz manu jautājumu. Bet es vēlos tiešām atbildi no jums. Tā tad ikdienas nodarbošanās ar saimnieciskiem, teritorijas plānošanas, sociālajiem jautājumiem, arī, piemēram, skolu lietām, ko dara pašvaldības dome, vai tā ir politikas sastāvdaļa un politikas izpausme, un politiskā procesa sastāvdaļa vai nē?

L. Liepa.

Atbilde ir — jā.

K. Balodis.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies. Labi, pateicos. Lūdzu, sēdieties.

Vārds lietas faktisko apstākļu un juridiskā pamatojuma izklāstam Saeimas pārstāvim.
Lūdzu!

J. Pleps.

Augsti godātā tiesa! Šajā lietā mēs izskatām jautājumu “Par Republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu likuma 15. panta pirmās daļas, ciktāl tā nepieļauj vēlēšanu apvienībām iesniegt kandidātu sarakstus novados, kuru iedzīvotāju skaits ir lielāks par 5000, un republikas pilsētās, atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. un 101. pantam”.

Es turpinājumā šo likumu īsuma labad saukšu, tāpat kā pieteikuma iesniedzējs rādīja labo praksi, par Pašvaldību vēlēšanu likumu. Tieši tāpat nepakavējoties pie šā likuma nosaukuma maiņas laika gaitā.

Visupirms Saeima vēlētos vērst uzmanību uz to apstākli, ka šī lieta, kas ir iesniegta pēc konstitucionālās sūdzības, prasa zināmu jautājumu apsvēršanu tīri no procesuālās puses.

Pirmā lieta, konstitucionālā sūdzība ir iespējama tikai par pieteikuma iesniedzēju pamattiesību aizskārumu. Konstitucionālā sūdzība nav *actio popularis* vispārības labā. Pieteikuma iesniedzēju pamattiesības, iespējams, ir aizskartas republikas pilsētas vēlēšanās, domes vēlēšanās. Manuprāt, konstitucionālās sūdzības ceļā vēlēšanu apvienība, vēlēšanu apvienība „Jūrmalnieki” nevarētu risināt jautājumu par to... par novadiem, kuros iedzīvotāju skaits pārsniedz 5000, jo šeit nav aizskāruma.

Tieši tāpat ir jāņem vērā apstāklis, ka patiesībā šī lieta ir mazliet izspēlēta, lai nonāktu līdz Satversmes tiesas procesam, jo, piesakot četrus cilvēkus ar ambīciju iegūt politisko vairākumu „Jūrmalniekiem” Jūrmalas vēlēšanu domes vēlēšanās, nu... ņemot vērā, ka Jūrmalas domē ir 15 deputāti, ar četriem cilvēkiem šis vairākums neveidojas. Es ceru, ka tas nebija tas mērķis, ko Kronblūma kungs ir minējis ziņu aģentūrās, ka cilvēks vēlas nokļūt domē, tad koalīcijā, pēc tam īstenot savas intereses. Ja būtu uzlikts saraksts, kurš būtu spējīgs veiksmes gadījumā savākt balsu vairākumu, mēs redzam šo politisko gribu pārņemt varu. Ar četriem cilvēkiem neizskatās.

Jautājums — vai ir aizskartas pamattiesības? Šim jautājumam, man liekas, vajadzētu būt fundamentālajam jautājumam šajā lietā, proti, vai persona var izvēlēties formu, kā īstenot tiesības kandidēt pašvaldību vēlēšanās. Vai persona var būt tas cilvēks, kurš var izvēlēties, kādā veidā viņš grib kandidēt? Un vai Satversme un Starptautisko tiesību dokumenti to pieļauj.

Un tas, kas vēl ir jāņem vērā šeit... par ko es arī attiecīgi mēģināšu pieskarties, ir politisko partiju loma. Kronblūma kungs, atbildot uz tiesas jautājumiem minēja: nevaru piesaistīt cilvēkus, negribu ierobežojumus. Jā, politiskās partijas prasa iesaistīt cilvēkus un politiskajām partijām ir noteikti ierobežojumi.

Vēršu uzmanību, ka iepriekšējā gada iepriekšējās pašvaldību vēlēšanās bija nepieciešams vismaz iegūt 1108 balsis Jūrmalā, lai saņemtu mandātus. 1108 balsis. Tas ir piecreiz vairāk, nekā minimālais biedru skaits partijā. Un es vēršu arī uzmanību, ka Jūrmalas

politiskajā spektrā mēs redzam politiskās partijas, kas ir izveidotas kā specifiskas partijas, kas piedalās Jūrmalas politiskajā procesā. piemēram, „Jūrmala — mūsu mājas”, „Tev — Jūrmala”, „Uz priekšu, Latvija” arī laikam nosacīti būtu pieskaitāma. Šķiet, „Mūsu zeme” arī varētu būt pieskaitāma pie šāda spektra. Līdz ar to patiesībā šeit ir daudz politikas, daudz dažādu interešu, aktīvu cilvēku grūtības sadarboties lielos veidojumos, jo politiskā partija prasa kompetences strādāt kopā, atrast kompromisus, pārstāvēt intereses. nevis savas, bet kopējās intereses.

Un līdz ar to patiesībā mums ir jāraugās visupirms uz to, kā šī tiesību norma, kas ir apstrīdēta, ir radusies, pēc tam es ieskicēšu Satversmes regulējumu un Starptautisko tiesību regulējumu, atsevišķi izejot pieejamā laika ietvaros 101. panta pārbaudi un 91. panta pārbaudi.

Tātad, ir viens mīts, ko uzreiz nepieciešams kļiedināt: kopš Pašvaldību vēlēšanu likuma pieņemšanas republikas pilsētās kandidātu sarakstu var uzstādīt tikai politiskās partijas. Kopš 1994. gada 13. janvāra, kad tika pieņemts šis likums, tā bijusi skaidra izvēle. Republikas pilsētās tikai politisko partiju, to apvienību saraksti.

Ja mēs raugāties uz šīm diskusijām tajā tālajā 1994. gada 13. janvārī, mēs redzam, ka tas bija kompromiss. Frakcija LNNK bija iesniegusi priekšlikumu, ka tikai partijas vai to apvienības var iesniegt kandidātu sarakstus visās pašvaldību vēlēšanās. Un komisija spēja atrast šo kompromisu. Tātad, republikas pilsētās — partiju politika, rajonu pilsētās un pagastos — pieļaujamas vēlēšanu apvienības. Šo diskusiju atspoguļo Larisas Laviņas un Jāņa Lagzdiņa diskusija Saeimas sēdē. Larisa Laviņa iestājās, ka jāļauj arī sabiedriskajām organizācijām piedalīties politiskajā procesā... pārstāvēt vēlētajus. Un Jānis Lagzdiņš ļoti pareizi norādīja, ka tas mērķis, kas jāizveido līdztekus Saeimas vēlēšanu sistēmai, arī pašvaldībās ir jābūt partiju politikai. Un Latvijā nav iespējams nodalīt, teiksim, Latvija nav tik liela, lai būtu iespējams nodalījums — nacionālās un reģionālās partijas. Sevišķi, ja mēs runājam par republikas pilsētām. Republikas pilsētu intereses bieži vien ir plašākas nekā tikai konkrētās administratīvās teritorijas intereses. Un ar Pašvaldību vēlēšanu likuma palīdzību tajā laikā tika mēģināts veidot partiju tīklu reģionos. Respektīvi, šīs vēlēšanu apvienības bija iecerēts kā pagaidu pasākums, ka aktīvi cilvēki sanāk kopā savā rajona, pilsētā, savā pagastā, izveido vēlēšanu apvienību un pēc tam šīs apvienības integrējas lielākās partijās vai nu apvienojoties vai pievienojoties esošajām.

2000. gada 6. aprīlī parādās novadi. Un šeit parādās atkal nākamais solis, ka tiek stiprināta politisko partiju sistēma — iedzīvotāju pārstāvniecības kvalitāte, respektīvi, likumdevējs izšķiras par prasību, ka novados un pilsētās, kur ir iedzīvotāju vairāk par 5000, ir politisko partiju saraksti.

Tātad laiks bija pietiekams — seši gadi. Notiek... sākas administratīvi teritoriālā reforma, kad tiek veidoti lielāki novadi, lai varētu efektīvāk īstenot pašvaldību funkcijas un ir šī

te izšķiršanās par to, ka jo lielāks novads, jo politiskāks process. Bet es atkārtoju, ka republikas pilsētās tas ir bijis no sākta gala.

Uz Satversmi jāraugās kā uz vienotu veselumu, 101. pantu neatdalot no citām Satversmes normām. Līdzīgi arī Satversmes tiesa lietā 2000-03-01 piekrita Saeimas pārstāvim, ka 101. pants ir jātulko kontekstā ar demokrātijas jēdzienu, vispārējiem vēlēšanu principiem un citiem Satversmes pantiem.

Jautājums, ko mēs vēl varētu šajā lietā no Satversmes pielikt, lai iegūtu pilnīgāku skatu. Godātā tiesa, tās ir trīs lietas. Satversmes 1. pants, kas paredz demokrātijas principu. Modernā izpratnē — moderna demokrātija, kas balstās uz partijām kā to līdzekli, kādā veidā sabiedrības intereses tiek pārvērstas, formulētas un īstenotas politiskajā procesā. Tas ir pašvaldības princips. Tas ir Satversmes 102. pants, kas paredz politiskās partijas kā vienīgo formu, kādā privātpersonas var izteikt politisko gribu. Un tas ir Satversmes ievads, ko Satversmes tiesa jau ir atzīmējusi lietā 2013-05-01, ka Latvijas tauta ir nolēmusi sev šādu Satversmi. Tas nozīmē, ka politiskās tiesības, politiskā vara ir īstenojama Satversmē noteiktajās procedūrās.

Tātad vēlēšanu tiesības, it sevišķi pasīvās vēlēšanu tiesības, vienlaikus pieder personas pamattiesību daļai, bet arī vienlaikus valsts iekārtas organizācijas daļai, jo vēlēšanu tiesību īstenošanai ir jānovēd līdz tam, ka izveidojas efektīva, jēgpilna demokrātiska iekārta, kurā tiek efektīvi pārstāvētas vērā ņemamas iedzīvotāju intereses ar kaut kādā mērā pastāvošu, caurskatāmu, kontrolējamu, uzraugāmu institūciju starpniecību — politiskajām partijām.

Ja mēs raugāmies uz starptautisko tiesību regulējumu, pieteikuma iesniedzējs atsaucās uz Starptautisko paktu par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām, uzskatot, ka no tā izriet tiesības iesniegt vēlēšanu apvienībai sarakstus vai kandidātiem izvēloties, kā viņi vēlas kandidēt. Godātā tiesa! Es vēršu jūsu uzmanību uz fundamentālo ANO Cilvēktiesību komitejas lēmumu lietā Valja pret Zambiju. Tur tika risināts jautājums, vai pakta atbilst vienpartiju saraksts vēlēšanās, kad valdošā partija pakļauj teroram opozīcijas partijas dalībniekus. Un šajā lietā, kā to komentē arī profesors Novaks, atsaucoties uz pakta sagatavošanas materiāliem, kad, kolēģi, pakts tika gatavots... izstrādāts aukstā kara apstākļos, kad pastāvēja divas politiskās nometnes. Patiesībā pakta atbilstu pat vienpartiju vēlēšanu sistēma, ja būtu iespēja ietekmēt kandidātu šīs vienas partijas sarakstā. Respektīvi, izsvītrot vai pielikt plusiņu. Tas jau izpildītu šī pakta prasības. Tas ir minimālais standarts. Tikai šobrīd... tikai šobrīd komiteja ir gatava diskutēt par to... par šo prasību pacelšanu, bet jāapzinās, ka situācija pasaulē ir atšķirīga.

Vēršot uzmanību... jāvērs uzmanība uz vēl vienu dokumentu, kas šajā ziņā ir būtisks — Eiropas Cilvēktiesību konvencija, kas paslīdēja garām. Eiropas Cilvēktiesību konvencija preambula uzsver demokrātiju kā Eiropas publiskās kārtības pamatu. 11. pants garantē tiesības veidot partijas, 1. protokola 3. pants garantē brīvas vēlēšanas. Un tas, kas ir caurskatāms

Eiropas Cilvēktiesību tiesas jurisprudencē, ir pilnīga pārliecība, ka partijas ir demokrātiskas sabiedrības kodols, partijas ir tas instruments, kas rada politiskas debates, partijas pārstāv iedzīvotāju viedokli un partijas ar šo politisko plurālismu veido Eiropas publiskās kārtības esenci. Apvienotā komunisma partija pret Turciju un arī Ždanoka pret Latviju ir Lielās palātas lieta.

Tātad, kolēģi! Mēs redzam, ka starptautiskie dokumenti patiesībā runā par politiskā viedokļa formulēšanu un runā par politiskajām partijām. Tas ir tas kodols, tā ir tā forma, kā pārstāvēt vērā ņemamu iedzīvotāju intereses. Satversmes 101. pants paredz šo te pilsoņu līdzdalību valsts un pašvaldību darbā. Pieteikuma iesniedzējs ir sašaurinājis prasījumu līdz pirmajai daļai. Tātad runājot par šo pirmo daļu, šeit ir divi jēdzieni, pie kuriem jāpakavējas tuvāk.

Pirmais jēdziens — piedalīties pašvaldību darbā. Ikvienam pilsonim ir tiesības piedalīties pašvaldību darbā. Tas ir nenoteikts tiesību jēdziens un ir daudz formu, kā pilsoņi var līdzdarboties pašvaldību darbā. Reducēt 101. panta pirmo daļu tikai uz tiesībām kandidēt pašvaldību vēlēšanās vai tiesībām ievēlēt pašvaldības, nedrīkst. Visas formas, un daudzas no tām minēja pieteikuma iesniedzējs savas uzstāšanās laikā, ir Satversmes 101. panta tvērumā. Un tajā laikā, 2000. gadā, kad notika diskusijas par partiju stiprināšanu, samazinot vēlētāju apvienību iespēju pieteikt sarakstus, 2000. gada 17. martā notika Valsts pārvaldes un pašvaldību komisijas sēde, kurā piedalījās starptautiskie eksperti un pašvaldību pārstāvji. Un atbilstoši protokolam tas secinājums, kas šeit bija — ir jāstiprina partijas, kas varētu pārstāvēt iedzīvotājus un līdztekus tam jāveido citas līdzdalības formas. Respektīvi, lēmuma pieņēmēji apzinājās, ka pārstāvnieciska demokrātija arī lielajās republikas pilsētās, tātad partiju demokrātija, bet līdztekus tam citas līdzdalības formas. Un 101. pants ietver arī norādi — likumā paredzētā veidā. Likumdevējs ir pilnvarots noteikt procedūru, kādā izmantojamas šīs tiesības. Likumdevējam ir plaša rīcības brīvība un likumdevējs var izvēlēties šos nosacījumus brīvi, respektējot Satversmes un starptautisko tiesību ietvaru.

Lietā nav strīda, ka rezumējamais ierobežojums ir noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu likumu. Lietā, acīmredzot, nav strīda arī par leģitīmo mērķi. Tā ir demokrātiskas valsts iekārtas aizsardzība. Šīs demokrātiskās valsts iekārtas aizsardzība izpaužas ar to nozīmi, ka bija garantēta politisko partiju īpašā loma demokrātiskajā sistēmā. Politiskās partijas apkopo tautas gribu un to pārstāv. Politisko partiju izmantošana ļauj atvieglot vērā ņemamas iedzīvotāju daļas gribas reprezentāciju un pēc tam arī ievēlēto deputātu darba organizāciju pašvaldībā, kā arī.... šos jautājumus.

Politiskās partijas ir starpnieks starp sabiedrību un valsti, definējot ilgtspējīgu un atbildīgu politiku un pēc būtības politiskās partijas caurauž visu politisko darbību. Arī pašvaldību līmenī iedzīvotāju īpaša pārstāvniecība ievēlētā amatā ir politiska darbība.

Es aicinātu raudzīties uz apstrīdēto normu nevis kā uz tādu, kas neļauj vēlētāju apvienībām iesniegt sarakstus, bet tieši otrādi — princips, kas atbilst Satversmei ir, ka sarakstus var iesniegt tikai politiskās partijas, savukārt vēlētāju apvienības ir izņēmums. To likumdevējs ir pieļāvis apstākļos, kad politiskās partijas vēl nebija izveidojušās, bija mazas, sadrumstalotas pašvaldības, kur bija grūti, iespējams, uzreiz, kad bija jānotur vēlēšanas, organizēt politisko procesu. Un ar laiku šīm vēlētāju apvienībām vajadzētu iekļauties politiskajās partijās. Šo procesu mēs arī attiecīgi redzam, ka, samazinoties vēlētāju apvienību tiesībām iesniegt sarakstus, politiskā konkurence nesamazinās. Joprojām pastāv politiskā konkurence.

Raugoties uz samērīgumu, attiecīgais izraudzītais līdzeklis ir piemērots. Tas stiprina politiskās partijas, iesaista aktīvus pašvaldību cilvēkus politiskajā procesā, veido nacionālā un arī pašvaldības mēroga politiku. Un tas nodrošina šo viedokļu daudzveidību. Varētu domāt, ka partiju pieteikšana ierobežo, samazina konkurenci. Bet, ja mēs paraugāmies, piemēram, uz Jūrmalas pilsētas vēlēšanās pieteiktajiem sarakstiem... 1997. gada vēlēšanās — 9 saraksti, 2001. gada vēlēšanās — 16 saraksti, 2005. gada vēlēšanās — 21 saraksts, 2009. gada vēlēšanās — 14 saraksti, 2013. gada vēlēšanās — 16 saraksti. Ir vērā ņemama politiskā konkurence.

2013. gada vēlēšanās Jūrmalas pilsētas domē nav pārstāvēti 22,53 procenti vēlētāju balsu. Tās ir tās balsis, kas tika nodotas par partijām, kuras neieguva 5 procentus, lai pārvarētu vēlēšanu barjeru. Tātad eksistē politiskā konkurence. Vēlētājiem ir iespēja izvēlēties un mēs redzam jau, ka partijas nespēj nodrošināt pienācīgu vēlētāju atbalstu, lai iegūtu mandātus.

Vai eksistē saudzējošāki līdzekļi? Saudzējošāki līdzekļi eksistē un es vēlos vērst uzmanību uz diviem no tiem.

Jebkurai personai ir tiesības kandidēt no partiju saraksta, neesot partijas biedram. Satversmes tiesa to ir akceptējusi spriedumā 2012-16-01. Tātad jebkura persona, kas ir ietekmīgs domes līderis, var saņemt piedāvājumu iekļauties kādas partijas sarakstā un kandidēt.

Nākamā lieta, kas tiek pieļauta pašvaldību vēlēšanās — politiskās partijas var veidot partiju apvienību bez reģistrācijas. Nav nepieciešams reģistrēt šo politisko partiju apvienību. Vienkārši izveidot kādu divu partiju apvienību uz vēlēšanu brīdi.

Runājot par ieguvumiem. Vai sabiedrības ieguvumi ir lielāki nekā pieteikuma iesniedzējam nodarītais pamattiesību aizskārums? Visupirms es vēlētos pieskarties jautājumam, kas ir vēlētāju apvienība. Tā nav juridiska persona. Tai nav struktūras. Mums šodien ļoti grūti nācās noskaidrot jautājumu, kas ir pieteikuma iesniedzējs — vai tā ir vēlētāju apvienība vai, kā

to minēja tiesas priekšsēdētāja kungs, tie ir vēlētāju apvienības kandidāti vai tās ir fiziskas personas. Nav pārliecības, ko šie cilvēki īsti pārstāv, kādas intereses. Nav programmas bieži vien. Iespējams, šauras intereses neļauj apvienoties plašākā pārstāvībā. Vāja partijas disciplīna. Tas viss tiek atzīts par vēlētāju apvienībām autoritatīvā politiskā doktrīnā. Nav finanšu problēmas. Nav aģitācijas ierobežojumu šobrīd. Ļoti daudzu lietu nav. Rēķinoties, ka tā tiešām ir tāda pagaidu forma, kamēr nav izveidojušās politiskās partijas. Un pie tam, šī forma ir pieļauta mazos novados, kur nav lielu saimniecisko, ekonomisko vērtību vai politisko domstarpību. Jo politiskās partijas ir konkurentes... ir dažādas intereses, kuras pārstāvēt. Mazajos novados parasti tas ir mazākā mērogā un līdz ar to varbūt nav tik uzskatāmi. Līdz ar to patiesībā tā ir iespēja kandidēt, bet vai ir iespējams gūt nepieciešamo atbalstu? Sevišķi runājot par republikas pilsētām.

Stipra partiju sistēma ir lielākais ieguvums, ko nodrošina vairākas normas Latvijas nacionālajā iekārtā, tostarp apstrīdētā norma. Tieši šī norma nodrošina to, ka partijas nepaliek tikai nacionālajā mērogā, bet partijas ir spiestas piedalīties arī dzīvē vietējo pašvaldību procesā, meklēt atbalstītājus, sadarboties, lai īstenotu gan pašvaldību, gan arī nacionālās intereses. Tas nodrošina arī reģionālo interešu pārstāvniecību un profesionalitāti. Politika sākas ar darbu pašvaldībās un turpinās nacionālā mērogā.

Es jau minēju, ka mazākais balsu skaits, kas tika nodots par sarakstu, bija 112 Jūrmalas vēlēšanās. Pat mandātus ieguva tie, kuri saņēma vismaz 1108 balsis. Vai mēs pieļaujam, ka 20 vai 23 cilvēku parakstīts vēlētāju apvienības saraksts varētu sagādāt vērā ņemamu konkurenci šajā procesā?

Satversmes 91. pants tika sašaurināts līdz tiesiskās vienlīdzības principam. Tātad pirmais teikums... Pieteikuma iesniedzēji saskata atšķirības starp mazajiem novadiem, kur ir līdz 5000 iedzīvotājiem un republikas pilsētām. Respektīvi, ir novienādots līdz 5000 iedzīvotājiem, kur vēlētāju apvienības var pieteikt sarakstus un republikas pilsētas, kur šādu tiesību nav. Šeit atkal ir jautājums: vai tā ir atšķirīga attieksme pret kandidātiem vai pret politiskajām partijām un vēlētāju apvienībām?

Kā jau minēju, šajā gadījumā leģitīmais mērķis — demokrātiskas valsts iekārtas aizsardzība. Un attiecībā uz tiesiskās vienlīdzības principu... ievērošanu apstrīdētas normas gadījumā attiecībā uz samērīgumu pēc būtības tie ir tie paši argumenti, ko es minēju pie 101. panta. Respektīvi, partiju sistēmas izveidošana, aktīva vietējo pašvaldību iedzīvotāju iesaistīšana partiju sistēmā — tādā veidā nodrošinot, ka partija caurauž valsti no pašvaldībām līdz valstij.

Viena lieta, kas šeit ir jāņem vērā. Šie 20 paraksti, ko prasa likums, lai iesniegtu vēlētāju apvienību, ir noteikts pašvaldībās līdz 5000 iedzīvotājiem. Jūrmalas pilsētā ir vairāk nekā 57

tūkstoši iedzīvotāju. Ar 20 parakstiem būtu par maz un sekojot matemātiskai loģikai, droši vien, lai iegūtu pārliecību par vērā ņemamu iedzīvotāju daļu, tie varētu būt 200 paraksti, kas izvirza vēlētāju apvienību. Godātā tiesa! 200 paraksti ir nepieciešamais skaits politiskās partijas izveidošanai.

Pieteikuma iesniedzēji arī atzina tiesas sēdē, ka viņiem nav iebildumu par to, ka uz vēlēšanu apvienībām tiek attiecināti finansēšanas darbības regulējums, aģitācijas ierobežojumi, kas attiecas uz politiskajām partijām. Mēs redzam patiešām, ka vēlētāju apvienība necenšas iegūt priekšrocības politiskajā procesā. Viņa grib sacensties tāpat kā politiskās partijas, tikai neesot politiskā partija. Un šķiet, ka vienīgais jautājums, kas ir atšķirīgs šeit, ir tas, ka mēs gribam piedalīties politiskajā procesā kā politiska partija, tikai mēs negribam saukties par politisku partiju.

Un, kolēģi, šeit ir īstā vieta citēt Viljama Šekspīru: „vai roze smaržos savādāk, ja tā nesauktos roze.” Pēc būtības pieteikuma iesniedzēju prasījums ir vērsts uz partiju izskaušanu, partiju mazināšanu, jo tas tiek izņemts no prezumpcijas, ka partija ir kaut kas slikts. Iespējams, bija jāapstrīd Partiju likuma norma, ka Latvijā ir partijas. Bet šāda diskusija mazina un vājina demokrātisko sistēmu. Tas sēj neuzticību politiskajām partijām.

Pieteikuma iesniedzēji norāda uz šiem sešiem procentiem kā uz lielu sasniegumu, ka partijām uzticās seši procenti. Bet šodienas tiesas sēdē izskanējusi argumentācija taču neveicinās uzticību politiskajām partijām. Tieši pretēji. Tā mazinās šo uzticību. Un kā politiskās partijas var īstenot, pārstāvēt iedzīvotājus ... valsts varu, ja tām neuzticās?

Augsti godātā tiesa! Saeima, ņemot vērā arī atbildes rakstā un papildus paskaidrojumos minētos argumentus, un tos argumentus, ko mēs atklājam tiesas sēdē, lūdz atzīt apstrīdēto normu par atbilstošu Satversmes 101. pantam un Satversmes 91. pantam.

Tāpat Saeima uzskata par nepieciešamu, ka Satversmes tiesa varētu pievērsties jautājumam papildus pārbaudīt, vai pieteikuma iesniedzējiem ir aizskārumi. Vai Satversmes 101. pants ļauj prasīt veidu, kā persona grib līdzdarboties vēlēšanās. Mēs varētu iedomāties šo konstrukciju... likumu... ciktāl tas neparedz... Arī attiecībā uz to.... likumu, ciktāl tas neparedz nepilsoņu tiesības kandidēt. likumu, ciktāl tas neparedz vietējo referendumu rīkošanu. Likumu, ciktāl tas neparedz elektroniskas vēlēšanas internetā... Godātā tiesa! Kur ir šī robeža, kur beidzas Satversmes 101. pants un kur sākas politiskais process, kas ir risināms politiskā diskusijā, pieaicinot politisko zinātņu lietpratējus, vērtējot ciparus, pārstāvniecības kvalitāti un daudzas lietas, ko mēs esam iecerējuši šodien te darīt.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies. Pieteikuma iesniedzēji, vai būs jautājumi Saeimas pārstāvim?

L. Liepa.

Jā, godātā tiesa, labprāt uzdotu.

A. Laviņš.

Lūdzu!

L. Liepa.

Paldies.

Kā mēs arī esam konstatējuši un tas nav apstrīdēts, ka 2013. gada, tāpat pēdējās pašvaldību vēlēšanās bija 41 pašvaldība, kurās vēlēšanu apvienībām bija tiesības izvirzīt kandidātus. Un sakiet, lūdzu, vai šajās pašvaldībās ir dokumentēti kādi gadījumi, kad būtu nepilnības saistībā ar pastāvošo regulējumu, kas ir pieļāvušas vēlēšanu apvienībām iesniegt šos kandidātu sarakstus?

J. Pleps.

Vispirms es vēlētos precizēt pieteikuma iesniedzēju sniegto informāciju. Pieteikuma iesniedzējs jau arī savos paskaidrojumos bija gana pesimistisks, ka iedzīvotāju skaits turpina samazināties. Atbilstoši jaunākajiem Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes datiem uz šī gada 1. janvāri, tas ir, pusgadu pēc vēlēšanām, šādu pašvaldību skaits ir samazinājies par veselām divām. Tātad šobrīd tikai 39 pašvaldības, kurās ir pieļaujams iesniegt... kurās iedzīvotāju skaits ir mazāks par 5000 iedzīvotājiem.

Attiecībā uz jautājumu par politiskajiem procesiem šajos novados, jūs vēlējāties informāciju par to pie sarakstu iesniegšanas vai par interešu pārstāvniecību mazajos novados, ko īsteno vēlēšanu apvienības?

L. Liepa.

Precizējot jautājumu. Vai tāpat gadījumos, kuros pašvaldībās varēja piedalīties vēlēšanu apvienības, ir konstatēti kādi pārkāpumi?

J. Pleps.

Pārkāpumi vēlēšanu aģitācijās, finansēšanās...?

L. Liepa.

Jebkuru no šiem iespējamiem gadījumiem, jo... es paskaidrošu šo jautājumu. Tas ir lielā mērā saistīts ar to, ka tika norādīts, ka vēlēšanu apvienībām trūkst daudzas no tām nozīmīgajām kontroles un, var teikt, strukturālajām īpašībām, kādas ir politiskajām partijām. Līdz ar to mans jautājums būtu: vai tas ir teorētisks pieņēmums, ka vēlēšanu apvienības ir nedrošas, vadītas no privātām interesēm, ka tām trūkst uzraudzības finanšu un kontroles jomā, jeb tas tiešām ir bijis pierādīts fakts kādā no 2013. gada 1. jūnija vēlēšanu gadījumiem kādā no šīm pašvaldībām?

J. Pleps.

Šeit ir nepieciešams ņemt vērā to apstākli, ka, kā jau Saeima norādīja, šīs vēlēšanu apvienības ir mainīgas, un to mēs varam identificēt raugoties uz atsevišķiem novadiem, kā vieni un tie paši cilvēki ik pēc kāda sasaukuma maina gan programmu, gan nosaukumu variējot, bet pēc būtības līdz 5000 iedzīvotājiem... tas kritērijs, kas ir izvēlēts likumā, nozīmē, ka tā ir maza politika, ka šeit patiesībā politiskais process, ja tiktu prasītas politisko partiju...

A. Laviņš.

Jautājums bija mazlietiņ citāds... Tas, ka vēlēšanu apvienības... kāds ir to veidojums, ir skaidrs... Bet jautājums bija — vai pēdējās pašvaldību vēlēšanās tajās pašvaldībās, kur ir piedalījušās... kur var piedalīties vēlēšanu apvienības, vai ir reģistrēti kaut kāda veida pārkāpumi un no tā te izriet tā jautājuma būtība: vai tās problēmas, par kurām savukārt jūs akcentējat, ir hipotētiskas, vai tam ir kāds reāls segums. Tieši tāds bija jautājums.

J. Pleps.

Atbilstoši Centrālās vēlēšanu komisijas datiem un novērotāju datiem, pašvaldību vēlēšanas visā Latvijas Republikas teritorijā notika atbilstoši tiesību normu prasībām.

Taču tas, uz ko Saeima vēlējās vārst uzmanību, ir viena situācija — līdz 5000 iedzīvotājiem. Cita situācija ir republikas pilsētas? Tā ir atšķirīga situācija, tur ir atšķirīgas intereses, tur ir atšķirīgas finansēšanas iespējas un atšķirīga ietekme uz lēmumu pieņemšanas procesiem. Mēs, runājot par Jūrmalas pilsētas pašvaldību dažādos sasaukumos redzējām... tas, kas tika prezentēts, ka ir pašvaldību deputāti, kas ir slēgti ārā no partijas, ir pašvaldību deputāti, kas ir mainījuši partijisko piederību. Iepriekšējās vēlēšanās Jūrmalas pilsētas pašvaldībā, manuprāt, vairākas reizes mainījās pat domes priekšsēdētājs. Tā kā republikas pilsētās politiskais process tuvinās nacionālajam politiskajam procesam un tas ļoti atšķiras no Zilupes vai Valkas novada.

A. Laviņš.

Paldies. Tātad atbilde ir sniegta... un izvērsta pēc tam...

L. Liepa.

Atbilde bija... nav šādu pārkāpumu, bet līdz ar to tas paskaidrojums izvirza nākamo jautājumu. Tad kur tad būtu tās funkciju atšķirības pašvaldībām, kurās ir zem 5000 iedzīvotāju un virs 5000. Es likumā neatradu.

J. Pleps.

Visupirms es vēlētos vērst uzmanību uz to, ka konstitucionālajā sūdzībā ir... tiesību aizskārumus uz republikas pilsētām. Runājot par republikas pilsētām. Visupirms republikas pilsēta ir Rīga, kas ir galvaspilsēta ar īpašām funkcijām un īpašu statusu. Otrkārt, visas Latvijas Republikā pastāvošās noteiktās ar likumu republikas pilsētas ir ne tikai vietējā pašvaldība, bet šīm republikas pilsētām ir liela nozīme pie reģionālās attīstības plānošanas, republikas pilsētas ietekmē tām apkārt esošos novadus un attiecīgi republikas pilsētas piedalās politiskajā procesā attiecībā reģionu ekonomiskās attīstības plānošanu, dažādu sociālo, kultūras un izglītības aktivitāšu organizēšanu un arī dzīvē šīm republikas pilsētām ir nepieciešams savas intereses pārstāvēt arī nacionālajā politikā. Mēs redzam, ka ļoti bieži pilsētu mēri pēc tam kļūst par Saeimas deputātiem, ministriem vai attiecīgi vismaz veido koalīcijas ar Saeimā pārstāvētajām partijām.

A. Laviņš.

Paldies.

L. Liepa.

Es atvainojos, manuprāt, Saeima ir pieļāvusi kļūdu, jo strīds jau nav koncentrēts uz...

A. Laviņš.

Es tomēr aicinātu uzdot jautājumus. Lūdzu!

L. Liepa.

Uz kāda pamata jūs nošķirāt konstitucionālajā sūdzībā paredzēto prasījumu, kas attiecas uz visām Latvijas pašvaldībām? Kāpēc jūs to reducējat tikai uz republikas pilsētām? Es sapratu, ka tas ir tikai vēsturiskais arguments uz 1994. gada sākotnējo normu balstīts.

J. Pleps.

Konstitucionālo sūdzību persona var iesniegt savu aizskarto pamattiesību aizsardzībai. Ja “Jūrmalnieki” būtu iesnieguši vēlētāju apvienības sarakstu arī Tukumā, mēs, iespējams, varētu runāt par novadiem, kuri nav republikas pilsētas.

L. Liepa.

Vai jums ir pamats sacīt, ka pasīvo vēlēšanu tiesību ierobežojums Tukumā un Jūrmalā ir atšķirīgi regulēts Latvijā?

J. Pleps.

Regulējums ir noteikts vienāds. Un attiecīgi jautājuma izlemšana par republikas pilsētām varētu ietekmēt novadus, kuros iedzīvotāju skaits pārsniedz 5000, bet ne otrādi, respektīvi, varētu būt situācija, ka ir papildus prasības, jo republikas pilsētas ir kaut kas arī cits, nekā novadi ar 5000 iedzīvotāju.

Runājot par novadiem ar 5000 iedzīvotāju. Attiecīgais skaitlis jeb nodalījums ir izvēlēts, kā jau minēju, 2000. gadā, un šī nošķīruma kritērijs pēc savas būtības ir politiska vienošanās starp šī lēmuma pieņemšanā iesaistītajiem. Jo, kā to atspoguļo komisijas materiāli, kas atrodas Satversmes tiesas lietā, jo īpaši 2000. gada 17. marta apspriede ar starptautiskiem ekspertiem, tad 2000. gads ir situācija, kad sāka veidoties pirmie novadi un šie pirmie novadi ir dažādi. Līdz ar to jāparedz regulējums un ir izvēlēts šis kritērijs 5000 kā tāds, līdz kuram raugoties, politiskās partijas vēl nav izveidojušās, nav spējīgas piesaistīt iedzīvotājus... iespējams, nav intereses piedalīties konkrētu pašvaldību funkcionēšanā, bet tur ir nepieciešama politiskā pārstāvniecība, un 5000 — tas ir kritērijs, kad mēs jau varam runāt par vidi, kura normālā, sakārtotā, stabilā, demokrātiskā sistēmā prasītu politisko pārstāvniecību, jo 5000 iedzīvotāju, tas nozīmē, ka iespējams izveidot vairākas politiskās partijas, kuras var veidot savstarpēju konkurenci.

A. Laviņš.

Paldies. Turpinām ar jautājumiem. Vai vēl ir jautājumi?

L. Liepa.

Jā, paldies, godātā tiesa!

Likumsakarīgi nākamais jautājums ir ļoti vienkāršs — kāpēc. 5000 ir precīzs kvantitatīvs rādītājs. Tātad, tas ir skaits. Kāpēc ne seši tūkstoši un ne septiņi tūkstoši? Citiem vārdiem, vai ir veikti aprēķini, vai ir veikta analīze šķērsgriezumā... to esošo novadu

griezumā... kuros novadus ieskaitām pie tiem, kuros nav šādu pasīvo vēlēšanu tiesību ierobežojumu un kuros savukārt mēs paredzam ierobežojumus tikai politisko partiju sarakstā...

J. Pleps.

Šis kritērijs, 5000... manuprāt, neattiecas tikai uz iespējām vēlēšanu apvienībām iesniegt sarakstus vai neiesniegt sarakstus. Šis kritērijs daudzviet tiek izmantots pašvaldību gradācijā. Piemēram, ja nemaldos, tajā laikā pastāvēja iespēja pat novados līdz 5000 iedzīvotājiem neveidot atsevišķu izpilddirektora amatu, respektīvi, domes priekšsēdētājs vienlaikus ir arī izpilddirektors... pilda izpilddirektora funkcijas. Tas nozīmē, ka likumdevēju ieskatā šie 5000 iedzīvotāji bija kritērijs, vai ir nepieciešama stingrāka nodalīšana starp likumdevēju un vēlēšanu interešu pārstāvniecību, vai var būt arī zināma saplūšana un nenodalīšana. Jo 5000 iedzīvotāju... tā ir maza salīdzinoši kopiena, kurā, ja prasītu politisko pārstāvju līdzdalību, tad varētu būt grūtības nodrošināt reālu politisko konkurenci.

L. Liepa.

Bet tāpat es saprotu, ka analīze nav veikta un 5000 ir, kā jūs precīzi to norādījāt, politiskās vienošanās priekšmets. Varēja būt arī seši, varēja būt arī trīs... šoreiz pieci.

J. Pleps.

Godātais pieteikuma iesniedzēju pārstāvi! Analīze tika veikta 2000. gada 17. martā, seminārā, kur šis jautājums tika diskutēts, kā to liecina arī lietas materiāli. Analīze un šis vērtējums tika veikts bieži vien katru reizi, kad komisijā tika stādīts jautājums par Pašvaldību likuma grozījumiem. Piemēram, 2004. gadā, kad bija grozījumi šajā likumā, Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijas parlamentārais sekretārs iesniedz priekšlikumu aizstāt skaitli 5000 ar 10 000. Šis jautājums tika diskutēts.

Saeimas rīcībā bija pieeja arīdzan... tas, kas tika diskutēts Valsts pārvaldes un pašvaldības komisijā... iedzīvotāju iesniegums ar lūgumu palielināt līdz 30 000 šo sliekšni. Bet, godātā tiesa! Tas, ko mēs redzam, visu laiku ir runa par novadu sliekšni. Tas neattiecas uz republikas pilsētām. Pat ja būtu noteikts šis te lielākais, kas bija iesniegts, 30 000, arī tādos gadījumos republikas pilsētās paliek tikai partiju process.

A. Laviņš.

Lūdzu!

L. Liepa.

Tātad es saprotu, ka ir pieļaujams 5000 vai 30 000... tas ir atkarībā no politiskās gribas tajā brīdī pie varas esošo vairākumu veidojošo politisko partiju koalīcijas lēmuma. Pieļaut vai nepieļaut mazākajās pašvaldībās arī nepolitiskām apvienībām. Tas ir tas, ko es saprotu no jūsu sacītā.

J. Pleps.

Tas ir saistīts ar politisku pastāvošās situācijas izvērtējumu. Respektīvi, ņemot vērā politisko partiju attīstības līmeni valstī, politisko partiju pārstāvniecību dažādās pašvaldībās un nepieciešamību nodrošināt no starptautiskajiem dokumentiem izrietošo prasību pēc reālas daudzpartiju sistēmas... pēc konkurences politiskās. Un apstākļos, kur nav iespējams pagaidām... es uzsveru, pagaidām... jo tā tendence, ko mēs redzam administratīvi teritoriālās reformas gaitā pieaugot pašvaldību vienību skaitam, paliekot lielākām pašvaldībām, un tā tendence, ko mēs redzam, samazinoties šiem novadiem, kuros ir mazāk par 5000 iedzīvotājiem, laika gaitā vajadzētu pilnībā būt situācijai, ka politisko partiju tīkls pārklāj visu Latviju.

A. Laviņš.

Paldies. Vai vēl ir jautājumi?

L. Liepa.

Jā, man ir precizējošs jautājums jūsu apzīmējumam laika vienībai „pagaidām”. Cik ilgs ir šāds regulējums un kad ir paredzēts mainīt esošo regulējumu, es saprotu, ka tā tendence ir visnotaļ draudīga, ka arī mazajās pašvaldībās tikai partijas varēs iesniegt savus sarakstus.

J. Pleps.

Tas būs tajā brīdī, kad valstī nebūs novadu, kuros iedzīvotāju skaits ir zemāks par 5000. Un tas būtu sasniedzams administratīvās reformas turpināšanas gaitā.

L. Liepa.

Paldies.

Bet tātad es pilnīgi saprotu, ka jūs norādījāt, ka būtībā šis partiju monopols, tas ir mūsu apzīmējums, ir pareizi un principiāli un savukārt pašvaldībās ar mazāku iedzīvotāju skaitu izņēmums ir tikai pagaidu elements. Vai tas ir kopsakarībā ar tām tendencēm, kādas ir šobrīd vērojamas Eiropas Savienībā un citās Eiropas valstīs?

J. Pleps.

Man grūti teikt, ko jūs vēlētos dzirdēt ar šo jautājumu, ņemot vērā, ka es piedāvāju diskusiju par Igaunijas Augstākās tiesas spriedumu un jūs laikam tā kā esat gatavs padiskutēt par šo spriedumu...

L. Liepa.

Pašlaik ir jautājumu daļa... Es labprāt, bet process neparedz.... es atvainojos...

J. Pleps.

Šeit ir jāņem vērā vairākas lietas. Pirmā lieta. Vēlēšanu organizācija ir katras valsts nacionālo tradīciju, politiskās kultūras, attīstības un demokrātijas procesu jautājums. Katrai valstij var būt atšķirības. Tas, ko es varu vērst uzmanību godātai tiesai... Ir tāda Eiropas Padomes Vietējo pašvaldību harta. Tas ir domāts... tāds pietiekami autoritatīvs dokuments, kas varētu novērtēt... ļautu novērtēt šo pašvaldību vēlēšanu sistēmu Latvijā. Tas varētu arī sniegt zināmu priekšstatu par Eiropas Savienības skatījumu vai pat vēl plašāk — par Eiropas Padomes skatījumu. Un hartas izpildei izveidots, man liekas, arī Eiropas vietējo reģionālo valsts... Iepazīstoties ar šīm rekomendācijām, kas varētu droši vien arī raksturot Latvijas situāciju, es vēršu uzmanību uz rekomendāciju Nr. 317-2011 attiecībā uz Latviju. Un šajā rekomendācijā kongress, kas runā... ja var teikt tā... Eiropas vietējo pašvaldību hartas vārdā... ar gandarījumu piezīmē, ka Latvijā izveidotais vietējās pašvaldības modelis balstās uz moderniem Eiropas standartiem vietējām pašvaldībām. Šeit nav izteikta kritika.

Man jābūt godīgam un jāvērs uzmanību, ka attiecībā uz vienu jautājumu ir izteikta kritika Latvijas pašvaldību vēlēšanu modelim. Kongress ir aicinājis... vērsis atkārtotu uzmanību — garantēt nepilsoņu tiesības balsot vietējās vēlēšanās, lai sekmētu Latvijas sabiedrības integrāciju. Tā ir vienīgā rekomendācija, kas izteikta attiecībā uz vēlēšanu procesiem no Eiropas vietējo un reģionālo varu kongresa puses. Līdz ar to es pieļauju, ka mēs varam konstatēt, ka mūs uzraugošās starptautiskās institūcijas ir apmierinātas ar to kārtību, kāda pastāv Latvijā.

L. Liepa.

Es gribētu turpināt uzdot jautājumus.

Jūs... tālāk precīzāk, Saeima, ir sniegusi ļoti interesantu vēsturisku šīs normas attīstības dinamiku un līdz ar to, protams, saprotot, ka likumdevēja mērķis ir bijis stiprināt politisko partiju sistēmu Latvijā un veicināt iedzīvotāju uzticību partijām... Vai Saeimas rīcībā ir dati par

to, kā kopš 2000. vai... vēl jo vairāk, kopš 1994. gada, ir kāpusi, augusi šī iedzīvotāju uzticība politiskajām partijām? Un vai tā tad šī norma ir efektīva? Tas ir mana jautājuma pamats.

J. Pleps.

Mēs esam fiksējuši jau šodien tiesas sēdē vairākas reizes šo mītisko skaitli – 6 procenti. Tas ir tas, kas atspoguļo aptaujās politisko partiju uzticamību Latvijas sabiedrībā. Šis procents ir ārkārtīgi zems. Un tas bija tas iemesls, kāpēc savā paskaidrojumā es vērsu uzmanību uz to, ka politiskajām partijām ir nepieciešamība šī uzticība. Un to var sekmēt ar normatīviem pasākumiem, un to var sekmēt ar attiecīgiem personas līdzdalības pasākumiem. Paziņojums, ka vietējā pašvaldībā cienījami, autoritatīvi cilvēki nevēlas darboties politiskajās partijās, pēc savas būtības šo procentu noteikti nepaaugstina.

A. Laviņš.

Paldies par atbildi.

L. Liepa.

Un turpinot vienu no jautājumiem, ko faktiski jau tā tad mūsu puse ir uzdevusi attiecībā uz to, vai ir bijušas konstatētas kādas vai nu priekšvēlēšanu aģitācijas vai finansēšanas sistēmas pārkāpumu lietas un saņemot negatīvu atbildi... un patiešām arī mēs neatradām, ka būtu kādā no šīm pašvaldībām, kurās vēlēšanu apvienības var darboties... ka šādas problēmas ir bijušas, mans jautājums ir — vai... pieņemsim hipotētiski... ja Satversmes tiesa apmierinātu šādu pieteikumu, kas ir no konkrētiem konstitucionālās sūdzības iesniedzējiem, vai būtu grūti piemērot un attiecināt tos pašus vai tieši tādas finansēšanas sistēmas un vēlēšanu aģitācijas ierobežojumus, kādi tie ir šobrīd politiskajām partijām. Nu, piemēram, tādā formā, kā to piedāvā Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs izstrādātajā likumprojektā. Vai tas būtu sarežģīti, vai tas būtu iespējami? Attiecināt tos arī uz vēlēšanu apvienībām...

J. Pleps.

Tas, neapšaubāmi, prasītu likuma... attiecīgo likumu izmaiņas. Un šeit, acīmredzot, ir... ja vēlētāju apvienība „Jūrmalnieki” būtu reģistrēta un varētu piedalīties šajās vēlēšanās, pēc mūsu rīcībā esošās informācijas visdrīzāk... ja viņi kandidētu vēlēšanās un tērētu naudiņu, tad tā naudiņa tiktu pierēķināta tai partijai, kuras partijas biedri ir šajā vēlētāju apvienības... vēlētāju sarakstā jau šobrīd... Kā trešo personu aģitācija. Respektīvi, ja politiski izšķiroties par to, ka ir nepieciešamas vēlētāju apvienības arī republikas pilsētās, tas prasītu pēc Saeimas ieskata vismaz trīs lietas.

Pirmā lieta ir šie te finansēšanas piesaistīšanas, caurskatāmības un aģitācijas noteikumu attiecināšana. Otrā lieta ir prasība pēc vērā ņemama iedzīvotāju skaita, kas ir atbilstoši proporcionāls attiecīgās republikas pilsētas iedzīvotāju skaitam... šie iedzīvotāji, kas izvirza šo sarakstu... Matemātiski rēķinot, Jūrmalas gadījumā nesanāk mazāk par 200... Un trešā lieta, kas būtu saistāma ar šo organizāciju, neapšaubāmi būtu jautājums arī par administratīvo un kriminālo atbildību... par pieļautajiem likuma pārkāpumiem. Un tas, pie kā mēs nonākam, ka tā pēc būtības ir partija, tikai nesaucas par partiju.

A. Laviņš.

Paldies.

Vai vēl ir kādi citi jautājumi?

L. Liepa.

Jā, godātā tiesa, kolēģiem arī vēl ir jautājumi.

J. Simanovska.

Man ir viens jautājums. Zinātnē izšķir pierādījumu līmeni starp pieņēmumiem un pašiem faktiem. Un jūs izteicāt pieņēmumu, ka partiju esamība palielina lielāku disciplīnu, lielāku atbildību un novērš savtīgumu. Tajā pašā laikā tas, ko mēs novērojam... ko es pati redzēju Jūrmalā, darbi neatbilst programmām, deputātus izslēdz. Ir izteikts nihilisms pret iedzīvotāju līdzdalību procesā, kā arī pieņem neargumentētus lēmumus, kas neizslēdz savtīgumu.

Tāpat vai jums ir kāds pētījums, kas apliecina to, ka vēlētāju apvienība šo situāciju pasliktinātu?

J. Pleps.

Pavisam noteikti varētu norādīt uz tiem procesiem, kas notiek politiskajās partijās... ar visu reģistrēšanu un caurskatāmību vēlētāju apvienībām ir priekšrocības. Tur ir mazāka valsts kontrole. Droši vien daudzi to izmanto, lai padarītu politisko procesu vēl necaurskatāmāku. Un... ja man ir atļauts piebilst vēl vienu argumentu, runājot par republikas pilsētām, acīmredzami, ka būtu nepieciešama šāda vēlētāju apvienību arī reģistrācija, piešķirot tām juridisku personību. Jo, reģistrējot politisko partiju, tiek pārbaudīta politiskās partijas statūtu atbilstība konstitucionālai iekārtai. Piesakot vēlētāju apvienību, tas netiek pārbaudīts.

A. Laviņš.

Paldies.

Es saprotu, ka nav vairs jautājumu...

L. Liepa.

Bet tad jau izrietošs nākamais jautājums... Tad jau faktiski Saeima tikko konstatēja likuma trūkumu, robu attiecībā uz esošo, pastāvošo vēlēšanu regulējumu. Jo šobrīd vēlēšanu apvienībām šādas prasības netiek izvirzītas.

J. Pleps.

Tā kā vēlēšanu apvienības tiek pieļautas tikai novados zem 5000 iedzīvotājiem, Saeima nav identificējusi... Un tās debates, ko bija vērts fiksēt, šīs debates Saeimas komisijās ir notikušas par jūsu minēto likumprojektu. Par Vēlētāju apvienību finansēšanas likumprojektu. Šo likumprojektu Saeimas komisija apsprieda 8. Saeimā un lēma par tā pārņemšanu 9. Saeimā. Un šajās debatēs tika tieši identificēts, ka šajos novados nav tie riski, kādi pastāv, teiksim, republikas pilsētās vai novados ar lielāku iedzīvotāju skaitu.

A. Laviņš.

Paldies.

L. Liepa.

Mums ir vēl pēdējais jautājums, godātā tiesa.

A. Laviņš.

Pēdējam jautājumam, lūdzu, vārds.

M. Daģis.

Pēdējais jautājums. Mēs vēl gribētu... mēs nesaņēmām skaidru atbildi uz jautājumu par šo te uzticības rādītāju... nevis tieši šobrīd, bet kā šī norma, kas ir spēkā jau, kā norādīja Saeimas pārstāvis, 20 gadus, attiecībā uz republikas pilsētām... tā tad, kā viņa ir ietekmējusi šo te uzticības rādītāju šajos gados un arī vēlētāju aktivitāti vēlēšanās... gan pašvaldību, gan Saeimas. Vai ir veikta analīze par efektivitāti tieši šajā kontekstā?

J. Pleps.

Es domāju, ka tā ir ļoti veiksmīgi ietekmējusi un es varētu minēt daudzus piemērus. Jaunākajās Saeimas vēlēšanās politisko pārstāvniecību ieguva Latvijas Reģionu alianse, kas ir tieši politisko partiju, kas ir pārstāvēta reģionos, izveidota grupa savu interešu pārstāvībai. Vairākās vēlēšanās pēc kārtas nacionālās... Saeimā pārstāvētās partijas... es atvainojos... Saeimā pārstāvētās partijas ir slēgušas sadarbības līgumus ar reģionālajām partijām, piedāvājušas šiem reģionālo partiju pārstāvjiem vietas sarakstos un tādā veidā droši vien... tas uzticības procents, kas ir partijām... lielā mērā, iespējams, ir saistīts tieši ar šo momentu.

A. Laviņš.

Paldies. Pateicos... sēdieties, lūdzu.

Tā... Šobrīd pasludinu šajā tiesas sēdē pārtraukumu. Pārtraukums būs līdz 9. decembrim pulksten 10.00. Mēs turpināsim tiesas sēdi ar tiesnešu jautājumiem Saeimas pārstāvim.

Tā tad pārtraukums līdz 9. decembrim pulksten 10.00.

Paldies.

Latvijas Republikas Satversmes tiesas sēde

2014. gada 24. novembrī

turpinājums

2014. gada 16. decembrī

Sēdi vada Latvijas Republikas Satversmes tiesas priekšsēdētājs

Aldis Laviņš

A. Laviņš.

Labrīt! Sēdieties, lūdzu!

Turpinām tiesas sēdi.

Iepriekšējā reizē sēdes pārtraukums tika izsludināts brīdī, kad Saeimas pārstāvim bija kārta atbildēt uz tiesnešu jautājumiem. No šīs procesuālās stadijas mēs arī turpināsim lietas izskatīšanu tiesas sēdē.

Lietas dalībnieki ir ieradušies. Pieaicinātās personas, izņemot Levita kungu un Ijaba kungu ir ieradušās.

L. Liepa.

Levita kungs apstiprināja, ka šodien plkst. 11.30 viņš var ierasties šeit zālē. Par Ijaba kungu man ziņu. Es ļoti ceru, ka viņš arī būs.

A. Laviņš.

Paldies.

L. Liepa.

Ijaba kungu gan tiesa, gan arī pieteicēju pārstāvji tapa informējuši un viņš apstiprināja, ka viņš ieradīsies.

A. Laviņš.

Tātad, kā jūs sakāt, tad Levita kungs būs mazliet vēlāk, savukārt par Ijaba kungu mums nav tādu ziņu un līdz ar to mēs šo jautājumu varēsim izlemt tad, kad lemsim jautājumu, vai varam pabeigt lietas izskatīšanu bez šīs pieaicinātās personas uzklausīšanas.

L. Liepa.

Tieši tā.

A. Laviņš.

Labi.

Turpinām tiesas sēdi.

Kā jau minēju, tāvad tiesnešiem ir iespēja uzdot jautājumus Saeimas pārstāvim.

Sāksim ar jautājumiem. Tāvad pirmais jautājums būs šāds. Iepriekšējā tiesas sēdē jūs izteicāties, ka šīs vēlēšanu apvienības bija iecerēts kā pagaidu pasākums. Ar laiku šīm vēlēšanu apvienībām vajadzētu iekļauties politiskajās partijās. Ar ko jūs varat apstiprināt šādu likumdevēja nodomu, ka tas būs tikai pagaidu pasākums? Jo šobrīd pastāv jau 75 politiskās partijas.

J. Pleps.

Tā doma bija tāda... Ja mēs atgriežamies šī likuma pieņemšana apstākļos, tas ir 1994. gads. No Ministru kabineta iesniegtais projekts paredzēja to, ka visās pašvaldību vēlēšanās var piedalīties kā partijas, tā arī vēlēšanu apvienības. Tāvad Ministru kabinets teica, ka var būt abi divi visur. Tā politiskā diskusija notika Saeimā, 5. Saeimā, izšķiroties par risinājumu. Diemžēl Lagzdiņa kungs, kurš bija šīs idejas autors, nav pieaicināts šajā procesā. Ja nemaldos, Levita kungs bija gan Tieslietu ministrs, gan arī 5. Saeimas deputāts un es pieļāuju, ka Levita kungs varētu sniegt... cik nu viņš varēs atcerēties no tā laika... informāciju, kādas diskusijas notika Saeimā.

Tāču tas, kas ir saskatāms no skopajiem materiāliem, kas ir saglabājušies no 5. Saeimas laikiem, ir redzams, ka, kā es jau minēju savā runā, Latvijas Nacionālās neatkarības kustība iesniedza priekšlikumu, ka pašvaldību vēlēšanās var piedalīties tikai politiskās partijas vai to apvienības, atsakoties no vēlēšanu apvienībām, pāriet uz partiju sistēmu uzreiz. Tāču Saeimas sēdē un komisijas sēdē tika meklēts kompromiss un tas kompromiss, kas tika sameklēts, ir acīmredzams, ka republikas pilsētās... tur, kur ir vairāk iedzīvotāju, tur, kur ir izveidojusies politiskā vide, ir tikai partiju saraksti. Savukārt, ja mēs atceramies Latvijas administratīvi teritoriālo iedalījumu 90. gadu sākumā, ir ļoti daudz mazu pašvaldību, kur, iespējams, politiskās partijas līdz galam vēl nav pārstāvētas, jo paralēli pašvaldību vēlēšanām, jāteic, notiek arī politisko partiju veidošanās, sistēmas veidošanās... sākas nostiprināšanās. Un līdz ar to ir pilnīgi skaidrs: ja likumdevējs 5. Saeimas sākumā būtu prasījis politisko partiju pārstāvniecību visos pašvaldību līmeņos kā kandidātu iesniedzējus, to, iespējams, nebūtu iespējams izdarīt vai to... Un līdz ar to tika novilkta šī robežšķirtne, ka republikas pilsētās ir partiju sistēma no sākta gala un savukārt pārējās pašvaldībās var piedalīties arī vēlēšanu saraksti.

Likumdevēja gribas attīstību mēs varam redzēt ar grozījumiem 2000. gadā, kas parādās Satversmes tiesas lietas materiālos, kur, sākoties administratīvi teritoriālai reformai, sāk veidoties novadi. Novads ir jauna forma, kas ir kaut kas lielāks par pagastu, bet nerasniedz pēc iedzīvotāju skaita republikas pilsētas. Un tā doma ir tāda... iezīmējas, ka ir nepieciešama centralizētāka, lielāka pašvaldību sistēma, ne tik saskaldīta. Un likumdevējs nonāk pie šīs debātes vēlreiz: kas var iesniegt sarakstus, kas var piedalīties šajās diskusijās. Un šī robeža tiek nosprausta diezgan skaidri: 5 tūkstoši iedzīvotāju. Ja ir virs 5 tūkstošiem iedzīvotāju — tad partiju sistēma, ja ir zem 5 tūkstošiem iedzīvotāju — vēl tika pieļautas vēlētāju apvienības. Un tam, kam vajadzētu notikt pakāpeniski un tas, ko mēs tiesas sēdē arī konstatējam, ka administratīvi teritoriālās reformas ietvaros, veidojoties lielākiem novadiem, novados iedzīvotāju skaitam pārsniedzot 5 tūkstošus, ar laiku politisko partiju sistēma pārklātu pilnīgi visu pašvaldību spektru.

A. Laviņš.

Paldies.

Ja mēs runājam tāpat par partiju sistēmu un pasīvajām vēlēšanu tiesībām, tad nākamais jautājums būtu tāds: vai eksistē kāds mehānisms, kā persona, kura nav konkrētās politiskās partijas biedrs, var pieprasīt, lai viņu iekļauj citas partijas kandidātu sarakstā?

J. Pleps.

Godātā tiesa! Satversmes 101. pants paredz, ka tiesības kandidēt pašvaldību vēlēšanās nosakāmas likumā paredzētajā veidā. Likums paredz šo formu no partiju sarakstiem. Taču likums neprasa tiešām, lai kandidāts būtu partijas biedrs. Un acīmredzot šādu kandidātu uzņemšana sarakstos notiek partiju un šo kandidātu sarunās, tas ir politisks process. Un ir neapšaubāmi, ka, ja šāda persona ir populāra attiecīgajā pašvaldībā un šī persona varētu dot pienesumu politiskā izteiksmē, partija šādas personas uzņem sarakstā.

A. Laviņš.

Labi. Paldies.

Tiesnese Krūma uzdos jautājumu. Lūdzu!

K. Krūma.

Es uzdošu jautājumu. Es gribētu precizēt, kāda ir Saeimas nostāja, vai vispār šis jautājums ietilpst 91. un 101. panta tvērumā.

J. Pleps.

Kā es jau minēju... kā Saeima ir norādījusi atbildes rakstā un kā es minēju iepriekšējā tiesas sēdē, no Satversmes 101. panta neizriet personas tiesības prasīt sev tīkamu politiskās līdzdalības formu. Respektīvi, pēc Saeimas ieskata persona nevar prasīt formu, kas tai liktos pieņemamāka vai izdevīgāka. Mēs varam... ka likums, Pašvaldību vēlēšanu likums ir paredzējis formas, kādās persona var īstenot tiesības kandidēt pašvaldību vēlēšanās, un savā runā es jau īsi pieskāros arī starptautiskajiem standartiem... Mēs nekonstatējam arīdzan Latvijai saistošas starptautiskās saistības, kas paredzētu pienākumu pieļaut kaut kādas savādākas formas, teiksim, kā kura persona var izvēlēties, kā viņa īsteno savu dalību politikā.

K. Krūma.

Un 91. pants?

J. Pleps.

91. pants... ja drīkst jautāt... kādā kontekstā...?

K. Krūma.

Šajā... šīs lietas kontekstā.

J. Pleps.

Proti, starp partiju sarakstiem un... Jāteic, ka, pirmkārt, šīs lietas kontekstā konstitucionālo sūdzību ir iesniegušas privātpersonas... fiziskās personas, kuras vēlējas kandidēt pašvaldību vēlēšanās. Un, kā jau minēju... ja no 101. panta neizriet fiziskas personas tiesības izvēlēties formu, pieprasīt kaut kādu formu, kāda tai liekas tīkamāka... līdz ar to tad šeit arī nav 91. panta aizskāruma, jo nav šīs salīdzinošās lietas.

K. Krūma.

Un vēl viens jautājums man būtu par tiem 5 tūkstošiem. Kā tas tika vērtēts... kāpēc tieši tāds kritērijs tika noteikts likumā?

J. Pleps.

Jā, jūsu godība, paldies par jautājumu. Šis kritērijs, kā jau es minēju, atbildot jau uz godājamā Liepas kunga jautājumiem iepriekšējā reizē, ir caurvijies cauri administratīvi teritoriālajai reformai. Dažādos aspektos tas parādās. Un tas vērtējums, kas ir bijis šeit apakšā, ir saistīts ar to ekonomisko analīzi, cik pašvaldība ir efektīva un spēj īstenot tās funkcijas, kas

tiek sagaidītas no pašvaldības. Rādītājs ir iedzīvotāju skaits pašvaldībā un ir veikta analīze, ka minimālais iedzīvotāju skaits, kas ļautu funkcionēt pašvaldībai, īstenot visas funkcijas, kas no tās tiek sagaidītas, ir 5 tūkstoši.

Argumentācijai es varētu atsaukties uz zināmu kopsavilkumu par šo analīzi, kas ir minēta Ministru kabineta rīkojumā Nr. 119 2003. gada 31. marts. Tātad šis Ministru kabineta rīkojums ir pieņemts saistībā ar administratīvi teritoriālo reformu un šeit Ministru kabinets ieskicē to teorētisko bāzi, to pamatu, uz kāda veidojas šis skaitlis — 5 tūkstoši. Tātad tas ir priekšstats, kas balstīts ekonomiskos aprēķinos, ka tas ir pietiekams, lai šī pašvaldība spētu pilnībā īstenot visas funkcijas un būtu efektīva, atbilstoša tiem mērķiem, kas ir stādīti administratīvi teritoriālās reformas ietvaros.

K. Krūma.

Efektīva... tas skan drusku dīvaini... Un kā jūs teiktu, teiksim... kā jūs argumentētu to, ka, piemēram, divas mazas pašvaldības pēkšņi apvienojas un no 5 tūkstošiem kļūst par 9 tūkstošiem iedzīvotāju?

J. Pleps.

Tas ir tas process, kas administratīvi teritoriālās reformas ietvaros visu laiku tika sekmēts, ka pašvaldības apvienojas brīvprātīgi un šis process arī joprojām pēc Apdzīvoto vietu un teritoriju likuma pieņemšanas nav izslēgts... respektīvi, pašvaldībām vēl joprojām ir iespēja apvienoties, veidojot lielākas struktūras, kas ļauj izveidot, iespējams, labāku ekonomisko, finansiālo un arī funkciju īstenošanas bāzi, lai sniegtu pakalpojumus iedzīvotājiem.

K. Krūma.

Jūs to tā kā norakstītu uz politiskās efektivitātes...?

J. Pleps.

Es to saistītu ar administratīvi teritoriālo reformu. Tas ir likumdevēja un Ministru kabineta priekšstats par to, kāds ir šīs reformas mērķis, respektīvi, kas ir jāsasniedz administratīvi teritoriālās reformas ietvaros.

K. Krūms.

Un tas nebūtu nekas tāds, kas būtu jāvērtē Satversmes tiesai attiecīgi pret...

J. Pleps.

Pēc mana ieskata Satversmes tiesa jau ir nodibinājusi judikatūru, ka šajos gadījumos, kur ir politiskā izšķiršanās par kaut kādiem kritērijiem, Satversmes tiesa pārbauda, vai tas nav acīmredzami nesaprātīgi. Jo, līdzīgi, kā tas ir, piemēram, par sodu sankcijām Krimināllikumā, vai līdzīgi kā tas ir par 5 procentu barjeru vēlēšanās, kas varētu tuvāks piemērs... tāvad Satversmes tiesa akceptē šo likumdevēja rīcības brīvību noteikt kaut kādu vienu robežu un tad to, ko ir iespējams pārbaudīt — vai šī robeža nav noteikta patvaļīgi un acīmredzami nesaprātīgi.

Un tas ko es minēju... ka šī robeža parādās attiecībā uz 5 tūkstošiem... administratīvi teritoriālās reformas kontekstā kā tas politiskais mērķis, kas ir sasniedzams un attiecīgi šis skaitlis 5 tūkstoši iezīmējas dažādos kontekstos šajā analīzē. Tas nav noteikts tikai attiecībā uz pašvaldību vēlēšanām.

K. Krūma.

Kāds sliktums būtu no tā, ja biedrības varētu kandidēt vēlēšanās? Vai jūs uzskatāt... respektīvi, tas jautājums ir tāds: vai jūs uzskatāt, ka tas vispār nav apstrīdams, ka tā ir likumdevēja rīcības brīvība noteikt, kas var un kas nevar kandidēt... Vai tomēr jūs redzat, ka nu... nu ir kaut kādi citi jums argumenti, kāpēc... kāpēc biedrība nevarētu sevi pieteikt par kandidātu...

J. Pleps.

Kā es jau minēju, Satversme paredz to, ka pilsoņiem ir iespējas veidot dažādas juridiskās personas formas savu interešu īstenošanai. Patiešām... biedrības, nodibinājumi, komersanti, arī politiskās partijas. Katrai šai juridiskajai formai ir kāds mērķis, kādas intereses labā tiek izmantota šī juridiskā forma, lai iedzīvotāji sasniegtu savus mērķus. Un šī forma ir atkarīga no šī mērķa. Respektīvi, piemēram, finansējuma piesaistīšanas aģitācijas ierobežojumi attiecas tikai uz politiskajām partijām, jo mērķis ir dalība politiskajā varā. Attiecīgi, piemēram... ir pilnīgi skaidrs, ja personas grib piedalīties politiskajos procesos, tiem jāizvēlas pienācīga forma. Tas ir ļoti līdzīgi, pēc mana ieskata, kā ir ar biedrībām komersantiem. Ja persona vēlas veikt komercdarbību, tai jādibina komersants, nevis tā var izveidot biedrību, kas veic komercdarbību uz mazliet savādākiem un labākiem noteikumiem. Tāvad tā forma, ko prasa Satversme, ir politiskā partija.

Un es vērsīšu šeit uzmanību uz to diferenci, kas, piemēram, ir vērojama starp Latvijas un Lietuvas konstitucionālo iekārtu, jo Lietuvas konstitūcija noteic, ka pilsoņi var veidot politiskās partijas un citas politiskās organizācijas, respektīvi, jau konstitūcijas līmenī ir izdarīta izšķiršanās, ka politiskā partija ir tikai viena no politisko organizāciju formām. Un, atspiežoties

uz šo konstitūcijas normu, Lietuvas Konstitucionālā tiesa ļoti precīzi konstatēja, ka nevar būt politisko partiju monopols vēlēšanās, jo ir pieļaujamās citas politiskās organizācijas.

Tas, ko mēs redzam Latvijas gadījumā... Latvijas gadījumā vienīgā politiskās organizācijas forma, kura tiek veidota ar mērķi piedalīties dažāda līmeņa vēlēšanās un savākt, apkopot vēlētāju gribu, ir vai nu politiskā partija vai politisko partiju apvienība.

A. Laviņš.

Lūdzu, tiesnese Osipova.

S. Osipova.

Atgriežoties atpakaļ pie 91. panta. Protams, ka 91. pantā nav regulētas vēlēšanu tiesības un 91. pantā nav noteikts, ka persona var pagērēt, kādā veidā viņš grib piedalīties vēlēšanās... Un tomēr... Lūdzu paskaidrojiet man, kādā veidā 91. panta pirmais teikums “visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā”... kā šis teikums pieļauj to, ka vēlēšanu tiesību saturs mainās atkarībā no personas dzīvesvietas. Ja viņš dzīvo lielā pilsētā, viņam ir vienas tiesības, viņš dzīvo mazā pilsētā — viņam ir citas tiesības.

J. Pleps.

Šo tiesību saturs nemainās, jo ikvienam pilsonim, arī mazā pašvaldībā, ir iespēja iesaistīties politiskajā partijā un uzstādīt politiskās partijas sarakstu arī mazo pašvaldību vēlēšanās. Tas, kā likumdevējs ir raudzījies uz vēlētāju apvienībām, patiešām ir tas, ka likumdevējs rēķinās, ka visās mazajās pašvaldībās var nebūt izveidojusies politisko partiju pārstāvniecība. Un tāpēc tas ir tāds korigējošs pasākums, lai nodrošinātu iespēju apkopot vēlētāju intereses un tās pārstāvētu pašvaldības domē. Respektīvi, tas ir pozitīvs pasākums, lai sekmētu mazo pašvaldību aktīvo cilvēku, kuriem ir vēlme darboties pašvaldības labā sakārtot jautājumus līdzdalības formas mazliet panākot viņiem pretī...

S. Osipova.

Tāpat nevienlīdzīgas attieksmes šis leģitīmais mērķis ir veicināt pašvaldību organizēšanos mazajās pašvaldībās?

J. Pleps.

Leģitīmais mērķis ir demokrātiskās iekārtas pilnveidošana un nostiprināšana, respektīvi, pieļaujot mazajās pašvaldībās, kur ir 5 tūkstoši iedzīvotāju, rēķinoties, ka lielās partijas, kas piedalās nacionālajā politikas līmenī, varētu nebūt pārstāvētas visās šajās mazajās pašvaldībās,

un pie 5 tūkstošiem iedzīvotāju varētu būt apgrūtināti izveidot reģionālas nozīmes partijas, kas piedalās šajā te tikai procesā... un tāpēc šis mērķis ir ļaut atrast formu, kādā veidā ir iespējams aktīviem iedzīvotājiem izveidot zināmu kodolu, kas piedalās vēlēšanās. Un tas iecerētais mērķis, kā ir saskatāms no... iespējams... 5. Saeimas likumdevēja iecerēm, ir bijis tas, ka tad, kad izveidoja šīs vēlēšanu apvienības, tās ar laiku nostiprinās vai nu pievienojoties jau esošajām partijām vai veidojot šo formu — politiskās partijas. Taču tas, ko mēs redzam... ka joprojām tās arīdzan attiecīgajās mazajās pašvaldībās ir saglabājušās.

A. Laviņš.

Paldies.

Tiesnesis Kusiņš.

G. Kusiņš.

Man būtu vairāki jautājumi.

Es saprotu, ka Saeima atzīst, ka dome ir pārstāvības institūcija. Iedzīvotāju pārstāvības institūcija. Sakiet, lūdzu, kāds tad, jūsuprāt, ir pašvaldību vēlēšanu mērķis un vai mērķis mainās atkarībā no administratīvās teritorijas veida?

J. Pleps.

Pašvaldību vēlēšanu mērķis ir pārstāvēt vērā ņemamas iedzīvotāju grupas intereses pašvaldības domē. Lai īstenotu šīs iedzīvotāju intereses, attiecīgās grupas... teiksim, vēlēšanu apvienības vai politiskās partijas ievēlētie deputāti varētu īstenot noteiktu politiku.

K. Krūma.

Ideoloģisku?

J. Pleps.

Manuprāt, ja mēs raugāties uz Latvijas politiku... uz Latvijas teritoriālo izmēru, es stipri šaubos, ka mums ir iespējams nodalīt, kā tas ir noticis, iespējams, vecajās Eiropas valstīs, reģionālo politiku no nacionālās politikas. Jo Latvijas teritoriālais izmērs un tradīcijas, kādas izveidojušās Latvijas politiskajā sistēmā, mums, iespējams, neļauj skaidri pateikt, ka ir iespējams pilnībā nodalīt šos jautājumus. Pēc savas būtības mēs redzam, ka bieži vien arī pašvaldības līmeņa jautājumi ir ar nacionālās politikas kontekstu un arīdzan otrādāk. Un jo īpaši tas ir vērojams attiecībā uz republikas pilsētām.

Un, ja man atļauts izteikt nelielu pieņēmumu, kas ir balstīts uz dokumentiem 5. Saeimā, kāpēc tieši republikas pilsētās notika izšķiršanās par labu politisko partiju sarakstiem... Tas ir 1994. gads, sāk veidoties politiskās partijas, tikko ir pieņemts Pilsonības likums. Un diezgan daudzi vēl 5. Saeimas laikā atsevišķi politiski grupējumi tika ievēlēti kā sabiedrisko organizāciju pārstāvji... šo pašu biedrību pārstāvji. Attiecībā uz politiskajām partijām bija noteikti stingrāki reģistrācijas nosacījumi un šie te līdzdalības nosacījumi. Un tā cīņa 5. Saeimā, kas bija par šo jautājumu... vai republikas pilsētās var piedalīties tikai politiskās partijas vai iespējams pieļaut arī sabiedrisko organizāciju līdzdalību... Šeit varētu pārbaudīt, kāds statuss juridiskais tajā brīdī... šo diskusiju brīdī bija, piemēram, tādai organizācijai kā "Līdztiesība". Jo tieši "Līdztiesības" deputāti uzstāja uz to, ka sabiedriskās organizācijas var iesniegt... piedalīties politiskajos procesos, iesniedzot kandidātu sarakstus.

G. Kušņš.

Bet tas es gribētu precizēt... nostāju. Vai patiešām jūs uzskatāt, ka pašvaldību vēlēšanu mērķis mainās atkarībā no administratīvās teritorijas veida? Jo es nesapratu — vai jā vai nē... precīzāk.

J. Pleps.

Es domāju, ka ja mēs runājam par republikas pilsētām, kas ir šīs izskatāmās lietas priekšmets... jo pieteikuma iesniedzējiem šķietamais aizskārums ir radies republikas pilsētā... Republikas pilsētās, ko likumdevējs ir nodalījis likumā. Daudzviet gan ar savādākiem nosacījumiem uz īstenojamām funkcijām, gan iesaistot mazliet savādākā līmenī, republikas pilsētā ir šīs atšķirības, jo uz republikas pilsētu bāzes, administratīvi teritoriālās reformas ietvaros likumdevējs un Ministru kabinets savās koncepcijās vairākkārt ir iecerējis veidot šos te attīstības centrus, kas nodrošinātu reģionālo attīstību visas Latvijas mērogā.

G. Kušņš.

Vai es pareizi saprotu, ka Bauskā vēlēšanu mērķis atšķiras no vēlēšanu mērķa Jūrmalā?

J. Pleps.

Atšķiras īstenojamās intereses. Respektīvi, atšķiras tas nozīmīgums, kādas funkcijas īsteno attiecīgā pašvaldība. Un ja atšķiras pašvaldību īstenotās funkcijas, atšķiras arī tā interese, kāda tiek pārstāvēta.

G. Kušņš.

Jūs varētu pateikt, ar ko atšķiras Bauskas pilsētas funkcijas un Jūrmalas pilsētas funkcijas atbilstoši likumam? Vai Pašvaldību likums nošķir Bauskas pilsētas funkcijas no Jūrmalas? Pašvaldību likumā ir atsevišķi par Rīgas pilsētu nedaudz izdalīts, bet vai ir par Jūrmalu un Bausku?

J. Pleps.

Jautājums ir par šo statusu — republikas pilsētas. Un ja mēs raugāties uz normatīvajiem aktiem, atšķiras funkciju apjoms, atšķiras pakalpojumu apjoms, ko nodrošina republikas pilsētas.

K. Krūma.

Es varbūt varu papildināt to jautājumu. Vai, jūsuprāt, vispār šis jautājums ietilpst 101. panta tvērumā... 91. panta tvērumā? Vai likumdevējam ir rīcības brīvība noteikt, ar ko atšķiras Bauska no Jūrmalas vai nav?

J. Pleps.

Likumdevējam ir šāda rīcības brīvība. Un kā Saeima jau vairakkārt ir norādījusi, šajā lietā mēs skatām jautājumu par republikas pilsētu pašvaldību vēlēšanām. Protams, Saeima uzskata par iespējamu... un ja gadījumā Satversmes tiesai ir interese pārbaudīt visu laukumu... visus spēles nosacījumus un šo lietu pārskatīt... bet jautājums ir par to, ka republikas pilsētās ir, kā jau minēju, šīs lietas jautājums ir saistīts ar republikas pilsētām nevis ar novadiem, kuros ir 5 tūkstoši iedzīvotāju, virs 5 tūkstošiem iedzīvotājiem vai novadiem zem 5 tūkstošiem iedzīvotāju. Respektīvi, republikas pilsētās visu laiku ir bijuši politisko partiju saraksti, republikas pilsētās visu laiku ir bijusi nepieciešamā politiskā daudzveidība, ko apliecina lietā esošie materiāli, republikas pilsētās ir izveidojusies politiskā sistēma, kas funkcionē. Mēs redzam Jūrmalā, ka ir citi aktīvi iedzīvotāji, kuri veido reģionālas partijas un piedalās vēlēšanās un ir acīmredzami, ka šeit nav politiskas nepieciešamības pārskatīt spēles nosacījumus, jo politiskā sistēma funkcionē.

A. Laviņš.

Turpinām ar jautājumiem.

G. Kušņ.

Jā, vēl viens jautājums. Attiecībā... kā es saprotu.... Turpinot to diskusiju... ja mēs, kā jūs sakāt, vērtējam visu spēles laukumu... Attiecībā uz šo ierobežojumu kritēriju. Ierobežojumu

kritērijs republikas pilsētās ir spēkā kopš 1994. gada un šis 5 tūkstošu iedzīvotāju ierobežojums ir spēkā kopš 2000. gada. 2008. gadā ir notikusi teritoriālā reforma un pieņemts Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likums. Un tur ir arī jauni principi attiecībā uz teritoriālo iedalījumu izveidošanu. Sakiet, lūdzu, vai ir kādi argumenti, kas apliecina, ka likumdevējs šajā laikā pēc 2000. gada, teiksim, administratīvi teritoriālās reformas ietvaros ir vērtējis šos kritērijus? Republikas pilsēta un 5 tūkstoši iedzīvotāju... kā kritērijs... Jo tas tomēr ir ilgs laiks kopš 2000. gada.

J. Pleps.

Likumdevējs pie šī jautājuma vairakkārt ir atgriezies pēc 2000. gada grozījumiem. Tas, kas ir lietas materiālos... es atvainojos par nelielu kavēšanos, es gribēju sameklēt precīzi... Uz otro lasījumu 2004. gadā ir bijis iesniegts priekšlikums pārskatīt šo kritēriju, 5 tūkstošus paaugstinot uz augšu — uz 10 tūkstošiem. Ir notikusi Saeimā diskusija. Šis priekšlikums nav guvis atbalstu. Un Saeimas atbildes rakstā jau bija minēts apstāklis, ka 2013. gada 5. februārī Valsts pārvaldes un pašvaldības komisijā bija iesniegts ierosinājums to ciparu noteikt uz 30 tūkstošiem. Un komisija nosūtīja vēstuli frakcijām, lūdzot izteikt viedokļus. Tas tika apspriests. Šādam priekšlikumam nebija atbalsta. Tas, ko mēs redzam, ka likumdevēja darbā šis jautājums ar noteiktu regularitāti atgriežas un visu laiku ir šī politiskā diskusija, apsvēršana, vai joprojām šāds cipars ir atstājams vai ir maināms. Un, kā mēs redzam, ir bijuši priekšlikumi gan laist uz leju, respektīvi, 30 tūkstoši, kas ir 2013. gadā, gan arī dzan celt uz augšu 2004. gadā — 10 tūkstoši. Un es pieļauju, ka tas ir saistīts... šis cipars... šis pēdējais ir 30 tūkstoši... es atvainojos, vēl paredz celt uz augšu... respektīvi, šī te diskusija notiek, bet, kā mēs redzam, šie cipari nekādā mērā neskar republikas pilsētas.

Atgriežoties pie republikas pilsētām, ja drīkst. Ja drīkstu papildināt... runājot par republikas pilsētām... Tās funkcijas, ko īsteno republikas pilsētas un kuras neīsteno, iespējams, citas pašvaldības, ir, piemēram, sabiedriskā transporta organizācija. Un augsti godātā tiesa jau ir vērtējusi vienā lietā, kur augsti godātā tiesa definēja šo te pašvaldības principu pirmo reizi. Šo sabiedriskā transporta organizēšanas funkciju kā specifisku funkciju, kas tiek uzlikta republikas pilsētām.

G. Kušņš.

Sabiedriskā transporta organizēšana tad ir tas kritērijs, kas ļauj pateikt, ka tikai politiskās partijas...?

J. Pleps.

Tas nav vienīgais kritērijs. Šīs lietas... Sabiedriskais transports... Jūrmalas gadījumā kūrortpilsētas statuss, kas Jūrmalai ir piešķirts. Kultūras funkcijas un kultūras pieminekļa statuss republikas pilsētās. Tas parāda to, ka šo republikas pilsētu infrastruktūras lietošana nav tikai šīs... nav tikai primāri šīs pilsētas iedzīvotāju, bet visas valsts interese. Jo atcerieties, godātā tiesa, diskusijas, kas bija saistītas ar tā saucamajām “puteņa biļetēm” Rīgas pilsētā vai ar ierosinājumu paredzēt diferencētu maksu par sabiedrisko transportu Rīgas pilsētā. Kad bija viena maksa Rīgas pilsētā deklarētajiem iedzīvotājiem un cita maksa citu apdzīvoto vietu iedzīvotājiem. Un tas, ko mēs šajās diskusijās redzam, ka republikas pilsētas, kurās ir koncentrēta gan izglītības sistēmas.. atslēgas punkti... gan kultūras pieminekļi... kultūras mantojums... pieeja kultūrai, dažādi citādi šie te labumi, kas skar ne tikai šīs pašvaldības iedzīvotājus, bet arī visus valsts iedzīvotājus, šajos gadījumos ir nepieciešama šī te politisko partiju līdzdalība, kas spēj apvienot gan nacionālo interesi, gan arī reģionālo interesi.

G. Kušņš.

Jā, par šo... Konkrēti... paņemsim varbūt vienu situāciju, ņemot vērā, ka lietā tiek vērtētas gan republikas pilsētas, gan arī šie novadi... Jūs esat norādījuši šo leģitīmo mērķi... Saeima ir norādījusi leģitīmo mērķi — demokrātiskas valsts iekārtas aizsardzība. Tā es sapratu.

J. Pleps.

Jā.

G. Kušņš.

Sakiet, lūdzu... es nedaudz gribētu, lai jūs, kā saka, pakomentētu to situāciju, kas notika Rojā. 2008. gadā Rojas pagasts un Mērsraga pagasts apvienojās. Pirms tam tur bija zem 5 tūkstošiem un varēja kandidēt vēlētāju apvienības. Tad izveidojās Rojas novads, tad varēja kandidēt tikai politiskās partijas, jo iedzīvotāju skaits bija virs 6 tūkstošiem. 2009. gadā Rojas novadā kandidēja tikai partijas, bija sešas partijas, ievēlētas tika piecas. 2010. gadā Roja sadalījās un atkal kļuva par tādām teritorijām, kur var kandidēt gan politiskās partijas, gan vēlētāju apvienības. Sakiet, lūdzu, vai jūs varētu izskaidrot tiesai, kas tad mainījās šurpu turpu vairākas reizes šajās teritorijās, lai mēs teiktu, ka tiek sasniegts šis ierobežojuma leģitīmais mērķis. Jo Rojas novadā... Rojas pagastā vēlētāju apvienības sarakstus varēja iesniegt, tad varēja tikai politiskās partijas, un tagad atkal partijas un vēlētāju apvienības. Vai šeit ir šī leģitīmā mērķa sasniegšanas kaut kāds tāds izskaidrojums?

J. Pleps.

Visupirms, godātā tiesa, šis Mērsraga vai Rojas gadījums būtu aktuāls, ja vēlētāju apvienība "Jūrmalnieki" būtu iesnieguši sarakstu vienā vai otrā novadā. Bet, ja mēs raugāmies uz šo gadījumu, šis jautājums ir saistīts ar apstākli, ka Administratīvo apdzīvoto vietu un apdzīvoto teritoriju likums paredz kritērijus, pie kādiem tiek veidoti novadi un Administratīvo apdzīvoto vietu un apdzīvoto teritoriju likums paredz... pielikumā uzskaita attiecīgos novadus.

Kā jau augsti godātajai tiesai noteikti ir zināms, jo vairākas lietas augsti godātā tiesa ir skatījusi saistībā ar administratīvi teritoriālo reformu, kur pašvaldības apvienojās... gan Vecpiebalgas novada pieteikums, gan dažās citās lietās... kad ir skatīti šie jautājumi, administratīvi teritoriālajā reformā sākotnējais posms bija brīvprātīgā apvienošanās, ja brīvprātīgā apvienošanās nenotika, Ministru kabinets sākotnēji ar likumu apvienoja... atvainojiet... apvienoja ar noteikumiem, Ministru kabineta līmenī tas tika apvienots un pēc tam par to tika pieņemts likums. Tas, kas parādījās... ka tā ir likumdevēja politiska izšķiršanās pateikt, kāda ir administratīvi teritoriālā šo pašvaldību robežas teritorija, ka tas ir politiski lemjams jautājums ar likumu. Un tas, ko Satversmes tiesa pateica, ka principā tas ir iespējams, taču vērā ņemams ir pašvaldību viedoklis, respektīvi, ja pašvaldība uzskata, ka nav iespējams dzīvot kopā... protams, ir pārstēdzoši mazajā Latvijā, bet mēs redzam šādas tendences atsevišķos novados, kas bija šo diskusiju priekšmeti... Alsungas novads Kurzemē, Vecpiebalga Vidzemē, acīmredzot Roja, Mērsrags... šeit sanāk Jūrmalā... tad mēs redzam to tendenci, ka ir domstarpības un pēc tam rodas process, ka tomēr vēlamies savrupināties. Šis ir jautājums droši vien, kas ir pētāms plašākā perspektīvā par iemesliem, kas lika sadalīties. Tas, kas parasti izskan šajos pašvaldību gadījumos, ir tas, ka viņi kā pašvaldība zaudē gan savu pārstāvniecību, respektīvi, deputātus, kas tā kā varētu pārstāvēt kopējās intereses, saglabājas lokalizējums, ir kritika par budžeta plūsmas pārmaiņām un daudzas saimnieciskas lietas. Es pieļauju, ka tajā gadījumā kaut kas tāds arī bija, bet mums tādā gadījumā ir jāskatās šis speciālais likums, kas tika pieņemts par Rojas un Mērsraga pašvaldības dalīšanu, bet, manuprāt, iemesli šajā sadalē nebija vis tas, kas tika pārsniegts 5 tūkstoši iedzīvotāju un bija jāveido politiskās partijas, jo no jūsu minētā piemēra skaidri izrietēja, ka tur bija politiskā vide... izveidojās 6 saraksti...

G. Kušņš.

Bet jautājums ir nevis kāpēc sadalījās vai kāpēc apvienojās, bet kā šādā situācijā jūs varat saskatīt šī leģitīmā mērķa sasniegšanu. Jo leģitīmais mērķis ir demokrātiskās valsts iekārtas aizsardzība. Iznāk tā, ka pirms tam tas nav leģitīms mērķis, kas jāsasniedz, tad uz īsu brīdi ir jāsasniedz, un pēc tam atkal nav jāsasniedz.

J. Pleps.

Šī situācija bija komplicēta tajā ziņā, ka šeit sadūrās divi demokrātiskas iekārtas principa, varētu teikt, apakšprincipi. No vienas puses — pašvaldības princips, kas prasa ņemt vērā konkrētās pašvaldības intereses, uz klausīt šo pašvaldību un vērtēt pēc tā, kā viņa to vērtē un no otras puses — sadūrās šis te, varētu teikt, demokrātijas princips, kas paredz... vai, pareizāk sakot, šī norma, kas ir likumā ietverta, šis pieņēmums, ka 5 tūkstoši ir robeža, pie kuras vietējai kopienai ir jābūt spējīgai izveidot politisko vidi. Un likumdevējs ar atsevišķu likumu lemjot izšķīrās šajā gadījumā par labu pašvaldības principam, ļaujot sadalīties.

Ja godātās tiesas jautājums būtu par to, vai tas bija pareizi, savu pilnvaru ietvaros es uz šo jautājumu nevaru sniegt politiskās lietderības vērtējumu, jo tas bija ar likumu pieņemts jautājums.

A. Laviņš.

Lūdzu, tiesnese Krūma uzdod jautājumu.

K. Krūma.

Es vēlreiz vēlos aicināt atgriezties pie debates par to, vai mēs runājam par 101. panta ierobežojumu. Vai šajā gadījumā ir noticis personām attiecīgi Satversmes pamattiesību daļā notikušo tiesību ierobežojums. Vai jūs tam piekrītat? Vai jūs ejat tālāk uz to, ka tam ir leģitīms mērķis un ka tas atbilst samērīgumam? Vai jūs vispār nepiekrītat tam, ka šis jautājums vispār ietilptu Satversmes panta tvērumā?

Otrs ir jautājums par to, ar ko politiskā partija atšķiras no sabiedriskas organizācijas. Vai likumdevējs, izvērtējot to ierobežojumu, ir kaut kā vērtējis to, ka „politiskā partija” un „sabiedriska organizācija” ir pakļauts pilnīgi citiem nosacījumiem.

Un attiecībā uz lielo un mazo pašvaldību funkcijām. Vai tik vienošmīgi var teikt, ka mazo pašvaldību vai salīdzinoši mazāku pašvaldību funkcijas un atbildība neietekmējas no ideoloģiskiem apsvērumiem? Vai viņas ir tik ļoti noslēdzamas... pašvaldības no ideoloģiskiem politiskiem apsvērumiem?

J. Pleps.

Paldies, godātā tiesa, par jautājumiem. Es mēģināšu atbildēt secībā, ka es vispirms atbildēšu uz jautājumu par politisko partiju atšķirībām no citām juridiskajām formām. Pēc tam es atbildēšu uz jautājumu par iespējām noslēgt pašvaldības no ideoloģiskiem apsvērumiem. Un pēc tam es uzkavēšos pie jautājuma par to, kāda varētu būt Saeimas nostāja attiecībā uz šajā lietā pārbaudāmo jautājumu. Ja tiesa akceptē šādu secību, tad...

Runājot par politiskajām partijām. Mēs patiešām redzam, ka katrai juridiskai formai ir šis mērķis. Politisko partiju likums definē, ka politisko partiju mērķis ir piedalīties politiskajā procesā, vēlēšanās un, kas vēl ir svarīgi, pārstāvēt iedzīvotāju intereses. Biedrībai, komersantam, reliģiskai organizācijai ir pilnīgi citi mērķi. Un, izejot no šī mērķa, tiek veidota politiskās partijas struktūra, kādā veidā politiskās partijas ierindas biedrs var piedalīties procesos. Kādā veidā tiek formēta politiskās partijas ideoloģija, kādā veidā tas tiek apspriests.

Tāpat izriet atšķirības politiskās partijas dokumentiem. Jo, piemēram, no biedrības vai sabiedrības ar ierobežotu atbildību mēs statūtos nesagaidām ideoloģiskus nostādījumus, kāds ir šīs juridiskās formas piedāvājums. Iespējams, kaut kas ideoloģisks ir saskatāms reliģiskas organizācijas darbības statūtos, bet tas nav saistīts ar politiskās gribas īstenošanu. Tam ir citi mērķi. Respektīvi, šajos dokumentos politiskajām partijām ir pienākums pateikt, kādā veidā tās īstēnos politiskās intereses un uz kādiem mērķiem būs vērstas.

Nākamā lieta, kas attiecas pie reģistrācijas — tiek pārbaudīts šo politisko partiju mērķu, statūtu atbilstība demokrātiskas iekārtas pamatjautājumiem, respektīvi, Uzņēmumu reģistrs ir nodibinājis praksi, ka var atteikties reģistrēt politisko partiju, kuras mērķi nav savienojami ar demokrātisku valsts iekārtu. Biedrības reģistrācija un komersanta reģistrācija atšķiras šajos gadījumos. Atkal šeit tuvāk varbūt ir reliģiskās organizācijas reģistrācija, kur arīdzan tradicionāli mazliet notiek skatīšanās uz to, kas tur īstenībā notiks tajos procesos.

Trešā lieta. Ir paredzēti savādāki dibināšanas nosacījumi. Biedru skaits un pilsoņu līdzdalības process šajā te veidojumā. Piemēram, komersanta izveidošanai nav nepieciešama pilsonības saikne. Līdzīgi, manuprāt, arī ir biedrībām un nodibinājumiem. Taču partijām tiek prasīta šī te pilsoņu līdzdalība, jo partijas mērķis ir piedalīties politiskajā procesā — vēlēšanās un vēlēšanās, atbilstoši Satversmei, var piedalīties tikai pilsoņi.

Tāpat atšķirības ir tajā atbildībā, kas tiek uzlikta partijām, respektīvi, kontrole... gan finansējuma piesaistīšanas nosacījumi, gan arīdzan aģitācijas nosacījumi. Un tie ir tie galvenie momenti, kas mums liek secināt, ka likumdevējs savās diskusijās ir pievērsis īpašu uzmanību politisko partiju juridiskās formas konstruēšanai, lai tā būtu piemērota iedzīvotāju intereses pārstāvniecībai demokrātiskā sabiedrībā. Un mēs to varam redzēt arī citās valstīs, jo es savā runā jau atsaucos uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksi. Eiropas Cilvēktiesību tiesa virknē lietu pret Turciju ir devusi šo skaidrojumu par partiju lomu demokrātiskā sabiedrībā un par to, kāda ir šī te nepieciešamība pēc šādas juridiskās formas, kas apvieno iedzīvotājus interešu pārstāvniecībai.

Runājot par iespēju nodalīt pašvaldību kompetencē esošos saimnieciskos jautājumus... šķietami saimnieciskos jautājumus, no ideoloģijas... Šķietami pirmajā acu uzmetienā, ja mēs pārskatām likumu formulējumus... komunālo pakalpojumu pieejamība, sadzīves atkritumu

apsaimniekošana, teritorijas plānošana, sabiedriskā kārtība, sociālā palīdzība... mēs šķietami neredzam šeit ideoloģijas jautājumus. Šķietami neredzam. Bet tad, kad mēs ieskatāmies dziļāk, mēs šajā lietā skatām jautājumu par Jūrmalu... Jūrmalas domes jeb Jūrmalas pašvaldības lēmums par pareizticīgo baznīcas būvniecību Jūrmalā. Jautājumi par izglītību, jautājumi par viena vai otra satura mācību grāmatu iepirkšanu, ko izmantot izglītības procesos, jautājumi par dažādām, teiksim, kaut vai sociālās palīdzības līmenī, par prioritātēm, kā sniegt atbalstu cilvēkiem, kuriem tas ir nepieciešams.

Tam var būt un, es pieļauju, ka tas ir saskatāms, zināms nacionāls mērogs. Un šeit es, aizsteidzoties priekšā, gribētu atsaukties uz Tieslietu ministrijas viedokli Satversmes tiesai, kur Tieslietu ministrija ir norādījusi arīdzan... es atļaušos atrast šo viedokli... Tieslietu ministrija ir norādījusi, ka apstrīdētajam jautājumam nacionālās drošības aspektā attiecībā uz iespēju... ka attiecīgajam jautājumam ir arī nacionālās drošības aspekti attiecībā uz teritoriālās integritātes apdraudējuma riskiem. Tieslietu ministrijas viedokļa 4. lapaspuse.

Un attiecībā, pieskaroties trešajam jautājumam.... kas bija pats pirmais par Satversmes tiesas kompetences robežām... Ar dziļu cieņu pret Satversmes tiesu un to mēs demonstrējām arīdzan atbildot uz Satversmes tiesas jautājumiem par šo jautājumu kopumu, mēs vēlētos vērst uzmanību, ka jautājums par nosacījumiem piedalīties politiskajā procesā, ir likumdevēja rīcības brīvībā un kā tāds tas tiek atzīts ļoti daudzās iekārtās. Un Satversmes tiesas pārbaudes robežas varētu būt par to, vai tas ir saprātīgi vai nav acīmredzami nepamatotas kaut kādas rīcības patvarības diktētas. Tas, ko mēs varam konstatēt attiecībā uz republikas pilsētām, kas ir šīs lietas priekšmets, republikas pilsētās visu laiku ir bijusi partiju sarakstu procedūra, ka partijas var iesniegt sarakstus un tas strādā. Un acīmredzot arīdzan mēs varam redzēt, ka likumdevējs, ik pa laikam pārskatot šo jautājumu, nevis vērsies pie tā, ka republikas pilsētā būtu jālaiž vēlētāju apvienības, nav nevienas lietas materiālos, kas liecinātu, ka kādreiz likumdošanas procesā kāds būtu rosinājis pēc normas pieņemšanas sākotnējā redakcijā nākt atpakaļ uz vēlēšanu apvienībām vai paredzēt vēlētāju apvienības republikas pilsētās. Tas nav bijis, jo visi ir apzinājušies, ka tas strādā. Un ja demokrātijā tas strādā, tad tas funkcionē un līdz ar to, manuprāt, Saeima attiecīgo normu ir pieņēmusi, īstenojot to rīcības brīvību, ko paredz Satversme ar vārdiem „likumā paredzētā veidā”.

A. Laviņš.

Labi... Tiesnesis Kusiņš turpinās.

G. Kusiņš.

Man būtu jautājums... es saprotu, ka jūsu viedoklis ir, ka... es tā sapratu no jūsu pozīcijas, ka 101. pants neļauj izvēlēties pieprasīt noteiktu formu... tā es to saprotu. Sakiet, lūdzu, tāpat šajā lietā tiek apstrīdēta normas atbilstība gan 101. pantam, gan 91. pantam. Tīri teorētiski raugoties... un ja raugās uz visām iespējamām variācijām, kandidātu sarakstus var iesniegt politiskās partijas, vēlētāju apvienības un vēl pastāv iespēja tajās valstīs, kur tas ir, individuāli kandidāti var pieteikt paši sevi, savācot noteiktu parakstu skaitu.

Tāpat šajā lietā pieteikuma iesniedzēji uzskata, ka ir aizskartas viņu tiesības kopā ar citiem veidot vēlētāju apvienību un kā vēlētāju apvienībai iesniegt kandidātu sarakstu Jūrmalas pilsētas domes vēlēšanās. Ja šie divi kandidāti, piemēram, Simanovskas kundze un Kronblūma kungs apvienotos un gribētu iesniegt tajā pašā Rojā, tad viņi varētu iesniegt apvienojoties... iesniegt sarakstu. Jautājums — vai no vienlīdzības principa izriet tas, ka gadījumā, ja valsts dod tiesības vēlētāju apvienībām iesniegt kandidātu sarakstus vienā apdzīvotā teritorijā, piemēram, Rojā, tad valstij principā ir jāļauj vēlētāju apvienībām iesniegt kandidātu sarakstu republikas pilsētā vai novadā, kur ir vairāk nekā 5 tūkstoši iedzīvotāju.

J. Pleps.

Godātā tiesa, jautājums ir vietā. Jo, kā jau es minēju savā runā, šis ir politiskās izšķiršanās jautājums, kāda būs Latvijas demokrātiskā iekārta tuvākajos desmit–piecpadsmit gados. 91. pants kā Satversmes tiesa vairākkārt ir norādījusi savā judikatūrā attiecībā uz, piemēram, sociālajiem jautājumiem, ir salīdzinoši neitrāls. Prasot vienlīdzīgu attieksmi tas nepasaka, kā jūs uzstādījāt jautājumu, ka jādod arī tur. 91. pants, iespējams, tiktu ievērots arī ņemot nost... tāpat tā doma ir tāda, ka 91. pants...

G. Kušņš.

Es atvainojos, ka es pārtraukšu. Ja Simanovskas kundze un Kronblūma kungs un vēl ar citiem apvienotos Rojā, tad viņi varētu. Bet, ja viņi apvienojas Jūrmalā, tad nevar. Vai šeit nav 91. panta pārkāpums.

J. Pleps.

Nē. Manuprāt, nav, jo... kā mēs identificējam, tad republikas pilsētas atšķiras pēc savas funkcijas kā pašvaldības no cita veida novadiem. Šī diferenciācija parādās. Un likumdevējam ir rīcības brīvība atšķirīgos apstākļos rīkoties atšķirīgi. Taču, kas šeit ir svarīgi... 91. pants, prasot vienlīdzīgu attieksmi, ir jātulko nevis izolēti, bet kopumā ar 101. pantu un 1. pantu. Iespējams, demokrātiskai iekārtai atbilstošāks rezultāts tiktu sasniegts pasakot, ka tikai politiskās partijas ... sarakstus visos... pašvaldību vēlēšanās.

G. Kuņiņš.

Bet no vienlīdzības principa neizriet tomēr, ka... ja vienos var, otros nevar. Mēs par vienlīdzības principu runājam šeit.

K. Krūma.

Es vēl noprecizēšu jautājumu...

A. Laviņš.

Jā, lūdzu, papildiniet. Tiesnese Krūma vēl papildinās jautājumu.

K. Krūma.

Es gribu saprast Saeimas pozīciju. Vai tas vispār ir jautājums, kurš ietilpt 91. panta tvērumā un ja viņš ietilpst, tad kādā apmērā? Cik liela ir likumdevēja rīcības brīvība noteikt, kā tiek veidota politiskā sistēma un kas var kurā apgabalā, pēc kāda iedzīvotāju skaita kandidēt? Un tālāk. Ja jūs uzskatāt, ka tas ietilpst 91. panta vai, kā jūs teicāt, 91., 101. un 1. pants... ja tas ietilpst tajā tvērumā, tad kāds tam ir legitīmais mērķis un tad samērīguma testam izejam cauri?

J. Pleps.

Pēc Saeimas ieskata tas, ko es minēju iepriekš, ka šeit izšķirošie vārdi ir "likumā paredzētā veidā". Likumā ir paredzēts veids, kādā var iesniegt sarakstus republikas pilsētās, likumā ir paredzēts veids, kādā var iesniegt sarakstus novados ar 5 tūkstošiem iedzīvotāju un likumā ir paredzēts veids, kādā var iesniegt sarakstus novadā zem 5 tūkstošiem iedzīvotājiem. Likumdevējs ir izdarījis šādu izvēli. Šī izvēle balstās politiskās lietderības apsvērumos, uz kuriem es mēģināju iespēju robežās norādīt, respektīvi, gan 1994. gadā, gan 2000. gadā, gan administratīvi teritoriālās reformas ietvaros. Tā ir bijusi likumdevēja politiska izšķiršanās un mēs redzam, ka tā nebija viengabalaina, uzreiz pateica, bet likumdevējs ir bijis elastīgs, laiku pa laikam atgriežoties un pārskatot.

Tas, ko Saeima varētu aicināt... raudzīties uz varas dalīšanas principu, proti, kā jau minēju, šī diskusija likumdevēja institūcijās, atbildīgajās komisijās ir vērojama un tā primāri ir likumdevēja izšķiršanās lieta. Jo gadījumā, ja ir iespējams judiciāli tiesas ceļā... šo jautājumu, es atļaušos atgādināt tos jautājumus, kas, iespējams, būtu saistīti ar šo jautājumu. Ja mēs teiktu, ka 101. pants vai 91. pants, jebkura cita Satversmes norma ļauj prasīt veidu, kādā persona grib piedalīties pašvaldības politikā... nu, to formu... vai partija vai vēlētāju apvienība.... varbūt individuālais kandidāts, varbūt reliģiska organizācija... Kāpēc gan reliģiska organizācija

nevarētu tādā gadījumā iesniegt sarakstu? Tad varbūt arī nepilsonis var prasīt kaut kādas līdzdalības formas tiesas ceļā? Varbūt atsaucoties uz 101. pantu un 91. pantu ir iespējams prasīt vietējo pašvaldību referendumu tiesas ceļā? Varbūt var prasīt balsošanu internetā? Mēs redzam, ka šie jautājumi lielā mērā ir politikas jautājumi. Šie ir jautājumi par to, kā būtu iekārtojama labāk, efektīvāk Latvijas demokrātiskā iekārta.

Pirmā lieta, kas gulstas uz likumdevēju, ir noteikt šos spēles noteikumus. Šie spēles noteikumi tiek noteikti politiski, balstoties uz noteiktiem apsvērumiem. Līdzšinējā tiesas sēdes gaitā, man šķiet, mēs neesam konstatējuši argumentus, kas teiktu, ka tie ir bijuši patvaļīgi, nepārdomāti vai acīmredzami netaisnīgi. Tieši pretēji. Mēs redzam, ka politiskā sistēma funkcionē dažādi un atšķiras politiskā vidē ar iedzīvotāju skaitu — 5 tūkstoši, lielākas un vēl lielākas.

A. Laviņš.

Paldies.

Lūdzu, tiesnesim Kusiņam vēl ir jautājumi. Turpinām.

G. Kusiņš.

Pasīvās vēlēšanu tiesības ir individuālas tiesības. 101. pants saka, ka ikvienam ir tiesības. Sakiet, lūdzu, vai pašlaik likumdevēja radītais mehānisms nepadara šīs tiesības atkarīgas no citas tiesības — no tiesības apvienoties citās organizācijās un nerada tiesību, ka tiesības kandidēt var iegūt tikai tad, ja jūs esat apvienojies ar 199 iespējams citiem vai arī, kā saka, ticis uzņemts citas partijas sarakstā.

J. Pleps.

Nē, jūsu godība. Jo Satversmes tiesa attiecībā uz 102. panta interpretāciju tieši attiecībā uz politiskajām partijām ir norādījusi, ka... kā pozitīvu momentu attiecībā uz Latvijas politisko sistēmu, ka sarakstos var tiešām tikt uzņemti cilvēki, kas nav partijas biedri. Respektīvi, Latvijas likumdevējs pieļauj sarakstā kandidēt personai, kura nav partijas biedrs, gan nacionālā mērogā, gan reģionālā mērogā. Šāds nosacījums arī tiek izmantots. Un tādā ziņā tā jau ir atkāpe no zināmā mērā, teiksim, varbūt tādiem stingrākiem nosacījumiem. Tas pieļauj izmantot šo iespēju — ieiet sarakstā un piedalīties.

Bet, ja mēs raugāmies uz šo jautājumu gan par individuālajiem kandidātiem, gan arīrdzan par varbūt ieiešanu sarakstā un kā būtu labāk... Šeit ir jautājums arī par vēlēšanu sistēmu, kas pastāv Latvijas pašvaldībās. Tā ir proporcionālā vēlēšanu sistēma.

Atļaujiet atgādināt augsti godātajai tiesai jautājumu, kā pieteikuma iesniedzēji ar četriem kandidātiem vēlēšanu apvienības sarakstā vēlēšanās iegūt vairākumu Jūrmalas domē. Ja Jūrmalas domē ir 15 deputāti... ar četriem. Iegūt vairākumu... Nu, vai nu tā ir neliela vēlēšanu mērķa, vai tas mērķis nav.

G. Kusiņš.

Vai kaut kas mainītos, ja viņi būtu iesnieguši 17 kandidātus?

J. Pleps.

Būtu redzams skaidrāks mērķis patiešām iegūt vairākumu. Jo, ja ir viens kandidāts proporcionālā vēlēšanu sistēmā vai ir divi trīs kandidāti, mēs varam iedomāties, piemēram, ja šis kandidāts ir ļoti populārs... visi par viņu balso... Viņš savāc nospiedošo vairākumu balsu proporcionālā vēlēšanu sistēmā. Bet viņš iegūst tikai vienu mandātu. Kur paliek tās pārējās balsis? Pareizāk sakot, kur paliek tie pārējie mandāti? Šie mandāti tiek sadalīti starp politiskajiem... starp sarakstiem, kuri nav guvuši vēlēšanu atbalstu, bet kuri stāv nākamie. Un šādi individuāli kandidāti proporcionālo vēlēšanu sistēmu savā ziņā vājina vai var radīt negatīvas sekas, jo vēlētajiem jau saka: kā tad tā, mēs visi balsojam par šo vienu cilvēku, bet mandātus ir ieguvuši citi... Viņi izveidojuši... un nav pārstāvēta tā interese. Individuālie kandidāti un arī mazas šīs te individuālo kandidātu apvienības ļoti efektīvi funkcionē sistēmās, kur ir vai nu jaukta vēlēšanu sistēma, vai mažoritāra. Respektīvi, ja ir mažoritāra vēlēšanu sistēma... teritorija ir sadalīta iecirkņos un no katra iecirkņa tiek ievēlēts viens deputāts, tad ir pilnīgi skaidrs, ka šajā iecirknī kāds var uzstādīt savu kandidatūru un tikt ievēlēts. Pie proporcionālas vēlēšanu sistēmas mēs runājam par atbalstu sarakstam. Un saraksta mērķis ar kopīgu interesi ir iegūt vairākumu. Un ja tajā sarakstā ir viens vai divi cilvēki, mēs redzam, ka var gadīties situācijas, ka šis saraksts iegūst vairākumu, bet uz kura nav... tā sakot, ko uzlikt laukumā. Un tas efekts, kas veidots, varētu būt diezgan negatīvs demokrātijas principam... tai sajūtai, ka vēlētajiem var izvēlēties to ideju, to ideoloģiju, to piedāvājumu, kas tiks īstenots turpmākajos gados.

G. Kusiņš.

Vēl viens jautājums.

Iepriekšējā tiesas sēdē jūs izteicāties, ka attiecībā uz vēlēšanu apvienībām nav tādas prasības, kā politiskajām partijām... arī šodien jūs teicāt... Un kā vienu no tām jūs teicāt, ka nav aģitācijas ierobežojumu. Bet Priekšvēlēšanu aģitācijas likums attiecas arī uz vēlēšanu apvienībām. Tas, ka Priekšvēlēšanu aģitācijas likums uz politiskajām partijām un vēlēšanu

apvienībām attiecas vienādi, varētu nozīmēt, ka likumdevējs jau šobrīd savā ziņā ir savstarpēji pielīdzinājis šos divus subjektus?

J. Pleps.

Es pieļauju, ja... tiesai ir lielāka vai dziļāka interese par to reālo likuma piemērošanas praksi, mēs varētu lemt par Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja pieaicināšanu, kas uzrauga šos procesus. Un uzklusot viņus mēs varētu iegūt pilnāku pārliecību par to, kādā veidā tiek īstenota kontrole pār politiskajām partijām, iespējams, kādā veidā tiek īstenota kontrole pār vēlētāju apvienībām.

G. Kusiņš.

Bet Priekšvēlēšanu aģitācijas likums attiecas arī uz vēlētāju apvienībām, tādējādi pielīdzinot...

J. Pleps.

Cik manā rīcībā esošā informācija liecina, šī pielīdzināšana nav pilnīga, respektīvi, vēlētāju apvienībām ir pienākums iesniegt informāciju par tēriņiem plašsaziņas līdzekļos, kas tiek veikta... aģitācijas tēriņi un attiecīgi plašsaziņas līdzekļiem arīdzan ir pienākums iesniegt šo informāciju, kādi tēriņi ir bijuši.

G. Kusiņš.

Tad vēl viens jautājums. Iepriekšējā tiesas sēdē jūs norādījāt arī uz... izteicāties, ka eksistē saudzējošāki līdzekļi. Es saprotu, ka tas bija domāts droši vien samērīguma izvērtēšanas nozīmē. Un šie divi jūsu noteiktie līdzekļi bija, ka var kandidēt no partiju saraksta, neesot partijas biedram un otra iespēja bija pieļaut, ka pašvaldību vēlēšanās politiskās partijas var veidot partiju apvienības bez reģistrācijas. Vai šie saudzējošākie līdzekļi bija domāti samērīguma izvērtēšanas nozīmē?

J. Pleps.

Tas attiecas uz 101. pantu. Runājot par 101. pantu... par to, kā ir iespējams īstenot vēlēšanu tiesības... kādā veidā var tikt iesniegti saraksti. Un es vērsu uzmanību, ka likumdevējs paredz dažādus izņēmumus no principa, ka ir tikai partiju saraksti. Jūs minējāt divus, un es arī minēju kā trešo izņēmumu — novados līdz 5 tūkstošiem ir saglabāta iespēja iesniegt... joprojām ir iespēja iesniegt arī vēlētāju apvienībām sarakstus.

G. Kušņš.

Bet tas bija tā ierobežojuma izvērtēšanas... 101. panta ierobežojumu izvērtēšanas ietvaros, ja?

J. Pleps.

Jā, raugoties uz to, ka likumdevējs ir ņēmis vērā atšķirības un mēs redzam, ka ir šī te... samērība... nav mehāniski noteikts, ka visiem, bet likumdevējs ir raudzījies arī uz gan saudzējošu pāreju, gan arī uz, iespējams, kaut kādiem kompensējošiem mehānismiem...

G. Kušņš.

Un tad vēl viens jautājums saistībā... es saprotu, ka... izmantojot, ka jūs esat arī ekspertu darba grupas sastāvā... kas ir nākusi klajā ar atzinumu. Sakiet, lūdzu, vai piedāvātais partijas biedru palielinājums uz 500 biedriem varētu atstāt kādu ietekmi uz šīs normas piemērošanu pašvaldībās?

J. Pleps.

Godātā tiesa, es pieļauju, ka profesore Bāras kundze varēs sniegt precīzāku ieskatu, bet ja man ir atļauts vērst uzmanību, es tūlīt atvērsu šo te darba grupas dokumentu... Tas piedāvājums, kas izteikts par 500, ir formulēts ļoti precīzi. Respektīvi, tas ieteikums ir bijis tāds, ka paredzēt, ka 500 ir minimālais biedru skaits partijām, lai varētu piedalīties Saeimas vai Eiropas Parlamenta vēlēšanās.

G. Kušņš.

Tas ir tādā izpratnē, kā tagad nesen iesniegts Saeimā likumprojekts, ja? Attiecas uz Saeimas vēlēšanām, bet neattiecinot to uz pašvaldību vēlēšanām?

J. Pleps.

Tādā izpratnē, kā tas ir Prezidenta iniciatīvā, kas ir iesniegts Saeimā, kur ir precīzs formulējums, respektīvi, partijām netiek celts biedru skaits no 200 uz 500, bet tiek pateikts princips, ka, lai partija varētu uzstādīt sarakstu Saeimas, Eiropas Parlamenta vēlēšanās, tajā ir jābūt vismaz 500 biedriem. Un attiecībā uz šo jautājumu es vērstu uzmanību uz ekspertu grupas ziņojuma 12. un 13. lapaspusi un sevišķi uz 13. lapaspusi, kur ekspertu grupa ir īpaša atzīmējusi šo partiju lomu pašvaldību politikā un nepieciešamību partijas pēc iespējas plašāk integrēt arī pašvaldības līmenī... es citēju: "Latvijas kontekstā gan jāņem vērā, ka partijas dibināšanai un darbībai nepieciešamo dibinātāju biedru skaita palielināšana varētu apgrūtināt līdz šim veiksmīgi funkcionējušo partiju, kuru mērķis ir līderība tikai vietējo pašvaldību

politiskajos procesos, darbību un mazināt politisko daudzveidību reģionālajā līmenī. Kā arī veicināt jaunu politisko partiju veidošanu dalībai vietējo pašvaldību vēlēšanās.”

Un šeit ekspertu grupa, vērtējot šo iespēju palielināt biedru skaitu partijām, nāca pie secinājuma, ka neder mehānisks paņēmieni, respektīvi pateikt, ka partija ir partijā, ja tajā ir 500 cilvēki, ņemot vērā šo Latvijas nepieciešamību stiprināt politiskās partijas arī reģionos, ekspertu grupa veidoja šo ieteikumu ar diferencētāku piedāvājumu, proti, partiju biedru skaits joprojām paliek... partijas biedru skaits dibināšanai paliek joprojām 200, taču Saeimas vēlēšanās un Eiropas Parlamenta vēlēšanās partija vai partiju apvienība var uzstādīt sarakstu, ja tur ir 500 biedru.

G. Kušņš.

Jā, un tad vēl beidzamie divi jautājumi.

Sakiet, lūdzu, vai par saudzējošāku līdzekli... ja mēs atliekam malā diskusiju par 101. panta vai ietilpst vai neietilpst... mēs abstrahējamies no šīs diskusijas, bet pārejam pie šiem iespējamiem saudzējošākiem līdzekļiem... Vai par saudzējošāku līdzekli varētu uzskatīt arī vienu citu ekspertu grupas atzinumā norādīto, ka šo sarakstu varētu aicināt parakstīt lielākam attiecīgās teritorijas vēlētāju skaitam. Piemēram, vai Jūrmalā varētu kandidēt, ja būtu parakstījuši nevis 40, bet, teiksim, 200, kas ir minimālais politiskās partijas dibināšanas skaits.

J. Pleps.

Godātā tiesa! Ekspertu grupa šo ierosinājumu Saeimas vēlēšanās par parakstītāju skaitu saistīja ar biedru skaitu partijā. Respektīvi, prasība, ka iesniegto sarakstu paraksta biedri partijas... Un šis priekšlikums bija izteikts attiecībā uz iekšējās demokrātijas stiprināšanu politiskajās partijās. Taču jums ir taisnība tādā ziņā, ko es minēju arī iepriekšējā tiesas sēdē izklāstot šos apsvērumus, ka ja mēs... tā problēma, kas veidojas vēlētāju apvienībai... ir divas lietas, kuras kļūst ārkārtīgi nozīmīgas, ja konstitucionālā tiesa, ja Satversmes tiesa, politiski redzētu šādu vēlētāju apvienību nepieciešamību.

Pirmā lieta ir cilvēku skaits, kas paraksta. Un tur jums ir dziļa taisnība, ka ar desmit vai divdesmit parakstītājiem, lai iesniegtu sarakstu republikas pilsētās, ir par maz. Kalkulējot matemātiski, ja 5000 laikam ir divdesmit, pie 7000, kas ir Jūrmalas pilsētā... nu, jums droši vien ir taisnība, ka sanāktu 200. Varētu teikt, ka varbūt lai šie 200 paraksta un iesniedza sarakstu. Izklusās demokrātiski. Vairāk demokrātijas. Bet kur ir problēma? Ir tas, ko es jau minēju — juridiskā forma. Ja mēs runājam par personu grupu, kas taisās pārņemt varu, mūs interesē vadība, ir nepieciešama kaut kāda zināma vadības forma... valde, rīcības komiteja, priekšsēdētājs. Jo šī grupa ir jāvada. Ir nepieciešams kaut kāds regulējums, kā šīs grupas

iekšienē tiek kristalizētas idejas. Tas, ko es runāju... kongress vai sanāksme. Tur acīmredzot ir nepieciešama arī infrastruktūra, jo 200 cilvēkus... protams, viņus var noņemt uz ielas un aicināt parakstīties. Bet tā laikam nav tā pārstāvniecības kvalitāte, kādu mēs gribētu. Droši vien ir nepieciešama iespēja sanākt kongresā, pārrunāt programmu, uzstādīt kandidātus. Un tā nākamā lieta, kas šeit būtiski parādās, ja mēs vēlētāju apvienības gribam conceptualizēt šādā veidā, parādās jautājums par reģistrāciju. Respektīvi, pret trešajām personām... vai ir zināms, kurš var parakstīt šīs vēlētāju apvienības vārdā dokumentus, uzņemties saistības, kaut vai noīrēt kultūras namu sanāksmei.

Un otra lieta — politisko mērķu programmas uzstādīšana. Statūti. Un tad mēs nonākam patiesībā pie politiskās partijas, kas nesaucas politiskā partija. Un tas ir tiesību politikas... konstitucionālās tiesas ieskata jautājums — vai politiskās partijas kā jēdziens ir tik tālu sevi izsmēlis, ka konstitucionālā tiesa redz nepieciešamību radīt... ja mēs skatāmies uz komersantiem... to mikrouzņēmumu — politisko partiju, kas nesaucas politiskā partija.

A. Laviņš.

Paldies.

G. Kusiņš.

Jā, iepriekšējā tiesas sēdē un šodien arī vairākkārt izskanēja, ka tas ir tāds atbalsts politiskajām partijām. Sakiet, lūdzu, kādās formās tad var izpausties šis atbalsts politiskajām partijām. Es saprotu, ka tagad ir ideja, ka varētu atvieglot šos nosacījumus, kādiem mērķiem varētu izmantot valsts budžeta finansējumu. Sakiet, lūdzu, vai par atbalstu politiskajām partijām varētu uzskatīt tādu rīcību, ka tiek... es atvainojos... likvidēti konkurenti republikas pilsētās... nepieļauti citi konkurenti. Vai tas arī ir atbalsts politiskajām partijām?

J. Pleps.

Jūsu godība, konkurenti, iespējamie konkurenti ir likvidēti jau 1994. gadā. Šobrīd mēs nerunājam par to, ka būtu šādas formas. Un šeit ir tā lielā difference, par kuru, es ceru, ka mums ar Liepas kungu iznāks vēl diskusija debatēs, par Igaunijas tiesas spriedumu attiecībā uz politiskajām partijām, uz ko iesniedzēji ir atsaukušies. Igaunijas lietā faktiskie apstākļi bija tādi, ka bija tiešām pieļauts ne tikai partijas, bet arī citas apvienības sarakstu iesniegšana, no šī “sabiedrisko organizāciju saraksti”. Un Igaunijas likumdevējs vienā brīdī izšķīrās par to, ka līdzīgi kā kādi apsvērumi vada, piemēram, šo jautājumu arī pie mums, par politisko partiju stiprināšanu, kā jūs arī teicāt, iznīcinot konkurentus un ieviešot monopolu. Bet Igaunijas apstākļi ir atšķirīgi tajā punktā, ka iepriekšējais vecais likums no 90. gadu sākuma paredzēja šo

kandidātu sarakstu uzstādīšanas daudzveidību un divas vēlēšanas jau bija notikušas sekmīgi, piedaloties vēlētāju apvienībām visās pašvaldībās. Un tad likumdevējs vienā brīdī procesa gaitā 1999. Vai, nē, 2002. gadā pateica, ka tikai politiskās partijas. Un tur konstitucionālā tiesa šo vērtēja, pārbaudīja. Bet tas faktiskais apstāklis, kas atšķirīgs Latvijā, ir tas, ka no 1994. gada, no šī likuma pieņemšanas brīža tā izšķiršanās ir bijusi izdarīta republikas pilsētās un no tā laika nekas nav mainījies. Likumdevējs nav mainījis savu nostāju un tā ir tikusi akceptēta.

G. Kusiņš.

Un pēdējais jautājums.

Es saprotu, ka jūs kā argumentu izvirzāt to, ka ir atšķirīgas funkcijas. Sakiet, lūdzu, atgriežoties pie 1994. gada... Likums, ka republikas pilsētās var sarakstus pieteikt tikai partijas, tātad Pašvaldību vēlēšanu likums ir pieņemts 1994. gada 13. janvārī. Spēkā no 25. janvāra. Bet likums Par pašvaldībām, kur ir par pašvaldības funkcijām ir pieņemts piecus mēnešus vēlāk — 1994. gada 19. maijā. Sakiet, lūdzu, vai šis liecina par to, ka pieņemot likumu ir ņemtas vērā pašvaldību funkcijas?

J. Pleps.

Pēc mana ieskata... pirms normatīvo aktu sagatavošana prasa kādu laiku. Un acīmredzot es pieļauju, ka varēja būt tā, ka tie procesi notika paralēli. Respektīvi, tas ir jautājums, protams, cilvēkiem, kas bija iesaistīti šajā likumdošanas procesā 5. Saeimas laikā, bet, piemēram, raugoties arī uz citiem likumiem mēs redzam, ka paralēli strādā darba grupas, diskusijas kaut kādā veidā tiek strukturētas un tas, kas viens likums tiek pieņemts ātrāk, otrs likums tiek pieņemts vēlāk, var gadīties. Jautājums — vai tos aptvēra vienots likumdevēja nolūks. Un ņemot vērā, ka tajā laikā Ministru kabinets nebija mainījies un Saeimas atbildīgā komisija arī bija tā pati, varētu pieļaut, ka šī vienotā likumdevēja griba bija.

A. Laviņš.

Lūdzu, tiesnesis Balodis.

K. Balodis.

Es gribētu jums uzdot tādu jautājumu. Jūs diezgan daudz runājat par 1994. gadu un kāpēc toreiz tās vēlētāju apvienības paralēli politiskajām partijām bija vajadzīgas. Bet sakiet, kā jūs domājat, viņas šodien ir vispār tā ļoti vajadzīgas?

J. Pleps.

Jūsu godība! Es nedaudz citā rakursā uz šo jautājumu jau norādīju, ka savu pilnvaru ietvaros es tā kā nevarētu izteikties, bet tā loģika, kas ir administratīvi teritoriālajā reformā — ka izveidosies pašvaldības, kuras būs virs 5000 iedzīvotāju, un politisko partiju tīkls noklās jeb pārklās visu pašvaldību teritoriju. Visu pašvaldību teritorijas. Un tas parādās arī ekspertu grupas atzinumā. Es gribētu vērst uzmanību uz vienu priekšlikumu par to, ka ļaut iesniegt sarakstus Saeimas vēlēšanās tikai tām partijām, kurām ir teritoriālās struktūrvienības attiecīgajā vēlēšanu apgabalā. Respektīvi, no vienas puses partijas spiest uzņemties atbildību par pašvaldību politiku un reģionālo politiku, un no otras puses — administratīvi teritoriālajai reformai vajadzētu būt šādam noslēgumam.

K. Krūma.

Bet tagad jūs runājat kā komisijas loceklis vai kā Saeimas pārstāvis? Es samulsu...

J. Pleps.

Es, mēģinot palikt savu pilnvaru ietvaros, norādīju uz administratīvi teritoriālās reformas mērķi.

A. Laviņš.

Paldies.

Saeimas pārstāvim jautājumu vairāk nav. Pateicamies. Paldies.

Tā... Vaicāšu tiesnešiem, vai ir jautājumi pieteikuma iesniedzējiem?

G. Kušiņš.

Jā, man ir divi jautājumi pieteikuma iesniedzējiem.

Savā pieteikumā jūs apgalvojat, ka atbilstoši aptauju rezultātiem iedzīvotāji maz uzticas partijām, tikai seši procenti. Sakiet, lūdzu, vai jūs no tā varat izdarīt kaut kādus secinājumus, ka vēlētāju apvienībām uzticās vairāk?

L. Liepa.

Jā, godātā tiesa. Es, atbildot uz šo jautājumu, varu izmantot tikai vienu kvantitatīvu pierādījumu kopumu, kas ir mūsu rīcībā, proti, 2008. gadā viens no Latvijas uzņēmumiem, kas veic šo socioloģiskos pētījumus, proti, SKDS, kura vadītājs un liekas arī īpašnieks Arnis Kaktiņš ir šeit klāt kā pieaicinātā persona. 2008. gadā veicot pētījumu par uzticību, vēlētāju uzticību partijām Jūrmalā un tajā skaitā viens no jautājumiem bija arī par to, vai vēlētājiem ir nozīmīgas sabiedriskās organizācijas un vai sabiedrisko organizāciju viedokli tās ņem vērā savā

izvēlē vēlēšanās, mēs redzējām ļoti interesantu ainu. Šajos 2008. gada pētījumu datos mēs redzam, ka vēlēšanas tuvojas... tāpat tās nav tuvāko mēnešu laikā, taču par savu izvēli par labu partijām runā aptuveni seši procenti... kaut kur seši–desmit procenti. Katrā ziņā ir tā, ka lai kāda partija arī tajā laikā... ir □“Jaunais laiks”, Pilsoniskā savienība... bija faktiski nedaudz cits tas partiju spektrs, bet lielā mērā tās partijas, kas šobrīd ir, arī Jūrmalā savā ziņā ir kristalizējušās. Neviena no šīm partijām nepelnīja vairāk kā desmit procentu potenciālo vēlētāju uzticību. Turpretim 47 procenti jūrmalnieku sacīja, ka tie uzticās Jūrmalas aizsardzības biedrībai.

Es neatļautos vispārināt šos secinājumus, taču, manuprāt, tas ir simptomātisks, proti, tas parāda, ka ir noteiktas personu kopas, un šajā gadījumā tās ir institucionalizētas, tas nozīmē, ka biedrības formā apvienoti jūrmalnieki, kuriem pilsētnieki uzticas vairāk. Un, ja es atļautos izmantot lieliskā kolēģa Plepa minēto piemēru, tad varētu savākt šos 200 parakstus uz ielas. Jā, kāpēc gan ne? Godātā tiesa! Ja jūrmalnieki pazīst, piemēram, Rihardu Pētersonu, Annu Žīguri vai Uldi Kronblūmu, tad šos 200 parakstus viegli savāks arī uz ielas Dubultos vai Majoros. Un tas noteikti nebūs pārkāpums vai arī kāda problēma attiecībā uz demokrātisko sistēmu pašvaldībā.

Tāpat vēlreiz pavisam īsi. Mums nav pētījuma, kurš tā ļoti precīzi parādītu šo uzticības salīdzinājumu, bet ir skaidrs, ka katrā no politiskajām partijām uzticas labi ja 10 procenti vēlētāju vai pat mazāk, tad šādām vēlētāju... potenciālām vēlētāju apvienībām, kurās varētu apvienoties cilvēki, kas ir cienījami, pazīti pašvaldībās un ar savu līdzšinējo darbu un ar savu... var teikt, saviem izteikumiem ir izpelnījušies vēlētāju uzmanību, mēs redzam, ka te tomēr ir atšķirība.

A. Laviņš.

Paldies.

G. Kusiņš.

Jā. Un vēl viens jautājums, turpinot to diskusiju par Satversmes 91. pantu. Es saprotu, ka gan pieteikuma iesniedzēji uzskata, ka ir aizskartas tieši tiesības kopā ar citiem veidot vēlētāju apvienību un kā vēlētāju apvienībai iesniegt kandidātu sarakstu Jūrmalas pilsētā. Sakiet, lūdzu... jūs esat apstrīdējuši arī atbilstību 91. pantam, vai, jūsuprāt, tad vienlīdzība būtu, ja noteiktu vēlētāju apvienībām tieši tādu pašu dibinātu skaitu vai tieši tādas pašas ierobežojumus, kā politiskām partijām, piemēram, finansēšanas ierobežojumus vai kā... Kā tieši 91. panta pārkāpums, jūsuprāt, izpaužas?

L. Liepa.

91. panta pārkāpums izpaužas, pirmkārt, tādējādi, ka persona, kurai ir tiesības piedalīties vēlēšanās, īstenojot savas pasīvās vēlēšanu tiesības, proti, tikt ievēlētam, var darboties... kā to šodien arī, atbildot uz tiesas uzdotajiem jautājumiem, atbildēja kolēģis Pleps... Ir valstis, Vācija vai Zviedrija, kurās tas var notikt individuāli vai apvienībās, politiskās vai nepolitiskās apvienībās... Tātad šāds spektrs ir visnotaļ plašs un mūsu gadījumā prasība pašvaldībās... tātad vienā daļā pašvaldību piedalīties vēlēšanās tikai politisko partiju kopā vai ietvarā ir šo tiesību ierobežojums īstenot savas politiskās tiesības tikt ievēlētam.

Tātad kāda būtu tā iespējamā... Tiesas jautājums zināmā mērā ietver sevī arī iespējamu risinājumu šai problēmai, proti, piemērot tās pašas prasības attiecībā uz vēlēšanu... šīm vēlēšanu apvienībām, kādas piemēro politiskajām partijām pašvaldībās. Ir grūti izteikties par iespējamu nākotnes regulējumu, vai grūti izteikties par hipotētisku nākotnes regulējumu, jo arī godātais Saeimas pārstāvis norādīja, ka būtu jāskatās, jādiferencē atšķirība starp tām politiskajām partijām, kas startē Eiropas Parlamentā, Saeimā un tām, kuras startē pašvaldībās, jo tur ir pavisam cits jautājumu loks, ko vēlētajī vēlas no saviem kandidātiem un tur ir citas prasības un arī citi mērķi pašvaldību vēlēšanām un Saeimas vēlēšanām.

Līdz ar to faktiski es jau jūtu, ka šī iniciatīva, kuru tātad šeit pieteicēji ir izvirzījuši, ir atradusi dzirdīgas ausis arī akadēmiskajā vidē, jo es saprotu, ka tiek piedāvāts jau arī diferencēt partijas starp tām, kuras startētu nacionālajās un Eiropas Parlamenta vēlēšanās un tām, kuras iet uz pašvaldību vēlēšanām.

Tātad faktiski savā ziņā jau tiek atzīts, ka uz pašvaldībām nevar iet ar to pašu mērauklu, kā partijām, bet atbilde ir — jā. Ja partijām un to sarakstiem pašvaldībās tiek prasīti noteikti rādītāji attiecībā uz finansēšanas apsvērumiem, attiecībā uz atbildību par saviem aģitācijas laikā paustajiem izteikumiem, attiecībā uz reklāmas ierobežojumiem, galu galā attiecībā arī uz atbalstītāju skaitu, kas ir nepieciešams, lai iesniegtu šo sarakstu... Es pieņemu, ka tātad... vismaz katrā ziņā šajā konkrētajā iesniedzēju prasībā noteikti nav nekādu iebildumu startēt uz līdzīgiem paretatīviem noteikumiem, kā startētu partiju saraksti un tas patiesībā stiprinātu Latvijas demokrātiskās sistēmas... panāktu daudz vairāk nekā atļaut tikai partijām savā starpā sacensties pašvaldībās.

A. Laviņš.

Paldies. Tiesnese Krūma. Jautājums.

K. Krūma.

Es konkretizēšu. Tas ievads būs vairāk politisks un tālāk es būšu ļoti juridiska.

Es īsti nesaprotu, kāpēc jūs to politisko partiju visu laiku tā kā proponējat kā tādu lamu vārdu vai kaut ko sliktu. Kāpēc tie visi milzīgi daudzie Jūrmalas atbalstītāji, visi tie cilvēki, ļoti cienījamie, ko jūs nosaucāt, kāpēc viņi nevarētu reģistrēt politisku partiju un īstenot 101. pantā noteiktās tiesības.

Un tas precizējošais juridiskais jautājums ir par to, ka 101. pants saka, ka ikvienam likumā paredzētajā veidā ir tiesības piedalīties pašvaldību darbā. Tad kāpēc visi šie cienījamie cilvēki nevarētu sanākt kopā, reģistrēt partiju, ja tāda valstī nu reiz ir tā kārtība. Un vai tad viņi patiešām nepauž kādu politisku uzskatu?

L. Liepa.

Jā, Liels paldies.

Vispirms es gribētu sacīt, ka noteikti nav vispārēja rakstura negatīvas attieksmes pret politisko partiju iekārtu kopumā. Nē. Nav *a priori* negatīvas attieksmes pret... drīzāk es, ja drīkst atsaukties uz to pētījumu, kuru mēs lūdzām pievienot lietas materiāliem, godātā tiesa to pamatoti noraidīja, jo tas tagad ir publiski pieejams Valsts prezidenta mājaslapā, proti 26. novembra šī gada ekspertu grupas pārvaldības pilnveidei priekšlikumi. Politisko partiju sistēmas stiprināšanai šeit 5. lappusē arī trīs no ekspertiem kuri ir klātesoši šajā auditorijā, ir ļoti trāpīgi parādījuši uz šo politisko partiju sistēmas trūkumiem. Faktiski 5. lappusē ekspertu grupa detalizēti uzskaita vismaz sešas nozīmīgākās Latvijas partijas sistēmas nepilnības, kam, patiesību sakot, mēs varam simtprocentīgi piekrist. Un mēs tam absolūti pievienojamies. Mēs varētu sacīt tā, ka, lai īstenotu vēlētājiem svarīgus un akūtus jautājumus Jūrmalā viena noteikta sasaukuma ietvaros, nav nepieciešams dibināt politisku partiju. Tātad šie mērķi ir saistīti primāri, protams, ar pašvaldības funkcijas īstenošanu, kas ir saimnieciskas, kurās var, protams, var būt klāt arī zināms lielpolitikas elements. Kā lielpolitiku es gribētu sacīt jautājumu, kas attiecas arī uz nacionāla rakstura jautājumiem. Taču šeit ir likumi radījuši pietiekami precīzu sazobi starp nacionālajām institūcijām, starp valsts mēroga institūcijām, piemēram, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju, Finanšu ministriju un pašvaldību. Un tā rezultātā prasība, lai pašvaldību jautājumus varētu kārtot tikai caur politiskajām partijām ievēlēti kandidāti un deputāti, ir pārmērīga. Ņemsim hipotētisku piemēru. Jūrmalas gadījumā mums ir, kā zināms, divi vienīgie ceļi, kas savieno Jūrmalu ar pārējo Latviju. Tas ir tilts Lielupē un tilts attiecīgi aiz Kauguriem... kā sauca to apdzīvoto vietu, es pat aizmirsu... man jāatzīst, ka es nezinu... Varkaļi, nē, Varkaļos nē... Varkaļos trūkst tilta... Un iedomāsimies, ka vēlētāju apvienība nāk un saka, ka mums ir nepieciešams tilts pie Varkaļu kanāla, tur, kur faktiski varētu būt tas trešais savienojums, par ko runā jau gadu desmitiem, vēl padomju laikā bija izstrādāts tāds projekts. Un šis tilts atrisinātu būtiski problēmas, it īpaši vasarā, bet tajā

skaitā arī sastrēgumstundās gan no rītiem, gan dienās. Hipotētiski vēlēšanu apvienība, kuras pirmais punkts ir trešais tilts pilsētā, un pēc tam... nu līdzīgi kā tas ir šajā programmā iesniedzējiem, kas ir šeit, nāk... arī būtu tiesīgi pretendēt vēlēšanās un vēlētaji varētu vēlēties, ka turpmākajā sasaukumā šī varētu būt tā pirmā prioritāte, lai vēlēšanu apvienība tāpat, pirmkārt, uzcel to trešo tiltu un otrkārt, protams, nodrošina pašvaldības sekmīgu darbību.

Es atvainojos, godātā tiesa, šis ir savā ziņā spontāns piemērs, bet ar šo piemēru es gribēju atbildēt uz jūsu jautājumu, ka ne katrā gadījumā pašvaldībām, lai cik lielas arī nebūtu šīs pašvaldības, ir jārisina ideoloģiska vai nacionāla līmeņa jautājumi. Tie var būt arī ārkārtīgi ideāli. Piemēram, trešais tilts pāri upei.

A. Laviņš.

Paldies.

G. Kušņš.

Vēl, lai tikai noprecizētu tieši šo izjūtu, kādas tad jūs uzskatāt... tiesības jums šobrīd ir aizskartas. Es sapratu no iepriekšējās tiesas sēdes un no šodienas, ka jūs uzskatāt, ka ir aizskartas jūsu tiesības kopā ar citiem veidot vēlēšanu apvienību un kā vēlēšanu apvienībai iesniegt kandidātu sarakstu. Tā es saprotu.

L. Liepa.

Ja drīkst, es mazliet precizēšu. Ņemot vērā to, ka esošās partiju sistēmas ietvaros un piemērā, kurus godātajai tiesai uzskaitīja arī Uldis Kronblūma kungs, ļoti labi parāda, ka partijas hierarhijas ietvaros saprātīgu un jēdzīgu priekšlikumu cilvēki, kas tos izvirza, var tikt aizbīdīti tādēļ, ka partijas sponsoru intereses var nolikt kādu citu priekšplānā, vēl vairāk ierobežo katra indivīda tiesības uz to, ka viņu pasīvās vēlēšanu tiesības varētu tikt īstenotas. Šobrīd diemžēl tā situācija ir tāda, ka, ja partijai ir nepieciešami priekšvēlēšanu aģitācijai līdzekļi, tad tā, protams, var privatizēt šo finansiālo aspektu, piemēram. Un līdz ar to vēlēšanu kandidāti, kuri nāk bez iespējas subsidēt vai finansēt savu vēlēšanu programmu, šajā sarakstā var iegūt pavisam bezcerīgas vietas.

G. Kušņš.

Bet jūsu pārstāvamā... iesniedza tomēr kā vēlēšanu apvienība kandidātus, nevis kā individuāli kandidāti... laikam par individuāliem kandidātiem tad nē... Tad ir tiesības apvienoties vēlēšanu apvienībā un izvēlēties šo citu formu nevis politisko partiju formu... bet izvēlēties citu formu... Paldies. Nav jautājumu.

A. Laviņš.

Lūdzu vēl. Šķiet, ka beidzamais jautājums būs tiesnesei Krūmai. Lūdzu!

K. Krūma.

Jums bija ļoti labs piemērs par tiem tiltiem. Un vai jūs tiešām uzskatāt, ka arī tādu tiltu būvniecība... tas nav ideoloģisks jautājums, ko jūs kā pašvaldības pārstāvji prioritizējat? Tas ir tilts, tas ir atbalsts maznodrošinātajiem, tas ir atbalsts ģimenēm ar daudziem bērniem, tas viss nav ideoloģisks jautājums?

L. Liepa.

Godātā tiesa, jēdziens “ideoloģija” ir ļoti plašs. Un tādā ziņā, protams, var skatīt kā ideoloģiski pamatotus lēmumus arī, kā to tiesa norāda, attiecībā uz to, vai maznodrošinātajiem tiek izdalīti dāvinājumi vienreiz gadā, vai tieši otrādi — tiek stimulēta saimnieciskā darbība pilsētā, lai maznodrošinātie varētu drīzāk iesaistīties uzņēmējdarbībā. Pirmajā gadījumā tas būtu sociāldemokrātiskas ideoloģijas piemērs, otrajā — tas būtu liberāļu ideoloģijas piemērs. Šādā kontekstā, protams, var runāt par to, ka katrs no lēmumiem, arī saimnieciska rakstura lēmumiem, ietver sevī ideoloģisku pamatojumu. Taču, godātā tiesa, tādā gadījumā arī katrs no cilvēkiem ir ar zināmu ideoloģisku platformu un arī vēlētāju apvienībās mēdz būt galēji radikāli vai ļoti mēreni cilvēki. Un es gribētu tieši otrādi... uzsvērt, ka, protams, ideoloģija var būt pamatota katrā no lēmumiem, kas tiek pieņemts arī saimnieciskos jautājumos pašvaldībās, taču vēlētāju apvienības ietvaros esošie cilvēki un viņu... tāpat šo ideoloģisko pamatojumu vēlētāji tos var izvērtēt.

K. Krūma.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Tāpat lietas dalībnieki savas pozīcijas apstiprināšanai juridisko pamatojumu ir snieguši. Ir atbildējuši uz savstarpējiem, kā arī uz tiesas jautājumiem.

Mēs varam pāriet pie pieaicināto personu uzklaušanās.

Attiecībā uz šo personu uzklaušanās secību, mēs esam jau lēmuši, taču vēlreiz es vaicāšu lietas dalībniekiem, vai šajā ziņā nav kādi lūgumi un ir veicamas korekcijas.

No pieteicēju iesniedzēju puses?

L. Liepa.

Godātā tiesa! Iepriekšējā tiesas sēdē mēs vienojāmies, var teikt, un arī tiesa ir apstiprinājusi kārtību, kādā mēs uzklusām dalībniekus. Mums šobrīd nav nekādu citu apsvērumu. Mēs uzskatām, ka varam šādā secībā arī uzklusīt pieaicinātās personas.

A. Laviņš.

Paldies. Saeimas pārstāvim?

J. Pleps.

Priekšsēdētāja kungs, Satversmes tiesas iepriekš lemtā kārtība, man šķiet, pilnīgi precīzi ļaus noskaidrot jautājuma būtību.

A. Laviņš.

Paldies.

Labi. Tad aicinām izteikt viedokli Tieslietu ministrijas pārstāvi.

Es redzu, ka pārstāve ir... cita nekā pirmajā tiesas sēdē... Man lūgums būtu tiesas sēžu sekretārei uzrādīt personu apliecinošu dokumentu un pilnvarojumu.

Lūdzu... vārds jums attiecībā uz jautājumu, vai apstrīdētā norma, jūsuprāt, atbilst Satversmes 91. un 101. pantam.

Lūdzu, jums vārds viedokļa izteikšanai.

I. Salinieka.

Inta Salinieka — Tieslietu ministrijas Valststiesību departamenta nodaļas vadītāja.

Tieslietu ministrija tika saņēmusi Satversmes tiesas tiesneša Kusiņa lēmumu, ar kuru Tieslietu ministrija ir atzīta par pieaicināto personu un tika uzaicināta izteikt viedokli par jautājumiem šajā lietā.

Tieslietu ministrija sniedza rakstveidā savu viedokli un šobrīd es to īsumā izklāstīšu.

Pieteikuma iesniedzēji uzskata, ka Republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu likuma, turpmāk šo likumu saukšu Pašvaldību vēlēšanu likums, 15. panta pirmā daļa, ciktāl tā nepieļauj vēlēšanu apvienībām iesniegt kandidātu sarakstus novados, kuru iedzīvotāju skaits ir lielāks par 5000, un republikas pilsētās, neatbilst Latvijas Republikas Satversmes 91. un 101. pantam, pārkāpjot Satversmes 101. pantā un starptautiskajā paktā Par pilsoņu un politiskajām tiesībām 25. pantā noteikto, kā arī likumdevējs neesot ievērojis vienlīdzības

principu, kas konkretizēts Latvijas Republikas Satversmes 91. pantā. Attiecīgi tiesas pieteicēji lūdz atzīt tiesību normu par spēkā neesošu.

Tieslietu ministrija vēlas norādīt, ka apstrīdētā norma spēkā esošajā redakcijā ir pieņemta 2008. gada 2. oktobrī. Apstrīdētās normas pieņemšanu ir ierosinājis Ministru kabinets, iesniedzot Saeimā attiecīgu likumprojektu. Likumprojekts tika izstrādāts sakarā ar nepieciešamību veikt grozījumus normatīvajos aktos sakarā ar to, ka tika pabeigta administratīvi teritoriālā reforma. Un proti, šajā konkrētajā gadījumā šajā reformā izbeidza pastāvēt tāda administratīvi teritoriālā vienība kā pagasts.

Līdz šādas normas pieņemšanai Pašvaldību vēlēšanu likuma 15. panta pirmā daļa noteica, ka lielajās pilsētās kandidātu sarakstus var iesniegt reģistrēta politiska partija, reģistrēta politisku partiju apvienība un divas vai vairākas politiskas partijas, kuras nav apvienojušās apvienībā.

Ņemot vērā to, ka uz Jūrmalas pilsētu šis te 5000 iedzīvotāju ierobežojums nekad nav attiecies, apstrīdētās normas pieņemšanas brīdī tā nekādā veidā neattiecās uz Jūrmalas pilsētu.

Tātad Latvijas Republikas 101. pants nosaka, ka ikvienam pilsonim ir tiesības likumā paredzētajā veidā piedalīties valsts un pašvaldību darbā, kā arī pildīt valsts dienestu.

Tieslietu ministrija vēlas norādīt uz to, ka šajā Satversmes pantā noteiktās pamattiesības nav absolūtas, jo Satversmes 101. pants ietver nosacījumu, ka šī te tiesība ir izmantojama likumā paredzētajā veidā. Likumdevējs ir noteicis šo likumā paredzēto veidu un attiecībā uz apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 101. pantam, norādām, ka nedz apstrīdētā norma, nedz kāda cita Pašvaldību vēlēšanu likuma norma neliedz pieteikuma iesniedzējiem kandidēt pašvaldību vēlēšanās. Tāpat ne apstrīdētā norma, ne arī cita Pašvaldību vēlēšanu likuma norma neuzliek personai būt par pienākumu kādas politiskas partijas biedram vai apvienības biedram, lai kandidētu vēlēšanās.

Satversmes tiesa savā praksē arī ir sniegusi Satversmes 101. panta pirmās daļas interpretāciju un no šīs te atziņas izriet, ka persona, nebūdamā politiskās partijas biedrs, var balotēties ievēlēšanai pašvaldības domē.

Līdz ar to skaidri secināms, ka personai normatīvajos aktos nav noteikts pienākums būt par kādas partijas biedru, no kura saraksta kandidēt vēlēšanās un šāds secinājums atbilst arī tiesību zinātnē paustajām atziņām. Piemēram, Latvijas Republikas Satversmes komentāru 8. nodaļas komentārs tieši par Satversmes 101. pantu. Tādējādi secinām, ka pieteikuma iesniedzēji vēlas panākt, lai viņi varētu izvēlēties formu, kādā organizēties saraksta iesniegšanai republikas pilsētas vēlēšanās.

Pieteicēji, citējot Satversmes tiesas lietā 2007. gada 21-01, ir norādījuši, ka Satversmes 1. pantā ietvertais demokrātijas jēdziens interpretējams kopsakarā ar pašvaldības principu un

pilsoņu tiesībām piedalīties publisko tiesību pārvaldīšanā. Pašvaldības jēdziena skaidrojums ir iekļauts Eiropas vietējo pašvaldību hartā un saskaņā ar hartu vietējā pašvaldība nozīmē vietējās varas tiesības un spēju likumā noteiktajās robežās regulēt un vadīt nozīmīgu valsts lietu daļu uz savu atbildību un vietējo iedzīvotāju interesēs.

Tiesību literatūrā ir izmantota arī tādi pašvaldību raksturojoši apsvērumi, kā tas, ka pašvaldībās pirmām kārtām darbojas valsts interesēs, pildot vietējas nozīmes jautājumus, kuriem ir vispārvalstiska nozīme, kā arī tām raksturīga lēmējvaras un izpildvaras saplūšana.

Pašvaldību institūts pats par sevi ļauj izveidot leģitīmu demokrātisku iekārtu, kurā primāras tiesības noteikt savas dzīves pamatprincipus pieder pašiem valsts iedzīvotājiem. Un attiecīgi pašvaldības ir uzskatāmas par demokrātiskas tiesiskas valsts pamatu.

Tieslietu ministrija piekrīt Saeimas atbildes rakstā paustajam viedoklim, ka apstrīdētajā normā paredzētā ierobežojuma leģitīmais mērķis ir stiprināt tautas vēlēto priekšstāvju politisko atbildību Latvijā, balstot to tieši uz partiju sistēmu un pašvaldību domes vēlēšanās nodrošināt brīvu vēlēšanu principa ievērošanu. Kā ir norādīts Venēcijas komisijas vadlīnijās par politisko partiju regulējumu, politiskās partijas ir demokrātiskas un plurālas sabiedrības attīstības pamats. Un tas ir izšķirošs instruments sabiedrības līdzdalībai politiskajā dzīvē un cilvēka gribas izpausmē.

Arī Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir atzinusi, ka politiskās partijas ir demokrātiskas sabiedrības kodols un partijas ir biedrošanās forma, kas ir neatņemama saistīta ar demokrātijas pienācīgu funkcionēšanu.

Kaut arī parlaments un pašvaldība pieder pie dažādiem valsts varas atzariem, gan parlaments, gan pašvaldība domē ir vienas un tās pašas... gan pašvaldība, gan parlaments ir vienas un tās pašas politiskās sistēmas, proti, demokrātiskas valsts, sastāvdaļa. Un politisko diskursu Latvijā veido ne tikai Saeima, bet arī pašvaldības dome, tādēļ politisko partiju nozīmes stiprināšana Tieslietu ministrijas uzskatā ir vienlīdz nepieciešama gan Saeimas, gan pašvaldības līmenī.

Demokrātiskas valsts iekārtas pastāvēšanu nodrošina brīvas vēlēšanas. Un Latvijā izveidotā parlamentārā demokrātijā var efektīvi funkcionēt tikai uz stabilas politisko partiju bāzes. Tam Tieslietu ministrijas ieskatā ir vairāki priekšnoteikumi, proti, godīga priekšvēlēšanu aģitācija, kurā tiek brīvi pausti dažādi viedokļi, efektīva politisko partiju darbības kontrole un finansēšanas sistēma. Kā norādīts Latvijas Republikas Satversmes ievada un pirmās daļas komentārā, tad brīvas vēlēšanas nozīmē arī valsts pienākumu nodrošināt to reālu īstenošanu, valstij pozitīvi jānodrošina pilsoņiem vienlīdzīgas iespējas piedalīties politiskajā procesā un politiskajā diskusijā. Cita starpā, tas prasa pasākumus, kas novērstu nepieļaujamu naudas ietekmi uz pilsoņu uzskatu veidošanos un politisko darbību. Kas nozīmē it sevišķi adekvātu

politisko partiju un citu politisko organizāciju finansējumu no valsts budžeta un vēlēšanu kampaņas finansējuma kontroli.

Trešais aspekts ir samērīgs pilsoņu atbalsts tām vērtībām, ko pārstāv politiskā partija. Šādām vērtībām būtu jābūt ietvertām statūtos, kas politiskajām partijām arī ir, un programmās.

Un ceturtais. Atbildība, rīcības izsekojamība, skaidrība par sasniedzamajiem mērķiem un to sasaiste arī ar valsts mērķiem.

Tieslietu ministrijas ieskatā būtu grūti vai pat neiespējami nostiprināt parlamentārajai iekārtai atbilstošu politisko partiju sistēmu, ja republikas pilsētās, kur iedzīvotāju skaits ir virs 5000, ļautu piedalīties arī vēlētāju apvienību sarakstiem.

Norādām, ka paplašinot šo te vēlētāju apvienību tiesības iesniegt kandidātu sarakstu, tiktu vājināta politisko partiju reģionālā ietekme un pārstāvniecība. Un līdz ar to neveidotos visu valsti aptverošu politisko partiju sistēma, bet tieši pretēji, politiskie spēki aptvertu vien atsevišķus reģionus un nacionālā līmeņa politika tiktu pretnostatīta pašvaldību politikai.

Un tādēļ Tieslietu ministrija uzskata, ka apstrīdētajā normā noteiktajam ierobežojumam sabiedrības ieguvums ir lielāks nekā iespējamais privātpersonām nodarītais kaitējums.

Atbilstoši Priekšvēlēšanu aģitācijas likuma 5. pantam, politiskajām partijām un politisko partiju apvienībām ir ierobežots priekšvēlēšanu aģitācijas izdevumu apjoms un to reglamentē Politisko partiju finansēšanas likums. Savukārt vēlētāju apvienību priekšvēlēšanu aģitācijas izdevumu apjomu minētais likums regulē minimāli. Tādējādi Pašvaldību vēlēšanu likuma 15. panta regulējumam ir sasaiste ar priekšvēlēšanu aģitācijas un politisko partiju finansēšanas tiesisko regulējumu.

Vēlētāju apvienību gadījumā to rīcības kontroles elementi ir sabalansēti ar to darbību saistīto aktivitāšu un mērķauditorijas apjomu. Proti, līdz 5000 iedzīvotāju — 20 vēlētāju atbalstītāju. Vienlaikus šāds risinājums Tieslietu ministrijas ieskatā nav piemērots republikas pilsētām, kuru iedzīvotāju skaits ir krietni lielāks, kā arī attiecīgi vairāk ir kandidātu sarakstu. Attiecīgi ar Pašvaldību vēlēšanu likuma 15. panta pirmajā daļā ietvertu regulējumu var sasniegt tiesību normas leģitīmo mērķi. Tiesību normā noteiktais regulējums ir nepieciešams, pretējā gadījumā Tieslietu ministrijas ieskatā tiktu apdraudēta brīvu vēlēšanu principa ievērošana, jo cita starpā būtu apgrūtināta priekšvēlēšanu aģitācijas kontrole. Un attiecīgi būtu pamatota arī apšaubāma vēlēšanu norises un rezultātu atbilstība demokrātiskai valsts iekārtai. Un tas krietni veicinātu arī sadrumstalotu politisko pārstāvību domē un apgrūtinātu vispār darboties iespēju.

Līdz ar to Pašvaldību vēlēšanu likuma 15. panta pirmajā daļā noteiktais regulējums ir atbilstošs un sabiedrības iegūtais labums no noteiktā regulējuma ir lielāks nekā iespējamais privātpersonu interesēm nodarītais kaitējums.

Pieteikuma iesniedzēju ieskatā politiskas partijas dibināšana saistīta ar nesamērīgām prasībām. Proti, 200 pilsoņu, pārvaldes institūciju izveidošana, reģistrācija. Tomēr Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir norādījusi, ka valstī nav nesaprātīga padarīta partijas izveide atkarībā no vairāku soļu izpildes. Taču šie soļi nedrīkst būt pārāk apgrūtināši. Šādas formalitātes var atšķirties atkarībā no valsts vēsturiskajiem un politiskajiem faktoriem. Savukārt tādēļ valstis ir salīdzinoši brīvas to nosakot.

Politisko partiju darbību regulē Politisko partiju likums, kura mērķis ir nodrošināt politisko partiju un to apvienību darbības tiesiskos pamatus, sekmēt partiju un apvienību iekšējo demokrātiju un demokrātiskas un pilsoniskas sabiedrības nostiprināšanu. Apzinoties mazu novadu pašvaldību iedzīvotāju iespējamās grūtības partiju izveidošanā, valsts Tieslietu ministrijas ieskatā ir noteikusi izņēmuma iespēju iesniegt kandidātu vēlētāju apvienībām, izvēloties tikai 20 vēlētāju atbalstu.

Satversmes 91. pants nosaka, ka visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā. Cilvēktiesības tiek īstenotas bez jebkādas diskriminācijas. Minētajā pantā nostiprinātais paredz vienādi izturēties pret personām, kuras atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos. Vienlaikus minētais princips pieļauj un pat prasa atšķirīgu attieksmi pret personām, kas atrodas atšķirīgos apstākļos, kā arī pieļauj atšķirīgu attieksmi pret personām, ja vien, kuras atrodas vienādos apstākļos, ja tam ir objektīvs un saprātīgs pamats.

Pašvaldību vēlēšanu norise atšķiras no novadu domes pašvaldību vēlēšanām ar iedzīvotāju apjoma sadalījumu republikas pilsētās un novados... gan ar iedzīvotāju apjoma sadalījumu republikas pilsētās un novados, gan attiecīgi izrietošu priekšvēlēšanu un aģitācijas apjomu, tajā skaitā izlietotā finansējuma ziņā. Līdz ar to apstrīdētajā normā ietvertajam regulējumam ir objektīvs un saprātīgs pamats.

Tādējādi, lai arī šķietami viena personu grupa, deputātu kandidāti... lai arī tā ir šķietami viena personu grupa, deputātu kandidāti, tomēr Tieslietu ministrijas ieskatā mazākās pašvaldībās ir pamatoti pieļauti izņēmumi no kopējās sistēmas, jo to prasa nelielais iedzīvotāju skaits, kuriem jānodrošina sava interešu pārstāvība.

Ja vēlētāju apvienības tiktu pakļautas... pieļautas novados, kur iedzīvotāju skaits un pilsētās pārsniedz 5000, likumdevējam būtu jāveic attiecīgi grozījumi, lai vēlētāju apvienībām noteiktās prasības tuvinātu politiskajām partijām un politisko partiju apvienībām noteiktajām prasībām un tās padarītu salīdzināmas.

Tāpat plašas iespējas kandidātu sarakstus iesniegt vēlētāju apvienībām mazinātu iedzīvotāju motivāciju apvienoties politiskajās partijās, kas varētu savukārt vājināt spēcīgu politisko partiju veidošanos un pastāvēšanu. Un šāda tendence Tieslietu ministrijas ieskatā ir vērtējama negatīvi, jo stabilu un spēcīgu politisko partiju trūkums un politiskā spektra

sašķeltība sīkās interešu grupās apdraud parlamentāro sistēmu un vājina iedzīvotāju uzticību tai. Un politisko partiju nozīmes stiprināšana ir vienlīdz nepieciešama gan Saeimas, gan pašvaldību līmenī.

A. Laviņš.

Paldies. Pieteikuma iesniedzēji... Vai jums būs jautājumi Tieslietu ministrijas pārstāvei?

L. Liepa.

Jā. Paldies par iespēju.

Sakiet, lūdzu, jūs sacījāt, ka tāpat fakts, ka pašvaldību vēlēšanās varētu darboties ne tikai politisko partiju vēlēšanu saraksti, bet arī tāpat kā šeit šajā lietā ir prasīts, arī vēlēšanu apvienības, jūs minējāt... es centos pierakstīt un līdz ar to es cenšos citēt... nacionāla līmeņa politika tiktu pretnostatīta pašvaldību politikai šādā gadījumā. Pieteicēja ieskats ir, ka tieši pretēji... Tas stiprinātu politisko partiju sistēmu, jo pieaugtu konkurence un politiskajām partijām būtu vairāk jāskatās uz pašvaldību interesēm. Ko jūs sakāt par šādu argumentu?

I. Salinieka.

Acīmredzot esmu kādu... jebkurā gadījumā Tieslietu ministrijas viedoklis ir tāds, ka primāras ir valsts intereses un faktiski šīm te ir jābūt sabalansētām interesēm... ir jābūt sabalansētām un kaut kādā mērā saskaņotām tām vērtībām, par kādām iestājas pašvaldību līmenī kandidējot kandidāti ar tām vērtībām, kuras ir valsts līmeņa vērtības.

A. Laviņš.

Tā ir atbilde? Vai vēl...

L. Liepa.

Jā... viens no apsvērumiem, kādēļ, kas pamudināja faktiski pieteicējus iesniegt, ir tieši tas fakts, ka var teikt... partijas varētu par labu kādam citam reģionam ignorēt attiecīgās konkrētās pašvaldības intereses. Piemēram, pārdalot finanšu resursus Jūrmalā. Jūrmala ir labs piemērs.... Jūrmala ir pastāvīgi šajā fondā... tā pastāvīgi dod pašvaldību fondā šos līdzekļus un varētu būt tāpat, ka partiju radītā šī vēlēšanu sistēma rada ierobežojumus vēlēšanu apvienībām nākt un prioritizēt tieši pašvaldību intereses.

I. Salinieka.

Bet mēs nesaskatām, kādā veidā... pat iespēja atļaut kandidēt... piedalīties pašvaldību vēlēšanās visās, arī lielajās pilsētās, apvienībām... savukārt varētu šo te problēmu risināt. Jo tas jau nekādā mērā nenodrošinātu... nebūtu garantija tam, ka šis finansējums tiktu sadalīts savādākā veidā.

L. Liepa.

Es pieņemu, ka šajā situācijā pašvaldību intereses būtu prioritāras. Un līdz ar to tie faktori būtu nozīmīgāki nekā valstiskie.

I. Salinieka.

Es atvainojos, mēs runājam tādā gadījumā... šis jautājums bija par pašvaldību budžetu, vai tas ir par...

L. Liepa.

Šis jautājums... Faktiski zināmā mērā apstrīdot jūsu tēzi, ko jūs esat izvirzījuši rakstveida Tieslietu ministrijas paskaidrojumā, ko faktiski sagatavoja un arī parakstīja gan cita persona, bet nu tā tad.... ministrija norāda, ka pašvaldības pirmām kārtām... es citēju no otrās lappuses... darbojas valsts interesēs, pildot vietējās nozīmes jautājumus. Mūsuprāt, pašvaldību funkcija ir tomēr pirmām kārtām rūpēties par pašvaldību iedzīvotāju interesēm, nevis pašvaldību domei, Jūrmalas domei rūpēties par, kā jūs rakstāt, valsts interesēm.

I. Salinieka.

Pašvaldība pilda valsts deleģētas funkcijas. Un, ja mēs paskatāmies virkni Pašvaldību likumā norādīto funkciju, tad tās nav nekādā mērā atrautas no valsts funkcijām. Vai tā ir sociālā nodrošināšana, vai tie ir izglītības jautājumi, vai tie ir saimnieciskās vides sakārtošana, vai iedzīvotāju nodrošināšana ar sadzīves vajadzībām.

L. Liepa.

Paldies. Sakiet, lūdzu, vai Tieslietu ministrija šobrīd strādā pie iniciatīvām, kas ir saistītas lielā mērā arī ar Valsts prezidenta iesniegto iniciatīvu grozījumiem Politisko partiju likumā, vai arī pirms vairākiem gadiem Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja izvirzīto priekšlikumu par vēlēšanu apvienību finansiālās darbības regulējumu priekšvēlēšanu aģitācijas kontekstā. Vai Tieslietu ministrija šobrīd strādā ar šādiem jautājumiem?

I. Salinieka.

Nē, Tieslietu ministrija šobrīd nestrādā pie šādiem jautājumiem. Un šie te konkrētie likumi, kurus jūs norādījāt, ir faktiski Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja kompetencē. Tieslietu ministrija veic grozījumus... teiksim... sagatavo nepieciešamos grozījumus, veido darba grupas un Kabinetā sniedz šo likumprojektu tikai, kā iepriekšējā pieredze rāda, pēc īpaša Ministru kabineta uzdevuma.

L. Liepa.

Bet tātd es pieņemu, ka nepieciešamības gadījumā... pieņemsim, ja godātā tiesa tiesām apmierinātu šādu pieteikumu, Tieslietu ministrija varētu izstrādāt specifisku un detalizētu regulējumu arī vēlēšanu apvienībām to priekšvēlēšanu aģitācijas regulējumam.

I. Salinieka.

Nu... mums nebūtu citas izejas.

L. Liepa.

Paldies jums, jā. Sakiet, lūdzu, jūs arī norādījāt, tātd, ka zināmā mērā tātd atšķirās šīs funkcijas lielajās pašvaldībās un mazajās pašvaldībās. Šī šodienas procesa sēdes sākumā bija diezgan tāda intensīva debate par šo jautājumu. Vai jūs joprojām tātd arī uzturat šādu apgalvojumu, ka funkcijas atšķirās pašvaldībās. Un tātd šī robežšķirtne — 5000 — patiešām nodala tās pašvaldības, kurās šīs funkcijas ir atšķirīgas no tām pašvaldībām, kurās ir pavisam citi vēlēšanu mērķi, gan arī funkcijas, ko pašvaldība veic pašvaldībās.

I. Salinieka.

Jā, protams, ka atšķiras. Un šeit jau Saeimas pārstāvis, manuprāt, norādīja, bet ir virkne normatīvo aktu, kas šobrīd.... es zinu, ka izglītības jomā, piemēram, kur ir funkcijas, kur ir noteikti uzdevumi, kur ir skaidri saskatāms, ka tie ir vērsti... mērķēti uz pašvaldību, kur ir lielāks iedzīvotāju skaits, kur ir lielāks to pakalpojumu saņēmēju skaits.

L. Liepa.

Sakiet, vai šī atšķirība ir 5000 iedzīvotāju? Kurā likumā tas būtu paredzēts? Mēs neatradām.

I. Salinieka.

Nē, šādu te kritēriju attiecībā uz 5000 iedzīvotājiem.... tik, cik es šobrīd šinī brīdī par kādiem normatīviem aktiem varu atcerēties, tādu kritēriju es neatceros. Nē.

L. Liepa.

Tātad zināmā mērā jūs piekrītat mums, ka 5000 iedzīvotāju atšķirība neparādās nekur citur normatīvi, kā tikai Vēlēšanu likumā, kas nosaka šo būtisko atšķirību.

I. Salinieka.

Negribu teikt, ka jā, jo neesmu pārbaudījusi.

L. Liepa.

Paldies jums.

Godātā tiesa, šobrīd nav vairs jautājumu.

A. Laviņš.

Paldies. Saeimas pārstāvim? Lūdzu, vai jums ir jautājumi?

J. Pleps.

Jā, godātā tiesa. Pieteikuma iesniedzēju pārstāvja jautājums, ja tiesa atļauj, turpinot mūsu politisko diskusiju, divi nelieli precizējoši jautājumi, kas izriet no pieteikuma iesniedzēju jautājumiem.

Pirmais jautājums. Kas Latvijas Republikā ir suverēns, respektīvi, vai pašvaldības vai republika?

I. Salinieka.

Tauta...

J. Pleps.

Tauta, tātad Latvijas tauta.

Kur jūs saskatītu riskus tajā, ja mēs akcentētu pašvaldību lokālās intereses, jo Liepas kungs jums vairākkārt jautāja par to, ka, iespējams, ka Jūrmala kā donors negribētu maksāt pašvaldību izlīdzināšanas fondos. Jūrmalai, iespējams, ir atšķirīgas intereses no nacionālajām interesēm. Vai jūs varētu raksturot šos riskus, ņemot vērā arī jūsu šajā vēstulē vērsto apsvērumu par nacionālās drošības aspektiem.

I. Salinieka.

Jā. Šajā aspektā mēs saskatījām šo te risku, teiksim, vienā konkrētā gadījumā. Tātad pašvaldībām ir tiesības lemt, piemēram, par piketu, gājienu, sapulču atļaušanu. Neesot partijas programmai... nezinot statūtus, kādas vērtības šī te apvienība pārstāv, Tieslietu ministrija saskatīja, ka šeit ir risks.

Vēl ir viena problēma, pie kuras mēs atgriežamies laiku pa laikam. Šis jautājums ir par to, ka pašvaldību vēlēšanās būtu jāļauj balsot arī nepilsoņiem.

Šie te ir tie divi, par ko es varētu uzreiz pateikt.

J. Pleps.

Paldies jums.

A. Laviņš.

Lūdzu no tiesnešiem... vai ir jautājumi Tieslietu ministrijas pārstāvei?

G. Kušiņš.

Man būtu divi jautājumi.

Pirmais jautājums. Tieslietu ministrijas viedoklī norādīts, ka ierobežojums ir nepieciešams brīvu vēlēšanu principa ievērošanai. Tātad šis ierobežojums ir nepieciešams brīvu vēlēšanu principa ievērošanai. Sakiet, lūdzu, kāpēc brīvu vēlēšanu nodrošināšana nerada problēmas mazākajos novados, bet iespējams radītu problēmas tieši lielajos novados un republikas pilsētās.

I. Salinieka.

Nu šeit varētu būt sasaiste ar to... ar šo te funkciju uzdevumu apjomu, kāds ir vispār šai te konkrētajai pašvaldībai ir jārīstina. Ja mēs runājam par Rīgu, kas ir pilnīgi citas intereses, ja mēs runājam par varbūt mazu Kocēnu pagastu, tad...

G. Kušiņš.

Bet brīvu vēlēšanu princips vai tad ir atšķirīgs šajos Kocēnos un Rīgā?

I. Salinieka.

Nē. Brīvu vēlēšanu princips kā iespēja brīvi izvēlēties pārstāvjus, brīvu vēlēšanu princips kā iespēja iepazīties ar politiku..., teiksim, ar to nākotnes prognozi, kādā veidā uz kurieni pašvaldība tiek vesta, kādi mērķi turpmākajā tajā periodā ir paredzēti sasniegt.

G. Kusiņš.

Paldies. Man būtu otrs jautājums.

Tieslietu ministrijas viedoklī bija norādīts arī, ka republikas pilsētas domes vēlēšanu norise būtiski atšķirtas no novadu domju pašvaldību vēlēšanām, pamatā kā atšķirību jūs esat minējuši iedzīvotāju skaitu. Sakiet, lūdzu, kādas varbūt būtiskas atšķirības ir vēlēšanu norisē un vai šīs iedzīvotāju skaita atšķirības var uzskatīt par atšķirībām vēlēšanu norisē?

I. Salinieka.

Vēlēšanu norisē, kā vispārīgi skatoties globāli uz šo institūtu, nē. Tās ir tīri tehniskas būtiskas atšķirības.

A. Laviņš.

Paldies. Paldies Tieslietu ministrijas pārstāvei par sniegto viedokli. Lūdzu, sēdieties.

Tā, mēs redzam, ka ir arī Levita kungs ieradies, kas ir pieaicinātā persona šajā procesā. Levita kungs, mēs jums vaicāsim, vai laika ziņā, ņemot vērā, ka jūs tomēr esat ieradies no ārvalstīm, mēs vaicāsim, vai laika ziņā jums ir šodien iespēja sniegt viedokli, vai vienos, divos, trijos... vai tam nav būtiskas nozīmes attiecībā uz plāniem?

E. Levits.

Godātā tiesa, es labprāt līdz diviem, ja iespējams. Ja iespējams, pirms diviem. Ja nav iespējams, tad es varētu kaut ko pāradresēt. Būtu labi, ja varētu tagad līdz pulksten diviem.

A. Laviņš.

Paldies.

Tātad mēs jau esam lēmuši par kārtību, kādā uzaicinām pieaicinātās personas, bet ņemot vērā šo informāciju, pieteikuma iesniedzēji, vai nešķiet, ka būtu, jūsuprāt, izdarāmas izmaiņas šajā sarakstā?

L. Liepa.

Jā, godātā tiesa, mēs būtu ar mieru grozīt esošo sarakstu, dotu iespēju pieaicinātajai personai...

A. Laviņš.

Paldies. Saeimas pārstāvis šajā ziņā? Kāds ir jūsu viedoklis?

J. Pleps.

Pēc tiesas ieskatiem.

A. Laviņš.

Paldies. Tātad Satversmes tiesa nolemj veikt nelielas korekcijas pieaicināto personu uzklauššanas secībā. Mēs turpināsim pieaicināto personu uzklauššanu tādā veidā, ka uzklaušsim Levita kungu, bet to darīsim pēc pārtraukuma, kas būs tūlīt izsludināts un būs pārtraukums uz 15 minūtēm. Mēs turpināsim tiesas sēdi tātad 12.25. Tad turpināsim tiesas sēdi, un, kā jau es teicu, uzklaušsim Levita kungu un virzīsimies uz priekšu procesā.

Šobrīd tiek izsludināts pārtraukums uz 15 minūtēm.

(Pārtraukums.)

A. Laviņš.

Lūdzu, sēdieties.

Turpinām tiesas sēdi. Pirms uzklaušām nākamo pieaicināto personu, norādīšu, ka arī cita pieaicinātā persona, Ivars Ijabs ir norādījis uz to, ka ir neatliekams darīšanas un ir aicinājis pēc iespējas ātrāk uzklaušt viņa viedokli šajā procesā, tāpēc vaicāšu lietas dalībniekiem, vai nav iebildumu, ja mēs vēlreiz mainīsim šo sarakstu tādā secībā, ka vispirms ir Levita kungs, tad ir Ijaba kungs, un tad tālākā secībā, kā mēs bijām to izlēmuši iepriekš.

No jūsu puses nav iebildumu?

L. Liepa.

Nē

A. Laviņš.

Saeimas pārstāvim?

J. Pleps.

Jau tradicionāli — pēc tiesas ieskatiem.

A. Laviņš.

Labi. Paldies.

Tātad šādā secībā arī virzīsimies uz priekšu. Un, lai arī zālē klātesošajiem skaidrs, kādā secībā mēs šodien tiesas darbu turpināsim, tad uzklaušsim šīs divas pieaicinātās personas, tad būs pārtraukums uz stundu — pusdienu pārtraukums — un tālāk turpināsim pieaicināto personu uzklauššanu. Tas ir skaidrības labad.

Tātad vārds tiek dots Levita kungam viedokļa izteikšanai par apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 91. un 101. pantam.

Levita kungs, lūdzu, jums vārds.

E. Levits.

Paldies.

Augsti godātā tiesa!

Es vispirms runāšu 101. panta ietvaros par pašvaldībām kā demokrātiskas valsts iekārtas obligātu elementu, par pašvaldību būtību, par pašvaldību vietu valsts pārvaldes sistēmā, par vietējo interešu pārvaldības organizāciju un visbeidzot par politisko partiju lomu atšķirību nacionālajā līmenī un pašvaldību līmenī.

Pēc tam es pāriešu pie 91. panta, kur faktiski es mēģināšu paskaidrot manu viedokli par to, vai ir loģisks dalījums tieši attiecībā uz 5000 cilvēkiem vai arī jebkurš cits dalījums pašvaldībām ir, tā sakot, attaisnojams.

Augsti godātā tiesa!

Vispirms, lai varētu atbildēt uz gala jautājumu, es gribētu ieskicēt to, kāda ir pašvaldību vieta Latvijas valsts iekārtā.

Vispirms pašvaldības varētu tikt uzskatītas par obligātu demokrātiskas valsts iekārtas elementu, kas ir noteikta Satversmē — demokrātiskā valsts iekārta, kaut gan pašvaldības šajā kontekstā tieši nav minētas. Taču tas izriet no objektīvā demokrātijas virsprincipa, kas ir minēts Satversmes ievadā un no demokrātijas noteikuma Satversmes 1. pantā. Un, proti, kādēļ.

Jautājums — vai vispār pašvaldības ir nepieciešamas demokrātiskajā iekārtā? Un ja mēs nonākam pie secinājuma, pie kā es arī nonāksu, ka ir nepieciešamas, ir jautājums, kurā varas atzarā tās ir atrodamas. Un no tā, kurā varas atzarā tās ir atrodamas, no tā izriet zināmi secinājumi attiecībā uz pašvaldību varas organizāciju.

Tādēļ es gribētu teikt to, ka demokrātijas kontekstā, pašvaldības izsaka pašnoteikšanās principu, jo faktiski demokrātija ir pašnoteikšanās filozofiskā pašnoteikšanās principa organizatoriskā izpausme. Kā tu vari pašnoteikties individuāli, bet kā tu vari pašnoteikties kolektīvi? Kā mēs kopā varam... Un tas ir demokrātiskā veidā. Pašnoteikšanās nav iespējama, piemēram, autoritārā veidā, teiksim, ja kolektīvs grib pašnoteikties. Kolektīva robežas ir tātad arī tie cilvēki, kas ietilpst šajā kolektīvā, tie arī ir šīs pašnoteikšanās subjekts.

Tātad jautājums ir par teritoriālu kolektīvu. Un šeit man jāsaka, ka cilvēks, neraugoties uz virtuālo saišu nozīmes pieaugumu, joprojām ir arī teritoriāla būtne. Teiksim, teorētiski ir iespējams, ka varbūt pēc simts gadiem mūsu pašnoteikšanās kolektīvi būs pilnīgi citādāka organizēta, virtuāla, piemēram. Zinātnieki visā pasaulē jeb juristi Ziemeļeiropā, kas varētu

pašnoteikties, teiksim. Bet mēs pašnoteiksimies šajā gadījumā ļoti tradicionāli pašvaldību līmenī, teritoriālā līmenī. Un tas ir faktiski arī vispārēji visās demokrātiskajās valstīs, izņemot man šķiet, ka Singapūru, kur nav pašvaldības.

Tad otrs. Pašvaldības īsteno subsidiaritātes principu. Ir dažāda veida pašnoteikšanās, tad attiecīgie lēmumi ir jāpieņem viszemākajā līmenī. Tas arī izsaka subsidiaritātes principu un to kombinējot demokrātijas ietvaros mēs nonākam pie tā, ka demokrātijas obligāts elements ir teritoriāla pašvaldība. Tas neizslēdz citas pašvaldības formas un mums ir citas pašvaldības formas, piemēram, attiecībā uz dažādām brīvām profesijām, kas arī ir pašvaldība, bet tā ir organizēta citādāk.

Indivīda saistība ar pašvaldību ir... tas ir gandrīz vienmēr, jo tā ir teritoriāla, tā ir dzīvesvieta. Var būt arī saistība ar nekustamo īpašumu, piemēram. Var arī teorētiski būt citas saistības, lai saistītu indivīdu ar vienu teritoriālu pašvaldību, piemēram, darbavieta. Varētu teikt, ka tu piederi pie tās pašvaldības, kurā atrodas tava darbavieta. Dzīvesvieta, nekustamais īpašums teorētiski iespējami arī citi. Bet nu mums ir klasiski noteikta šī te dzīvesvieta.

Tagad, ja mēs sakām, ka demokrātiskā valsts iekārtā, kā to nosaka Satversmes ievads un 1. pants, nozīmē, ka ir jābūt pašvaldībām, mums ir jāskatās, kur šīs pašvaldības atrodas varas dalījuma sistēmā. Un bieži ir teikts, ka tas ir horizontāls varas dalījums. Papildus izpildvarai, likumdevējvarai un tiesu varai ir vēl horizontāls dalījums, teiksim, centrālā vara, vietējā vara, kas tādā veidā arī ir pieļaujams, kas tādā veidā eksistē. Taču, manuprāt, nevis Latvijā. Šis horizontālais dalījums nozīmētu, ka arī šis apakšējais dalījums, tātad province, štats vai zeme ir valstisks veidojums. Valstisks veidojums, kas arī ir. Piemēram, zeme Vācijā ir valstisks veidojums, province Kanādā ir valstisks veidojums, štats Amerikā ir valstisks veidojums. Tas ir federālu valstu iekārtās šis speciālais dalījums. Taču komunālā pašvaldība nav valstisks veidojums. To es gribētu uzsvērt. Komunālai pašvaldībai nav valstij raksturīgās īpašības, bet komunālā pašvaldība, piemēram, tās ir arī... komunālās pašvaldības pastāv arī federālās valstīs, piemēram, Amerikā ir gan štati, gan arī pilsētas... un arī... kā viņus sauca.... distrikti... rajoni, un šie rajoni, distrikti, nav valstiski veidojumi. Štats ir valstisks veidojums. Bet mums šis valstiskais veidojums nav, kas ir zem valsts līmeņa, mums ir tikai komunālā pašvaldība. Tas nav valstisks veidojums.

Ja mēs sakām, ka šis nav valstisks veidojums, tādā gadījumā mums ir jākonstatē pavisam vienkārši, ka pašvaldības ir izpildvaras, konkrētāk, valsts pārvaldes, sastāvdaļa. Tātad tā nepieder pie likumdevēja varas, tā nepieder pie tiesu varas, tā pieder pie izpildvaras un izpildvara ir divos līmeņos — politiskā valdība... un pārvalda visdažādākajās organizatoriskajās formās. Un viena šī organizatoriskā forma ir vietējā teritoriālā pašvaldība.

Valsts pārvaldes ir... tāvad es gribētu uzsvērt, uz valsts pārvaldi pilnā mērā... nē, uz teritoriālajām pašvaldībām pilnā mērā attiecas Satversmes 58. pants. Taču pašvaldības ir īpašs valsts pārvaldes veidojums, kurš pilda divas funkcijas. Tā vispirms ir valsts iestāde, kas atrodas Ministru kabineta tāvad pakļautībā vai padotībā, bet tā vienlaicīgi arī organizē un pārvalda vietējās intereses. Tāpēc, ka cilvēki ir pēc zināmiem kritērijiem... tas galvenais Latvijā ir dzīvesvietas kritērijs, ir piesaistīti zināmai pašvaldībai un caur šo pašvaldību cilvēki, un tā ir 101. panta jēga, kas pieder šai pašvaldībai, organizē un pārvalda savas intereses.

Atšķirībā no citām valsts pārvaldes institūcijām, pašvaldībai ir attiecībā uz šīm vietējām interesēm ir demokrātiska leģitimācija, jo šie cilvēki, kas pieder šai pašvaldībai... jo to nosaka saskaņā ar demokrātiskās pašnoteikšanās principu, respektīvi, vēlēšanu ceļā, ievēl savus pārstāvjus vai arī piedalās tieši referendumos, kas arī ir pieļaujams un tādā veidā vietējās intereses tiek pārvaldītas šajā valsts pārvaldes institūcijā.

Šeit ir jāuzmanās, un proti, strukturāli leģitimācijas subjekts ir tas pats pilsonis, tas pats, kas valstī... komunālā pašvaldībā un valstī.... Tāvad šeit mēs esam situācijā... daļa pret veselumu... kādā veidā daļa attiecas pret veselumu. Šī daļa ir veseluma sastāvdaļa. Taču komunālā pašvaldība piešķir šai daļai subjektīvas tiesības. Un ar to, ja Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10. pantā ir rakstīts: valsts pārvaldes institūcijai vai iestādei nevar būt savu interešu... tad tas attiecībā uz pašvaldības autonomajām... teiksim, autonomo kompetenci, ir citādāk, jo šeit šai pašvaldībai tiek piešķirtas... ar likumu piešķirtas, nevis, kā sakot, sākotnējas, bet tiek piešķirtas subjektīvas tiesības šīs vietējās intereses likumā paredzētajā kārtībā un Satversmes 101. pantā, protams, paredzētajā kārtībā formulēt un pārvaldīt.

Šeit ir iespējama spriedze. Iespējama spriedze starp nacionālajām interesēm, kuru īsteno valsts institūcijas, teiksim, centrālās institūcijas, un pašvaldības interesēm, bet ir jāuzsver, ka šī spriedze ir ļoti īpašā situācijā un proti, ka šie paši cilvēki, kuri piedalās... kuri izsaka vai formulē savu interesi ar saviem pārstāvjiem pašvaldībā, vienlaicīgi viņi arī ir nacionālo interešu subjekts. Un šeit var būt interesants gadījums... nevis interesants, bet, teiksim, normāls gadījums tas, ka vienam cilvēkam... vienā cilvēkā var būt gan vietēja interese, kas ir pret valsti, gan arī valstiska interese nacionālajā līmenī. Pieņemsim tādu gadījumu, kā atkritumu izgāztuves būve. Ja es esmu tur kaimiņos, manā pašvaldībā, tad mana interese ir, lai tā tur nebūtu, lai tā būtu blakus pašvaldībā, bet kā Latvijas valsts pilsonim ir mana interese, lai kaut kādā veidā, bet ne pie manis, šī atkritumu izgāztuve tiktu būvēta. Šeit ir interešu konflikts vienā personā. Tāvad attiecīgajā subjektā, kas uztur šīs valsts pārvaldes intereses.

Tādējādi mēs varam teikt, ka demokrātiskā valsts iekārta pieprasa, ka arī šīs vietējās intereses tiek pārstāvētas. Taču šīs vietējās intereses tiek ar likumu un ar Satversmi ir ietvertas kopējās interesēs tā, ka šī spriedze tiek atrisināta. Šī spriedze tiek atrisināta pamatā tā, ka

vietējo interešu pārvaldībā valsts, konkrēti šajā gadījumā ministrija, kas pārrauga pašvaldības, pārrauga tiesiskumu, bet lietišķos jautājumus to, kas ir deleģēti pašvaldībai, tās pašvaldības pārstāvji izšķir paši.

Es vēlreiz gribētu uzsvērt, kā Saeimas pārstāvis Plepa kungs pirmīt jautāja, kas ir suverēns Tieslietu ministrijas pārstāvei. Es gribētu teikt, ka suverēns katrā ziņā nav pašvaldības iedzīvotāju kolektīvs. Tas nav suverēns. Suverēns ir Latvijas tauta kopēji. Taču atsevišķas intereses Latvijas tauta caur likumu deleģē pārvaldīt šīm vietējām pašvaldībām un šis apjoms nav īsti noteikts. Dažās... kā to Saeima nolēmj, cik daudz mēs atzīsim šīs vietējās specifiskās intereses, kas var nonākt spriedzes situācijā ar nacionālajām interesēm. Tas nav šajā gadījumā tā, ka varētu teikt, ka mēs... varam pieprasīt izejot no tā, ka mums ir suverēns subjekta statuss, ka mums vajag pārvaldīt šo un citu jautājumu. Nē, tas ir nacionālā līmenī, visa tauta kopā izlemj, ko mēs deleģēsim šīm vietējām pašvaldībām, kas ir valsts pārvaldes integrāla sastāvdaļa vēlreiz un ir iekļauta Satversmes 58. pantā.

Ar to es gribētu noslēgt šo nelielo ievadu par to, kas ir pašvaldības valsts pārvaldes iekārtā un tagad jautājums, kā realizējas šīs vietējās pašvaldības intereses un kāda ir tieši politisko partiju loma.

Politiskās partijas parlamentārajā sistēmā ir domātas kā domubiedru grupas vai zināmā veidā, teiksim, pastāvīgs veidojums, kontinuitīvs veidojums, kurš piedāvā vēlētajam politikas virzienus, balstoties uz zināmām attiecīgo klientu jeb vēlētajū interesēm un no attiecīgo vēlētajū pasaules uzskata. Tur nav tikai interešu grupas. Man jāsaka, ka tāda partijas sistēma... kur pastāv tikai intereses, tā faktiski nav partiju sistēma parlamentārā izpratnē. Un tas... šodien tas mums tā nav, bet, ja mēs apskatāmies Saeimas sastāvu 20. un 30. gados, tur, piemēram, bija Dzelzceļnieku partija vai tur bija Naudas noguldītāju apvienība, kuri bija zaudējuši savu naudu kādā bankas bankrotā... Varētu mums šeit būt bankas "Baltija" cietušo partija... Tā nav partiju sistēma. Tās ir konkrētas intereses. Partijas parlamentārajā sistēmā piedāvā vēlētajiem zināmus interešu virzienus kombinācijā ar zināmu pasaules uzskatu virzienu. Tā ir politiskā partija.

Un 1994. gadā... man jāaiziet atpakaļ uz 1994. gadu... kad pieņēma šo ierobežojumu Pašvaldību vēlēšanu likumā, doma bija tāda... Jo partijas bija tikko izveidojušās, Tautas fronte sabruka, partijas bija tikko izveidojušās un domas bija... parlamenta vairākuma domas bija, ka mums ir jāstiprina partiju sistēma, jo tiešām Latvijas parlamentārā iekārta prasa, ka ir partiju sistēma, funkcionējošu partiju sistēma. Un tādēļ lielajām pašvaldībām — Rīgai un citām... tādēļ arī ir noteikts šis partiju monopols. Vēlāk tas tika grozīts, bet būtībā tas ir iedibināts jau pašā sākumā.

Toreiz es biju pret šo... jo es domāju, ka ar šāda veida ierobežojumu tas nav, kā saka, piemērots līdzeklis, lai panāktu attiecīgo mērķi. Un mēs tiešām arī... man šķiet, to varam

redzēt, ka tas nav īpaši piemērots līdzeklis, ka tas nestiprina partiju sistēmu. Bet katrā ziņā tā bija tāda doma.

Taču galvenais, kādēļ man šķiet, ka šis leģitīmais mērķis stiprinātu partiju sistēmu ar attiecīgo ierobežojumu nav piemērots, lai to sasniegtu, ir sekojošie... Kā jau teicu, politiskās partijas parlamentārā sistēmā piedāvā vēlētājam politikas virzienu. Un nacionālajā līmenī politiskās partijas cīnās par ietekmi parlamentā. Parlaments ir omnipotents, tas var pieņemt Satversmes ietvaros jebkuru likumu, jebkādā veidā.... nu, protams, Satversmes ietvaros. Bet, protams, arī pašu Satversmi groza konstitucionāls likumdevējs, kur arī faktiski darbojas partiju loģika. Un tas nozīmē, ka politiskajām partijām ir jānosedz visi lielie politikas lauki, lai tās patiešām pildītu savas funkcijas. Tas ir uzdevums, tā ir teorija un tā ir lielā mērā prakse, bet mēs varam arī teikt, ka ar likumu mēs nevaram piespiest kādu partiju, kas reģistrē sevi kā partiju ar 200 biedriem un attiecīgajā laikā to arī izdarīt... to nevar pateikt, ka tagad jums ir jābūt noformulētai ārpolitikai, iekšpolitikai, skolu politikai un tā tālāk. To mēs nevaram piespiest un līdz ar to tas ir jautājums, kas ir... ko ļoti minimāli vai faktiski nevar ietekmēt ar likumdošanas palīdzību. Vienalga, vai šāds ierobežojums ir vai nav. Un man jāsaka, ka 25 gados partijas Latvijā ir lielā mērā nobriedušas kā lielā mērā atbilst šim uzstādījumam, kādām tām ir jābūt. Taču joprojām nepilnīgi. Bet tas nav šeit uzdevums tagad analizēt, kas trūkst Latvijas partijām.

Katrā ziņā tas ir tas uzdevums, kas jāpilda ir politiskajām partijām. Un tagad apskatīsimies, vai šis uzdevums arī izriet no pašvaldības loģikas, vai tur ir arī jābūt šādām politiskām partijām.

Pirmkārt, jau man jāsaka, ka politiskajām... pašvaldībām ir noteikts uzdevumu loks... piešķirts, ko tās pilda. Un tās ir vietējās intereses. Un vietējās intereses, kas tiek, teiksim, ar vēlēšanu palīdzību izveidotas pašvaldības domes, padomes vietējās intereses tikai attiecīgajā, tā sakot, attiecīgajā ietvarā, kas ir deleģēts pašvaldībā. Un šis ietvars tiešām ir tādi jautājumi, kas neprasa to pašu politisko orientāciju, kādām ir jābūt partijām. Jo tie ir jautājumi, samērā konkrēti jautājumi, par attiecīgās pašvaldības, teiksim, konkrēto darbību. Un tur ir samērā vienalga, vai viens cilvēks ir labējās vai kreisās partijas, vai, teiksim, kādas citas politiskās orientācijas piekritējs... vai arī sociāli... vai viņš ir strādnieks vai zemnieks, vai kā... Tas nav tik svarīgi. Svarīgāka ir viņa konkrētā situācija attiecībā pret to, kāds lēmums ir jāpieņem pašvaldībā.

Es jau teicu, ka samērā... ar to pašu atkritumu izgāztuvi. Man ir vienalga, teiksim, kāds tagad es būtu... vai zemnieks vai jurists vai kas... vai labējais vai kreisais... es negribu tos atkritumus pie manis. Un es varu sabiedroties ar tiem cilvēkiem, kuri arī turpat dzīvo un saka, ka mēs negribam... Jeb otrādi. Mēs gribam, lai šeit tuvumā iekārto un atver autobusa pieturu.

Un tur mana politiskā orientācija nacionālajā līmenī nespēlē lielu lomu. Es varu ar šiem cilvēkiem veidot kopēju rīcības platformu.

Ir arī, protams, zināmi jautājumi, kurus politiskās partijas var noformulēt visai valstij derīgi priekš komunālās pašvaldības. Piemēram, viena partija saka, ka mūsu partijas programmā ir panākt to, lai visiem bērniem visās pašvaldībās būtu pieejami latviešu bērnudārzi. Un šāds uzstādījums var būt tiešām nacionālajā līmenī vienai partijai. Bet partijai nevar būt uzstādījums, teiksim tā... minēts te tika Kocēnu pagasts... Kocēnu pagastā mēs atkritumu izgāztuvi nebūvēsim, bet būvēsim blakus pagastā. Es domāju, ka tas nav politiskās partijas uzstādījumu programmas jautājums.

Mēs tādēļ redzam, ka tas griezums, kādā veidā... kādas intereses tiek pārstāvētas pašvaldībās, ir citādākas nekā nacionālajā līmenī un politiskajām partijām nacionālajā līmenī, teiksim, nav lielas jēgas uzstādīt katrā pašvaldībā savu programmu. Tādēļ tur ir daudz svarīgāk... nevis daudz svarīgāk, bet ir svarīgi, ka tur ir arī cita veida vēlētāju apvienības vai pilsoņu apvienības, kuras pārstāv noteiktas konkrētas intereses attiecībā uz šo attiecīgo konkrēto jautājumu.

Un mēs redzam... manuprāt, tā ir viena no, teiksim, tādām... es teiktu tā... pašreizējās likumdošanas blaknēm, ka tiek veidotas vietējās partijas, kas pašas par sevi ir samērā dīvains risinājums. Piemēram, Rīgas partija vai Kocēnu pagasta partija, ja var savākt tos 200 deputātus, kas ir lielākās partijās... Jo faktiski viņas pārstāv vietējās intereses, bet tiek organizētas partiju formā, kaut gan pašas partijas kā politiskās sistēmas sastāvdaļas ir, tā sakot, domātas nacionālajā līmenī. Tādēļ man šķiet, ka ierobežojums 101. pantā, protams, tas ir... Bet man šķiet, ka šis ierobežojums... un leģitīmo mērķi mēs varētu varbūt pieņemt un tiešām es teiktu, ka deputāti 1994. gadā... un man bija iespēja tur piedalīties arī... un mana doma vienmēr bija, ka tas nav īsti pareizi... ka... bija tiešām ar šo ierobežojumu stiprināt partiju sistēmu, kura tajā brīdī vēl atradās veidošanās stadijā. Taču, ka šis ierobežojums nav piemērots, lai šo mērķi sasniegtu. Šis ierobežojums nav tāds, ka tas stiprinātu partiju sistēmu Latvijā.

Vienlaicīgi man jāsaka. Ja šis ierobežojums tiek atcelts, tādā gadījumā tas nevar, manuprāt, tikt vienkārši atcelts un teikt, ka tagad ar zināmu datumu tas tiek atcelts. Ir nepieciešami pasākumi, lai arī citas vēlētāju grupas, es saukšu tās tagad par vēlētāju apvienībām vai biedrībām, vai kā... varētu pienācīgā veidā piedalīties pašvaldību vēlēšanās, bet arī... un tas ir ļoti svarīgi... pienācīgā un efektīvā veidā tikt.... es nezinu, vai šajā kontekstā ir labi lietot vārdu „kontrolētas”, bet teiksim... kontrolētas tādā veidā attiecībā uz to finansējumu, attiecībā uz iekšējo demokrātiju un citiem priekšnoteikumiem, kas pēc būtības ir līdzīgi.... pēc būtības ir līdzīgi partiju nosacījumiem. Bet kā citādāk varētu arī šīs vietējās intereses tikt vai nu manipulatīvi ietekmētas, piemēram, ja nebūtu finanšu kontroles šādām vēlētāju apvienībām.

Gan arī, teiksim, tad nevarētu sasniegt pietiekoši vērtīgu par atbildības jautājumiem, par iekšējo demokrātiju un tā tālāk. Es domāju, ka šeit varētu arī citām vēlēšanu apvienībām pēc būtības būt analogi priekšnosacījumi, kādi ir partijām nacionālajā līmenī. Bet, protams, piemēroti vietējai pašvaldībai, it sevišķi attiecībā uz dibinātāju skaitu jeb varbūt dibinātāju vietā varētu arī attiecībā uz parakstu skaitu, kas ir samērīgs attiecīgajai pašvaldībai. Iespējams, ka to varētu nevis noteikt kā konkrētu skaitli, bet konkrētu procentu no attiecīgās pašvaldības iedzīvotājiem.

Tas par 101. pantu... tāpat mans rezultāts... ierobežojums ir. Leģitīms mērķis... es saku tā... toreiz šis mērķis bija leģitīms, vai cilvēki vismaz uzskatīja, ka tas bija leģitīms, lai gan es saku, ka mans personīgais viedoklis no paša sākuma bija, ka varbūt mērķis ir labs, bet tas līdzeklis nav piemērots, lai šo mērķi sasniegtu. Tas par 101. pantu.

Un par 91. pantu. Samērā īsi. Kolēģi, protams, ka jautājums ir par to, vai divi pilsoņi, kurš viens dzīvo, teiksim, novadā vai pašvaldībā, kur ir mazāk par 5000 iedzīvotāju un otrs, kur ir vairāk par 5000 iedzīvotāju, vai atšķirības, kādā veidā viņš var piedalīties savas pašvaldības pārvaldībā, ir attaisnojamas.

Es saprotu, ka ir dažas nelielas vai atšķirības pašvaldību kompetencē starp lielākām un mazākām pašvaldībām. Šīs atšķirības ir jāskatās konkrēti, bet visumā tās tomēr ir, jo mums nav divpakāpju pašvaldības, kādas tās bija iepriekš. Principā šīs atšķirības nav pārāk lielas un tad tas jautājums tomēr ir tas, vai viena cilvēka piedalīšanās savas pašvaldības darbā gan kā vēlētajam, gan kā ievēlētam deputātam ir attaisnojami, ja viņš dzīvo vienā pašvaldībā, kur ir 4900 cilvēku un otrā, kurā ir 5100 cilvēku. Es domāju, ka tas nav īsti atšķirīgs. Ja varētu būt atšķirības, tad varētu domāt, ka varbūt tur vajadzētu divu pakāpju pašvaldības, tas varētu būt cits jautājums, bet tādas mums nav. Mums ir vienpakāpju pašvaldības un man jāsaka, ka šī atšķirība no indivīda viedokļa nav attaisnojama, manuprāt.

Bez tam, protams, arī var mainīties. Ja sākumā varbūt ir, teiksim, 5500, bet vēlāk izrādās, ka tā ir depresīva vide un daudz cilvēku aizbrauc uz Rīgu vai uz kaut kuriem citurieni, un tad pēkšņi atkal mainās politiskā sistēma vai ir jāmaina politiskā sistēma tajā pašvaldībā. Ja mēs skatāmies, kur ir tas mērķis... un, kā jau es teicu iepriekš, tas mērķis īsti... ar šo mērķi nostiprināt partiju sistēmu. Partiju sistēma ir domāta nacionālajam līmenim primāri. Šo mērķi, pat ja mēs uzskatām, ka tas ir leģitīms, ar šo pasākumu, ar šo ierobežojumu nevarētu sasniegt.

Paldies par uzmanību.

A. Laviņš.

Paldies.

Pieteikuma iesniedzēji... Vai jums ir jautājumi?

L. Liepa.

Paldies par iespēju.

Viens precizējošs jautājums. Mums ir tā iespēja runāt ar jums arī kā tajā skaitā ar vienu no Saeimas deputātiem, kas 1994. gadā par šo jautājumu lēma. Un Saeima ir izvirzījusi... es saprotu, ka tas ir drīzāk pieņemums un tas nav īsti pamatots, tādu apsvērumu, atļauja mazākās pašvaldībās piedalīties vēlēšanu apvienībām ir tikai pagaidu elements un ka tas ar laiku pazudīs, atstājot gan pašvaldību, gan nacionālā līmeņa Saeimas vēlēšanas tikai un vienīgi politisko partiju pārziņā. Vai jūs varētu komentēt šo pieņemumu.

E. Levits.

Jā, es varu komentēt.

Man jāsaka, ka toreiz es biju arī tieslietu ministrs un mana doma jau, tā sakot, vienmēr bija tāda, ka šis nav pareizais risinājums un nekāda pozitīva pieredze tai partijas sistēmas attīstībai nebūs. Bet Saeimas Juridiskajā komisijā tomēr valdīja cits uzskats, jo cilvēki domāja, ka nu tagad mums ir jāorganizējas partijās, jo Tautas fronte sabruka. Tautas fronte vēl turpināja eksistēt un pastāvēja vēl doma, ka Tautas fronte varētu varbūt arī turpināt vēl eksistēt kā liela pārpartiju organizācija, kas gan nebija reāli. Šāda doma bija. Bija arī, teiksim, tāds priekšstats... es zinu pat, kurš deputāts šo jūsu minējumu toreizējais arī teica, ka tas var būt tikai kā pagaidu risinājums. Pēc tam, kad mums būs stingras partiju sistēmas... Man jāsaka, ka vēl bija pat tāda doma, ka mums izveidosies divpartiju sistēma kā Anglijā. Nu, to uzskatīja par pozitīvu mērķi. Tāda doma bija, bet beigās Saeimas Juridiskā komisija šo likumprojektu tādā veidā pārmainīja, kā viņš ir iegājis no 1994. gada... Nu, es saku, ka tāda doma ir bijusi... bet es nedomāju, ka tā ir pareiza doma.

L. Liepa.

Liels paldies. Ja drīkst vēl vienu viedokli. Ja hipotētiski pieņemtu, ka šis pieteikums... ka tiesa to apmierinātu.... Ir pilnīgi skaidrs, ka tāpat, kā arī jūs norādījāt, tas nav iespējams darīt, to nav iespējams izdarīt ar tūlītēju aktu, jo ir nepieciešams papildus regulējums. Vai, jūsuprāt, būtu piemērojams paritatīvi tāds pats regulējums, kāds tas ir politiskajām partijām attiecībā uz, piemēram, priekšvēlēšanu aģitācijas ierobežojumiem, reģistrācijas pienākumiem, struktūru, jeb tomēr vēlēšanu apvienības varētu palikt kā tāds amofāgs mehānisms, kurš varbūt pat ir ar *ad hoc* rakstura, tas ir, dibināts vienam noteiktam sasaukumam, nevis permanenti, tas ir, pastāvīgai darbībai. Kā piemērs... es pieļauju, ka jūs nebijāt tajā brīdī, bet, piemēram, Jūrmalnieki varētu izveidot apvienību, kas rūpējas tikai par to, lai Jūrmalā būtu beidzot trešais tilts, jo citādāk ir korķi, vasarās it īpaši. Lūk, piemēram, šāds risinājums. Jeb tomēr būtu

nepieciešams dibināt paritatīvu struktūru un tā tālāk... prasības, kādas tās ir politiskajām partijām.

E. Levits.

Es domāju, ka attiecībā uz finansējumu, attiecībā uz aģitāciju, es domāju, ka tur ir jābūt vienādiem noteikumiem, jo arī tas, protams, ja šis ierobežojums tiktu atcelts, tas nenozīmē, ka partijas nekandidēs. Partijas arī droši vien kandidēs un tās konkurēs ar šīm vēlēšanu apvienībām. Un tur ir jābūt vienādiem noteikumiem. Tā kā attiecībā uz finansējumu un vispār man liekas, ka finansējuma jautājums ir ļoti strikti jānoregulē un jākontrolē arī. Tas pats arī uz vienādu pieeju informācijas līdzekļiem. Tas pats.

Attiecībā uz to, vai ir vajadzīga, teiksim, tāda kontinuitāte... Tieši tur jau tas ir, ka valsts... teiksim, vietējā interese var mainīties. Piemēram, man ir ļoti stipra interese par šo tiltu, kad tas tiks uzbūvēts. Nu es cīnīšos par šo tiltu... teiksim tā, cīnītos, ja es dzīvotu Jūrmalā. Bet ja es uzvarētu, šis tilts būtu, nu, tādā gadījumā mana šī interese būtu jau apmierināta. Tad faktiski man jau var būt citas prioritātes. Es domāju, ka tur šai kontinuitātei nav tik liela nozīme.

Jāapsver ir tomēr, ka šai kontinuitātei jābūt.. būtu labi, ja tā būtu vismaz viena perioda ietvaros, jo, teiksim tā... cilvēki, kas cīnās par šo tiltu, apvienojas vienā apvienībā un ievēlē vienu vai divus vai piecus deputātus. Bet pašvaldībā nav tikai tilts. Tai ir jārisina arī citi jautājumi. Un būtu labi, ja viņi izteiktos arī būtībā līdzīgi, kā partija, par visiem konkrētajiem jautājumiem, kas ir attiecīgās pašvaldības kompetencē. Tur, protams... prioritātes var arī būt... tas būtu šis tilts. Tā kā attiecībā uz priekšvēlēšanu aģitāciju, attiecībā uz finansēm, tur būtu jābūt vienādiem noteikumiem. Attiecībā uz kontinuitāti es teiktu, ka nē, bet, ja pastāv šī vēlēšanu apvienība, iekšējās demokrātijas... ļoti svarīga... tā nevarētu būt autoritāra vēlēšanu apvienība. Arī iekšējā demokrātija būtu jānodrošina, manuprāt, tāpat kā partijām.

A. Laviņš.

Paldies.

L. Liepa.

Paldies, godātā tiesa, šobrīd nav jautājumu.

A. Laviņš.

Saeimas pārstāvim? Vai ir jautājumi?

J. Pleps.

Jā, protams. Pēc tik strukturēta tiesību politiskā ieskata nevaru izmantot iespēju neuzdot jautājumus. Es turpināšu no punkta, kur palika godātais kolēģis Liepa.

Jūs minējāt, ka jānodrošina iekšējā demokrātija vēlētāju apvienībās. Kādi varētu būt tie instrumenti, kā tā iekšējā demokrātija tiktu nodrošināta?

E. Levits.

Es teiktu, ka analogi partijām, kur ir... vēlētāju apvienība... Liepas kungs minēja, teiksim, tādu amorfu veidojumu, teiksim, mēs te tagad ātri sarunājam, uztaisām vienu sarakstu, ka mēs te esam un iesniedzam un trīs no mums tiek ievēlēti. Un līdz ar to priecājamies. Es domāju, ka tur tomēr ir vajadzīga zināma struktūra, es pieņemu, ka tai vajadzētu būt arī juridiskai personai šai organizācijai, kura ir zināmā veidā tāpat līdz ar to arī atbildīga, kaut vai par finanšu plūsmu. Jo, ja mums nav... ja mēs esam ļoti amorfi, tad, protams, tad šai vēlētāju apvienībai tuvu stāvoši cilvēki varētu diezgan daudz maksāt un tādā veidā ietekmēt. Bet es domāju, ka ir jābūt zināmai struktūrai. Un ja šī struktūra ir, es teiktu, ka tas ir līdzīgi kā partijai... vai biedrība. Biedrību likumā tas ir analogi. Līdzīgi. Biedrībai arī ir struktūra, biedrībai ir zināma atbildība un biedrībai ir zināmi vadības orgāni un tas pats attiecas arī uz... Tai struktūrai ir jābūt tādai, ka ir iekšējā demokrātija.

J. Pleps.

Ja es pareizi sapratu jūsu izklāstu, tad pēc būtības jūs teiktu, ka no demokrātiskas iekārtas principa izriet valstiska interese, lai pastāvētu iekšējā demokrātija vēlētāju apvienībās. Respektīvi, valstī ir jābūt pasākumiem to nodrošināt.

E. Levits.

Jā. Tieši tā. Es domāju, ka... kā visām organizācijām tādā plašākā mērā skatoties... kuras piedalās politiskajā procesā, organizācijām ir jābūt iekšējās demokrātijas noteikumiem. Ja politiskā procesā piedalās atsevišķa persona un mēs nerunājam par to, vai ir iespējas un kādā veidā varētu būt iespējams arī tas, ka viena atsevišķa persona piedalās vēlēšanās. Ja man nav neviena cilvēka, kas mani atbalsta, un es tomēr labprāt gribu kandidēt, iespējams, ka arī šeit būtu jāskatās, ka šāda iespēja varētu pastāvēt. Protams, ņemot vērā atkal tos pašus ierobežojumus uz finansēm, uz aģitāciju un citus nepieciešamos.

J. Pleps.

Tātad, ja drīkst turpināt, tad mēs nonākam, ka tā ir publiska interese, tātad valstij ir jāveic pasākumi. Acīmredzot iekšējo demokrātiju var nodrošināt droši vien tikai ar kaut kādu vēlētāju šīs apvienības statūtiem vai dokumentu, un es saprotu, ka arī jūs atbalstāt ideju, ka šāda vēlētāju apvienība būtu juridiskā persona, respektīvi, reģistrējami valstiski.

E. Levits.

Es domāju, ka jā. Jā. Kas būtu reģistrējama, jo... tā ir tā forma, kādā veidā tu vari nodrošināt zināmu atbildību un zināmu struktūru organizācijās.

J. Pleps.

Sakiet, tad ir jautājums... Ar ko šāda struktūra, kas tiek reģistrēta, kur ir statūti, iekšējā demokrātija, kaut kāda organizācijas forma, kas prasa vairāku personu līdzdalību, arī, protams, vēlmi piedalīties politiskajos procesos, atšķirās no politiskās partijas.

E. Levits.

Jā, atšķirās ar to, ka tās programma nav tieši saistīta ar partijas programmu, ar partijas nostādņēm. Ka tiešām tur varētu piedalīties šādā vēlēšanu apvienībā vai vēlēšanu biedrībā cilvēki, kuriem ir šī konkrētā interese, pieņemsim, par Jūrmalas tiltu... bet nacionālajā līmenī tiem būtu pilnīgi dažādas intereses. Viens balsotu par vienu partiju, otrs par otru partiju, jo nacionālajā līmenī runa ir par citiem jautājumiem un tur man ir cita nostādne. Es esmu gan par tiltu, bet vienlaicīgi es esmu par... es nezinu... kaut ko nacionālajā līmenī... piemēram, par vienlīdzīgu veselības aprūpi. Cits saka, ka nē, nevajag, tikai bagātajiem vajag veselības aprūpi. Bet mēs abi vienojamies par to, ka mums abiem diviem vajag tiltu.

J. Pleps.

Līdz ar to es saprotu, ka starp šīm divām formām tā vienīgā difference varētu būt tā politiskā interese.

E. Levits.

Tieši tā. Es domāju, ka tā problēma...

J. Pleps.

Bet juridiskas differences nav tādā ziņā.

E. Levits.

Nu, nevajadzētu būt lielām... Es tagad varbūt skatu visos sīkumos, bet principā, jā... Bet, protams, dibināšana... Ja ir jābūt 200 cilvēkiem, lai dibinātu partiju, tad vienā nelielā novadā tas ir daudz. Un tāpēc es domāju, ka dibināšanas biedru skaitam noteikti vajadzētu būt... Tā kā es saku, ka pašvaldības ir ļoti dažādas, tad vajadzētu būt noteiktam procentam no pašvaldību iedzīvotāju skaita.

J. Pleps.

Kā jūs, piemēram, raudzītos uz Jūrmalas gadījumu tīri tiesību politiski. Jūrmalā ir 57 tūkstoši iedzīvotāju. Kāda varētu būt pietiekamā latīņa šādas vēlētāju apvienības dibināšanai? Vai procentos no iedzīvotāju skaita iespējams? Es pieļauju, ka tas varētu palīdzēt mums tikt ātrāk uz ceļa.

E. Levits.

Nu, teiksim tā. Jūrmala ir pietiekoši liela, lai tur nodibinātu Jūrmalas partiju, reģionālu partiju, kurai Jūrmalas programma. Bet kurai nav nacionāla programma, kurai nevajadzētu būt nacionālajai programmai. Un 200 cilvēki Jūrmalā ar 57 tūkstošiem iedzīvotāju... Es domāju, ja visā Latvijā ir 200 cilvēki ar pusotru miljonu pilsonību... 200 cilvēku pietiek... Es teiktu, ka Jūrmalā noteikti vajadzētu mazāk, varbūt 50 vai kā... Jo 200 cilvēki uz visu Latviju ir proporcionāli... Jūrmalai 200 cilvēku būtu mazliet par daudz.

J. Pleps.

Vēl viena lieta. Jūs minējāt par to institucionālo spriedzi starp vietējo pašvaldību... vēlētāju vietējām interesēm un nacionālajām interesēm. Un nenoliedzot iespēju, ka šāds konflikts var parādīties starp pašvaldību un centrālo valdību, jautājums ir tāds: kādi ir tie institucionālie mehānismi, kur jūs redzat šo spriedzes mazināšanas atrisināšanu. Jo taču nebūtu Jūrmalas tautas republikas pasludināšana.

E. Levits.

Jā, tas būtu variants... Miera ielas republika, starp citu... Bet tātad spriedze tiek atrisināta institucionāli un proti, tādā veidā, ka pašvaldība kā valsts pārvaldes institūcija jau pilda divas funkcijas. Viena funkcija ir tīri normāla valsts iestāde, tāpat kā jebkura cita iestāde. Bet tad viņa uzliek citu cepuri, ka šeit mums ir autonomās intereses. Un šīs autonomās intereses tiek... šis iespējamais konflikts tiek atrisināts tādējādi, ka Saeima, respektīvi, Latvijas nacionālais likumdevējs izlemj, kuros gadījumos vietējām interesēm tiek dota priekšroka. Un

proti, likumā tiek noteikts, ka šos te jautājumus, un tur ir trīsdesmit dažādi jautājumi, izlemj pašvaldība. Un tas nozīmē, ka izlemj pēc būtības lietišķi šos jautājumus pašvaldība. Tas nozīmē, ka šeit, ja varētu tā teikt, ir zināma pašierobežošanās no nacionālā likumdevēja puses, šo mēs respektējam... šo vietējo interesi.

Vienlaicīgi atkal atkārtojot 58. pantu, vienlaicīgi jāsaprot, ka valsts nevar atteikties no jebkāda veida atbildības par pašvaldību, tur ir jābūt tiesiskai pārraudzībai. Tai ir jābūt arī efektīvai, un valsts, protams, arī atbild par pašvaldību kļūdām, piemēram, par zaudējumu atlīdzību, ja gadījumā pašvaldība pati to nevar samaksāt, tādā gadījumā... tieši tā... tas ir šis, es teiktu, šis institucionālais risinājums starp divām eventuāli vai iespējami konfliktējošām interesēm.

J. Pleps.

Sakiet, bet vai politiskās partijas, kas ir pārstāvētas gan nacionālajā mērogā, gan reģionālā mērogā, nevarētu kalpot kā tāds papildu mehānisms tīri politisks, kur partiju iekšienē šīs intereses tiek apspriestas uz izlemtas.

E. Levits.

Attiecībā uz konkrētiem jautājumiem... jā... bet nav jau, teiksim, viena Jūrmalas tilta jautājums ir aktuāls varbūt tām partijām, kas ir pārstāvētas Jūrmalā. Respektīvi, kas Jūrmalas domē ir pārstāvētas, bet, piemēram, attiecībā uz citiem... citos novados ir citas prioritātes. Un es domāju, ka nacionālajā līmenī partijas jau, tā sakot, neveido novadu politiku. Tādēļ ir... es saku, ir daži jautājumi patiešām, kuri ir iespējami visās pašvaldībās, ir viena politiskā līnija, ja tā varētu teikt. Ir tādi gadījumi. Teiksim, man gan tagad nenāk prātā labs piemērs, bet tādi gadījumi ir. Bet ir daudzi citi gadījumi, kur tas nav. Un tādēļ tieši... es nedomāju, ka šīs vēlēšanu apvienības izspiedīs partijas, bet tās būs komplimentāras, tās papildinās partijas šajās vēlēšanās.

J. Pleps.

Sakiet, tad Liepas kungs jau sāka staigāt jūsu 5. Saeimas ceļus un es labprāt gribētu turpināt šo jautājumu. Jūs bijāt tieslietu ministrs tā laika valdībā, kas iesniedza projektu un es saprotu, ka šis projekts paredzēja, ka arī republikas pilsētās var piedalīties vēlēšanu apvienības. Tur nebija šī partiju monopola.

E. Levits.

Jā.

J. Pleps.

Sakiet... un Saeimā jūs balsojāt par likuma pieņemšanu galīgajā redakcijā?

E. Levits.

Jā. Tas ir... tā sakot... normāls partijas disciplīnas gadījums. Es, tā sakot, kā ministrs pārstāvēju tieši šo domu, ka šis ierobežojums ir nepareizs. Es biju atbildīgs par tā izstrādāšanu un valdība līdz ar to pārņēma šo manu projektu un teica, ka visur var piedalīties arī vēlēšanu apvienības. Bet, protams, pie parlamentārās sistēmas pieder arī partiju un frakciju konsolidācija un tur nevar balsot katrs, kā var un, protams, šis jautājums man personīgi nebija tik būtisks, lai es, teiksim, neievērotu frakciju disciplīnu. Es tādēļ, protams, pakļāvos vairākumam šajā gadījumā. Kaut gan, protams, mans viedoklis ir iesniegts un dokumentēts.

J. Pleps.

Bet, cik es saprotu, tad šī jūsu pakļaušanās partijas disciplīnai bija saistīta ar tādiem tiesību politiskiem apsvērumiem, kad jūs diskutējāt ar otras idejas autoru, kas piedāvāja kompromisa regulējumu un nonācāt pie šī te kopsaucēja.

E. Levits.

Jā, tas nebija... teiksim, tas mans variants bija vispār, tā sakot... pašvaldību vēlēšanās var piedalīties gan partijas, gan vēlēšanu apvienības. Kolēģis te arī minēja to otro, pavisam ekstrēmo domu, kas arī bija pārstāvēta un proti, ka arī mazajās pašvaldībās ar laiku būs tikai partiju pārstāvji.

J. Pleps.

Uzreiz tikai partijas?

E. Levits.

Uzreiz tikai partijas.

J. Pleps.

Latvijas Nacionālās neatkarības kustības priekšlikums.

E. Levits

Jā. Uzreiz tikai partijas, lai visur šo partiju... Un tas tiešām bija zināma veida kompromiss un jā... tāds kompromiss ir... manuprāt, tas situāciju īpaši neuzlaboja, bet tas ir viens no daudziem...

J. Pleps.

Antikonstitucionālāku arī nepadarīja... Satversmei neatbilstošāku...

E. Levits.

Satversmei.... Nu tur 101. panta... tādā veidā netika formulēts. Katrā ziņā es domāju, ka ir pārstāvama, protams, iespēja, ka var tikt uzskatīts par nepareizu, bet nu Saeima vienmēr pieņem jebkuru likumu izejot no tās premisas, ka likums... ka Saeima pieņem pareizu likumu. Kā saka, nevis pareizu, bet konstitucionālu likumu.

J. Pleps.

Paldies. Vairāk jautājumu nebūs.

A. Laviņš.

No tiesnešu puses ir jautājumi? Lūdzu! Tiesnese Krūma.

K. Krūma.

Man ir viens jautājums. Politiskās partijas tiek veidotas viena iemesla dēļ — lai iegūtu politisko varu. Kādā jomā jūs uzskatiet, kā atšķiras vēlme cilvēkiem iegūt politisko varu pašvaldībās no Saeimas? Jo tā vēl joprojām ir politiskā vara.

E. Levits.

Jā. Politiskā vara. Bet nu diemžēl ir tā, ka ir zināma, teiksim tā... vienkāršots priekšstats, ka politiskā vara kā mērķis... politiskā vara ir instruments.

K. Krūma.

Un tas nav tikai tas tilts.

E. Levits.

Nē, nu politiskā vara... tiesības iegūt deputātu vietas Saeimā vai iegūt deputātu vietas pašvaldības domē ar zināmu nolūku. Un šis nolūks tiešām varētu būt daudziem cilvēkiem

Jūrmalā uzbūvēt trešo tiltu. Jo mēs gribam šo tiltu. Tā vara faktiski ir... labi, ka viņa ir, bet viņa ir nepieciešama, lai šo tiltu dabūtu. Citādāk to nedabūtu... Bet tas nav nekādā veidā pretrunā.

K. Krūma.

Bet kā tas var nonākt kontekstā ar to, ka startē grupa, kurai nav programmas, kurai nav ideoloģijas, par kuru mēs neko nezinām, kurai ir viens vienīgs tilts.

E. Levits.

Startē grupa ar konkrētu projektu, kurš ietilpst pašvaldības autonomajā kompetencē. Jo faktiski te ir runa par teritorijas iedzīvotāju pašpārvaldīšanu. Un pie šīs pašpārvaldīšanas pieder doma — mēs šeit būvēsim tiltu.

K. Krūma.

Tad jūs uzskatāt, ka var startēt grupa cilvēku ar vienu projektu būvēt tiltu.

E. Levits.

Es domāju, ka to var. Teiksim, būtu labi, ja viņiem arī būtu cits, bet... teiksim tā... ja viņi iegūst balsis, viņi iegūst pārstāvību, tādā gadījumā tas ir pierādījums tam, ka šis projekts ir tik daudziem cilvēkiem svarīgs un ka viņi par to balso.

K. Krūma.

Es vēl vienu maziņu jautājumu... precizējošu. Par apstrīdētajām normām. Ja mēs, teiksim, lemtu, ka tās normas neatbilst Satversmes 101. pantam vai 91. pantam... Vai jums nešķiet, ka tas prasītu daudz kompleksākus grozījumus normatīvajā regulējumā? Jūs pats esat bijis Satversmes preambulas autors un arī līdzdarbojies pie Pilsonības likuma un jums ir vesela virkne dažādu cilvēku grupu, kas virza dažnedažādas idejas un tagad jūs sakāt, ka nevajag programmu. Un mūsu Rīgas situācija var būt problemātiska... Daugavpils situācija var būt problemātiska... Nav stāsts tikai par Jūrmalas tiltu. Ir daudzas pilsētas, kas var izrādīties problemātiskas tieši no šī viedokļa. Un vai teiksim piešķirot zaļo gaismu un neliekot reģistrēties politiskajām partijām, vai mēs neizraisīsim lielākas problēmas valstī?

E. Levits.

Problēma, ko jūs sakāt, pastāv. Un tādēļ es jau teicu iepriekš, ka tas nevar būt amorfs veidojums vienkārši tā. Šīm biedrībām vai šīm... manis pēc tās pat var saukt, ja grib daži, par vietējām partijām... viņām ir jābūt noteiktā veidā reģistrētām, finanšu plūsmas un tā tālāk...

Viņu mērķi un viņiem ir jau, tā sakot, ja ir programma uzbūvēt tiltu, tad tas ir tilts. To arī formāli varētu pārbaudīt reģistrācijas procesā, vai viņiem nav vēl kāds mērķis numur divi, kas varētu būt antikonstitucionāls. Tas ir tāpat kā partijām. Tas attiecas uz visiem, kas tur piedalās politiskajā procesā. Bet ja viņi uzstāda vietējus mērķus kā primārus... ne kā primārus, bet uzstāda vietējus mērķus, tad es teiktu, kādēļ ne. Jo viņiem ir struktūra, viņi ir pakļauti visiem tiem pašiem ierobežojumiem, kā politiska partija. Bez tam, politiska partija jau arī nepazudīs no pašvaldību vēlēšanām un es domāju, ir sevišķi lielās pašvaldībās arī turpinās būt šīs politiskās partijas, it sevišķi, piemēram, Rīgā. Es tā pieņemu, ka Rīgā arī politiskās partijas turpinās arī tālāk.... eksistēs un būs pastāvēs parlamentā.

Jūs minējāt par... tas, ka ja maina piedalīšanos pašvaldību vēlēšanās, tas vēl nenožīmē arī, ka jāmaina ir tie noteikumi, kas nosaka, ka pilsoņi var piedalīties vēlēšanās. Tas ir pilnīgi cits jautājums. Iet runa faktiski par to, vai ir adekvāti... par to ir runa... Vai ir adekvāti, ka no visiem iespējamajiem jautājumiem, kas valstī var būt, ir zināms tāds rāmis, tāds noteikts ietvars ir nodots pašvaldībai autonomā kompetencē. Un tas ir uzskaitīts Pašvaldību likumā, kas ir šī autonomā kompetence. Un vai tur partijas ar savu būtībā nacionālo struktūru ir tās, kas adekvāti spēj konkrēti formulēt savu piedāvājumu tieši šīm attiecībā uz šiem trīsdesmit vai cik attiecīgajiem punktiem, kas ir pašvaldības kompetencē. Un tur, iespējams, ka var būt... Un vai tas tā ir? Teorētiski tas tā var būt, bet tas jautājums tādā ir: ka vienam cilvēkam... kā es jau teicu, ka vienā cilvēkā... tā ir tā pašvaldību būtība... var būt divas dažādas konfliktējošas intereses. Un, teiksim, man tiešām ir šīs intereses par tiltu, tāpēc, ka man tas ir vajadzīgs no rīta. Bet attiecībā uz citiem jautājumiem, kas ir nacionālā līmenī, man ir citas intereses. Un man ar šiem cilvēkiem, kas cīnās kopā ar mani par tiltu, nav nekā kopēja. Tieši otrādi. Mēs esam niknākie ienaidnieki varbūt Saeimas vēlēšanās. Bet iet runa par to, kā adekvātāk formulēt un pārstāvēt vietējo interesi, kas ir nodota pašvaldības kompetencē. Un tur, man šķiet, šāda veida vēlēšanu apvienības varētu būt adekvātas. Protams, nevis partiju vietā, bet, kā saka, blakus partijām, ja tās uz vienādiem pamatiem spēj konkurēt, tad kāpēc ne. Jo redziet, man šķiet, ka tas iemesls 1994. gadā un tā turpinājums bija stiprināt partiju sistēmu. Un tad mums ir jājautā, vai tiešām šis monopols stiprina partiju sistēmu Latvijā? Man šķiet, ka tas tā īsti nav.

A. Laviņš.

Paldies. Tiesnesis Ķinis. Lūdzu!

U. Ķinis.

Man ir ļoti vienkāršs jautājums. Jūs minējāt, ka vēlēšanu procesa organizēšana un viss, kas saistīts ar vēlēšanām, tas ir tiesību politikas jautājums. Jūs arī stāstījāt par to, ka jums bija

viens viedoklis, bet politiskajā diskusijā, vārdu sakot, un partijas frakcijas disciplīnas rezultātā jūs balsojāt par citu viedokli. Jautājums ir tāds: cik plaši šajā jomā, jūsuprāt, ir vērtējama valsts vai likumdevēja rīcības brīvība, jo ir tās robežas dabīgi, ko Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir noteikusi savā doktrīnā, kur vērtē valsts rīcības brīvību, bet cik plaša tiesību politisku jautājumu risināšanā faktiski ir valstī rīcības brīvība noteikt konkrētu kārtību vēlēšanu organizēšanā.

E. Levits.

Valstij ir plaša rīcības brīvība šajā gadījumā. Taču šī rīcības brīvība ir... ja ir ierobežojums, ir jābūt, pirmkārt, leģitīmam mērķim, un otrkārt, ir jābūt šim ierobežojumam tādām, kas šo mērķi veicina, sasniedz. Un šeit ir jautājums tieši par to, vai tas sasniedz šo mērķi. Un tādā gadījumā, ja tas nerasniedz šo mērķi, ja tas neveicina un tas ir tiešām tiesas kompetencē to pārbaudīt, tas ir... nu, es teiktu drīzāk... tāds faktuāls vai novērtējuma jautājums, vai šis mērķis stiprināt partijas sistēmu tiek sasniegts ar to, ka tiek izslēgtas vēlētāju apvienības. Manuprāt, tas... tam nav ietekmes uz partiju sistēmas stiprināšanu.

A. Laviņš.

Paldies. Tiesnesis Balodis. Lūdzu!

K. Balodis.

Man ir tāds jautājums. Nedaudz varbūt līdzīgs, kā Krūmas kundzei. Sakiet, vai tomēr nav tā, ka ar šādu vēlētāju apvienību veicināšanu un varbūtēju pielaišanu visās pašvaldību vēlēšanās tomēr apdraud Latvijā sasniegto demokrātijas standartu, jo... nu runa ir par nesalīdzināmi primitīvāku demokrātiskās līdzdalības formu, nekā partijas. Vai ir arī tiesību politiski pareizi veicināt to?

E. Levits.

Jā. Es jums piekřītu, ka tas jautājums ir apsverams. Es neteiktu, ka tas ir tāds primitīvāks risinājums. Tas ir tiešāks... tas ir vairāk, tā sakot, drusciņ velk vairāk tiešās demokrātijas virzienā. Šīs vēlētāju apvienības, kur vietējie iedzīvotāji organizē savas intereses tieši konkrēti. Bet tas ir apsverams un tas ir apsverams tādā kontekstā, vai šis ierobežojums veicina partiju sistēmu. Un man šķiet, ka tas tomēr... nu, protams, mums varbūt ir dažādi novērtējumi... bet, manuprāt, tas partijām neko nedod daudz. Problēma ir... ja tas partijām neko nedod, tad vienlaicīgi tā vietējā interese nav vienlaicīga ar to... ja viena daļa no vietējās infrastruktūras nav pienācīgi varbūt pārstāvēta pašvaldības domē, nu, tādā gadījumā tam ierobežojumam nav jēgas. Tas ir vienīgais tas apsvērums.

A. Laviņš.

Paldies. Lūdzu!

K. Krūma.

Es vēl gribētu precizējošu jautājumu. Vai jūs varētu, lūdzu, noformulēt, ar ko politiska partija atšķiras no tādas interešu grupas, kas ir tā atšķirīgā pazīme. Viņi nevēlas varu? Viņiem nav ideoloģijas? Viņiem nav pārliecības? Ar ko viņa atšķiras... ārpus likuma?

E. Levits.

Viņa atšķiras ar to, ka tā ir cilvēku apvienība ar konkrētiem mērķiem, kuru realizācija ir pašvaldības kompetencē. Kamēr politiskai partijai, parlamentārā sistēmā jo sevišķi, ir jābūt nacionālā līmenī optimālā situācijā jānosedz visi, vai pēc iespējas visi, politikas lauki, lai dotu virzienu un formulētu..... izejot no a) interesēm, b) no pasaules uzskata, un dotu tādā veidā formulētu vēlētajiem piedāvājumu. Reāli tas tā notiek drusciņ miglaini vai vāji... nacionālajā līmenī arī. Un vēl mazāk... piemēram tā... ja man tiešām interesē Jūrmalā šis tilta jautājums... tad kā lai es to daru? Vai lai es iestājos vienā no politiskajām partijām? Man ir desmit politiskās partijas vai piecas un sāktu tur tagad baigi lobēt šo tiltu... Bet man šī politiskā partija, redziet, ir nepieņemama. Un izvēloties to mazāko ļaunu, kura man ir pieņemama un iestāties tur, kā lai es daru tālāk? Vai lai es braucu uz partijas kongresu un uzstājos, kur ir runa tagad par lieliem nacionāliem jautājumiem, bet man vajag tiltu... Es domāju, ka tas ir drusku grūti, kamēr... Jo es zinu, ka ir vēl desmit cilvēki, kuriem vajag to tiltu, tad mēs apvienojamies kopā, izveidojam savu vēlēšanu apvienību, kura uz vienādiem pamatiem konkurē ar partijām un tā es šo savu tiltu mēģinu dabūt. Un varbūt, ka dabūju.

A. Laviņš.

Paldies. Tiesnesis Kusiņš. Lūdzu!

G. Kusiņš.

Paldies. Man ir vairāki jautājumi.

Pirmais. Šajā lietā ir apstrīdēta normas atbilstība diviem Satversmes pantiem — 101. un 91. pantam. Vispirms tad par 101. pantu. Pieteikuma iesniedzēji uzskata, ka ir aizskartas viņu tiesības kopā ar citiem veidot neregistrētu vēlētāju apvienību un kā vēlētāju apvienībai iesniegt kandidātu sarakstu Jūrmalas pilsētas domes vēlēšanās.

Sakiet, lūdzu, vai no 101. panta, jūsuprāt, izriet ikviena cilvēka tiesības prasīt sev vēlamu tādu partiju paralēlu formu, vai jebkādu formu, kā kandidēt. Tātad tiesības prasīt noteiktu neregistrētu apvienības formu.

E. Levits.

Ja šī prasība ir, kā sakot, ļoti strikti formulēta attiecībā uz neregistrētu formu, tādā gadījumā ir nepieciešams pārbaudīt, vai šīs apvienības tiesības piedalīties politiskajā procesā pašvaldības līmenī neregistrētā apvienībā ir... aizskartas...

G. Kusiņš.

Vēlētāju apvienības netiek nekur atsevišķi reģistrētas. Vienkārši sastāv no kandidātiem... no tiem, kas ir parakstījuši. Vienkārši pēc fakta viņas tiek...

E. Levits.

Jā... Es domāju, ka tur ir likumā noteiktā kārtībā.

G. Kusiņš.

Likumā noteiktajā kārtībā... kas attiecas uz vēlētāju apvienībām... nav nekādu citu nosacījumu, kā vēlētāju apvienība sastāv no kandidātiem un tiem, kas parakstījuši sarakstus. Tur nav ne vadītāja, tur nav ne statūtu, ne arī publiska paziņojuma par tilta gribēšanu.

E. Levits.

Redziet... Likumā noteiktajā kārtībā tam ir zināma jēga un šī jēga ir tāda, ka ir nepieciešams nodrošināt arī, teiksim, jau runāju iepriekš... brīvas vēlēšanas. Pie brīvām vēlēšanām pieder zināmi noteikumi, kas tur ir un pie tiem pieder arī, pieņemsim, kaut vai finansu kontrole. Kaut vai, teiksim, aģitācijas noteikumi, kas attiektos. Un es domāju, ka brīvas vēlēšanas... nu nevar tā vienkārši sanākt viens pūlītis kopā un tagad mēs piedalīsimies vēlēšanās. Es jau to tieši minēju, ka likumā ir jānosaka, teiksim, tādi noteikumi, kas būtu taisnīgi, vienādi visiem un noteiktu zināmu struktūru, zināmu atbildību. Teiksim tā. Tāpēc man šķiet, ja sanāktu kopā cilvēki un vienkārši apspriestos vienā telpā un saka, nu tagad mēs rīkosimies... piedalīsimies vēlēšanās... es domāju, ka ja tiktu 101. pants interpretēts tādējādi, ka šai cilvēku kopai tiktu piešķirtas šīs tiesības, tādā gadījumā varētu būt problemātisks brīvu vēlēšanu organizācijas princips, pie kura pieder, starp citu, arī šie pasākumi, lai nodrošinātu vienādas iespējas... Jāsaka, ka tieši pūlītis pats... man liekas, arī...

G. Kušņš.

Jā, paldies.

Un otrs jautājums arī ir tieši no šī pieteikuma aizskāruma. Es saprotu, ka var iesniegt, ja mēs tīri teorētiski skatāmies, politiskās partijas, vēlētāju apvienības un individuāli kandidāti. Individuāli kandidāti... Kopenhāgenas dokuments arī pieprasa, ka varētu būt individuāli kandidāti.

Sakiet, lūdzu, konkrētajā situācijā... ja divi no šīs vēlētāju apvienības — Simanovskas kundze un Kronblūma kungs — apvienotos un kandidētu Rojā, tad viņi varētu kandidēt, savukārt, ja viņi apvienojas un kandidē Jūrmalā, tad viņi nevar kandidēt. Sakiet, lūdzu, vai tas... vai no vienlīdzības principa izriet tas, ka gadījumā, ja valsts dod tiesības vēlētāju apvienībām, šīm neregistrētajām, iesniegt kandidātu sarakstu, piemēram, Rojā, tad valstij principā ir jāļauj šādām vēlētāju apvienībām iesniegt kandidātu sarakstu arī republikas pilsētā, šinī gadījumā Jūrmalā. Vai no vienlīdzības principa izriet tas?

E. Levits.

Tas ir atkarīgs no jautājuma, vai Rojā un Jūrmalā ir pamatā vienādas kompetences, kas ir nodotas šo pašvaldību autonomajā kompetencē. Tāpēc ir salīdzināms... Ja tas ir... droši vien tam nav jābūt simprocentu vienādi, bet principā līdzīgas... Ja ir dažādas kompetences un lielajām pašvaldībām ir citas kompetences un mazajām ir citas, tādā gadījumā ir šie apsvērumi jāizdara attiecībā uz katru šo kompetenci. Jo man jāsaka tā... jo konkrētāka un mazāka šī autonomā kompetence ir, jo viņa konkrētāk noregulēta, jo viņa ir šaurāka, jo mazāk ir vajadzības pēc partiju monopola. Ja turpretim ir plaša autonoma kompetence, tādā gadījumā tur tas jautājums vairs nav tik gluži skaidrs, tā kā, piemēram, Rīgā... tas nav tik gluži skaidrs. Bet man jāsaka, ka tas ir tieši atkarīgs... ir jāsalīdzina kompetences. Ja kompetences ir salīdzināmas, tādā gadījumā tas ar 91. pantu nebūtu savienojama šī atšķirība.

G. Kušņš.

Sakiet, lūdzu, jūs arī pieminējāt... šajā lietā varētu tikt analizēts arī brīvu vēlēšanu princips, jo tas attiecas arī uz pašvaldību vēlēšanām. Un mans jautājums būtu tāds: sakiet, lūdzu, vai par brīvām vēlēšanām varētu uzskatīt tādas vēlēšanas, kuras balsošanas ziņā atbilstu brīvu vēlēšanu principam, bet kandidātu izvirzīšanas ziņā neatbilstu brīvu vēlēšanu principam. Respektīvi, citiem vārdiem sakot, vai brīvu vēlēšanu princips ietver arī brīvu kandidātu izvirzīšanas kārtību.

E. Levits.

Jūs domājat tagad organizācijas ietvaros? Vai tā kā...

G. Kusiņš.

Brīvas vēlēšanas kā princips... vai, jūsuprāt, aptver brīvu procedūru, kā var izvirzīt kandidātus?

E. Levits.

Bet jūs domājat, tagad es kā vienkāršs pilsonis nu pats par sevi jeb organizācijas ietvaros?

G. Kusiņš.

Nu, ir šie trīs dažādie: politiskās partijas, vēlētāju apvienības un individuālie kandidāti. Es saprotu, ka individuālie kandidāti varētu tad, piemēram, ja viņi savāc noteiktu parakstu skaitu vai arī vienkāršāk pie mažoritārām vēlēšanām. Bet vai brīvu vēlēšanu princips aptver kaut kādas prasības uz brīvu kandidātu izvirzīšanu? Vai nebūtu, piemēram, tā, ka balsot var brīvi, bet pieteikties var tikai partija A. Vai eksistē kaut kāds minimāls kandidātu skaits, lai mēs uzskatītu, ka ir brīvas vēlēšanas konkrētajā pašvaldībā?

E. Levits.

Nu, ja ir pieteikti kandidāti, tad var būt pieteikts tikai viens kandidāts... ja neviens cits nepiesakās, tad joprojām drīkst... ja ir tiesības pieteikties... Bet es saprotu jūsu jautājumu tā: vai organizācijas ietvaros... tas nozīmē, vai vienas partijas ietvaros vai vēlētāju apvienības ietvaros ir jānotiek, piemēram, balsošanai starp biedriem, kuri izvirza kandidātus jeb to nosaka valde... vai tādā veidā?

G. Kusiņš.

Nē, nē... Vai ir brīva kandidātu pieteikšana, kad citi var pieteikt savus kandidātu sarakstus. Piemēram, Jūrmalā. Šobrīd var politiskās partijas. Vai netiek pārkāpts brīvu vēlēšanu princips... Jūrmalā, man liekas, vairāk nekā padesmit sarakstu piesakās, vai tas, ka nevar pieteikt vēlētāju apvienības vēl šīs neregistrētās, vai tas ietekmē vai neietekmē brīvu vēlēšanu principu?

E. Levits.

Tas ietekmē, protams, tādā veidā, ka ja ir... teiksim, tā... patlaban ir tā, ka, lai es ar saviem domubiedriem par tilta būvi varētu piedalīties vēlēšanās un mēģināt panākt šo tiltu, man ir jādibina Jūrmalā partija, kas sauksies "Tilts". 200 biedrus es savāktu. Un tagad tas jautājums

ir... ja šāda iespēja pastāv, teiksim, Jūrmalā... bet, piemēram, vienā mazā pašvaldībā, iespējams, ka tos 200 cilvēkus... ja ir 500 iedzīvotāju, nu 500 mums vairs nav, bet ir ap 500... tas varētu būt jau jautājums par brīvu vēlēšanu ierobežojumu, teiksim, 200 cilvēkus tagad savākt. Tas būtu neproporcionāli. Tāpēc es domāju, ka, bez regulējuma, protams, arī jautājumu par vēlēšanu apvienībām nevar atstāt. Tas jau ir 101. pantā noteikts. Vai individuāli kandidāti... arī to, protams, var ietvert tajā regulējumā. Likumā ir jānosaka šie noteikumi.

Un likumā jānosaka tie noteikumi tādi, lai būtu nodrošinātas brīvas vēlēšanas, pie kurām pieder noteikti arī šīs finanses, aģitācija un viss tas pārējais.

Tādēļ, ja tas ir noteikts, teiksim tādā veidā, ka neviens netiek pārmērīgi ierobežots, tādā veidā tas iet, bet, ja teiksim... Nu, pieņemsim, mazā pašvaldībā dibināt savu partiju par kaut kādu noteiktu jautājumu. Tas ...

A. Laviņš.

Paldies. Vēl ir?

G. Kusiņš.

Sakiet, lūdzu, jūs teicāt savā sākotnējā uzstāšanās, ka, jūsuprāt, tas nav piemērots leģitīma mērķa sasniegšanai. Vai jūs varētu sīkāk komentēt to, kāpēc, jūsuprāt, tur saskatāt, ka tas nav piemērots leģitīma mērķa sasniegšanai?

E. Levits.

Es to redzu tādējādi, ka politiskajām partijām ir uzdevums integrēt iedzīvotāju intereses un tās kanonizēt noteiktos virzienos. Un man kā vēlētajam vajag vismaz, teiksim, desmit vai piecpadsmit dažādus virzienus, un tā ir tā īstā demokrātiskā izvēle. Šis ierobežojums, ka tikai partijas var piedalīties vēlēšanās, tas neveicina partiju sistēmu, jo ko partijas no tā iegūst? Partijas no tā neko neiegūst, jo partijas nevar... faktiski viņas arī negrib, bet būtībā arī nevar, bet katrā ziņā viņām ir grūtības noformulēt savu interesi kādā attiecīgā novadā, kas būtu partijas interese. Jo partija apvieno cilvēkus ar noteiktu orientāciju, ar noteiktu pasaules uzskatu. Un tā pasaules uzskata ietvaros mums var būt ļoti dažādi noteikumi... priekšstati par to, vai kaut kāds konkrēts projekts vai konkrēta rīcība ir vajadzīga vai nē. Respektīvi, tur apvieno citus cilvēkus. Tur ir tā problēma, ka tā ir cita. Tas nenozīmē, ka partijas nevar... un es domāju, ka, piemēram, lielās pašvaldībās būs noteikti arī tādas intereses, kuras pārstāvēs partijas. Bet blakus tam var pārstāvēt arī vēlēšanu apvienības.

A. Laviņš.

Paldies, turpinām.

G. Kušiņš.

Paldies. Vēl divi jautājumi.

Satversmes 102. pants paredz biedrošanās brīvību. Sakiet, lūdzu, vai varētu uzskatīt, ka no Satversmes 102. panta izriet tāda prasība vai nosacījums, ka politiskās partijas ir vienīgā forma, kā viena persona vai vairāku personu kopums var izteikt savu politisko gribu. Vai politiskā partija ir vienīgā forma, kā viena persona vai vairāku personu kopums var izteikt politisko gribu? Vai viņa nevar organizēties citās formās?

E. Levits.

Nu... katrā ziņā politika ir daudz plašāks jēdziens, nekā partiju politika. Un ar politiku var nodarboties pilsoņi, neesot partijā un arī viņi var apvienoties biedrībās, politiskās biedrības, piemēram, ar politiskiem mērķiem. Tā kā partija nav vienīgais politisko interešu organizācijas veids. Partija ir īpašs veids, jo ir zināmi priekšnoteikumi, kas partiju atšķir no pārējām politiskām organizācijām, kas, teiksim, 2. panta ietvaros noteikti... Ja būtu, teiksim, tā... ja es varētu savu politisko... jebkādu politisku domu izteikt tikai partijas formā, tas nebūtu pareizi. Bet ir jau daudzas... Mums jau arī tādu ierobežojumu nav. Biedrība ar politiskiem mērķiem... Un tā tas ir... jā...

G. Kušiņš.

Paldies. Un pēdējais jautājums. Sakiet, lūdzu, jūs savas dzīves laikā esat vairākās valstīs dzīvojis un droši vien saskāries ar pašvaldību vēlēšanām ne tikai Latvijā, bet arī citur. Sakiet, lūdzu, vai jums ir zināma kāda valsts, kur pašvaldību vēlēšanās kandidātu sarakstus varētu iesniegt tikai politiskās partijas?

E. Levits.

Nu... man tāda nav zināma. Es zinu, ka Francijā var iesniegt arī vēlētāju apvienības, Vācijā... tur pat arī, piemēram, parlamenta vēlēšanās var iesniegt... Francijā tas ir arī... tur partiju sistēma ir pilnīgi citādāka. Luksemburgā ir... Tas nav ierobežojums. Jā.

G. Kušiņš.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies, Levita kungs, par viedokļa paušanu un uz visu daudzo jautājumu atbildēšanu.
Paldies.

E. Levits.

Paldies.

A. Laviņš.

Turpinām ar pieaicināto personu uzklausīšanu.

Vārds tiek dots Ivaram Ijaba kungam. Lūdzu!

I. Ijabs.

Godātā tiesa! Es mēģināšu šajā jautājumā sniegt īsu ieskatu no politikas zinātnes perspektīvas. Vienīgais, man uzreiz jāatrunā vairākas lietas.

Pirmā. Šis jautājums attiecībā uz vēlētāju apvienību līdzdalību pašvaldību vēlēšanās diemžēl pie mums nav īsti pētīts. Tādēļ daudzas no lietām, kuras es minēšu, tiks izteiktas pieņēmumu formā.

Un otrām kārtām, klausoties abās divās pusēs, es cenšos būt maksimāli neitrāls un domāju, ka saprātīgi argumenti patiešām ir abām pusēm.

Viena no lietām, kas, manuprāt, būtu jāsaprot, raugoties uz šo jautājumu mazliet plašākā kontekstā un tieši uz pieteikuma iesniedzēju perspektīvu... Šķiet, ka šis jautājums arī Latvijā, tāpat kā daudzās citās Eiropas valstīs, ir pacēlies tajā kontekstā, ka partijas ļoti lielā mērā praktiski nespēj īstenot to funkciju, kas tām tiek uzticēta, proti, partiju sistēmas pašas par sevi, kā mēs to redzam ne tikai Latvijā, kur politiskās partijas ir salīdzinoši nepopulāras, bet arī daudzās citās valstīs, nespēj, teiksim tā, kondensēt to leģitimitāti tādā veidā, lai nerastos jautājumi par dažādu citu alternatīvu iespējamību. Un, protams, ka jautājums par vēlētāju apvienībām... kur gan kaut kādā ziņā varētu piekrist cienījamā tiesneša Baloža izteikumam par to, ka tas ir primitīvāks risinājums, no otras puses, tas iespējams, ir populārāks risinājums tajā pašā tendencē, kādu mēs tīri labi pazīstam attiecībā uz jauniem pieprasījumiem pēc dažādām tautas nobalsošanām, interneta petīcijām un tā tālāk.

Ja mēs raugāmies uz to, kāda ir prakse uz dažādu, kā saka, ne partiju sarakstu piedalīšanos pašvaldību vēlēšanās, tad jāatzīmē tas, ka lielākajā daļā demokrātisku valstu tāda iespēja tiek dota uz dažādiem nosacījumiem. Tas gan, protams, ir jāskata kontekstā ar pašu šo valsts kopējo pieeju jautājumam par to, kam mēs ļaujam piedalīties politikā un cik lielu akcentu mēs liekam tieši uz partijām un nevis uz individuāliem kandidātiem. Vēsturiski tas ir tā, ka

Rietumeiropā šo neregistrēto sarakstu tendence.... respektīvi... kā saka, vēlētāju apvienību... ne partiju vēlētāju ietekme varētu būt saistīta ar spēcīgām interešu grupām, kas ir vēsturiski veidojušās kādā konkrētā vietā. Un Austrumeiropā, protams, ļoti leģitīma interese visur bijusi saistīta ar šo jautājumu... visur ir bijusi tieši šī vāji institucionalizētā partiju sistēma, kuru ar dažādiem instrumentiem mēs mēģinām stiprināt, tajā skaitā arī ar šādiem. Un es domāju, ka tieši tādēļ arī šis 2005. gada Igaunijas Konstitucionālās tiesas spriedums jautājumā par nepartiju... respektīvi, vēlētāju apvienību piedalīšanos pašvaldību vēlēšanās ir jāuzlūko tieši šajā kontekstā.

Vienīgi, praktiski raugoties uz Latvijas perspektīvu... mums ir jāsaka, ka pēdēja laikā mēs novērojam tādu... divas pretrunīgas tendences. Ja mēs raugāmies uz to, vai mūsu vēlēšanu sistēma ir vairāk orientēta uz partijām vai uz kandidātiem, tad vēsturiski, protams, un arī tas ir tas, ko tika teicis pirms manis cienījamais Levita kungs, viens no tiem tradicionālajiem uzstādījumiem ir tiešām bijis tas, ka mums ir jāstiprina partiju sistēma un tā ir arī viena no lietām, kurā piedalījās šajā mirklī arī šī ekspertu grupa, runājot par tādām potenciālām stiprināšanas metodēm.

Otra lieta ir tas, ka mēs arī tomēr arvien vairāk... arī sabiedriskā doma diezgan lielā mērā vēršās šajā kandidātu virzienā. Ja mēs pārejam un padomājam par izmaiņām Saeimas vēlēšanu kārtībā, kas atceļ tā saukto lokomotīvu sistēmu, tad mēs redzam, ka tur ir nepārprotams pieprasījums pēc tā, ka mēs gribam balsot par konkrētiem kandidātiem. Jo īpaši tad, ja atsevišķi entuziasti ir izteikuši viedokli, ka vajadzētu doties tālāk un vēl jo vairāk samazināt vēlēšanu apgabalus, tādā veidā orientējoties lielākā mērā uz kandidātiem nekā uz partijām.

Es pieskaršos trim jautājumiem saistībā ar šiem priekšlikumiem, kurus ir iesniedzēji izvirzījuši savā prasībā un šīs trīs tēmas, manuprāt... kas būtu jāizrunā... Pirmkārt, tas ir jautājums, par kuru daudzi ir runājuši, tas ir jautājums par attiecībām starp komunālo un nacionālo politiku, proti, pašvaldību politiku un valsts līmeņa politiku. Otrām kārtām, par indivīda tiesību ierobežošanas jautājumiem un trešām kārtām par dažiem ļoti praktiskiem apsvērumiem.

Vairākkārt jau ir izskanējis šis jautājums par to, ka nu pašvaldību darbs kaut kādā ziņā varētu būt mazāk ideoloģizēts, vairāk orientēts uz praktisku darbību un tā tālāk. Protams, mēs varam uzdot tādu filozofisku jautājumu, vai tas ir iespējams, par cik lielā mērā tur var distancēties no saviem politiskajiem uzskatiem... liberāliem, konservatīviem un sociāldemokrātiskiem un tā tālāk... Ja tu strādā pašvaldībā, savukārt nevar distancēties no tiem kaut kādā nacionālā līmenī, taču, ja mēs raugāmies praktiski, tad tas, manuprāt, ir ļoti lielā mērā jautājums tieši par to, kā vispār norisinās konkrētās valsts politiskā dzīve. Un cik detalizētas un

saistošas tur ir programmas partijām kā tādām, jo mēs zinām veselu virkni no Latvijas partijām, kas savā darbībā no šķietami būtiskiem jautājumiem ideoloģiskiem patiesībā izvairās. Tas, ko mēs redzam ļoti bieži, ir mazliet kaut kas cits. Runājot par ideoloģijām politikas zinātnē, mēs lietojam šo jēdzienu “šķirtnes”. Tas nozīmē to, ka tās ideoloģiskas tur bieži un dažāda veida politiskie uzskati kalpo tādēļ, lai norobežotos mūsējos no viņējiem, respektīvi, lai norobežotu vienus no otrām un tā tālāk. Un līdz ar to jautājums par šo nacionāla un komunāla līmeņa politikas mijiedarbību, protams, būtu jāskatās tajā aspektā, ka nacionālā līmeņa šķirtnes, vai tās būtu etniskās, ekonomiskās vai arī, gluži vienkārši, kā mēs to zinām, Latvijā ļoti bieži vienkārši personāliju šķirtnes tiek pārnestas vietējā politikā. Un tas, protams, ir viens arguments, kas varētu teikt, ka mums patiesībā būtu jādomā par to, cik produktīvi tas notiek.

Tas ir arī, protams, ļoti lielā mērā jautājums par jau pastāvošo pašvaldību dzīves praksi, kur mēs jau veselā virknē pašvaldību runājam par šiem nošķīrumiem, kas iepriekš varbūt nav bijuši raksturīgi starpkaru periodā Latvijā... nošķīrums starp koalīciju un opozīciju... īpaši tad, ja koalīcija ir tā, kas lemj un opozīcija ir tie, kas sēž malā un klusē. Ir jautājums, cik tālu šī te pieeja, proti, nacionālās šķirtnes pārņemšana vietējās pašvaldībās līmenī ir patiešām produktīva. Un tas, manuprāt, tajā ziņā ir jautājums, vai tas tā būtu to vērts.

Protams, tas ir... kā jau tas vairākkārt šeit ir izskanējis, ir jautājums par patronāžu. Tajā ziņā, ka... protams, ka šī sasaiste ar to, ja kāds pašvaldībā kandidē uz nacionālo līmeni vai piedalās no nacionālā līmeņa partijas savas pašvaldības vēlēšanās, tas, protams, rada ļoti īpaša veida saikni starp šo cilvēku, kas kandidē no partijas x saraksta un centralizēto partiju x Rīgā. Skaidrs, ka ļoti bieži mēs runājam par to, ka tās vēsturiski ir veidojušās kā tādas patronāžas attiecības. Respektīvi tajā ziņā... ja tu kandidēsi no mana saraksta, un ja tu vēl jo vairāk, darbosies kaut kādā ziņā mūsu partijas interesēs arī, piemēram, Saeimas vēlēšanās, tad varēsi rēķināties ar tādu vai citu pretimnākšanu, proti, kad tev būs vajadzīgs kaut kas no centralizētās varas un tā tālāk... Un tas, protams, rada kā to saka... rada praktisku jautājumu par šo patronāžas lomu nacionālā un municipālā līmeņa politikā, respektīvi, nacionālā un vietējā līmeņa politikā un proti, cik lielā mērā tev ir saistoša lojalitāte saviem vēlētājiem un cik lielā mērā tev ir saistoša lojalitāte partijai un partijas centrālajai organizācijai, kas, kā mēs to zinām, var izrādīties... nu, kā mēs zinām, tas balanss novirzīts uz vienu vai otru pusi. Vienlaikus tas būtu it kā arguments, protams, par labu vēlētāju apvienībai... es teiktu, ka šie vietējie iespējams pašu cilvēku izvirzītie kandidāti un cilvēki bez kādas partejiskas piesaistes varētu būt kaut kādā ziņā lojāli vietējai publikai. Bet tas, protams, arī nav pārāk viegls un, kā saka, vienkārši atbildams secinājums. Ir skaidrs, ka patronāža nav vienkārša tikai attiecībā uz šo formālo piederību. Nevajadzētu iedomāties, ka vēlētāju apvienības ir pašas par sevi un būs noteikti brīvas no šādas patronāžas. Šis bezparteiskums, kā mēs to ļoti bieži redzam ne tikai no

Latvijas, bet arī no citu valstu piemēriem, ir tikai līdz vēlēšanām un šis scenārijs ir ļoti bieži sastopams. Un no tāda viedokļa raugoties, iespējams, ka partijas piederība, es teiktu, kas tiek prasīta arī no kandidātiem uz pašvaldību vēlēšanām padara to patronāžu kaut kādā ziņā caurskatāmu un saprotamu. Respektīvi, ka šis konkrētais deputāts vai šī konkrētā deputātu grupa būs novada domē un kandidēs no tās un tās partijas... tas acīmredzot nozīmē, ka viņai ir kaut kāda saikne ar šo centrālo partijas aparātu un tā tālāk.

Pievēršoties jautājumam par indivīda tiesību ierobežošanu. Šis ir jautājums par to, vai tiešām šāda atšķirība manās politiskajās tiesībās, ja es mēģinu kandidēt... un es dzīvoju pašvaldībā zem 5000 un kā būtu, ja es kandidētu virs 5000... protams, ir ļoti lielā mērā politiska izšķiršanās. Taču, ja man būtu jāinterpretē šī pašreiz pastāvošā 5000 robeža, kas manuprāt kaut kādā ziņā ir saprotama... tādā pozitīvas diskriminācijas nozīmē.... Mēs zinām, ka atsevišķos novados... pazīstami ir Naukšēni, pazīstama ir Baltinava, pazīstamas ir citas vietas, vienkārši cilvēkiem ir grūti izveidot kaut ko līdzīgu politiskajai partijai vai nu piesaistīties kādai no esošajām... nu, tad mēs viņiem radam īpašu, šai konkrētajai situācijai īpašu labvēlīgu situāciju, lai viņi var kandidēt arī no vēlētāju apvienībām. Taču tas nenozīmē, ka tas būtu arguments, ka šo pašu sistēmu vajadzētu pārnest uz pilnīgi visām pašvaldībām.

Kas attiecas uz šo normalitāti... normalitāte, protams, vismaz pēc pašreizējās sistēmas, protams, ir tas, ka lielais vairums no pašvaldību deputātiem tiek ievēlēti no partiju sarakstiem. Tas, protams, ir jautājums par ienākšanas izmaksām... tas ir tas, ko mēs reizēm mēs saucam par *entry costs* kaut kādā politiskā sistēmā. Cik tas ir viegli vai cik tas ir grūti. Un tad, protams, ir filozofisks jautājums, cik tam ir jābūt viegli. Cik ir jābūt viegli piedalīties, piemēram, pašvaldību vēlēšanās, cik ir jābūt viegli piedalīties Saeimas vēlēšanās, jo, galu galā, ja tu nespēj savākt ap sevi kaut kādu cilvēku pulku savā pašvaldībā, kuri būtu gatavi sekot tavām idejām, tad kādēļ tev vajadzētu mēģināt lemt par kaut kādiem, kā saka, jau visiem cilvēkiem saistošiem jautājumiem. Un šajā ziņā tas, protams, ir jautājums par to, vai šie 200 biedri attiecībā uz partijām ir daudz vai maz.

Protams, vienmēr pastāv iespēja pievienoties kādai no lielajām partijām tajā ziņā, ka mēs zinām, ka Latvijā ir vairāk kā 70 reģistrētu partiju un partiju apvienību. Un lielākoties tas praksē notiek tā, ka dažādi potenciāli spēlētāji pašvaldību politikā izvēlas pievienoties kādai no lielajām, vienkārši sameklējot kaut kādu pieeju šai partijai un lielākoties jau no viņām arī netiek atteikts. Vismaz nav dzirdēts, ka kādam būtu ļoti nopietnas problēmas atrast kādu partiju, no kuras kandidēt municipālajā līmenī.

Vienlaikus nevajadzētu īpaši lolot kaut kādas ilūzijas par to, cik šīs sistēmas stiprinās partijas. Ir pavisam skaidrs, un es domāju, ka mūsu vēlētāji arī pašvaldībās ļoti labi saprot to, ka tās krāsas, kādas viņas parādās manā novadā, partiju krāsas, es domāju, tur zaļa, oranža, zila un

tā tālāk... ka tās krāsas šajā konkrētajā pašvaldībā nozīmē kaut ko krietni vien citu, nekā tās nozīmē nacionālajā līmenī.

Un tas tad arī ļoti bieži noved pie jautājuma, cienījamā tiesa... un iepriekšējie runātāji tika vairākkārt pievērsušies šim jautājumam... par politisko tiesību ierobežojumu attiecībā uz kandidātiem. Bet mēs varētu uzdot arī jautājumu par politisko tiesību ierobežojumu attiecībā uz vēlētājiem, turklāt, tur tiek pateikts, ka šis te konkrētais tavs kandidāts, kuru tu pazīsti, kas ir pašvaldības vietējā līmeņa politiķis, šis kandidāts ir tāpat tev pievilcīgs, pazīstams un tā tālāk... bet viņš kandidē no partijas saraksta, pret kuru tev ir ļoti nopietni aizspriedumi balsot nacionālajā līmenī. Nu tad ir jautājums par to, vai tas kaut kādā veidā nerada tādu sava veida... nu, kā saka... šo politisko tiesību ierobežošanu tieši vēlētājiem, kuriem tad ir jāpieņem, vai viņi ir gatavi pārkāpt pāri tam konkrētā sava iemīļotā iecienītā kandidāta vai kandidātu grupas piederībai kādai partijai... un vienkārši tāpēc, ka viņi ir pazīstami, bet saka, ka nē, mums ir politiskā piederība nacionālajā līmenī ir krietni, krietni svarīgāka.

Protams, ka nevajadzētu noliegt arī to, ka iespējai kandidēt no saraksta un šī nepieciešamība kandidēt no kādas partijas... ir pozitīvas izpausmes. Un viena no tām, protams, ir ne tikai tā, ka mēs runājam par kaut kādiem potenciāliem riskiem, kas varētu rasties tad, ja pēkšņi tiesa lemtu atcelt.... nezinot par kādiem turpmākiem secinājumiem, turpmākām darbībām šo norunu, kas radītu iespēju, ka, piemēram, Rīgā mums uz nākamo Rīgas domi kandidē ar 20 personu parakstīti saraksti, kas varētu labākajā gadījumā radīt haosu, sliktākajā kaut ko vēl ko ļaunāku... Bet tas ir arī jautājums, protams, par to, ka šīs partijas funkcionē kā sava veida iepriekšējais filtrs. Tās nelaiž cauri tādu izteikti toksiskus kandidātus, kurus neviena partija negribētu redzēt savā sarakstā. Tas, iespējams, nebūtu tad, ja ietu runa par vēlētāju apvienībām, kurās darīšana ir ar vienkārši kaut kādām vietējām autoritātēm.

Bet, kā mēs to zinām no Latvijas nesenās pieredzes, patiesībā tās vietējās autoritātes mums mēdz būt ļoti dažādas. Un no tāda viedokļa raugoties es esmu, kā saka, svārstīgs šajā jautājumā. Lielā mērā tāpēc, ka tas patiešām ir jautājums, kur dažādu aspektu izsvēršana būtu prasījusi ļoti nopietnu pētniecību, kādas diemžēl mūsu rīcībā vismaz patlaban nav, bet, ja mēs runājam noslēgumā par šiem empīriskajiem argumentiem, kas parādās iesniedzēju prasībās, tad varētu teikt, ka arī tur tie dati nav tādi, kas slietos uz... kas liktu mums visiem noslieties par labu tam, ka vēlētāju apvienības ir kaut kas ļoti, ļoti vēlams visās Latvijas pašvaldībās. Prasītāji argumentēja, ka novados šīs apvienības ir populāras un par viņām balso. Tā tas ir. Taču ir jautājums, cik balsis saņemtu šie paši kandidāti, ja par viņiem balsotu no kādas no lielajām partijām vai no kādas citas partijas, arī mazākas tomēr reģionālas. Un tur iespējams, ka tas atbalsts nebūtu tik būtiski mazāks.

Cits viens būtisks rādītājs, ko mēs varam diezgan viegli nolasīt no CVK rīcībā esošajiem datiem... ja mēs raugāties uz vēlēšanu līdzdalību kā uz leģitimitātes rādītāju vienu no iespējamajiem. Respektīvi, cik daudz cilvēki iet balsot šajos mazajos novados, iepretim vidējam līmenim Latvijas Republikā. Tad mums ir jāsaka, ka tur nekādas būtiskas atšķirības nav, ka viņa ir apmēram tāda pati. Kā mēs novērojam... vismaz es runāju šobrīd par pagājušā gada pašvaldību vēlēšanām 2013. gadā. Tur bija 46 – 45,99 procentuālā līdzdalība šajā valstī, šajos novados tā bija 42 – 43 līdz kādiem tuvu 50, bet tas ir apmēram tas pats, kas bija visās pārējās pašvaldībās. Līdz ar to, ja mēs mēram šādas vēlēšanu apvienības sistēmas leģitimitāti pēc līdzdalības, tad mēs redzam, ka tā noteikti... tur nevar runāt par būtiskām atšķirībām starp šiem novadiem, kuros kandidēja vēlēšanu apvienības.

Vēl jau, protams, tur ir virkne dažādu praktisku apsvērumu... es domāju, ka tas, ko mēs šeit jau vairākas reizes tikām minējuši saistībā ar šo ekspertu grupas izstrādātajiem piedāvājumiem, tas, iespējams, dots tajā virzienā, ka Latvijā varētu parādīties divu līmeņu partijas — tās, kas pretendē uz Saeimu un Eiropas Parlamentu un tās, kas nepretendē. No šī viedokļa raugoties... nu, iespējams, ka politisks risinājums būtu arī virzīties arī tajā virzienā, ka samazinot nepieciešamo biedru skaitu tām partijām, kuras patiešām mēģina startēt novados, kas ļoti lielā mērā tad sasaucas arī ar to, ko pirms manis tika runājis cienījamais Egils Levits.

Paldies.

A. Laviņš.

Pieteikuma iesniedzējiem? Vai būs jautājumi?

L. Liepa.

Paldies, godātā tiesa. Jā.

Es vēlējos precizēt vienu lietu, ko jau arī zināmā mērā mēs esam šeit diskutējuši.

Atsaucoties uz jūsu monogrāfiju „Pilsoniskā sabiedrība”, kurā jūs būtībā attīstāt vai palīdzat mums, lasītājiem, izprast to nošķirumu starp mūsu kā valsts pilsoņu aktivitāti valsts noteiktās formās un, ja varētu tā sacīt, nevalstiskās, tas ir, pilsoniskās sadarbības formās... es nepārteicos... sadarbības formās, kas veido pilsonisko sabiedrību. Apskatot to no bloka pirmsākumiem. Un šinī sakarā man arī ir tas jautājums. Jo zināmā mērā, kaut arī tas varbūt nav tieši normatīvs aspekts, bet tas ir ļoti svarīgs aspekts, ko kolēģis Pleps jau arī vairākkārt ir pasvītrojis, par šīs struktūras ģenēzi. Proti, vai mēs runājam par vēlēšanu apvienībām kā tādu marginālību, mazām pašvaldībām, zem 5000, mazi jautājumi, nesvarīgas problēmas... nekādas ideoloģijas... kas kaut kad atmirs. Tātad zināms atavisms... postsociālistiskais vai kā... Vai arī tieši pretēji... un, jāatzīst godīgi, pēc jūsu monogrāfijas izlasīšanas, man rodas priekšstats, ka

mēs tomēr runājam par paralēlu pilsoniskās sadarbības aktivitāti, kurai nevajadzētu atmiņā, bet, tieši otrādi, tai vajadzētu attīstīties. Jo tā attīstās jau pati par sevi. Un to neatzīstot, mēs pēc būtības noklusinām vienu dabisku, un, jāsaka, arī diezgan modernu tendenci. Vai es esmu pareizi sapratis šo iespējamo ģenēzi?

I. Ijabs.

Jūs esat to sapratis pilnīgi pareizi tajā ziņā, ka demokrātiska valsts iekārta nebalstās vienkārši savstarpēji nodalītos attālumos cilvēkos, bet gan balstās tajā, ka cilvēki ir spējīgi demokrātiski organizēt arī savu ikdienas dzīvi un savu... nu, kā saka, pilsonisko sadarbību ar citiem cilvēkiem, tajā skaitā arī ar nepazīstamiem cilvēkiem, kas ir pats būtiskākais. Un ir gana atvērti šiem cilvēkiem dažādiem, tajā skaitā politiskiem, piedāvājumiem. Es gan nedomāju, ka tur ir kaut kāda būtiska saikne ar tieši to partiju vai ne-partiju padarīšanu. Skaidrs, ka tas klasiskais piemērs, kur mēs raugāmies uz tādu ļoti aktīvu tieši nevalstisko organizāciju šīs pilsoniskās sadarbības jomu, ir Amerikas Savienotās Valstis, kur patiešām partijas ļoti lielā mērā izaug un ir iesaistītas tajā ikdienas dzīvē, komunālajā pašpārvaldē un tā tālāk un tā joprojām. Bet nu.... partiju tā funkcija ir tas... kā jau te tika runāts, ir šī cīņa par varu. Un es domāju, ka jebkurai pilsoniskai organizācijai nav nelegitīmi izvirzīt papildus prasības, ja viņa grib iesaistīties kaut kādos publiskās varas amatos, kur viņa lems ne tikai par saviem biedriem, bet par pilnīgi visiem.

A. Laviņš.

Lūdzu, vai ir vēl citi jautājumi?

L. Liepa.

Jā. Tad... arī zināmā mērā mans pēdējais jautājums. Par to, ko es jau sadzirdēju, bet es tikai vēlreiz gribēju precīzāk saprast. Mūsu ieskatā, pieteicēju ieskatā tad ir skaidrs, ka šāds ierobežojums vēlēšanu apvienībām darboties pašvaldībās, arī kandidēt, faktiski nekādā veidā nepalīdz politiskajām partijām kļūt reputablākām un būtībā vēlēšanu zināmā mērā ir spiesti šo partiju monopolu akceptēt. taču tas nekādā veidā nestiprina partiju... politisko partiju sistēmu. Vai es esmu pareizi sapratis jūsu domas?

I. Ijabs.

Teiksim tā. Šī manis sacītā tēze tika izteikta pieņēmuma formā. Tas bija tāds informēts pieņēmums. Lai mēs to pārbaudītu, mums patiešām būtu jāveic nopietns kvantitatīvs pētījums. Bet kopumā nu... kā saka, ja jūs paskatīties uz partiju reitingiem šodien Latvijā, vai tad jūs

neievērojat tur kaut kādu ļoti būtisku pozitīvu tendenci neatkarīgi no tā, kas piedalās vai nepiedalās pašvaldību vēlēšanās.

A. Laviņš,

Paldies.

L. Liepa.

Liels paldies. Šobrīd jautājumu nav.

A. Laviņš.

Paldies. Saeimas pārstāvim? Būs jautājumi?

J. Pleps.

Jā, paldies. Būs jautājumi.

Man diemžēl jūsu spīdošā monogrāfija nav paņēmusies līdzī, bet es arī izmantošu iespēju uzdot dažus jautājumus par politikas teorijas lietām, kas varētu būt nozīmīgi šī jautājuma izprašanā.

Sakiet... es turpināšu no tās vietas, kur Liepas kungs palika, par šī ierobežojuma, vai šīs normas, vai šī regulējuma iespējamo ietekmi vai ne-ietekmi uz politisko partiju reputāciju. Kā jūs prognozējat? Gadījumā, ja tiktu pieļauts šādām vēlēšanu apvienībām vai mikropartijām pēc mikrouzņēmuma parauga uzstādīt sarakstus republikas pilsētu vēlēšanās... kāda ietekme būtu uz nacionālo politisko partiju spektru? Vai nebūtu spiediens kaut kāds, teiksim, arī uz Saeimas vēlēšanām mainīt noteikumus?

I. Ijabs.

Nu mēs varam, protams, tikai spekulēt par to, kas notiktu. Es domāju, ka partijas no tā ciestu. Tas ir nepārprotami skaidrs, jo tas var patikt vai nepatikt, bet ļoti daudzas lietas politiskajās institūcijās ir būvētas tā, ka tevi tās institūcijas spiež darīt to, ko tu savādāk nedarītu. Ir skaidrs, ka pašreizējais regulējums ir tas... ka ļoti bieži spiež partijas veidot vai spiež savukārt potenciālos pašvaldību kandidātus veidot attiecības ar partijām, kuras pēc tam, iespējams, rezultējās... kaut kādā tiešām saturiskā sadarbībā starp šo partiju un konkrēto pašvaldību. Protams, ja tas tiktu atcelts, šis aspekts pazustu.

Bet kas attiecas uz to, kādu turbulenci tas izraisītu kopējā Latvijas dzīvē, tad to, protams, mēs varētu spekulēt.... bet tas būtu tikai jautājums par konkrētām pašvaldībām... es

domāju, ka Rīga tajā ziņā varētu būt pietiekoši interesants temats, ja bez oficiālajām partijām tur parādītos vēl šādas grupas. Bet tas būtu pārāk spekulatīvi.

J. Pleps.

Jā, paldies.

Un vēl viena lieta, ko es gribētu noskaidrot. Man būs divi jautājumi, ja drīkst.

Vēl viena lieta, ko es gribētu noskaidrot. Mēs lietojam jēdzienu „politiskā partija”. Man liekas, ka šeit pastāv zināmas domstarpības vai nesaprašanās, jo mēs, juristi, „politisko partiju” lietojam kā definīciju politisko partiju likuma izpratnē. Tātad 200 biedri, juridiskā persona, tamlīdzīgi... Bet man liekas... Kāds ir politikas zinātnes skatījums uz politisko partiju? Jūs taču raugāties savādāk mazliet?

I. Ijabs.

Nu, tas ir pietiekoši plašs... Ir skaidrs, ka tad, kad parādās nepieciešamība pēc kaut kāda formāla reģistrēta... kaut kādas partijas... kas patiešām strādā ar partijas disciplīnu un tādām lietām... Tātad tas, protams, ir kaut kas samērā nesens, tas ir 20. gadsimts... bet sākotnēji jau tika, kā te kolēģis tika izteicies pirms manis, partijas — tās ir ļoti lielā mērā domu biedru grupas. Taču viņu tā pamatfunkcija, protams, demokrātiskā sistēmā, ir konsolidēt sabiedrības politisko interesi kaut kādās nošķiramās pozīcijās, arī vienlaikus padarot vēlētājiem vieglāku izvēli. Proti, tad, ja jums būtu tur 20 pilnīgi vienādi tikko kā parādījušies apvienību saraksti, tādā gadījumā cilvēkiem būtu ļoti grūti izvēlēties. Bet partijas viena no pamatfunkcijām ir arī tas, ka jūs novienkāršojat to politisko spektru. Protams, arī šī pedagoģiskā funkcija tajā ziņā, ka partijas viena no funkcijām, protams, ir arī stāstīt cilvēkiem par politiku un likt viņiem apzināties to, ka viņi dzīvo kaut kādā lielākā valstiskā kopumā.

J. Pleps.

Un noslēdzošais jautājums. Kā jūs kā politikas zinātnieks raugāties uz iespēju nodalīt reģionālos pašvaldību politikas jautājumus no nacionālās politikas jautājumiem Latvijas kontekstā. Liepas kungs atrada ideālu piemēru par tilta būvniecību Jūrmalā. Bet es gribētu ar šo pašu piemēru mazliet paturpināt ar citiem piemēriem. Vēlētāju apvienība „Par dzimtās valodas nostiprināšanu” Rēzeknē un Daugavpilī, vēlētāju apvienība „Par vēsturiskā mantojuma pareizu izpratni” jebkurā no lielajām pilsētām, vēlētāju apvienība „Par kultūras pieminekļu uzturēšanu” piemēram Brāļu kapu... kaut kādas vēsturiskās piemiņas veidošanu... Vai ir iespējams nošķirt bez reģistrācijas saimnieciskos jautājumus no politiskajiem jautājumiem?

I. Ijabs.

Kas attiecas uz pirmo jūsu minēto. Tas ir skaidrs, ka tas attiecībā uz valodas politikas maiņu... tas nav komunālā līmeņa jautājums. Ka tur varētu kādā atsevišķi ņemtā pašvaldībā ieviest divu vai trīsvalodību.

Savukārt, kas attiecas uz pārējiem... nu, jā... nu jautājums ir atkal... tā ir viena no lietām, kas, man liekas, mums ir visiem jāapzinās ne tikai šīs lietas kontekstā, bet arī plašāk. Demokrātija vienmēr ir saistīta ar zināmu risku. Un tas ir jautājums, cik mēs visi kopā esam gatavi šo risku uzņemties. Tātad, ja mums liekas, ka tas ir par tālu, tad mēs, protams, uzliekam zināmus ierobežojumus un ir jautājums, cik tālu mēs varam doties šādu ierobežojumu veidošanā, neaprokot pašu demokrātijas ideju.

J. Pleps.

Paldies. Vairāk jautājumu nebūs.

A. Laviņš.

Tiesneši? Lūdzu, tiesnesis Kusiņš.

G. Kusiņš.

Jā... Mums Latvijā šobrīd ir vairāk kā 70 politiskās partijas. Vismaz, spriežot pēc nosaukumiem, dažas no tām ir tā sauktās reģionālās partijas. Sakiet lūdzu, kāda ir šo reģionālo partiju ietekme Latvijas politikā? Vai tās atšķirās no tādām visas Latvijas ... slikts formulējums... visas Latvijas mēroga partijām?

I. Ijabs.

Nu, ir jāsaprot, ka tā atšķirība galvenā noteikti ir nosaukumā. Un tajā ziņā, ka viņas ir reģionālas... vienlaikus, protams, viņām ir... kā mēs to arī redzam pavisam neseno Saeimas vēlēšanu rezultātā, viņām mēdz parādīties dažādas nacionāla līmeņa ambīcijas. Kas attiecas tieši uz to organizatorisko struktūru, es domāju, ka tās ir ļoti personalizētas struktūras tajā ziņā, ka viņas balstās uz konkrētiem cilvēkiem, kuriem ir pietiekoši dziļas saknes konkrētajā novadā.

G. Kusiņš.

Vai uz reģionālajām partijām arī varētu attiecināt to jūsu sazīmēto, ka šie locekļi negrib sasmērēties ar partijas krāsām, ka tāpēc viņi mēģina izveidot šīs reģionālās partijas?

I. Ijabs.

Es pilnīgi pieņemu. Tas ir arī droši vien daļa no pieminētā stāsta par patronāžu. Ir labāk būt kaut kādā pašu veidotā reģionālā partijā, nekā piederēt kaut kādai tādai partijai, kas nākamo vēlēšanu rezultātā nacionālajā līmenī var zaudēt varu.

G. Kusiņš.

Tādējādi izvairoties no asociācijas, ka kāds tīkams pašvaldības kandidāts kļūst netīkams tāpēc, ka viņš iestājas kādā konkrētas krāsas partijā.

I. Ijabs.

Nu jā... Galu galā viņam jau nevar pārnest... viņš kā pašvaldības politiķis domā primāri par savas pašvaldības vēlētajiem.

G. Kusiņš.

Sakiet, lūdzu, šis ierobežojums ir noteikts jau sen. Šis pirmais ir 1994. gadā un attiecībā uz novadiem ir 2000. gadā. Tā situācija kopš 2000. gada ir ievērojami mainījusies vairākās jomās un viena no šīm jomām, kas, manuprāt, nav izskanējusi, ir demogrāfiskā situācija. Piemēram, novadā, kurā ir 5042 vēlētaji, tuvojas tā kritiskā robeža. Sakiet, lūdzu, kā jūs raudzītos uz to, ka tādā novadā, kurā negatīvas demogrāfiskās situācijas dēļ tagad ne tikai politiskās partijas varēs kandidēt, bet vēlētāju apvienības. Kas tad tur tāds mainās? Kas tur ir tas...? Ko jūs saskatāt no politologa viedokļa? Tur nedrīkstēja, tagad uzreiz varēs.

I. Ijabs.

Ir skaidrs, ka jebkurai, arī pašvaldības politiskajai sistēmai, kas tur ir izveidojusies, piemīt zināma inerce. Un tas ir tas, ko jūs varat nolasīt arī, piemēram, pagājušā gada pašvaldību vēlēšanu rezultātos. Tur jūs redzat, ka ļoti daudzas no tām pašvaldībām, kuras tikai nesen ir nokritušas zem 5000, patiesībā atrodas joprojām politisko partiju dominances jomā. Tur dominē partijas. Tajās, kurās ir 4800... 4900. Apvienību dominēšana patiesībā sākas krietni zemāk, nekā 5000. Apvienības sāk dominēt zem 3000. Un tad uz leju aiziet lielākoties tieši apvienības. Tas nozīmē to, ka tur ir zināma noturība. Proti, ja viņi tur ir pieraduši balsot par kādu no lielajām partijām, vai arī par reģionālajām partijām, tad viņi arī turpina to darīt. Tas nozīmē to, ka lielos vilcienos... tas, protams, arī būtu jautājums droši vien Centrālajai vēlēšanu komisijai, jo, kā mēs zinām, to attiecīgajās vēlēšanās kandidējošo Latvijas pilsoņu skaitu kādā noteiktā pašvaldībā nosaka līdz ar gada 1. janvāri. Bet tie dati, kas parādās pašreizējā CVK, kas ir tieši uz vēlēšanu mirkli, tad mēs redzam, ka tur to... jau pagājušā gada vēlēšanās tur to

pašvaldību, kas tieši pa to starpu bija nokritušas no tiem virs 5000 līdz zem 5000, patiesībā nemaz nav tik maz.

G. Kušņš.

Un tad pēdējais jautājums.

Jūs arī dzirdējāt šodienas argumentus, es domāju to, ka tas bija tāds pagaidu pasākums... šīs vēlētāju apvienības, kamēr šīs politiskās partijas vēl nebija nostiprinājušās. Tas bija 1994. gadā tāds, kā saka, viens no argumentiem. Šogad mēs esam 2014. gadā un pēc Tieslietu ministrijas datiem ar partiju skaitu apmēram 75. Tad man ir jautājums: cik ilgi vēl, jūsuprāt, tas pagaidu pasākums varētu turpināties.

I. Ijabs.

Nu, kā saka, cilvēki domā, Dievs dara. Tajā ziņā, ka... jūs jau paši saprotat, ka 1994. gadā nevarēja paredzēt visu, kas notiks turpmākajos divdesmit gados. Vai partiju skaits pats par sevi liecina kaut ko sliktu par partijām Latvijā? Es domāju, ka tas tā varētu arī nebūt. Galu galā cilvēkiem reizēm politiskās partijas ir tīri vai vaļas prieks... reizēm tāpat, kā arī kandidēšana vēlēšanās... Savukārt es domāju, ka daudz sliktāks rādītājs, protams, ir biedru skaits. Un biedru skaits Latvijas politiskajās partijās ir patiešām viens no pašiem, pašiem zemākajiem Eiropā. Un nepārprotami ir arī tas, ka partijas ir nepopulāras, kā jau to cienījamie iesniedzēji tika norādījuši.

G. Kušņš.

Un pēdējais jautājums.

Sakiet, lūdzu, vai tīri no tāda politologu skatījuma, vai eksistē kaut kāds minimāls kandidātu sarakstu skaits, lai uzskatītu, ka vēlētājiem ir pietiekoša izvēle, lai veidotu pašvaldības domi kā iedzīvotāju pārstāvības institūciju. Vai ir kaut kāds tāds “zviedru galda” ar piedāvājumiem minimums, lai atzītu, ka būtu pārstāvības institūcija.

I. Ijabs.

Nu... tas vienmēr ir tāds cirkulārs jautājums. Jo tā tradicionālā atbilde... nu pat tādas galēji normatīvas demokrātijas teorijas skatījumā būtu apmēram tāda, ka... nu, ja jau tev nepietiek, tad ej pats kandidē... respektīvi... ja tu nevari.... Ir skaidrs, ka pašreizējais tas regulējums attiecībā uz, kā saka, tiem termiņa pagarinājumiem iesniegšanai un pēc tam tad to iespēju balsot par vienu sarakstu, es domāju, ka tajā ziņā ir samērīgs, kā... tieši tādā pašā veidā tas arī būtu gatavs traktēt to tieši 5000 iespēju piedalīties līdz šiem 5000 šīm vēlētāju

apvienībām, gluži vienkārši tādēļ, ka mums ir jāreķinās ar to realitāti. Ja partijas un vispār politika nav populāra, tad ir arī skaidrs, ka nebūs arī ārkārtīgi krāšņa buķete ar dažādiem piedāvājumiem.

G. Kušņš.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Ijaba kungs, paldies par viedokļa sniegšanu un arī par atsaucību.

Tātad šobrīd pulkstenis ir 14.30. Tiek izsludināts pusdienu pārtraukums uz stundu, un tiesas sēdi turpināsim 15.30. Turpināsim uz klausīt pārējās pieaicinātās personas.

(Pārtraukums.)

A. Laviņš.

Sēdieties, lūdzu.

Turpinām tiesas sēdi.

Vārds viedokļa uz klausīšanai Tiesībsarga biroja juriskonsultei Ilzei Tralmakai. Lūdzu!

I. Tralmaka.

Godātā Satversmes tiesa! 2014. gada 6. maijā tiesībsargs sniedza viedokli Satversmes tiesai par apstrīdētās normas atbilstību Satversmei.

Šajā viedoklī tiesībsargs ir izvērtējis, vai apstrīdētā norma nerada nesamērīgu pieteicēju 101. pantā noteikto tiesību kandidēt republikas pilsētas domes vēlēšanās aizskārumu. Viedoklis ir atrodams lietas materiālos. Es tāpēc šajā sēdē centīšos īsi iezīmēt galvenos secinājumus.

Apstrīdētā norma ir daļa no normatīvā regulējuma, ar kuru likumdevējs ir noteicis kārtību, kādā ir izmantojamas pasīvās pašvaldību vēlēšanu tiesības, proti, apstrīdētā norma nosaka, ka pašvaldībās, kuru iedzīvotāju skaits nepārsniedz 5000 iedzīvotāju, kandidātu sarakstus ir tiesīgas iesniegt politiskās partijas, politisko partiju apvienības un vēlētāju apvienības. Savukārt pašvaldībās, kurās ir mazāk par 5000 iedzīvotāju, kandidātu sarakstus ir tiesīgas... kurās ir vairāk par 5000 iedzīvotājiem un republikas pilsētās kandidātu sarakstus ir tiesīgas iesniegt politiskās partijas un politisko partiju apvienības.

Starptautiskās cilvēktiesības pamatā regulē personas tiesības piedalīties parlamenta vēlēšanās, tas ir, likumdevējas varas vēlēšanās. Arī Starptautiskais pakts par pilsoniskajām, politiskajām tiesībām neregulē personu tiesības piedalīties pašvaldību vēlēšanās kā tādās, bet

nosaka vispārīgus standartus dalībai valsts pārvaldē, personu tiesības piedalīties valsts pārvaldīšanā un nosaka tiesības piedalīties parlamenta vēlēšanās.

Ņemot vērā, ka Latvijā pašvaldības vēlēšanu sistēma ir veidota uz līdzīgiem pamatiem, kā parlamenta vēlēšanu sistēma, apstrīdēto normu atbilstības izvērtējumam tiesībsargs ņēma vērā arī starptautiskos standartus, kādi ir noteikti attiecībā uz parlamenta vēlēšanām.

Savā viedoklī tiesībsargs ir izvērtējis normas atbilstību Satversmes 101. pantam, tomēr es vēlētos norādīt arī to, ka līdzīgs vērtējums attiecībā uz leģitīmo mērķi un samērīguma principu būtu attiecināms arī uz 91. pantā noteikto atšķirīgas attieksmes aizliegumu, uz kuru atsaucas pieteicējs.

Tiesībsarga viedoklis ir balstīts uz šādiem pamatsecinājumiem.

Pirmkārt, ar apstrīdēto normu ir skartas Satversmes 101. pantā noteiktās pasīvās vēlētajū tiesības. Starptautisko organizāciju tiesu praksē ir noteikts atšķirīgs reglaments attiecībā uz valstīm doto rīcības brīvību vēlēšanu tiesību kontekstā. Valstīm visplašākā rīcības brīvība ir dota vēlēšanu sistēmas izvēlē, tālāk pasīvo vēlēšanu tiesību realizēšanas noteikšanā jau ir dota šaurāka rīcības brīvība un vismazāk ierobežota... visšaurākie standarti un visaugstākais sliekšnis ir aktīvo vēlēšanu tiesību ierobežošanā, kur valsts attiecīgi bauda vismazāko rīcības brīvību. Līdz ar to var secināt, ka likumdevējs var noteikt pašvaldību vēlēšanu sistēmu, tajā skaitā kārtību, kādā ir realizējamas pasīvās vēlēšanu tiesības, ciktāl tās neaizskar šo tiesību pašu būtību un nav pretrunā ar demokrātijas principiem.

Otrkārt. Apstrīdētās normas paredz, ka pašvaldībās, kurās iedzīvotāju skaits ir lielāks par 5000, kandidātu sarakstus tiesīgas ir iesniegt politiskās partijas un politisko partiju apvienības. Šī norma nenosaka, ka kandidātam būtu jābūt politiskās partijas biedram, tomēr tiesībsarga ieskatā ir maz ticams, ka personai, kas nepieder pie politiskās partijas, būtu iespējas iekļaut... tik iekļautai šādos partiju sarakstos. Šīs tiesības varētu būt minimālas, īpaši attiecībā uz mazpazīstamiem kandidātiem. Tādēļ, lai kandidētu pašvaldību vēlēšanās republikas pilsētās, personai ir vai nu jāiestājās politiskajā partijā, vai jādibina šī partija pašai. Tas nenoliedzami ir uzskatāms par ierobežojumu, tādēļ nepieciešams ir noskaidrot, vai šāda prasība ir pamatota ar leģitīmo mērķi, samērīga un neierobežo vēlētajū tiesību pašu būtību.

Treškārt. Tiesībsarga ieskatā šādu ierobežojumu leģitīmais mērķis ir divējāds, Pirmkārt, kā jau Saeimas pārstāvis ir minējis, politisko partiju sistēmas stiprināšana un pašvaldību deputātu kandidātu atbildības stiprināšana, un otrkārt, šāds mērķis varētu būt efektīvas vēlēšanu norises nodrošināšana, samazinot nenopietno kandidātu piedalīšanās iespēju. Pēdējo no šiem mērķiem par leģitīmu ir atzinusi gan Venēcijas komisija, gan arī Eiropas Cilvēktiesību tiesa lietā Šukoveckij pret Ukrainu. Šajā lietā tiesa norādīja, ka tiesības uz efektīvu un racionālu pārstāvību, palielinot to personu atbildību, kas kandidē vēlēšanās, un ierobežojot vēlēšanas uz

nopietniem kandidātiem, tajā pašā laikā izvairoties no nesaprātīgas publisko līdzekļu izlietošanas, ir atzīstams par leģitīmu mērķi. Tādējādi tiesībsarga ieskatā šādam ierobežojumam ir leģitīms mērķis.

Ceturtkārt. Politisko partiju dibināšanai normatīvais regulējums šobrīd neparedz nesaprātīgas prasības, ko kandidāti republikas pilsētās nevarētu izpildīt. Prasītājs norāda, ka partijas dibināšanai ir nepieciešams minimālais dibinātāju skaits, kas nav mazāks par 200, reģistrēt partiju, samaksājot reģistrācijas maksu, izveidot partijas pārvaldes institūcijas, ievērot finansiālās darbības noteikumus un veikt zvērināta revidenta revīziju. Šādas prasības.. es šobrīd nerunāju par minimālo dibinātāju skaitu, kam es pieskaršos vēlāk, bet prasības reģistrēt partiju, izveidot partijas pārvaldes institūcijas un ievērot finansiālās darbības noteikumus, šādas prasības ir izvirzītas jebkurai biedrībai, nodibinājumam un šādas prasības pašas par sevi, administratīvās prasības, nav uzskatāmas par nesamērīgām. Reģistrācijas maksa ir mazliet vairāk par 27 eiro un statūtu prasības izveidot pārvaldes institūcijas un pieņemt statūtus ir jebkurai biedrībai un nodibinājumam.

Turklāt... savukārt prasība nodrošināt minimālo dibinātāju skaitu, kas nav mazāks par 200, pašvaldību vēlēšanās kalpo gan kā politiskās partijas pārstāvības garants, gan vienlaicīgi kā apliecinājums, ka partija būs nopietna kandidāte un tai ir zināms vēlētāju atbalsts, pirms tā kandidē vēlēšanās.

Jāpiebilst, ka Latvijā noteiktais minimālais dibinātāju skaits šobrīd ir zemākais Eiropā. Un līdzīgs skaits vēl ir tikai Slovēnijā. Iedzīvotāju skaits republikas pilsētās 2013. gada maijā bija no 25 tūkstošiem Jēkabpilī līdz 696 tūkstošiem Rīgā. jūrmalas iedzīvotāju skaits, kā jau mēs noskaidrojām, bija 57 tūkstoši. Līdz ar to 200 minimālais biedru skaits nav uzskatāms par nesamērīgu, lai Jūrmalas pilsētas vēlēšanās nevarētu nodibināt politisko partiju.

Līdz ar to tiesībsargs secina, ka... Papildus es vēl gribēju pieminēt to, ka kopumā 2013. gada 1. jūnijā pašvaldību vēlēšanās piedalījās 21 partija, kura iesniedza kandidātu sarakstus tikai viena novada vai pilsētas pašvaldību vēlēšanās. Tātad no tā var secināt, ka šāda prasība nodibināt reģionālu partiju nav neizpildāma un šādas partijas ir jau dibinātas.

Līdz ar to tiesībsargs secina, ka apstrīdēto normu noteiktais ierobežojums nav nesamērīgs un apstrīdētā norma atbilst Satversmes 101. pantam.

Tas ir īsumā.

A. Laviņš.

Paldies.

Vai iesniedzējiem būs jautājumi?

L. Liepa.

Paldies, godātā tiesa! Jā, protams.

Esmu nedaudz pārsteigts, jo rakstveida dokumentā, ko tiesībsargs šajā lietā ir iesniedzis, 6. lappusē tiesībsargs skaidri norāda... es citēju: „tiesībsarga ieskatā demokrātiskas pārvaldes plurālisma vietējo iedzīvotāju aktīvas politiskās darbības pašvaldībā veicināšanas viedokļa, bezpartejisku kandidātu sarakstu iekļaušana pašvaldību vēlēšanās būtu atbalstāma.” Tātad es lasu, ka jūs atbalstāt pieteicēju iesniegumu. Un tagad pēkšņi pretējs viedoklis. Kā tad tā?

I. Tralmaka.

Es gribētu precizēt. Attiecībā uz normas satversmību... viedoklis nav mainījies. Jā, tiesībsargs uztur šo te viedokli, ka no plurālisma un demokrātiskās pārvaldes viedokļa bezpartejisko kandidātu iekļaušana būtu atbalstāma, tomēr šis jautājums ir likumdevēja izšķiršanās jautājums. Tas būtu atbalstāms kā tendence, par ko likumdevējam būtu vērts padomāt. Un es arī piekrītu iepriekšējam runātājam, ka šādas te pārmaiņas nav veicamas, pasludinot vienu normu par atbilstošu Satversmei vai neatbilstošu Satversmei. Tas ir daudz apjomīgāks normatīvais regulējums, ko ir nepieciešams izstrādāt, lai šādu... lai bezpartejiskie kandidāti varētu piedalīties. Bet attiecībā uz normas satversmību viedoklis nav mainījies.

A. Laviņš.

Paldies par skaidrojumu. Vai būs jautājumi?

L. Liepa.

Es tomēr gribu saprast. Vai tiesībsargs nesaskata, ka šeit būtu pārkāpums 91. Satversmes pantam, kas nosaka vienlīdzīgas tiesības vēlētājiem Rojā, lietojot tiesas lietoto piemēru un Jūrmalā. Jūs uzskatāt, ka viss ir kārtībā?

I. Tralmaka.

Šim te ierobežojumam tas... ir saskatāms leģitīms mērķis un arī tiesībsargs uzskata, ka šis te ierobežojums ir samērīgs. Līdz ar to ne attiecībā uz 101. pantu un 91. pantu nav saskatāms pieteicēju vēlētāju tiesību ierobežojums tāpēc, ka ir iespējams... ar šobrīd pastāvošo regulējumu ir iespējams personai piedalīties pašvaldību vēlēšanās. Tas, vai kādā formā vēlētājs vēlētos piedalīties šajās te vēlēšanās, tas nav īsti pamattiesību jautājums šajā brīdī. Pamattiesību jautājums ir šāds: vai ar šobrīd esošo regulējumu šīs te tiesības ir nesamērīgi ierobežotas. Tiesībsarga ieskatā tā nav.

A. Laviņš.

Paldies.

L. Liepa.

Ja es pareizi saprotu, tad 4. lappusē jūs rakstāt, ka tas leģitīmais mērķis ir partiju sistēmas stiprināšana. Šī ierobežojošā norma tātad stiprina, jūsuprāt, partiju sistēmu?

I. Tralmaka.

Jā, tas ir viens no leģitīmajiem mērķiem, uz ko atsaucās arī Saeima. Šāda norma stiprina partiju sistēmu tāpēc, ka attiecīgi partijas piedalās šajās te vēlēšanās. Tas nodrošina, pirmkārt, atbildību, finansiālo un politisko atbildību... Tas, ka tiek pieļauts tikai partijām piedalīties, ir pozitīvi no tā viedokļa, ka pašvaldībās tiek stiprināta politiskā un finansiālā atbildība caur šo partiju sistēmu. Tādā veidā tas arī stiprina partiju sistēmu.

A. Laviņš.

Paldies par jūsu atbildi.

L. Liepa.

Šobrīd vairāk nav jautājumu. Paldies.

A. Laviņš.

Paldies. Saeimas pārstāvim dosim iespēju uzdot jautājumu.

J. Pleps.

Paldies. Jautājumu šajā reizē nebūs.

A. Laviņš.

Tiesneši? Lūdzu, Kusiņa kungs.

G. Kusiņš.

Jā. Jūsu viedoklī, atsaucoties uz starptautiskajiem dokumentiem un rekomendācijām norādīts, ka Latvijā pašvaldību vēlēšanās būtu jāpārskata aizliegums kandidēt individuālam kandidātam. Es saprotu, ka tas avots varētu būt tā sauktais Kopenhāgenas dokuments. Sakiet, lūdzu, vai Latvijai no starptautiskajiem novērotājiem kādreiz ir izvirzīti iebildumi attiecībā uz pašvaldībām? Cik es saprotu, 2006. un 2010. gadā bija iebildumi attiecībā uz Saeimas

vēlēšanām un Kopenhāģenas kritēriju ievērošanu. Vai, jūsuprāt, no tā Kopenhāģenas dokumenta tvēruma var taisīt secinājumu arī uz pašvaldībām un tādad izvirzīt tālāk prasību, ka arī pašvaldībās ir jāpieļauj individuāli kandidāti.

I. Tralmaka.

Es vispirms atbildēšu, ka manā rīcībā nav informācijas par to, ka būtu izteikta tieši attiecībā uz pašvaldību vēlēšanām kritika par šiem neatkarīgajiem kandidātiem. Jā, ir šāda kritika izteikta par parlamenta vēlēšanām. Protams, tā ir likumdevēja izšķiršanās. Un, kā redzams, ja tiktu ļauts piedalīties neatkarīgajiem kandidātiem, tas būtu vēlams.

Bet es vienlaicīgi vēlētos arī norādīt, ka tas ir jautājums... uz šo jautājumu ir jāskatās plašāk, jo šobrīd tur tajās valstīs, kur ir šie neatkarīgie kandidāti, vēlēšanu sistēma ir piemērota šo te kandidātu iekļaušanai un pārsvarā visveiksmīgāk šādu bezpartejisku kandidātu... īpaši individuālo kandidātu... nevis sarakstu bezpartejisko, bet individuālajiem kandidātiem... visveiksmīgāk tas notiek mažoritārās sistēmās tur, kur ir preferenciālais balsojums vai arī jauktajās sistēmās. Partiju sarakstu sistēmās šāds te individuālo kandidātu dalība šajās vēlēšanās pārsvarā ir bijusi neveiksmīga. Vismaz nacionālajās vēlēšanās.

G. Kušņ.

Vēl viens jautājums saistībā ar Satversmes 101. pantu. Sakiet, lūdzu, vai no Satversmes 101. panta varētu izvirzīt tādu secinājumu, ka neregistrētām vēlēšanu apvienībām ir tiesības piedalīties vēlēšanās uz tieši tādiem pašiem nosacījumiem, kā politiskajām partijām, jeb, citiem vārdiem sakot, vai neregistrētā vēlēšanu apvienībā apvienojušies kandidāti var pieprasīt šo sev vēlamo formu: mēs kā neregistrēta vēlēšanu apvienība gribam iesniegt kandidātu sarakstu.

I. Tralmaka.

Tiesībsarga ieskatā nē. Tāpēc, ka likumdevējam Satversmes 101. panta kontekstā ir tiesības izvēlēties likumā noteiktu kārtību, kādā ir regulējami šīs te pasīvās vēlēšanu tiesību izmantošanas priekšnoteikumi. Ir jāraugās, ar ko likumdevējs ir ierobežots ar to, lai šī te kārtība, kādu viņš nosaka, neaizskartu šo vēlēšanu tiesību būtību. Nav jautājums par labvēlīgāku formu... vieniem kandidātiem labvēlīgāka forma liksies vēlēšanu apvienība, citiem liksies kaut kas cits. Tāpēc ir jāraugās, lai likumdevējam ir dota rīcības brīvība tiktāl, ciktāl tas neierobežo vēlēšanu... nesamērīgi neierobežo vēlēšanu tiesības un reālas iespējas cilvēkam kandidēt vai personām, kas tiešām nopietni vēlas kandidēt šajās vēlēšanās.

G. Kusiņš.

Tad man būtu trešais jautājums. Jūs laikam no rīta arī bijāt klāt un dzirdējāt šo situāciju, kas bija Rojā un Mērsragā, ka no sākuma varēja vēlētāju apvienības, tad vienu brīdi nevarēja novadā, tagad atkal var. Sakiet, lūdzu, vai šādā situācijā tieši kritērijs 5000... vai, jūsuprāt, tiek sasniegts leģitīms mērķis, ka trīs gadu laikā šī situācija ir mainījusies, teiksim, no viena grāvja otrā un atkal atpakaļ.

I. Tralmaka.

Ja jautājums ir par skaitu... Atbildot uz šo jautājumu es piekritīšu Igaunijas Augstākās tiesas spriedumam, kurā Igaunijas Augstākā tiesa pateica, ka izvēle starp to, cik lielā administratīvā teritorijā vai cik lielu iedzīvotāju skaitu, vai attiecīgi noteikt, cik lielam iedzīvotāju skaitam jāatbilst kādiem kritērijiem partiju dibināšanai vai kandidēšanai, tas ir likumdevēja ieskatā. Un likumdevējs arī veicis, izdodot normatīvos aktus, veicis šo te novērtējumu. Es domāju, ka tas jautājums būtu spekulatīvs atbildot, vai būtu 5001...

G. Kusiņš.

Bet tā situācija bija reāla. Tā nav tāda iedomāta situācija.

I. Tralmaka.

Tad, kad likumdevējs izvēlas kaut kādu skaitli, tad vienmēr būs tā: ko darīt ar 5001 un ko darīt ar 4999. Tā kā šī robeža vienmēr būs jānovelk. Jautājums par to, vai šai robežai būtu jābūt augstākai vai zemākai, ir likumdevēja kompetencē.

G. Kusiņš.

Un uzdošu jums to pašu jautājumu, ko es uzdevu arī Levita kungam saistībā ar Satversmes 91. pantu. Sakiet, lūdzu, vai tas fakts, ka likumdevējs pieļauj šādu vēlēšanu apvienību kandidēšanu šajos nosacīti mazajos novados, nevar tikt interpretēts kā vienlīdzības principa pārkāpums, ja likumdevējs ļauj mazajos novados, tad obligāti ir jāļauj arī lielajos novados. Un šinī gadījumā mainās tikai personas dzīvesvieta. Vienā var kandidēt un citā nevar. Vai šeit jūs nesaskatāt 91. panta pārkāpumu?

I. Tralmaka.

Jautājums ir... es atbildēšu droši vien līdzīgi Levita kungam. Jautājums ir par to, kāda ir atšķirība starp šīm te mazajām pašvaldībām un kāda ir atšķirība starp lielajām pašvaldībām. Ne tikai funkciju nozīmju ziņā, bet..... kā tiek rīkotas vēlēšanas, cik lielas iespējas ir politiskajām

partijām piedalīties... nevis iespējas, bet cik lielas iespējas.. jā, tiešām, vēlētājiem nodibināt politiskās partijas mazajos līdz 5000. Piemēram, Naukšēnu novadā politiskās partijas... pat kandidātu sarakstu varēja savākt tikai vienu. Līdz ar to varētu uzskatīt, ka likumdevējs ir paredzējis partiju sistēmu uz visām pašvaldībām, bet, redzot to, ka realitātē šajās mazajās pašvaldībās vai nu politiskajām partijām nav interese viņās piedalīties, vai arī ir neiespējami vai ļoti, ļoti apgrūtināti šajās te mazajās pašvaldībās nodrošināt šos te 200 minimālo dibinātāju skaitu, tad ir noteikts labvēlīgāks regulējums attiecībā uz mazajām pašvaldībām. Šeit šis te pamats ir saskatāms, kāpēc... Jautājums, protams, vienmēr var būt par to, vai tas būtu 5000 vai 10 tūkstoši, tomēr atšķirības zināmas pastāv. Tāpēc šīs situācijas nav identiskas. Vismaz starp republikas pilsētām un novadiem, kuros ir vairāk par 5000 iedzīvotāju.

A. Laviņš.

Paldies jums par viedokļa paušanu.

Virzāties tālāk. Vārds viedokļa izteikšanai tiek dots Latvijas Pašvaldību savienības pārstāvim Mārim Pūķim. Lūdzu!

M. Pūķis.

Paldies, godātā tiesa!

Es varbūt mēģināšu mazliet sākt ar to, ka paskaidrot, kādā veidā specifiski veidojas tomēr Pašvaldību savienības viedoklis, jo tā ir savā ziņā savdabīga organizācija.

Otrkārt, mazliet paraksturotu to, kā Pašvaldību savienības viedoklis un no kādiem apsvērumiem tādā, kas viņu ietekmē mazliet... un paraksturotu īstenībā mazliet dažādos viedokļus, kas ir biedru... jo tā ir biedru organizācijas ietvaros... Un dažus apsvērumus par to, kā tas ir.

Es ceru, ka viss tas varētu būt lietderīgs tiesai.

Sākot ar to, ka Pašvaldību savienība, protams, viņas juridiskais statuss ir biedrība, bet tomēr viņai ir sava specifika, jo viņu pašlaik veido 118 publisko tiesību juridiskās personas.

Kaut arī Levita kungs atzīmēja, ka jā, nu tās nav valstiskuma pazīmes, tās ir pašvaldības pazīmes, bet tomēr jebkurā gadījumā tās ir juridiskas personas, kuras ir kaut kādā veidā vienotas ar kaut kādu uzskatu. Un biedrība, kuru viņas veido, protams, darbojas šo personu interesēs, bet līdz ar to šī vienotā viedokļa paušana ir jāpaskaidro. Jo viedoklis vienots ir tad, ja visi biedrības pārstāvji par kaut kādu jautājumu ir nobalsojuši. Un tad var skaitīt balsis...

A. Laviņš.

Viedoklis ir...

G. Kušiņš.

Lietā ir iesniegts...

A. Laviņš.

Jūs mēģiniet tomēr...

M. Pūķis.

Jā, viņš ir iesniegts, bet es tomēr mazliet paskaidrošu, no kā viņš veidojas, jo, teiksim, nu... no mana teksta būs saprotams.

Tātad mums ir jautājumi... tātad sākot ar to, ka bez tā, ka, protams, ka gan starptautiski atzītas pašvaldību tiesības uz sadarbību biedrībās, gan likums ir noteicis, ka Latvijas Pašvaldību savienība līdz tam brīdim, kamēr viņas biedri būs visa veida pašvaldību vairāk kā puse, ir tiesīga paust kopīgo viedokli, kas ir nostiprināts likumā.

Pašlaik mums ir divu veidu pašvaldības Latvijas ietvaros. Republikas pilsētas un novadi. Reaģējot uz to... un arī vēsturiskajā pieredzē mums ir vairāki gadījumi, kādā veidā tiek pausts viedoklis.

Pirmais. Tie ir kongresa lēmumi, kuros kongresā tiek noformulēts balsojums un nobalso... nu, kāds tad ir viedoklis. Pie kam, mums ir mūsu statūtos paredzētas veto tiesības, ja kādas pašvaldības grupas vairāk kā puse varētu iebilst...

A. Laviņš.

Es tomēr aicinātu pievērsties jautājumam pēc būtības... tomēr viedoklis ir noformulēts šai biedrībai un mūs interesē šīs biedrības viedoklis pēc būtības.

M. Pūķis.

Jā, nu es gribētu vēl pabeigt. Tātad tajos gadījumos, kad kāda no grupām jeb, pareizāk sakot, kāda no pašvaldību veidiem, jo tas ir noteikts jau likumā, kurš ir pašvaldību veids un kas ir vienkārša grupa... ir atšķirīgi viedokļi, tādā gadījumā Pašvaldību savienība sadarbībā ar visām valsts iestādēm, šinī gadījumā arī ar Satversmes tiesu, teiks, ka mums tomēr ir dažādi... mazliet atšķirīgi viedokļi, vairāk vai mazāk atšķirīgi... ja jūs uzklausītu tos viedokļus, kādi mums ir, tad es turpinātu.

Un nu būtība ir tāda, ka šajā gadījumā ir lietas, kas ir kopīgas un ir nobalsotas un ir noformulētas, tajā skaitā reizi četros gados atjaunojamās Latvijas pašvaldību attīstības vadlīnijās, tas ir tāds kā programmatisks dokuments, kurā ir pausts visas organizācijas

viedoklis. Un ir jautājumi, kas ir noformulēti virknē rezolūciju, un tās ir rezolūcijas, kuras pieņem kongress un kur ir balsojums par to...

Šajos gadījumos mums ir viedoklis, kas attiecas uz apspriežamo tēmu un tas ir viens absolūti kopīgs viedoklis, ka partiju sistēma Latvijā ir nostiprināma un visādā veidā ir jādarbojas partiju sistēmas nostiprināšanas virzienā. Nekad nav bijis pretēji viedokļi nekādā Latvijas Pašvaldību savienības koleģiālā lēmumā.

Tajā pašā laikā mēs piedalāmies saskaņošanas procesā ar visām institūcijām un paužam viedokļus, izejot no šī virsmērķa un tas ir līdzīgi... tā kā, ja atsūta... nu, jebkura iestāde atsūta sarakstu un viņš kaut ko saka... Un šeit tā situācija ir tāda, ka attiecībā uz pašu šo jautājumu pirmais mums, protams, ir leģitimitāte. Jebkurš Pašvaldību savienības pārstāvis iziet no tā, ka mēs darbojamies likumdošanas ietvaros. Tātad mēs arī izprotam to mazliet plašāk, ievērojam starptautiskos tiesību principus, tajā skaitā Pašvaldību savienībai ir savs viedoklis, kādā veidā vajadzētu attīstīt Latvijas valsts iekārtu un mēs no 1995. gada piedāvājam iekļaut, piemēram, Satversmē tādus fundamentālus principus, kā subsidiaritātes princips, pašvaldības princips un proporcionalitātes princips, kas ir būtiski šī jautājuma izskatīšanā. Un tajā pašā laikā mēs vadāmies no tā, ka jā... pats svarīgākais jautājums attiecībā uz vēlēšanām, stiprākais regulējošais dokuments ir Eiropas Vietējo pašvaldību harta. Arī Satversmes tiesas regulējums, arī Satversmes tiesas judikatūra mums ļāva spriest, ka Satversmes tiesa pie tāda paša slēdziena ir nonākusi, ka Satversmes 1. pants un arī citi panti ir lasāmi kopā ar Vietējo pašvaldību hartu.

Un hartā šajā jautājumā ir uzsvērtas tās īpašības, kādām jābūt pašvaldību vēlēšanām un tātad brīva ievēlēšana, aizklāta ievēlēšana, vienlīdzīga ievēlēšana un vispārīgas vēlēšanu tiesības.

Un, ja mēs to salīdzinām ar abiem priekšlikumiem, gan ar prasītāju puses, gan ar atbildēju puses priekšlikumiem... Vienā gadījumā ir runa par to, ka ieviest tiesības vēlēšanu apvienībām virzīt šos te kandidātus un otrā gadījumā, ka tas nebūtu vēlams. Šinī jautājumā nekāda pārkāpuma, mūsuprāt, nav, jo šeit tas neskar nedz brīvas vēlēšanas, kuru galvenā pazīme ir tā, ka var iet vēlēties un var nevēlēties, nedz aizklātumu, jo mums ir aizklātas vēlēšanas, neatkarīgi no tā, nedz arī vienlīdzību un vispārējo tiesību principu.

Ja mēs skatāmies no viedokļa par šiem te Satversmes minētajiem pantiem, tad abos gadījumos ir atsauce uz atbilstību likumā noteiktajai kārtībai, un tātad tas nozīmē, ka tiešā veidā, gramatiski tulkojot, nekādas pretrunas ar Satversmi nav. No tā izriet tas, ka jālieto tas tiesību princips un acīmredzot tas ir proporcionalitātes princips, kuru jūs, šķiet, saucat par samērīguma principu.

Un atbilstoši tam ir jautājums, vai samērīga ir viena vai otra norma, ir samērīga ar to mērķi vai nav samērīga ar to mērķi.

Nu situācija ir kāda... Patiešām ir jākonstatē, ka politiskās partijas... šajā sakarībā es teiktu, ka Pašvaldību savienība vienmēr ir iestājusies par to, ka partiju sistēma ir jāstiprina. Tas ir zināmā mērā pragmatisks apsvērums. Tas ne tik daudz runā par teorijām, kādām augstām, bet ir runa par to, ka Latvijā nav pazīmes pagaidām, ka nacionālās partijas īpaši interesētos par reģionālo attīstību vai par visas teritorijas attīstību. Bet tieši tādai organizācijai kā Pašvaldību savienība tas ir viens no svarīgākajiem jautājumiem, kas notiek dažādās Latvijas vietās.

Tā kā politiskās partijas neuzrāda pazīmes, ka reģionālās attīstības politika būtu ne tikai demonstratīva, bet arī materiāla politika, tad vienmēr ir jautājums, nu kādā veidā kaut ko varētu labot. Un tas bieži ir izpaudies šajos gados, to arī Ijaba kungs minēja kā piemēru, bet arī no pašvaldību prakses bieži ir redzēts tā, ka cilvēki, kuri ir partiju biedri un kandidē pašvaldību vēlēšanās, dažkārt mēģina nekandidēt no savām partijām, jo viņi nevēlās uzņemties atbildību par partijas politiku uz vietām un par partijas reģionālo politiku. Šajā sakarībā ir bijuši dažādi konflikti. Bet patiesībā tas kopumā nozīmē to, ka Latvijā ir ļoti liela problēma, ka tās centrālās politiskās partijas, arī tās, kas pašlaik veido viņu... nav pašlaik dienas kārtībā... kaut kādā attālā plauktiņā ir, bet dienas kārtībā nav vietējās un reģionālās attīstības jautājumi.

Un reakcija uz to ir tas, ka gan šīs reģionālo partiju lomas pieaugums, gan sarakstu sekmes, jo, piemēram, pirmajā gadījumā, kad tūlīt pēc administratīvi teritoriālās reformas nevienu mēru pašvaldībās, kurās ir zem 5000 vēlētajiem, neievēlēja no partijas saraksta. Viņi paši bija partijas biedri bieži vien tie mēri, bet viņus neievēlēja no partiju saraksta. Tas nozīmē, ka politiski tā ir problēma, ekonomiski tā ir problēma un pašvaldībām ir jābūt kaut kādai reakcijai uz visu to.

Nu un... par cik tai reakcijai kaut kādai ir jābūt, tad, protams, ir vairāki risinājumi. Un pamatpazīme, pēc kuras pašvaldības izvēlas to risinājumu, ir... nu cik lielā mērā viņa ir vai nav saistīta ar partiju. Arī par to bija runāts iepriekš šeit, tika pieminēts iepriekšējo runātāju izteikumos, bija mazliet stāstīts par to, bet tas nozīmē to, ka ja kāds vietējais politiskais spēks vai vietējie pārstāvji ir ciešāk saistīti ar partiju, nav noslēpums, ka diezgan daudzi iet no partijas uz partiju pēc katrām vēlēšanām tīri pragmatisku iemeslu pēc, lai kaut kā piedalītos vēlēšanās, tad viņi ne reti izvēlas administratīvo risinājumu. Jo risinājumi ir divi.

Viens ir administratīvais risinājums, kā nostiprināt partijas. Aizliegsim piedalīties tiem, kas nav partijās. Tas nav balstīts uz vēlēšanu gribu, tas ir balstīts uz to, ka mēs nosakām kaut kādu kārtību, ka tie nemaz nevar būt. Un tad tas nozīmē, ka visiem ir jāmeklē pie kaut kādas partijas pierakstīties, lai viņi tur uz vietas varētu iegūt šīs balsis.

Otrs veids, kā nostiprināt partiju, ir, protams, daudz sarežģītāks un tas ir jautājums mēģināt atbildēt uz to, kādēļ partijas ir nepopulāras, kāda vaina ir partiju regulējumam tajā skaitā un ir variants, ka varētu šīm partijām veidot konkurenci. Un, protams, ka ir vesela virkne

jautājumu, kas veicina Latvijā mazu partiju sistēmu ar stiprām tādām oligarhiskas varas iezīmēm. Nu jau būs simts gadu, kopš Mihails izdeva grāmatu, kurā bija formulēts tā saucamais oligarhijas dzelzs princips, kas norāda to, ka visās tajās organizācijās veidojas diezgan nedemokrātiska sistēma, kas nelielai grupai piešķir neproporcionālu varu, veicināt šo un radīt partijām konkurenci. Tas ir viens risinājums.

Un otrs risinājums ir nedarīt neko tik sarežģītu, bet risināt vienkārši vienkāršāk, ka aizliegt tiem, kas nav partijās, piedalīties. Domas pašvaldības dalās. Mums ir viedoklis no Lielo pilsētu asociācijas, jo laika gaitā viedoklis precizējas. Sākotnējais mūsu viedoklis balstījās uz to, kas būtu lietderīgi pašvaldību attīstībai. Un izejot no viedokļa, kas būtu lietderīgi pašvaldību attīstībai, mēs sniedzām tādu kā eksperta viedokli, ka principā konkurences palielināšana un konkurences radīšana centrālajām partijām varētu veicināt procesu, ka šīs partijas beidzot sāk interesēties par to, kas notiek vietējos reģionos.

Taču tajā pašā laikā, ja mēs skatāmies no šāda... tad viņš nav viennozīmīgs un šinī gadījumā mēs nevaram teikt, ka Pašvaldību savienībai ir vienots viedoklis. Vienota pilnīgi viedokļa nav. Un mūsu biedriem ir divi šie viedokļi. Viens viedoklis ir atbalstīt. Otrs viedoklis ir... atbalstīt to paplašināšanu no vēlētāju apvienībām piedalīties... otrs viedoklis ir neatbalstīt un mēģināt nostiprināt partijas mehāniskā ceļā, vienkārši ar aizliegumu.

Un nu... es tik gari to izstāstīju... ar visiem komentāriem varbūt... citādi liktos, kā jūs te atnācāt, jums te nav nekāda viedokļa... Es arī paskaidroju, kādēļ tas tā ir.

Tajā pašā laikā no šī te viedokļa, ja mēs skatāmies, ka mums vajag sistēmas attīstību, tad... tā sistēmas attīstība nav atraujama. Mēs nevaram ielikt vienā kastītē pašvaldības un vienā kastītē valsti un kaut kā skatīt viņas atsevišķi. Viņas ir jāskata kopā. Un kopā skatot, protams, ir abi jautājumi pamatoti — gan jautājums par konkurences palielināšanu, vai tiem, kas neprot virzīt reģionālos jautājumus un vietējos, lai tiem būtu problēmas... Un otrs jautājums ir neatrisinātie jautājumi, ka pārāk sarežģījot un pārāk nostiprinot dažādus ierobežojumus pašām partijām, kas, protams, netieši attiektos tad arī uz vēlēšanu apvienībām, līdz ko to visu kopīgi sāktu skatīt, varbūtās tad ir izliets bērns kopā ar ūdeni. Un varbūtās paši esam radījuši sistēmu, kurā tad partijas nemaz nevar īsti attīstīties.

A. Laviņš.

Paldies. Pieteikuma iesniedzējiem būtu jautājumi?

L. Liepa.

Paldies, godātā tiesa. Viena organizācija — divi viedokļi. Pie kura no tiem jūs pieturaties. ja drīkst jautāt.

M. Pūķis.

Nu, es personīgi šinī jautājumā... es jau teicu, ka organizācijas viedokli es nevaru paust... profesionāli es vēl darbojos arī kā zināma veida speciālists sabiedrības vadībā publiskajā administrācijā, es personīgi pieturos pie viedokļa, ka vajadzētu atbalstīt vēlētāju apvienības, bet tas ir kā eksperta viedoklis. Kā organizācijas viedoklis šinī gadījumā... ja tā sīkāk veiktu pēc aptaujām, tad būtu dažādas šīs atbildes.

A. Laviņš.

Mēs jūs esam aicinājuši kā Latvijas Pašvaldību savienības pārstāvi un tāpēc pieturēsimies pie tā, ko Latvijas Pašvaldību savienība ir... kādās pozīcijās ir šajā jautājumā.

Lūdzu, jums ir iespējas uzdot jautājumu!

L. Liepa.

Paldies, godātā tiesa! Mēs veicām paši tādu izpēti un konstatējām, ka Eiropas Savienībā absolūtais vairākums valstu pieļauj pašvaldību vēlēšanās, faktiski tieši tāpat, kā arī likumdevēja vēlēšanās, piedalīties vēlētāju apvienībām, konkrēti, mēs varam pavisam droši pateikt, ka no 16 jurisdikcijām 14 tas ir atļauts. Tātad tas ir absolūtais vairākums. Varbūt Pašvaldību savienības rīcībā ir citas ziņas. Jūs varētu dot mums kādu kvantitatīvu informāciju par to...

M. Pūķis.

Mēs šo jautājumu neesam īpaši izpētījuši. Ja tīri tā emocionāli, tad mums dažkārt ir bijuši cilvēki no citu valstu pašvaldībām... piemēram, somi... kuri saka, ka jā, kādreiz mums arī bija īstās pašvaldību vēlēšanas. Un tajās „īstajās” tad piedalījās arī visu veidu saraksti. Kad to sistēmu pārtrauca, tad tās vairs nav tik īstas... Bet no otras pusēs, jā... Varbūt, ja tas veicina pozitīvus procesus valstī, tas ir, protams, apsveicami. Tas, ka vajag stiprināt partijas, tas ir viennozīmīgi.

A. Laviņš.

Paldies.

L. Liepa.

Jā... un jūs no Pašvaldību savienības perspektīvas redzat, ka šis ierobežojums ir stiprinājis partiju lomu reģionālajā politikā?

M. Pūķis.

Nu, pašlaik ir, kā jau es teicu... ir problēmas ar partiju lomu reģionālajā politikā. Un to vienkārši var konstatēt, jo to parāda fakti. Gan pēdējo gadu notikumi... tāpat pēdējo piecu gadu laikā sistemātiski tiek strādāts pie pašvaldību relatīvās daļas samazināšanas valsts kopbudžetā. Otrs. Ļoti negatīvu iespaidu atstāj valsts politika, kas no pirmā acu uzmetiena piedāvā pozitīvu programmu... šķietami, ka politcentriskā attīstība būtu labāka par monocentrisku attīstību, bet patiesībā policentriskā attīstība tiek izmantota priekš tam, lai pateiktu 89 teritorijām, ka jūs esat bezperspektīvas. Tas pašlaik rada ļoti lielas problēmas. Un ja valsts... šinī gadījumā valdība, protams, un arī Saeima, ja viņas turpinās atbalstīt šo politiku, ka ir bezperspektīvās teritorijas, kur galvenais uzdevums ir pārliecināt iedzīvotājus, ka no turienes jābrauc projām, tas rada sākumā problēmas šķietami pašvaldībām, bet galu galā tā ir nacionālās drošības jautājums... Un šīs neesamība, protams, ir jautājums par to, kā aktivizēt vietējos politiskos spēkus.

L. Liepa.

Paldies. Šobrīd jautājumu vairāk nav.

A. Laviņš.

Saeimas pārstāvim?

J. Pleps.

Godātā tiesa, būs divi jautājumi saistībā ar Pašvaldību savienības paustajiem viedokļiem.

Pūķa kungs, jūs bijāt jau klāt šodienas diskusijās un attiecībā uz to 1994. gadu, kad Levita kungs plaši parādīja šo diskusiju starp Ministru kabinetu, ko pārstāvēja Levita kungs un Saeimas viedokli, kas bija Lagzdiņa kunga viedoklis. Un 1994. gadā... Saeima ir atradusi Pašvaldības savienības viedokli, kas ir pausts par Ministru kabineta iesniegto likumprojektu par vietējo pašvaldību vēlēšanām un šajā viedoklī Latvijas Pašvaldību savienība kritizē likumprojektu, ka tas ir iekšēji pretrunīgs un norāda: „kopumā likumprojektā piedāvātā sistēma neveicinās partiju veidošanās procesu un var dot priekšrocības atsevišķiem ar veco nomenklatūru saistītiem sarakstiem”. Respektīvi, vai tā bija, vai jūs atceraties, ka Pašvaldību savienība bija pret... mazliet pret... teiksim, pret ļoti liberālajiem nosacījumiem Pašvaldību vēlēšanās tajā laikā.

M. Pūķis.

Nu, galvenā koncentrācija tomēr bija uz likumu Par pašvaldībām, kas arī atbild uz jūsu otro jautājumu, jo toreiz faktiski viens no Saeimā iesniegtajiem likumiem bija Pašvaldību savienības variants likumā „Par pašvaldībām”. Ļoti žēl, ka virkne normu, kas tagad ir izrādījušās absolūti pareizas, toreiz no mums nepaņēma. Bet tas aizkavēja toreiz to procesu.

Kas attiecas uz vēlēšanām. Jā. Tas tikai apstiprina to, ka gan tajā brīdī, gan vēlāk, mēs īpašu uzmanību pievēršām pāris partiju attīstībai, bet protams, ka toreiz nebija tās pieredzes, kas ir tagad un tādēļ tas balstījās uz teoriju tas toreizējais viedoklis, ka... Jā, visas pašvaldības arī toreiz teica, ka mēs vēlamies stipras partijas. Bet, teiksim, tas variants, ka varētu arī šīs vēlēšanu apvienības spēlēt kādu pozitīvu lomu vai nē, tas toreiz nebija zināms.

J. Pleps.

Un ja drīkst, tad vēl viens jautājums par jūsu monogrāfiju, kas izdota ar Pašvaldību savienības atbalstu. Jo viena lieta man šķiet šajā tiesas sēdē ir fiksējama attiecībā uz to, ka Pūķa kungs ir viens no retajiem, kas zināms, kas literatūrā ir uzstādījis jautājumu, vai būt par politiskās partijas biedru ir jākaunās. Un Pūķa kungs raksta: „demokrātiskā republika ir atkarīga no partiju pastāvēšanas. Tā būs stipra vienīgi tad, ja partijas būs stipras. Tāpēc no nacionālās morāles viedokļa daudz augstāk jāvērtē partijas biedrs, nekā malā stāvošs kritizētājs. Protams, domājošam cilvēkam ir ļoti niansēts viedoklis par pasaules un sadzīves problēmām. Viņam nav lemts atrast tādu partiju, kurā būtu tikai tīkami vai tikai līdzīgi domājoši cilvēki. Darbošanās partijā drīzāk ir atbildības uzņemšanās, solījums līdzdarboties labākas kārtības īstenošanā. To potenciāls risks, ka malā stāvētāji jūs nosodīs.”

Man jautājums ir saistīts ar šo jūsu viedokli par partiju lomu demokrātiskajā sistēmā. Kā jūs redzat, kā pieredzējis praktiķis, konsekvences, ko varētu radīt tas, ka... teiksim, ko pieļautu arī citas politiskās organizācijas formas...

M. Pūķis.

Pirmām kārtām, šeit jau iepriekš tika ļoti precīzi pateikts, ka visā visumā attīstība neiet virzienā uz klasiskās demokrātijas nostiprināšanu. Es personīgi uzskatu, protams, ka Latvijā vispirms vajadzētu pastrādāt pie klasiskās demokrātijas nostiprināšanas un neaizrauties momentā ar veidiem, kādā veidā noārdīt partiju demokrātiju, parlamentāro demokrātiju un kas būtībā arī nozīmē, ka pārskatīt un uzreiz revidēt Satversmi, kas izrietētu no tā, ka ja partijas nenostiprinātu.

Taču, ja mēs pieņemam, ka alternatīvās formas tiek ievērotas, tad jautājums — vai tas nāktu par labu vai nē partijām — mans personiskais viedoklis... jo, kā jau es teicu, savienības

nobalsota viedokļa šeit nav... bet mans personiskais viedoklis, ka jā, nāktu par labu, jo pašreizējā partiju attīstība neliecina, ka partijām ir jāsarosās. Mēs ļoti bieži redzam, ka jau pēc dažiem gadiem parādās simptomi, ka cilvēki domā, ka viņiem vairs nav jārunā ar tautu, ka tāpat ir labi un viņi jau zina visu, kā vajag vadīt valsti. Un šeit tā papildspēka iekļaušana, kas būtu neatkarīga no partijām, kas pastāvīgi liktu domāt, bet kāda ir mūsu partijas politika... Baltinavā, vai kāda ir mūsu partijas politika Balvos, vai Rēzeknē vai citur... tas piespiestu, pirmkārt, veidot lielākas partijas, jo mazās pazustu, viņas neizturētu konkurenci ar vietējiem sarakstiem, un otrkārt, šīs te partijas būtu spiestas niansēt savu to politiku. Jo pretējā gadījumā viņas neiztur konkurenci. Bez konkurences, tikai cīnoties Rīgā, viņas patiesībā zaudē savas spējas adekvāti reaģēt reģionos uz problēmām.

J. Pleps.

Paldies jums par viedokli. Vairāk jautājumu nav.

A. Laviņš.

Paldies. Tiesnešiem ir jautājumi? Tiesnesis Kusiņš.,

G. Kusiņš.

Jā, es tomēr gribētu atgriezties pie Pašvaldību savienības atbildes, kas ir tiesas rīcībā. Es saprotu, ka šis 29. marta dokuments nav atsaukts, ko Mudīte Priede ir parakstījusi. Tas ir Pašvaldību savienības atsūtīts dokuments.

M. Pūķis.

Jā, kā jau es teicu. Tas dokuments ir veidots nevis, aptaujājot visu pašvaldību viedokli, bet analizējot iepriekšējos galvenos virzienus, kas pašvaldībām nepieciešami, lai attīstītu pašvaldības Latvijā un ir balstīts patiesībā uz tādu kā eksperta slēdzienu. Viņš nav atsaukts, jo tanī brīdī aptauja pa visām pašvaldībām nav notikusi. Dažreiz mēs prasām visām pašvaldībām, lai atsūta viedokļus, dažreiz neprasām. Taču, protams, tad, kad šis jautājums bija aktualizēts Satversmes tiesā, tad virkne pašvaldību deva... konkrēti lielās pilsētas deva signālu... un jums būs iespēja arī lielās pilsētas noklausīties un viņu motivāciju, ka viņas nepiekrīt. Vai viņas visas nepiekrīt vai kā... bet jebkurā gadījumā viņām ir kopīgais viedoklis, ka viņas nepiekrīt. Ja viņas nepiekrīt, tad tas nav vienots visu pašvaldību viedoklis. Līdz ar to tā atbilde... nu, mēs nevaram sniegt visu vārdā.

G. Kuņiņš.

Labi... Tad es pajautāšu divus jautājumus tieši no šī... tas droši vien nebalstās uz pašvaldību... Šeit rakstīts, ka pēc Latvijas Pašvaldību savienības rīcībā esošās informācijas visas aptaujas liecina, ka tām pašvaldībām, kur tiesības iesniegt sarakstus ir vēlētāju apvienībām, iedzīvotāji uzticas vairāk. Sakiet, lūdzu, kas un kad tādas aptaujas ir veicis? Vai tiesa varētu iepazīties ar šādām aptaujām? Cik daudz personu ir aptaujāts?

M. Pūķis.

Šeit ir nevis šādā veidā veidotas aptaujas... bet mēs balstījāmies uz statistikas datiem, ko oficiāli veikušas citas institūcijas. Bet visos gadījumos, kad tika veiktas aptaujas lielās pašvaldībās un mazās pašvaldībās, tad visos gadījumos uzticības līmenis mazajās pašvaldībās bija augstāks. Pie tam, šī ir nemainīga situācija. Vienmēr pilsētās bija zemāka uzticība un vienmēr pagastā vai arī vēlāk novadā bija augstāka uzticība. Varbūtās SKDS pārstāvis var šo precizēt, bet tas ir, teiksim, cik mums zināms, vispārējs fakts. Tātad... Interesanti, ka pirms administratīvi teritoriālās reformas varētu domāt, ka vajadzētu reformēt tās pašvaldības, kur mazāk uzticas, bet reformēja tās pašvaldības, kur vairāk uzticas. Un pēc šīs uzticības parādījās virkne negatīvu... pēc reformas parādījās arī virkne negatīvu rādītāju. Teiksim, sieviešu skaits, kas ir ievēlēts... šeit pārstāvēts... kā mēri krasi kritās pēc reformas. Pēc reformas samazinājās vēlēšanu apmeklēšana, jo pagastos cilvēki neatrada vairs, par ko balsot un tamlīdzīgi. Tās problēmas ir balstītas uz vispārzināmiem faktiem.

G. Kuņiņš.

Bet es vēlreiz... Kas un kādas aptaujas...

M. Pūķis.

Nē, tieši tādas aptaujas veiktas nav.

G. Kuņiņš.

Tas, kas šeit ir Pašvaldību savienības atbildes otrajā rindkopā, tad tam nav dokumentāra apstiprinājuma.

M. Pūķis.

Jā, tā ir interpretācija. Mēs interpretējam to, ka visos gadījumos, kas mums ir zināmi... Mazajās pašvaldībās bija augstāka uzticība, kas vienkārši attēlo to saprotamo faktu, ka, esot tuvāk varai, cilvēki vienkārši viņiem vairāk uzticas un esot tālāk no varas mazāk uzticas... bet

šinī gadījumā tas sakrīt. Tā kā dokumentālais apstiprinājums ir to aptaujas dati... ja būtu pretēji dati kādā aptaujā, tad varētu teikt, ka viņš neapstiprinās... bet viņā ir zināms interpretācijas elements.

G. Kusiņš.

Es saprotu, ka tas jūsu norādītais Pašvaldību savienības viedokļa veidošanas process ir tāds, ka jūs, cik es saprotu, tagad paužat atšķirīgu viedokli, kā ir šajā dokumentā. Vai es pareizi saprotu?

M. Pūķis.

Nē, es vienkārši precizēju to, lai nebūtu tādu ilūziju, ka... mums ir vairāki gadījumi... Ir gadījums, ka ir balsots par kaut kādu jautājumu un visas grupas ir pieņēmušas to vairākuma viedokli un tikai dažas pašvaldības ir pret, tad tā ir viena situācija... Un otrs gadījums ir tāds, ka nu mums ir vispārīgi uzstādījumi, par ko mēs esam kopīgi vienojušies. Bet atbildi mēs sniedzam nevis aptaujājot katru biedru, bet sniedzam izejot no principa...

G. Kusiņš.

Es atvainojos, ka es jūs pārtraukšu. Mēs cienām jūsu godīga cilvēka vārdu, bet es gribu, lai jūs saprastu tiesas nostāju. Tiesai ir atsūtīts Mudītes Priedes parakstīts dokuments, kurš nav atsaukts, un jūs kā Pašvaldību savienības pārstāvis paužat citu viedokli. Jautājums — kam ticēt?

M. Pūķis.

Ticiet tātad abiem. Ticiet tam dokumentam, kas mums ir... jo šis dokuments atbilst pamatvilcienos visiem tiem pieņemtajiem un nobalsotajiem lēmumiem, kas mums ir... Bet ar šo piebildi, ko es jums sniedzu, ka tieši precīzi tādā veidā jautājums nav uzdots un tad, kad jautājums precīzi tiek uzdots, tad pašlaik izrādās, ka viena būtiska grupa, droši vien mazākums no Pašvaldību savienības locekļu skaita, bet mēs ar locekļu skaitu necenšamies nevienu pārliecināt... bet būtiska daļa iebilst tam.

G. Kusiņš.

Bet tad būs jautājums varbūt ne no jūsu Pašvaldību savienības atbildes, par ko, es saprotu, ka tātad viedokļi dalās, bet es no jūsu Pašvaldību savienības mājaslapas paņēmu šeit informāciju... Vai tā informācija, kas tur ir par izveidošanas vēsturi un tādu nosaukumu "Vienotība"... tad ir Pašvaldību savienības viedoklis vai nav? Tur ir rakstīts, ka šādi veidojumi,

respektīvi vēlētāju apvienības, pilnīgāk atraisa vietējo iedzīvotāju aktivitāti, tomēr tie ir nestabilāki, nekā politiskās partijas. Vai tas viedoklis, kas ir mājaslapā...?

M. Pūķis.

Tas ir precīzs viedoklis. Ja paskatās uz šīm apvienībām, tās patiešām ir nestabilas organizācijas. Mums nav zināms neviens gadījums, kad šī vēlētāju apvienība būtu stabili kaut vai vienu vēlēšanu periodu pastāvējusi kā vēlētāju apvienība. Ja viņai ir citas saknes, pieņemsim, kāda biedrība vai organizācija, kuras cilvēki ir šādā formā piedalījušies, tad varbūt ir citādi, bet principā, protams, ka šīs vēlētāju apvienības ir ļoti vāji saistītas un ja vēlētos, lai viņas pāraug nākotnē par politiskām organizācijām, būtu jāpapildina kaut kas viņu normatīvajā likumdošanā.

G. Kušiņš.

Tad no Pašvaldību savienības mājaslapas ietvertais teksts, ka Saeima soli pa solim īsteno vēlētāju apvienību ierobežošanas procesu... tad tas ir Pašvaldību savienības viedoklis.

M. Pūķis.

Jā, viņa īstenoja. Jo tas tika šodien arī pieminēts ar faktiem. Ka soli pa solim... ka sākumā vienai daļai, pēc tam — otrai daļai.

G. Kušiņš.

Paldies.

A. Laviņš.

Nav jautājumu? Paldies jums par sniegto viedokli. Nu... tas viedoklis ir sniegts tomēr Latvijas Pašvaldību savienības vārdā. Mēs tieši šādā statusā jūs esam aicinājuši. Paldies vēlreiz un varat apsēsties.

Turpinām uz klausīt pieaicinātās personas un vārds viedokļa izteikšanai ir Bāras kundzei.

D. Bāra.

Godātā tiesa! Šodien es katrā ziņā ar interesi klausos visas debates un arī šo aktuālo jautājumu un es jau uzreiz gribētu pateikt to, ka vairāk es šodien došu savu viedokli un vērtējumu kā politologs un, protams, arī zināmā mērā kā Valsts prezidenta ekspertu grupas pārstāvis. Bet galvenokārt kā politologs.

Un faktiski tas pēdējais, ko šeit teica iepriekšējie runātāji, arī Saeimas pārstāvis, par to es arī gribētu teikt, lai nerastos pārpratumi.

Jo manis teiktais, protams, ir balstīts uz teorētiskām zināšanām, uz pieredzi, kādu es esmu guvusi studējot praktiskās lietas gan tepat mūsu valstī, gan Rietumeiropā. Un mans tāds skatījums arī uz to, kas notiek Rietumeiropā, īpaši Skandināvijas valstīs.

Un uzreiz. Tātad es esmu stingra tā principa aizstāve un pamatoju arī to iepriekšteikto, ka politiskās partijas ir demokrātijas pamats un balsts. Un ka tieši arī līdz ar to parlamentārās republikas balsts. Un tad es vienmēr arī izvirzu jautājumu sev, ko mēs gribam? Kādu demokrātiju mēs gribam? Un mūsu valstī jaunajā demokrātijā, vai mēs gribam turpināt tālāk veidot konsolidētu demokrātiju?

Nu, lūk. Un, protams, ka mēs arī, ekspertu grupā strādājot, atbalstījām stingri to viedokli, ka Latvijas Republika ir tāda tipiska parlamentāra republika ar, protams, tiešās demokrātijas iezīmēm. Un to ir apstiprinājusi arī Valsts prezidenta Konstitucionālo tiesību komisija iepriekš un kā arī mūsu ekspertu grupa. Gan konstitucionālo tiesību teorijā, gan arī politikas teorijā ir atzīts, ka sekmīgas parlamentāras sistēmas pastāvēšanas priekšnoteikums ir stabila un funkcionējoša politisko partiju sistēma. Un politiskās partijas, protams, ir galvenie elementi, kas palīdz nostiprināt arī demokrātiju. Un protams, ka šinī gadījumā arī ir vēl viens uzskats, ka bez sekmīgi funkcionējošas partiju sistēmas gan valdībai, gan parlamentam ir mazākas iespējas plaši un jēgpilni pārstāvēt sabiedrību, tās vajadzības, jo partiju demokrātijā ir tās institūcijas partijas, kuras apkopo cilvēku intereses, cilvēku vajadzības, tad iemieso tās savās programmās un, iegūstot pārstāvniecību, veido valdību gan nacionālo, gan vietējo, īsteno tās sabiedrības labā. Un politiskās partijas, protams, ir atbildīgas arī par ideju mobilizēšanu un demokrātijas veicināšanu un attīstību.

Katrā ziņā politiskās partijas... un šeit, man liekas, jau iepriekš daži pieskārās, ka politiskās partijas ir arī tās institūcijas, kurām būtu jānodarbojas ar demokrātijas pieredzes mācīšanu un veidošanu. Un, protams, ka šeit vajadzētu runāt par partiju atbildību.

Bet, turpinot. Es gribu uzsvērt to, ka politiskajām partijām ir noteikti nozīme demokrātijas ilgtermiņa attīstībā. Un, protams, ka ir viena lietām, skatoties uz mūsu pieredzi, ka daudzus gadus partijas, es nebaidīšos teikt to, ir bijušas pamestas novārtā. Vairāk uzmanība ir pievērsta cilvēktiesību un pilsoniskās sabiedrības aktivitātēm, kā veidam demokrātijas stiprināšanā. Un, protams, es nekādā gadījumā negribu, tā teikt, mazināt pilsoniskās sabiedrības aktivitātes, bet tomēr. Tā ir un būtu liela kļūda, ka politiskās partijas norakstītu. Ja arī tās ne vienmēr strādā labi.

Jāatzīst gan, ka ir dažādi uzskati, protams, ir arī dažādi argumenti, bet jāskatās uz galveno, ko gribam panākt. Un pieņemu, ka visi, klātesošie tajā skaitā, gribam stipru, stabilu, demokrātisku valsti. Nu un tad arī stipru, stabilu partiju sistēmu.

Nu, lūk. Un katrā ziņā šeit es gribētu arī vēl vienu akcentu uzlikt uz to, ka... kā jau es teicu iepriekš, ka maz uzmanības ir pievērstis politisko partiju nozīmes un lomas skaidrošanā. Un katrā ziņā es ļoti ceru, ka arī šis Satversmes tiesas lēmums vairāk vai mazāk palīdzēs tieši stiprināt šo sistēmu. Un vēl, protams, ka šim jautājumam ir jābūt gan arī pašu politisko partiju uzmanības lokā, gan arī citu institūciju, it īpaši valsts institūciju uzmanības lokā.

Nu un tajā pat laikā faktiski Valsts prezidents, ne tikai pašreizējais Prezidents, bet arī iepriekšējais Prezidents Valdis Zatlers ir aicinājis pētīt politiskās partijas un ir arī bieži plašākas diskusijas tieši par politisko partiju attīstību. Un mūsu ekspertu grupa, balstoties uz ļoti plašām diskusijām, arī uzskata to, ka... protams, konstitucionālās iekārtas risinājums valstīs ar senām stabilām politiskām partijām, kuras varējušas integrēt sevī plašas politiski aktīvas iedzīvotāju masas ar politisko partiju rīcībā esošiem mehānismiem, proti, pārstāvēt sabiedrības viedokli arī valsts dzīves veidošanā un sabiedrisko lietu kārtošā, kā tas ir gan Lielbritānijā, gan Skandināvijas valstīs, gan arī mums ļoti labais piemērs Vācijā.

Savukārt valstīs, kur politiskās partijas ir vājas, mainīgas, bija raksturīgas parlamentārisma krīzes. Un šeit sakars ar neuzticību parlamentam, ar neuzticību politiskajām partijām, politisko partiju vājums sabiedrisko interešu aizstāvēšanā, valsts politikā un biežas parlamentārā vairākuma un arī valdību maiņas. Un šādos apstākļos parlamentārisms funkcionē nepilnvērtīgi, radot demokrātijas un tautas suverenitātes apdraudējuma iespējas.

Nu... un vai mēs gribam šādu situāciju, lai turpinātos sadrumstalotība, vai arī jāapzinās tas, ka politisko partiju sistēma ir ar problēmām saistīta, bet tā ir jāpilnveido un jāattīsta. Protams, ka tas ir saistīts ar daudziem aspektiem mūsu valstī, tas ir saistīts gan ar kultūras dažādiem aspektiem, gan ar uzticēšanos vai neuzticēšanos, gan ar sociālajiem aspektiem, gan ar ekonomiskajām, gan ar strukturālajiem faktoriem. Tie ir daudz un dažādi faktori.

Un vienu katrā ziņā vēl ko es gribu... kam pievērst uzmanību šodien. Un es pēdējā laikā arī, ir īpaši skatot politiskās partijas, esmu pamanījusi un novērtējusi. Un es gribu pievērst uzmanību no politoloģiskā viedokļa tam, kas var ietekmēt turpmāko parlamentārisma attīstības funkcionēšanu. Es minēju to, ka jaunajās demokrātijās ir šī neuzticēšanās, bet tā ir zināmā mērā saistīta ar pieaugošo populismu, kas mūsu sabiedrībā sāk arvien plašāk dominēt. Un, manuprāt, var vilkt paralēles zināmā mērā ar paustajiem uzskatiem, kas notiek arī ar politiskajām partijām, ar mītu veidošanos par sliktu politiskajām partijām un protams, ka, pētot politiskās partijas Latvijā, var, protams, atzīt to, ka, kā arī mans kolēģis Iļjaba kungs teica, ka partijas

pilnībā nepilda savas funkcijas, kādas tām ir uzliktas. Nu, te es varētu nosaukt arī funkcijas, bet tās es domāju, ka tas nav tik svarīgi šinī brīdī.

Un vēl. Profesors Meijers no politologiem, kas ir pētījis populisma pazīmes, uzskata, ka svarīgākās populisma pazīmes ir cenšanās saasināt sabiedrībā esošos aizspriedumus. Tā ir viena pazīme. Un otra — publiskajā telpā tiek izmantota dalīšana starp labo un ļauno. Un katrā ziņā visi tie kompleksie un sarežģītie risinājumi, kompromisi, īpaši kompromisi, tiek uztverti ar aizdomām. Un protams, ka tiek izmantota noteikta mērķauditorija, tā tad cilvēki, kas kaut kādā mērā varbūt nav realizējuši savas vēlmes, kas ir zināmā mērā kaut ko zaudējuši. Tā tad tie cilvēki tiek izmantoti kā mērķauditorija. Un populisms īpaši saasinās un pieaug spēkā tieši pirms vēlēšanām.

Un es negribu teikt, ka populisms ir vērojams tikai pie mums. Nebūt nē. Tas ir vērojams arī citās valstīs un pēdējo divdesmit gadu laikā pieaug spēkā. Protams, ka populisms zināmā mērā ir... tādās mērenās devās ir pieļaujams un var būt... es pieļauju, var būt arī to, ka populisms reizēm mobilizē sabiedrību kaut kādu jautājumu risināšanai. Un nodrošina arī zināmu interesi par politiku. Taču, es uzsveru, populisma pārmērīga izmantošana var kaitēt demokrātijas kvalitātei. Un protams, ka tas samazina uzticību politiskajām institūcijām, politiskajām partijām. Un katrā ziņā populisma pārmērīga izmantošana liecina par vēlmi pēc iespējas vienkāršākā un lētākā veidā iegūt sabiedrības atbalstu. Un šeit būtu noteikti jādomā arī par to, ka tas mazina arī demokrātijas pamatus un izpratni par demokrātiju.

Nu, lūk. Un nobeigumā es gribētu vēl pievērst uzmanību uz to, ka neapšaubāmi, politiskām partijām demokrātiskā valstī ir noteikti pamatloma, noteicošā loma, lai saglabātu šo demokrātisko sistēmu. Un politiskās partijas ir noteikti tās, kam jā rūpējas arī par valsts tālāku attīstību.

Un tas, ka šodien tiek izskatīta prasība par to, ka vēlētāju apvienībai tika liegtas iespējas iesniegt kandidātu sarakstu vēlēšanās, varēt domāt, ka tomēr mums nav kopējas izpratnes par partiju nozīmi, par partiju iespējām un cik svarīgi ir spēt konsolidēt spēkus, cik svarīgi ir konsolidēt idejas, ko arī šeit noteikti pieminēja, lai cīnītos par deputātu vietām, piemēram, Jūrmalas pilsētā.

Un šinī gadījumā noteikti ir dažādi argumenti. Gan par, gan pret. Bet es gribu uzsvērt, ka jāskatās ir uz galveno, kādu valsti mēs gribam. Un piekrītu tam, ka veicināt vēlētāju aktivitāti var ar to... nodrošinot pieeju šim politiskajam procesam, it īpaši vēlēšanu procesam, arī ar vēlētāju apvienību veidošanu. Un es atbalstu arī šādu pieeju. Bet vēlētāju apvienības ir jāveido un jāļauj piedalīties vēlēšanās tajā vietā, kā likums to ir atļāvis. Viennozīmīgi mazajām pašvaldībām. Jā.

Paldies par uzmanību.

A. Laviņš.

Paldies. Dosim iespēju uzdot jautājumus. Pieteikuma iesniedzēji.

L. Liepa.

Jā... Vispirms tātad paldies par iespēju iepazīties ar 26. novembra šī gada ekspertu grupas slēdzienu, kuras loceklis arī jūs esat un tā iemesla dēļ arī faktiski tiesa jūs ir pieaicinājusi.

Šajā slēdzienā jūs dodat, pirmkārt, jau to kritiku esošajai situācijai, kāda ir politiskajās partijās un tad jūs dodat vairākus ļoti nozīmīgus ieteikumus, kas būtiski mainītu politisko partiju darbību Latvijā šobrīd. Cita starpā tātad tiek paredzēts, ka lai nodibinātu politisko partiju, būtu nepieciešams 500 dibinātāju. Tātad savā ziņā jūs vēlaties stiprināt partijas, nu, kā... jūs pati arī teicāt, konsolidējot tos viedokļus. Bet tajā pat laikā pieturoties pie jūsu tagad mutiski paustā viedokļa izriet, ka jūs uzskatāt, ka pašvaldībās tomēr nevajadzētu ļaut darboties vēlētāju apvienībām, bet atļaut šīm politiskajām partijām darboties, kuras būtu, es pieņemu, tātad reģionālas. Vai jūs nesaskatāt pretrunu. No vienas puses jūs vēlaties stiprināt politisko partiju sistēmu, tajā pat laikā jūs būtībā atverat slūžas sīkpartijām, kuru interese būtu tikai Jūrmalas tilta dibināšana, izveidošana.

D. Bāra.

Jūrmalas tilta veidošana lai patiek citur... Es noteikti pie tā nepieskaršos.

L. Liepa.

Bet kā viņu uzbūvēt?

D. Bāra.

Bet šinī gadījumā es šeit nesaskatu pretrunas un paldies par uzdoto jautājumu, lai es varu paskaidrot arī savu viedokli jeb mūsu viedokli.

Šeit es nesaskatu pretrunas starp to, kā stiprināt partiju sistēmu un kā veidot šo izpratni par politiskajām partijām arī ar mazajām politiskajām partijām, kas būtu tieši veidotas kā reģionālas politiskās partijas nevis nacionālais līmenis. Šī reģionālo partiju pieredze ir ļoti plaši izplatīta Skandināvijas valstīs, kur ir mazas reģionālās partijas, kuras piedalās municipālās vēlēšanās. Un protams, ka šeit mēs arī esam paredzējuši to, ka ņemot vērā tieši mūsu tuvāko kaimiņu paustu pieredzi, mēs esam paredzējuši to, ka partijām, kuras grib piedalīties nacionālajās vēlēšanās, Saeimas vēlēšanās, tātad tās ir nacionālās partijas, tām ir vismaz 500

biedriem jābūt. Bet reģionālajām tātad... tās paliek tādā pašā skaitliskā ietvarā, kā tas bija iepriekš.

Un protams, ka šeit ir arī vēl viena lieta, ko es minēju pašā nobeigumā. Ka mazajos novados, mazajās pašvaldībās var piedalīties arī vēlētāju apvienības, bet ar domu, ka ir vēl viena doma, ko mūsu ekspertu grupa izteica, ka nacionālajās vēlēšanās būtu pat jāiedibina tāda tradīcija, ka var piedalīties tās partijas, kuras ir piedalījušās pašvaldību vēlēšanās. Tātad, lai mums izaugtu šī izpratne no tā, kā notiek darbs pašvaldībās, kādas ir pašvaldību problēmas un tālāk uz nacionālo līmeni. Un katrā ziņā ir vēl viena lieta, ko izskatīja arī ekspertu grupa. Lai stiprinātu saikni partijām, lielajām partijām... tā saucamajām lielajām partijām, lai gan salīdzinot ar citu valstu pieredzi mums nav lielu partiju... ka tām partijām, kas piedalās nacionālajās vēlēšanās, būtu jābūt arī struktūrvienībām visos Satversmē noteiktajos vēlēšanu apgabalos.

Un es noteikti nesaskatu, teiksim, šeit pretrunas starp šo skaitu gan nacionālajā līmenī, gan pašvaldību līmenī. Taisni tāpēc, lai pašvaldības pierastu arī pie tā, kā veidot politiskās partijas un kā... kā es jau teicu... audzināt to, ka bez politiskajām partijām... jo labāks nekas mums nav pagaidām izdomāts kā politiskās partijas.

A. Laviņš.

Paldies.

L. Liepa.

Jā, jūs uzdevāt jautājumu — kādu valsti mēs gribam. Ja tas jautājums ir adresēts vēlētājiem, tad SKDS aptaujas dati no šī gada maija, ko jūs esat pievienojuši pētījumam, ļoti skaidri sniedz vēlētāju atbalstu — 49 procenti balsstiesīgo iedzīvotāju uzskata, ka Saeimas vēlēšanās vajadzētu piedalīties bezpartejiskiem vēlēšanu sarakstiem. Līdz ar to mēs varam izdarīt šo secinājumu — no mazākā uz lielāko — ka acīmredzot tas būtu attiecināms arī uz pašvaldībām. Kādēļ šāds sabiedrības viedoklis nav iekļauts jūsu analīzē un nav vērtēts

D. Bāra.

Mūsu pirmais mērķis un galvenais bija... mēs, protams, atzīmējām to, ka viedokļi ir dažādi. Uzskati ir dažādi, bet mūsu mērķis un uzdevums... es to nemaz neslēpšu... mūsu mērķis ir stiprināt partiju sistēmu, stiprināt demokrātisku valsti. Un bezpartejiskajiem ir iespēja piedalīties vēlēšanās, iesaistoties partiju sarakstos. Tas ir bijis un tas droši vien, ka būs arī turpmāk. Mēs esam norādījuši to kā vienu no...

L. Liepa.

Paldies.

A. Laviņš.

Saeimas pārstāvim?

J. Pleps.

Paldies, jūsu godība. Jautājumi nebūs.

A. Laviņš.

Tiesnesis Kusiņš. Lūdzu!

G. Kusiņš.

Daži jautājumi.

Liepas kungs jau norādīja uz šo jūsu vadītās darba grupas pētījumu, kas nesen ir publiskots. Es gribētu nedaudz par vienu domu, kas jūsu pētījuma 11. lapaspusē, vismaz tā kā esmu viņu izdrukājis. Un jūs arī šodien runā pieminējāt par šo citu valstu pieredzi, par Vāciju un citām valstīm. Un jūs šeit rakstāt, ka, piemēram, Vācijas politisko partiju likums noteic, ka partijas biedru skaitam un īpatsvaram sabiedrībā ir jābūt pietiekami lielam. Te es citēšu jūsu viedokli: “tomēr vairākās citās Eiropas valstīs nekādas formālas prasības attiecībā uz partijas dibinātāju un biedru skaitu nav izvirzītas”. Sakiet, lūdzu, vai jūs sīkāk nepētījāt, kādas tad šim nosacījumam ir sekas pašvaldību vēlēšanās? Jo, es saprotu, ja četri vēlētaji Jūrmalā varētu nodibināt politisku partiju, tad es pieļauju, ka mēs šeit nemaz nesēdētu, jo četri kandidātu saraksta iesniedzēji būtu nodibinājuši politisko partiju un varētu startēt kā politiska partija. Vai politisko partiju dibinātāju skaits nav kaut kādā sasaistē ar šodien izskatāmo jautājumu, jūsuprāt?

D. Bāra.

Es pārjautāšu... Jūs domājat, ka tas būtu zināmas demokrātijas ierobežojums?

G. Kusiņš.

Nē, jūsu viedoklī ir skaidri norādīts: vairākās citās Eiropas valstīs nekādas formālas prasības attiecībā uz partijas dibinātāju un biedru skaitu nav izvirzītas. Šobrīd ir Latvijā likumā noteikts, ka politiskās partijas dibinātāju skaits ir 200. Tātad, ja šis skaits, teorētiski pieņemot, būtu četri, tad šie četri pieteikuma iesniedzēji būtu nodibinājuši politisko partiju un mēs šeit

nestrīdētos. Viņi būtu piedalījušies Jūrmalas pilsētas vēlēšanās. Līdz ar to mans jautājums: vai politisko partiju dibinātāju skaits ir kaut kādā sakarā ar šo ierobežojumu?

D. Bāra.

Es domāju, ka nē. Tas ir mans viedoklis, jo tāpēc, ka mēs paskatījāmies arī diezgan daudz citu valstu... te ir pieminētas tikai dažas... un arī kur nebija šādu norādījumu... bet šeit ir uzsvars uz vienu jāliek, ka ir jābūt tādām saprātīgām partijas biedru skaitam, kas reāli varētu risināt... izvirzīt kādus jautājumus un risināt šos jautājumus. Lai panāktu atbalstu. Protams, ka viens cilvēks arī daudz ko var izdarīt. Bet tajā pašā laikā šie četri cilvēki ļoti labus rezultātus varētu sasniegt, ja viņi atrastu iespēju paplašināt šo savu partiju, savi biedru loku, vai arī atrast atbilstošu partiju, kur savu ideju tālāk attīstīt. Tā kā šeit es nesaskatu katrā ziņā nekādas nesaskaņas ar to, ko mēs esam rakstījuši... atzinuši... ar šodienas prasību. Šeit gan ir viena lieta, kas ir jāuzsver. Un to mēs gan esam vairāk rakstījuši citā atzinumā... ka mums zināmā mērā mūsu politisko sistēmu vājina, un arī partiju sistēmu līdz ar to, vājina cilvēku personīgās ambīcijas. Cilvēku personīgās ambīcijas, neizpratne par, teiksim, uzdevumiem un par spējām, kā to veikt.

G. Kusiņš.

Vēl viens jautājums. Sakiet, lūdzu, jūs pareizi norādījāt un tam var tikai piekrist, ka partijas ir parlamentāras demokrātijas balsts... un viens no jūsu priekšlikumiem, kas bija šajā ekspertu grupā, paredzēja, ka Saeimas vēlēšanās var pierakstīt citu kandidātu... Tas nedaudz iziet ārpus šodien izskatāmās lietas jautājuma, bet sakiet lūdzu, vai jūs uzskatāt, ka šādi priekšlikumi arī ir virzīti uz politisko partiju stiprināšanu jeb tas ir taisni uz sadrumstalotības palielināšanu.

D. Bāra.

Es sapratu jūs. Mums šeit bija diskusijas ekspertu grupā vairākas un arī ar pieaicinātiem cilvēkiem, praktiķiem. Šeit mums bija vairāki viedokļi. Un viens no galvenajiem tād... lai tas varētu aktivizēt cilvēkus piedalīties vēlēšanās, jo cilvēkiem patīk kaut kur pierakstīt un kaut ko atzīmēt... Nākamais. Tādā politiskiem, tie, kas kandidē vēlēšanās, būtu jābūt mazliet tolerantākiem un jādomā par to, ka mums ir daudzpartiju sistēma un ka viena partija diez vai mums izveidos valdību. Tas ir no tā, lai cilvēki būtu aktīvāki, lai politiķi būtu tolerantāki. No otras puses... jā. Mēs izvirzījām šo priekšlikumu domājot, ka tas zināmā mērā varētu mazināt, teiksim, partiju spēju noteikt savu kandidātu loku... kuri ieies parlamentā. Bet tajā pašā laikā mūsu doma ir, lai partijas spētu arī sastrādāties noteikta mērķa labā.

G. Kušņš.

Tad es uzdošu to jautājumu, kāpēc es uzdevu iepriekšējo jautājumu. Sakiet, lūdzu, vai jūs negājāt tālāk un nedomājāt arī par pašvaldību vēlēšanām, ka arī pašvaldības... piemēram, Jūrmalas domē arī varētu izmantot šādu pierakstīšanas sistēmu. Teiksim, Jūrmalas domes vienā sarakstā pierakstīt no otra. Vai tas, jūsuprāt, sadrumstalotu, uzlabotu partiju politiku Jūrmalā? Jūsu priekšlikums bija tikai par Saeimas vēlēšanām. Jautājums ir par pašvaldību vēlēšanām.

D. Bāra.

Mēs diskutējām, bet mums nav noformulēts viedoklis attiecībā par šo. Ja es varu izteikties kā politologs, es to varu darīt. Bet kā eksperts... Es kā politologs varu pateikt... Tātad šinī gadījumā es domāju, ka arī lielajās pilsētās un tādas mums ir četras, kur ir virs 50 tūkstošiem iedzīvotāju, tātad kur ievēlē 17 deputātus, ja es pareizi skaitļus atceros... un arī pārējās lielajās pilsētās... es domāju, ka tāds priekšlikums varētu būt un tas... es nedomāju, ka tas mazinātu partiju popularitāti vai partiju sistēmu... kaut kādā veidā grautu. Bet es vēlreiz uzsveru to, ka varētu būt tas, ka partijas tomēr domā par to, ar ko mēs sadarbosimies, kas būs mūsu koalīcijas partneri.

A. Laviņš.

Paldies, Bāras kundze, par sniegto viedokli.

Turpinām.

Vārds viedokļa sniegšanai tiek dots biedrības "Latvijas Lielo pilsētu asociācija" pārstāvim.

I. Vašuka.

Labdien, esmu Ineta Vašuka, ikdienā es strādāju Ventspils pilsētas domē, bet es tiku uzaicināta no Latvijas Lielo pilsētu asociācijas viedokļa sniegt savu skatījumu, redzējumu. Bet mans viedoklis varbūt mazliet atšķirsies no iepriekšējiem runātājiem ar tiem apsvērumiem, ka es varbūt, godātā tiesa, atļaušos vairāk skatīties kā praktiķis uz šīm lietām kurš ikdienā strādā.

Kas tad ir tā Lielo pilsētu asociācija. Pareizi jau, kā Pašvaldību savienība minēja, Pašvaldību savienībā ir dažnedažādas pašvaldības. Un 2001. gadā lielās pilsētas jeb republikas nozīmes pilsētas nolēma izveidot savu asociāciju, lai aizstāvētu tieši savas intereses. Kādēļ? Jo lielās pilsētas Pašvaldību savienībā ir 9 pilsētas ar 9 balsīm kā biedriem, savukārt Latvijas Republikā tie ir 52 procenti no iedzīvotājiem. Visnotaļ, manuprāt, vērā ņemams cipars. Un kas

ir svarīgākais arī...? Ka lielajās pilsētās redz vairāk nekā divas trešdaļas no Latvijas iekšzemes kopprodukta.

Kādēļ es gribu uzsvērt arī šo ekonomisko aspektu? Jo tālāk es pievērsīšos... un galvenā tās manas runas vai tā viedokļa tēma ir pašvaldība lielā, domes lēmumi, ilgtspējība, nozīmīgums, lai sabiedrības varētu just šo te domes kā pārstāvības lēmumu ietekmi ilgtermiņā.

Nu, manuprāt, tā no malas klausoties, ir jautājums strīds... par kāda veida personas tiesības strīda aizskārumu ir runa? Vai aizskārumš tomēr skar šo sāpi, ka persona nevar tikt ievēlēta par pašvaldības domes deputātu, jo nav partijas biedrs, un tādēļ tā nevar piedalīties, kā, piemēram, konstitucionālās sūdzības iesniedzēji minēja, viņi, tādējādi nebūdami pārstāvji domē, viņi nevar risināt dažnedažādus komunālos jautājumus... teritorijas plānojuma jautājumus un tamlīdzīgi. Vai arī tas tomēr tiek traktēts kā liegums piedalīties, līdzdarboties pašvaldības darbībā.

Galvenie... kas ir normatīvie akti, kuri uzsver... Tā ir Eiropas vietējo pašvaldību harta un Likums par pašvaldībām. Un abās šajās te... ko es gribētu saukt par pamatlikumiem pašvaldību darbībā, ir uzsvērts, ka ir jādabojas sabiedrības interesēs. Tātad man liekas, ka ļoti svarīgi ir noformulēt, kas tad ir tas primārais virsuzdevums, kā dēļ persona vēlas tikt ievēlēta pašvaldības domē. Tikai darboties sabiedrības interesēs vai tomēr arī tādējādi realizēt savas, es atļaušos teikt, arī personīgās intereses, kas, protams, arī nav mazsvarīgi.

Un es gribētu šos līdzdalības veidus vairākus pieminēt. Viens kā līdzdalības veids, protams, ir balsot un tikt ievēlētam kā partijas biedram. Viens no veidiem ir arī kandidēt no partijas saraksta, nebūdamam partijas biedram. Es gribētu teikt, ka ir šādi gadījumi. Cik es pārstāvu šobrīd Ventspili, Ventspils pilsētas domē ir viens deputāts, kurš kandidēja no partijas saraksta, bet nav tās biedrs. Bet bauda sabiedrībā un konkrēti attiecīgajā pilsētā bauda lielu sabiedrības uzticību.

Otrām kārtām es gribētu minēt, ka arī aspektu, kas ir minēts arī Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā, ka sabiedriskā diskusija, kas palīdz veidot kompromisu ar dažādu sociālo grupu viedokļiem ir panākama kā viena no obligātajām, kas ir noteikta likumdošanā, tā varētu būt obligāta publiska apspriešana, kur sabiedriski aktīvam pilsonim ir iespējas līdzdarboties pašvaldības darbībā.

Tuvākajā nākotnē ir arī referendumi, un es domāju, ka Referendumu likums tiks tomēr pieņemts tuvākajā pavisam nākotnē, jo tāds jau ir paredzēts šobrīd Likumā par pašvaldībām.

Nākošais ir iedzīvotāju sapulces kā veids līdzdarboties. Tās pašas arī dažāda veida sociālās aptaujas, kuras organizētas tiek un tomēr tiek noskaidrots sabiedrības viedoklis par dažādiem procesiem un tādējādi tas ietekmē pašvaldības darbību.

Un nākošais, kas ir ļoti nozīmīgs — darbs komisijās un padomēs. Nu pašvaldības padomju un komisiju skaitu, ja vien tās nav obligātās, kuras ir izveidojamas kā administratīvās komisijas, iepirkuma komisijas...

A. Laviņš.

Es atvainojos... Drīkst tomēr fokusēties uz šo te jautājumu, vai vēlētāju apvienības... kurās pašvaldībās tām tomēr vajadzētu piedalīties vēlēšanās... Mēģiniet, lūdzu, nofokusēties uz šo jautājumu.

I. Vašuka.

Jā, es mēģināšu nofokusēties uz tādu viedokli, jo manuprāt ir ļoti svarīga... tāpat, ja vēlētāju apvienība... kāds ir mērķis piedalīties pašvaldību vēlēšanās. Vai mērķis ir iegūt varu un līdzdarboties pašvaldības darbībā sabiedrības interesēs. Savukārt, lielajām pilsētām jeb republikas nozīmes pilsētu domju lēmumiem ir jābūt ilglaicīgiem un tiem jāpārsniedz kādu četrus gadu termiņu. Kāpēc es gribētu abus šos likt kopā? Jo vēlētāju apvienības, kā arī izskanēja šeit no pieteicēju puses un runātāju, ka viņi varētu arī piedalīties uz vienu sasaukumu. Un šī ir tā baža un risks, ka netiek... varbūt šī te vēlētāju apvienība, kura ir tāds veidojums, ka man ir grūti pateikt kā personu apvienība vai kā... kāda ir viņu politiskā atbildība. Un šī politiskā atbildība vislabāk ir redzama pēc šiem četriem gadiem, kad kā drošības vārstulis ir, kad mēs varam redzēt, kāda ir uzticība. Un tādēļ es arī gribētu pateikt, ka svarīgākais jau ir tas, ka netiek liegta sabiedrības līdzdalība pašvaldības darbībā.

Ir dažādas formas, kuras ir šobrīd jau likumdošanā pieejamas un izmantojamas, kā jebkurš sociāli aktīvs... aktīva persona, vai tā ir arī biedrība, nevalstiskās organizācijās, kā viņām paust šo te Varkaļu tilta nepieciešamību un kā to panākt. Jo tās komisijas ir tās, kurām ir regulārs raksturs. Sanāk komisijās ievēlētas personas, kuras arī.. aiz viņām ir, teiksim, nevalstiskās organizācijas, biedrības... kuras pieņem lēmumu un tā ir ļoti laba lieta, ka arī personas jūtas līdzatbildīgas par šo lēmumu pieņemšanu un arī izprot argumentāciju. Tātad šī līdzdarbība pašvaldības darbībā nav tikai tādā gadījumā, ja viņš tiek ievēlēts.

Un baža ir no tā, ko jūs man arī tagad vaicājat... ja piedalīsies vēlētāju apvienības... tās ir tikai 20 personas, ka dome varētu tikt ļoti sadrumstalota. Es atvainojos par piemēru, bet, ja paskatāmies iepriekšējo sasaukumu no 2009. gada līdz 2013. gadam, kas notika Jūrmalā... Bija ļoti sadrumstalota dome, piecas reizes mainījās domes priekšsēdētājs un katra koalīcija bija desmit mēnešus. Tas ārkārtīgi ietekmēja izpildvaras darbu kā tādu. Mainoties augstākajai lēmējvarai, tas atspoguļojas viennozīmīgi uz izpildvaras darbu.

Un tādēļ es arī vēlreiz gribētu uzsvērt to, ka, lai kvalitatīvi pašvaldība varētu darboties, ir nepieciešams ilglaicīgs un domes lēmumiem ir jābūt pēctecīgiem raksturiem. Šeit izskanēja, ka pašvaldības lēmumiem ir lokāls raksturs. Es teiktu, ka nē. Jā, ir lokāls raksturs tikai vienai daļai no šiem te lēmumiem, tai, kas skar sociālo politiku, mājokļu politiku, komunālo saimniecību. Otrs ārkārtīgi būtisks lēmums, kuriem vajadzētu būt ilgtspējīgiem un kuriem būtu jābūt noformulētiem arī politisko partiju programmās, lai arī varētu sniegt atskaiti vēlētājiem par to, ka politiskā partija ir pildījusi viņiem doto uzdevumu, ir lēmumu reģionālā nozīme. Tas ietekmē ārpus tikai konkrētās administratīvās teritorijas — izglītība, skolas... tā ir augstākā izglītība, speciālās vidusskolas... tehnikumi, veselība, reģionālas slimnīcas, sports, kultūra. Tātad viņi jau izstaro šo te domes lēmumu kvalitatīvu pieņemšanu, ļoti būtiski reģionu attīstībai. Ne tikai nevar skatīties uz to, ka tas ir tikai konkrētās administratīvās teritorijas interesēs tiek pieņemts.

Nākošais, kas ir ārkārtīgi svarīgi, ir pateikt arī to, ka nereti lielajām pilsētām lēmumiem ir ne tikai reģionāls, bet nacionāli valstiski svarīgs raksturs. Ja paskatāmies šo pašu... par Latvijas valsts ilgtspējīgas attīstības stratēģiju... tad mēs redzam, ka ir noteikts Ventspils, Daugavpils, Liepāja... ir noteikti kā Baltijas jūras reģiona līmeņa attīstības centri. Jūs varētu jautāt, kādā veidā pašvaldības domes lēmumi ietekmē šos te attīstības centrus. Vistiešākajā. Infrastruktūra. Ostas. Ostu valdēs tiek ievēlēti pašvaldības pārstāvji. Viņi pieņem tālāk lēmumus. Pašvaldība ir tā, kura pieņem saistošos noteikumus. Ārējie noteikumi. Ārējais normatīvais spēks, kuriem ir... piemēram, par ostu darbību pilsētā. Jā, tā tas notiek.

Un tādējādi nevar tikai pateikt, ka pašvaldība darbojas tikai un vienīgi šauri lokālās interesēs. Līdz ar to ir vajadzīgs tas pēctecības.. ja ir šis te attīstības plāns, lai viņš tiktu īstenots ilgstošā laikā. Eiropas Savienības projekti... Es atvainojos varbūt par piemēriem, bet Eiropas Savienības projekti visi tiek īstenoti ilgāk nekā četros gados. Un baža par to, ja piedalās vēlētāju apvienības... pat neiet jau runa par tām vēlētāju apvienībām... bet vienkārši, ja piedalās personu grupas, kurām nav savas institucionālās uzbūves, kurām nav... šobrīd mēs neredzam, kāda ir viņu atbildība pēc šiem četriem gadiem... Ir baža, ka varētu tikt apdraudēta pašvaldības attīstība reģionu un tālāk jau arī nacionālajā līmenī.

Saistībā ar to, ko jūs jautājat... un šeit arī izskanēja iepriekš par reģionālajām partijām. Es gribētu teikt — jā, reģionālajām partijām... Jo reģionālās partijas, ja viņas darbojas ilgstoši un kvalitatīvi, viņām daudzos gadījumos ir noslēgti līgumi ar centrālajām varas partijām. Tas, mūsaprāt, ir pareizi, jo ir atgriezeniskā saikne, tādējādi centrālajās varas partijās viņiem ir priekšstats, kas notiek reģionos un savukārt reģionam... savukārt uz centrālo varas partiju piedalīties gan likumdošanas iniciatīvās, gan paust savu attieksmi par attīstības jautājumiem un tamlīdzīgi.

Tātad es īsumā varbūt... man bija garāka runa sagatavota, bet īsumā es gribētu teikt to, ka Latvijas Republikas lielās pilsētas neatbalsta vēlēšanu apvienību piedalīšanos vēlēšanās un galvenais, ko uzskatu, ka šobrīd ir samērīgi paredzēti līdzekļi, lai persona, kura vēlas līdzdarboties pašvaldības darbībā, varētu to veikt. Ir vajadzīga tikai un vienīgi vēlme.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies. Būs jautājumi?

L. Liepa.

Paldies, godātā tiesa.

Sakiet, lūdzu... tātad es saprotu, ka viens no pamata draudiem, kurus jūs ilustrējāt ar lielisku piemēru, vēlētāju apvienības dalībai pašvaldību vēlēšanās, ir šī sadrumstalotība, kāda lēmumu pieņemējam varētu rasties. Un Jūrmalas dome ir absolūti ideāls piemērs tam. Sakiet, lūdzu, bet vai tad partiju monopols likvidēs šo risku.? Vai tad tā būtu garantija pret šādu sadrumstalotību? Un atkal Jūrmalas domes piemērs.

I. Vašuka.

Jā. Jūrmalas domes piemērs ir ļoti labs, jo tas, ko es minēju arī par pagājušo sasaukumu, ir SKDS aptauja un Kaktiņa kungs man noteikti neļaus samānīties un... Teiksim tā, ka ja pagājušajā aptaujā bija krasi negatīvs iedzīvotāju vērtējums, tad šobrīd tāds jau vairs nav. Un tas pats, ko jūs tagad man sakāt par Jūrmalas piemēru, tad Jūrmala ir spējusi pašorganizēties un izveidot šīs partijas. Tas liecina par to, ka nekad nav jau tā, ka nav iespējams izveidot. Svarīgs, manuprāt, ir mērķis. Kas tad ir svarīgākais mērķis, ko es gribēju sākumā izvirzīt? Manuprāt, mērķis ir sabiedrības intereses. Primārais.

L. Liepa.

Jā, paldies.

Sakiet, lūdzu, tātad, ja mēs konstatējam, ka statistiski lielākajā daļā Eiropas pašvaldības vēlētāju apvienības var startēt, kas ir tā Latvijas unikālā īpatnība, kāpēc Latvijā tā nevajadzētu? Kāpēc Latvija ir tik īpaša?

I. Vašuka.

Īpaša? Mēs jau, manuprāt, esam pietiekami jauna demokrātija, mēs visi kopā tikai mācamies apgūt...

L. Liepa.

Bet Baltijas valstīs arī ir atļauts pārējās... Es atvainojos... es tikai vēlējos precizēt jautājumu... Pārējās Baltijas valstīs arī, kurām ir līdzīgs liktenis kā Latvijai, proti, Baltijas valstīm, ir arī vēlētāju apvienībām tiesības piedalīties vēlēšanās. Tātad, kas ir mums tik ļoti īpašs?

I. Vašuka.

Varbūt, ka viņas ir veiksmīgākas? Es atvainojos par pretjautājumu. Šobrīd, manuprāt, varbūt, ka vajadzētu vairāk vērtēt šos te pozitīvos gadījumus, kad ir šī partiju sistēma un nodrošina ilglaicīgu un stabilu pašvaldības attīstību, nevis varbūt vairāk vērtēt ne tik pozitīvos gadījumus. Manuprāt, ka ir jānostiprina tas, ko mēs esam uzsākuši un tas ir, ka partijas piedalās pašvaldību vēlēšanās.

L. Liepa.

Paldies.

A. Laviņš.

Labi. Es saprotu, ka jautājumu vairs nav...

L. Liepa.

Nē, šobrīd vairāk nav.

A. Laviņš.

Saeimas pārstāvim?

J. Pleps.

Paldies, jautājumu nebūs.

A. Laviņš.

Tiesnešiem?

G. Kušņš.

Jā, vairāki jautājumi.

Turpinot iesākto par Jūrmalu. Jūrmalā tikai politiskās partijas varēja piedalīties kandidātu sarakstu iesniegšanā un izveidojās šī situācija, kur dome bija ļoti sadrumstalota. Sakiet, lūdzu, vai varētu teikt, ka varbūt tas nebūtu noticis, ja vēlētāju apvienības būtu piedalījušās?

I. Vašuka.

Jā, varbūt tas nebūtu noticis... Tas ir tāds retorisks jautājums. Bet es jums varētu... Mana nākošā baža, kas ir, ka ja piedalās tik daudz dažādu gan politisko partiju... šobrīd arī konkurence ir pietiekami liela no politiskajām partijām... tad nākamā baža ir — jo vairāk sadrumstalots, jo pastāv iespēja, ka netiek pārstāvēts viss elektorāts. Pieņemsim, vairākas vēlētāju apvienības, kuras nepārsniedz 5 procentus... un vai tad arī sasniedz šo mērķi? Jo vēlētāju intereses tieši tā persona, vai tā personu grupa... viņas jau arī nepaudīs šo Varkaļu tilta būvniecību, jo viņas vienkārši nebūs pārsniegušas šos 5 procentus.

G. Kušņš.

Politiskā partija arī var nepārsniegt šos 5 procentus.

I. Vašuka.

Var, protams, jā. Bet par cik mēs runājam par vēlētāju apvienībām... tāpēc tas komentārs.

G. Kušņš.

Paldies. Saprātu.

Sakiet, lūdzu, jūs kā vienu no argumentiem minējāt, ka vēlētāju apvienības tad it kā ir uz šo vienu sasaukumu. Nu ir viena interese un tad uz vienu sasaukumu. Sakiet, lūdzu, vai pastāv kaut kāds ierobežojums politiskajai partijai piedalīties vienā vai vairākās vēlēšanās? Respektīvi, vai partijai ir nosacījums obligāti darboties ilgāk kā četrus gadus?

I. Vašuka.

Partijai, protams, ka nav obligāts priekšnosacījums.

G. Kušņš.

Bet vai tad tādā gadījumā viņa nav vienādos nosacījumos ar vēlētajū apvienību, kuriem arī nav pienākums darboties ilgāk kā četrus gadus?

I. Vašuka.

Jā, bet partijai tātad ir... es pieņemu, ka ir vismaz 200 biedriem jābūt... Un viņai ir kaut kāda regulāra... ir programma, ir biedru kopsapulces, ir atbildība, atšķirībā no tā, ka mēs ja kaut vai proporcionāli matemātiski izrēķinām, 20 pret 200.... tomēr ir tā kā daudzkreiz mazāks skaitlis. Respektīvi, ko es gribu pateikt? Ja, piemēram, kaut kāds no pirmajiem ievēlētajiem vai sarakstā... ja kāds atkāpjas vai nevar pildīt, tad ir nākošais sarakstā... Partijā ir kaut kāds politiskais uzstādījums. Bet man kā vēlētajam... es esmu arī kā vēlētajs, protams, man ir tiesiskā palāvēība, ka turpinās iesāktais. Bet ja vēlētajū apvienība, kurā ir, piemēram, četras personas, vai divas iegūst mandātu... un kaut kādu apsvērumu dēļ viņas neturpina darbu domē, tad sanāk, ka es kā vēlētajs palieku bez pārstāvības, jo nav jau šīs programmas, kuru viņa realizē... kāda tad ir viņas atbildība...

G. Kušņš.

Tad pēdējais jautājums. Tas varbūt būs vistuvāk šodien izskatāmajai tēmai... Mēs visu laiku runājam... Sakiet, lūdzu, vai republikas pilsētu kompetence un funkcijas atšķiras no novadu kompetences un funkcijām tiktāl, lai atzītu, ka nepieciešama ir atšķirīga pasīvo vēlēšanu tiesību īstenošanas kārtība. Vai šī kompetence un funkcijas atšķiras tiktāl, lai teiktu, ka nepieciešams citādi?

I. Vašuka.

Paldies par jautājumu. Ja jūs man jautātu no normatīvā regulējuma, es teiktu, ka nē. Normatīvais regulējums ir attiecībā uz visām pašvaldībām vienāds. Ja jūs man jautātu par iespējām, kas tieši ietekmē domes lēmumu pieņemšanu, tad es teiktu, ka jā, jo nevar salīdzināt lēmumus, kurus pieņem neliela pašvaldības dome, vai, piemēram, no Rīgas domes iespējām.

G. Kušņš.

Bet vai tomēr iespējas šinī gadījumā ir izšķirošais, vai tomēr kompetence un funkcijas?

I. Vašuka.

Funkcijas. Tas arī tieši ietekmē no iedzīvotāju lieluma. Tātad tas uzreiz arī nozīmē pašvaldības rocību un spēju pieņemt, piemēram... kaut vai sociālo pabalstu sniegt. Sociālā

pabalsta veidi izriet no ārējā normatīva akta, ko pieņem dome kā saistošie noteikumi. Jā, apmērs ir atšķirīgs. Un lēmumu ietekme uz reģionālajām vai nacionālajām interesēm ir ļoti atšķirīga. Novads lems atbilstoši savām budžeta iespējām par to, kā arī administratīvās teritorijas ietvaros. Savukārt, republikas pilsēta lems atbilstoši savām budžeta iespējām, bet tas jau skar nacionālās attīstības intereses.

G. Kusiņš.

Bet jūs varētu tad iezīmēt saikni, kāpēc tad šeit vēlēšanu kandidēšanas kārtībai ir jābūt savādākai? Ja kandidētu arī vēlētāju apvienības, piemēram, Ventspilī vai Jūrmalā, vai tad būtu savādāk jāizmaksā šie sociālie pabalsti? Vai tad netiktu ņemtas vērā pašvaldības budžeta iespējas?

I. Vašuka.

Savādāk nemaz nevar būt. Visi lēmumi var tikt pieņemti tikai...

G. Kusiņš.

Tieši tā. Tāpēc es jums jautāju, vai šīs pilnvaras un kompetence, jūsuprāt, ir tik atšķirīgi, ka mēs varam pateikt, ka vajag atšķirīgu kandidēšanas kārtību?

I. Vašuka.

Vēlreiz es atgriezīšos pie bažām par iespējamo domes sadrumstalotību. Un ja ir domes sadrumstalotība, tas apgrūtina domes lēmumu pieņemšanu.

G. Kusiņš.

Paldies. Nav vairāk jautājumu.

A. Laviņš.

Paldies. Lūdzu, sēdieties.

Tā... Vārds viedokļa izteikšanai ir sociologam Arnim Kaktiņam. Lūdzu!

A. Kaktiņš.

Godāta tiesa! Man jāatzīst, es tā neesmu garas runas sagatavojis, patiesībā neviens mani par to nebrīdināja. Ja būtu brīdinājuši, es noteikti te būtu varējis jūs izklaidēt ar visādiem pārstāstiem...

Bet, nu tas, ko es varbūt varētu nokomentēt, kur es redzu kaut kādu saskari ar to, kur man ir kādas zināšanas, varbūt mazliet kompetentāks viedoklis... visi tie jautājumi, kas te ir parādījušies ar dažādu aptauju datiem un ko tie aptauju dati varētu par šo tēmu mums liecināt.

Tā pirmā lieta, tas ir citāts no pieteicēju pieteikuma... tā laikam šis dokuments... ka pieteicēju ieskatā lielā neuzticība partijām, bet vienlaicīgi uzticība pašvaldībām varētu būt saistīta ar iedzīvotāju uzticību tām pašvaldībām Latvijā, kurās var kandidēt personas, kuras izvirzījušas vēlēšanu apvienības. Citiem vārdiem sakot, tēma, vai varētu tā, ka tās vietas, kur ir vēlēšanu apvienības... ka vēlētajiem ir principā labvēlīgāka attieksme pret vēlēšanu apvienībām, nekā pret partijām vai politiķiem... Nu, man jāsaka, ka diemžēl tādu stingru, cietu, droši ticamu datu šajā jautājumā man nav... nav skaitļu, kurus es varētu parādīt, kas tik tiešām šādā veidā klasificētu Latviju, pašvaldības vēlētajus. Man tā intriģējoši šķiet, ka visdrīzāk Latvijā vispār šādu datu nav, jo, lai šādi dati būtu, būtu jātaisa atsevišķas aptaujas katrā atsevišķā pašvaldībā, tur jābūt lielam respondentu skaitam, finālā tas būtu tik dārgi, ka diezin vai valsts budžets to tā varētu īsti pavilkt.

Tas, kas man ir... ko es varēju atrast savos krājumos, ir viens tāds indikators, kuru mēs apmēram reizi mēnesī kopš 2001. gada... nevis reizi mēnesī, bet reizi gadā... respektīvi, katru gadu janvārī mēs liekam iekšā mūsu nacionālajā reprezentatīvajā aptaujā, kur tiešās intervijas nejaušā izlase, vismaz nejauši atlasītu Latvijas iedzīvotāju, mēs liekam šiem respondentiem apgalvojumu „Kopumā esmu apmierināts ar savas pašvaldības darbu šī sasaukuma laikā”. Un tad mums ir iespēja ņemt un tos datus sadalīt... nu, smalkākais, ko mēs varam tādos griezumos, kā... mēs varam atsevišķi paskatīties Rīgu, mēs varam paskatīties, ko mums atsevišķi saka citu pilsētu iedzīvotāji un ko mums saka lauku iedzīvotāji. Pieņemot, ka tās, kas ir mazās pašvaldības, kas ir 5000 un mazāk iedzīvotāju... drīzāk visas trāpīs laukos, bet laukos trāpīs arī tās pašvaldības, kur ir virs 5000 iedzīvotāju, turklāt saskaņā ar to, kā mēs dalām respondentus, laukos trāpīs arī, teiksim, tie iedzīvotāji, kas ir pie lielajām pilsētām kā lauku teritorijas... Un ja viņš tur dzīvos, tad viņš tiek klasificēts kā laucinieks. Vairāk kritērijs tur ir, nevis kādā administratīvā vienībā tu esi, bet vai tev aiz loga ir redzama cita daudzstāvu māja, vai tur ganās govys.

Un ja mēs skatāmies, kā tad mums izskatās tie stabiņi... zilie ir tie, kas saka, ka viņi piekrīt tam, ka ir apmierināti ar pašvaldības darbu, tad ir jāatzīst, ka jā, patiesībā caurmērā lauku apvidos iedzīvotāji ir mazlietīn biežāk pauduši apmierinātību. Tiesa, ja mēs skatāmies

dinamiku, tad te jāsaka, ka pagājušās desmitgades sākumā tā atšķirība bija lielāka, šobrīd viņi pauž to savu apmierinātību caurmērā retāk. Savukārt tās, kas ir pilsētas, tās, kas ir Rīga... tur atkal pēdējos gados mēs redzam, ka patiesībā tie zilie stabiņi jeb tā apmierinātība ar pašvaldības darbu iet uz augšu.

Bet es saku vēlreiz, ka te laukos ir kopā sajauktas gan tās mazās pašvaldības, gan lielās pašvaldības.

Bet ja tagad es atļaujos mazliet paspekulēt ar doto tēmu un ja mums būtu iespēja dabūt precīzi tādus datus, es šaubos, vai mums parādītos kaut kādas ļoti lielas fundamentālas atšķirības starp tām pašvaldībām, kur ir partiju saraksti un kur ir vēlētāju apvienības. Nu, kaut vai viens piemērs, kas rāda, ka nav tik ļauni mums arī ar partijām. Un tas ir, ja mēs skatāmies, kā tiek novērtēti atsevišķu pašvaldību vadītāji, tad šobrīd Latvijā divi populārākie, augstāk novērtētie cilvēki ir Aivars Lembergs un Nils Ušakovs. Viņi abi ir politiķi un viņi abi ir ievēlēti no partiju sarakstiem.

Uz ko tas mums viss norāda? Tas viss norāda, ka arī no vēlētāju skatu punkta izskatās, ka tas centrālais un galvenais faktors tajā brīdī, kad tiek pieņemts lēmums, par ko balsot, it sevišķi jau izskatās... un tas ir attiecināms uz mazajām pašvaldībām... tās ir personības. Personību loma. Neapšaubāmi, ka partiju nozīmītēm arī ir nozīme jo tāpēc, ka viņas arī nes kaut kādu emocionālu svaru. Tā, piemēram, ļoti daudzi ir iedomājušies, viņiem ir tāds priekšstats, ka „Saskaņas Centrs” — tas tā kā vairāk varētu būt par krieviem... Ja kāds ir piespraudis šo nozīmīti, pat ja viņš ir latvietis, tad tur ir šaubas, kādi ir viņa nodomi... Līdzīgi, ja mēs skatītos Nacionālo apvienību. Ja ir Nacionālās apvienības nozīmīte, tad jau drīzāk tas ir par latviešu lietu. Bet nozīme ir šīm te partiju identifikācijām jeb nozīmītēm. Bet tik un tā... nu, izskatās, ka centrālais faktors tomēr ir personības. Un turklāt, jo mazāka ir pašvaldība, jo labāk zina šos cilvēkus, jo mazāka nozīme šķiet personu nozīmītēm.

Es tagad neatceros, kurš no runātājiem, bet viens... tika minēta tā statistika, kur tajās mazajās pašvaldībās... kurās var startēt šie vēlētāju apvienību saraksti, ka mēri nav ievēlēti no tām partijām, kuras viņi pārstāv, bet viņi ir ievēlēti no citiem sarakstiem. Bet viņiem ir kaut kādas partiju nozīmītes... vai ne. Ja jau tiem vēlētajiem būtu tik ļoti nepatikušas tās partijas, tad viņi dēļ tām partijām būtu arī norakuši tos cilvēkus... tad jau viņi nebūtu ievēlēti... Bet nē. Vēlē cilvēkus un patiesībā tās partiju identifikācijas... nozīmītes, viņas tomēr ir sekundāras.

Tad vēl viens jautājums, kas te parādījās. Ar ko mēs esam tik īpaši... kādēļ Latvijā partijas ir tik nepopulāras? Man gribētos teikt, ka jā, man ir radies priekšstats, ka savā ziņā mazliet mēs esam īpaši un atšķirīgi, it sevišķi no Vakareiropas valstīm. Un varbūt brīžiem gribētos, lai mēs esam līdzīgāki viņiem. Un mums tiešām ļoti bieži pašiem tā šķiet, ka mēs esam tādi paši, kā viņi. Bet īstenībā — nē. Dzīve atkal un atkal apliecina, ka savā apziņas

attīstības līmenī, savās vērtību orientācijas mēs īstenībā neesam tādi kā viņi. Gribētos teikt, ka mēs tā īsti neesam izauguši līdz tam, lai būtu kā viņi, bet mēs lēnām un pamazām turpinām augt.

Partiju nepopularitāte. Partiju lomas nostiprināšana. Es neesmu paņēmis līdzi, bet man ir tādi vieni interesanti dati, kur arī mēs sākam... man šķiet, pirms desmit gadiem, mērīt vai mazliet vairāk... ir kādi trīs četri mērījumi bijuši... Un tas ir ļoti interesants indikators, respektīvi, mēs jautājam: kādās sabiedriskās organizācijās vai kaut kādos citos lielākos cilvēku grupējumos ir iesaistīties respondents, metam iekšā to nacionālajās reprezentatīvajās aptaujās, lai plus mīnus dabūtu statistiski vidējos Latvijas datus. Tad, lūk. Pirms gadiem desmit... un tas bija tā šausmīgi šokējoši... vismaz priekš manīm bija uzzināt, ka tajā brīdī apmēram divas trešdaļas Latvijas iedzīvotāju atzina, ka viņi nesastāv pilnīgi nekādās organizācijās. Vai tās būtu sabiedriskas organizācijas, vai tās būtu partijas, arī tur bija kori, reliģiskas draudzes, mēs mēģinājām ielikt iekšā pilnīgi vienalga... visas formācijas. Galvenais, vai tu esi kaut kādā tīklojumā, vai tu esi viens pats. Un to bija divas trešdaļas. Tagad pēdējā aptaujā, kad mēs līdzīgi to atkārtojām, mums jau parādīja, ka apmēram 75 procenti vai 73 procenti atzina, ka viņi nesastāv nekādā tīklojumā. Viņi, respektīvi, ir vieni paši.

Citiem vārdiem... ko mēs šeit redzam? Mēs redzam, ka šinī aspektā mēs esam īpaši. Es domāju, ka nevienā citā Vakareuropas valstī neko tādu neieraudzīsiet. Un šis iet kontekstā, man šķiet, ar šo partiju lomas stiprināšanu. Tas, ko šie skaitļi rāda... viņi rāda, ka mēs esam ļoti defragmentēti, dezintegrēti, mēs esam sadrumstaloti, pilnīgi un galīgi un turklāt tas vektors izskatās, ka viņš īsti iet ne tajā pareizā virzienā, kurā mēs varētu sagaidīt.

Nu, vai tā ir problēma? Es domāju, ka tā ir problēma, it sevišķi, ja mēs runājam par politisko varu. It sevišķi, ja mēs skatāmies uz to pašu Jūrmalas pieminēto piemēru, tad partiju sistēmas apstākļos iepriekšējos sasaukumos ir stipras problēmas. Līdz ar to tas, ja šeit valstī kaut kādi centralizēti likumdevēji tomēr cenšas mūs saturēt kopās pat ar spēka paņēmieniem... tāpēc, ka tas mūsu dabīgais vektors īstenībā neiet šajā virzienā. Tas mūsu dabīgais vektors izskatās šobrīd, ka vairāk iet dezintegrācijas virzienā. Bet nu ar spēku... mūs mēģina saturēt kopā. Man šķiet, ka drīzāk tas pat mums ir vajadzīgi un nepieciešami kā sabiedrībai.

Un arī viens labs piemērs, kas parāda, kādā veidā ar spēku... kādā veidā tās partijas īstenībā mums ir pat problemātiski ar spēku ir saliktas kopā... Tie pēdējie skandāli saistībā ar „Vienotību”, vai ne? Kur viena „Vienotības” valdes locekle ļoti agresīvi uzbrūk citiem „Vienotības” redzamajiem pārstāvjiem un mēs redzam, cik patiesībā atšķirīgi ir šie cilvēki. Un rodas jautājums: ko viņi vispār dara vienā organizācijā? Bet, nu te ir tas... ka ir bijusi likumdošana, kas īstenībā viņus tur ir salikusi kopā. Ja tos grožus palaistu vaļīgāk, visdrīzāk, tad kā kaķi katrs ietu uz savu pusi. Vai mums kolektīvi no tā būtu labāk? Es šaubos. Lai gan

man pašam kā indivīdam arī labāk patīk, ja man mazāk uzliek grožus un es varu vairāk darīt pats, ko es gribu darīt.

Lūk. Apmēram tā.

A. Laviņš.

Paldies.

Vai būs jautājumi?

L. Liepa.

Jā, paldies, godātā tiesa. Faktiski ir vairāki jautājumi, kuri saistās ar to apstākli, ka mēs visi labprāt atsaucamies uz socioloģiskajām aptaujām, bet ļoti daudz ko nezinām par to, kā tās taista un kas ir tie atskaites kritēriji. Pirmais jautājums. Šeit strīds faktiski ir saistīts ar vienu skaidri noteiktu skaitli — 5000 iedzīvotāju noteiktā apdzīvotā teritorijā. Vai jūs redzat, ka socioloģiski būtu kāds pamats nošķirt tās apdzīvotās teritorijas Latvijā, kuras ir zem 5000 iedzīvotāju un atkal redzēt, ka tās, kas ir virs 5000, ietilptu pavisam citā kategorijā ar pavisam citām sociālām kustībām un iedzīvotāju interesēm un vajadzībām.

A. Kaktiņš.

Es domāju, ka nē. Es neticu, ka te ir iespējams kaut kā racionāli pamatot ar kaut ko konkrētu šādu skaitli un šādu līniju. Tas parasti ir tā, ka beigās tas ir kaut kur jānovelk... Un tad, kad viņu novelk... atkal neizbēgami rodas... te vairākkārt ir tikuši minēti tie robežu gadījumi... Kāpēc tad tas 5001...? Cik tad viņš ir atšķirīgs no 4999? Man šķiet, ka jebkurā vietā, kurā novilks to robežu, būs diemžēl šie robežu gadījumi.

L. Liepa.

Sakiet, lūdzu, vai nebūtu loģiskāk to robežu vilkt tomēr kaut kur citur? Piemēram, galvaspilsēta ir viens gadījums, pilsētas — cits gadījums, ārpus apdzīvotām vietām — vēl kaut kas. Vai nebūtu likumdevējam jāpieiet nedaudz smalkāk šim jautājumam? Nu, kā jūs teicāt, vai pa logu var redzēt daudzstāvu mājas, vai lopbarības kompleksu.

A. Kaktiņš.

Man šķiet, ka tā ir lielā mērā politiska izšķiršanās. Un to, cik lielā mērā tad tomēr mēģina ar šiem spēka paņēmieniem... cilvēku dzīti iekšā tajās organizācijās, kur viņi dabīgi negrib iet... Nu, vai atkal to nemēģina... ja to mēģina mazāk, nu, tad liek to latīņu augstāk, ja to mēģina stiprāk — tad liek latīņu zemāk.

L. Liepa.

Sakiet, lūdzu... un te ir tas jautājums, ko arī jūs uzsvērāt, kas ir, jāsaka, ļoti interesants veids... ka faktiski tas, ko jūs sakāt, ka tai politiskajai organizācijai būtu jānāk nevis, ja varētu tā teikt, no zāles saknēm, bet zināmā mērā uzspiestai no augšas. Vai nav tā, ka mēs redzam šo visnotaļ negatīvo reakciju pret politiskajām partijām lielā mērā kā atbildi uz mēģinājumiem visus ielikt šādās kastītēs? Vai nevarētu būt tāds paradokss, ka patiesībā, ja atļautu konkurēt pašvaldībās vēlētāju apvienībām un partijām, tad iedzīvotāju attieksme pret partijām būtu mazliet tolerantāka. Un proti, partijas vairs neizskatītos tāds tumsas spēku apkopojums, teiksim tā.

A. Kaktiņš.

Es atbildēšu savādāk. Es domāju, ka fakts, ka mums ir demokrātiska valsts, ka mums ir partijas un brīvības, no mana skatpunkta tas, ņemot vērā Latvijas iedzīvotāju tieksmes un vērtību orientācijas, tas galīgi nav kaut kas pašsaprotams. Ja mēs sekotu līdzī šībrīža attīstības... apziņas attīstības pakāpei un ar tiem visiem instinktiem, kas šeit vidēji statistiski ir, mēs netiktu pieņemti Eiropas Savienībā, mēs nebūtu normāla demokrātiska valsts. Man izskatās, ka mums ļoti lielai daļai iedzīvotāju ir dabīgāks stāvoklis būtu īstenībā atrasties feodālismā. Viņi tad justos komfortablāki. Arī tad viņiem nepatīktu... bet principā tā formācija, kas un kā — viņiem varētu būt piemērotāka.

Es zinu, ka mums nepatīk domāt par šādām kategorijām. Mēs visi domājam, ka mēs esam gaiši, apgaismoti, demokrātiski, eiropieši cilvēki. Visi mēs... pilnīgi droši. Bet tad, kad tu pataisi tās aptaujas un paskaties, kas tur ir aiz tā, kas mums šķiet, kādi mēs esam... kā tur īstenībā ir... tad man šķiet, ka īstenībā tur nav tas viss jauki un skaisti. Nu, lūk. Un no šī skatpunkta vismaz mana personiska pārliecība ir, ka... nu, protams, ir jāzina, kāda ir sabiedriskā doma, to ļoti svarīgi ir zināt... un ļoti svarīgi ir viņu respektēt, ar viņu rēķināties, bet ne vienmēr ir gudri viņai sekot, jo tāpēc... ka ir tāds teiciens, ka sabiedriskā doma — tas ir ļoti labs ceļavējš... ja viņš pūš no pareizās puses, bet tāds ļoti slikts ceļarādītājs. Nu, lūk! Un te ir tas, ka gribētos domāt, ka ir viena gudrāka sabiedrības daļa, kura tad mēģina vilkt to sabiedrību kaut kādā, viņuprāt, pareizā virzienā. Bet protams, var arī kļūdīties.

L. Liepa.

Paldies.

Un vēl precizējošs jautājums par skaitļiem. Tātad mēs skatījāmies, gatavojot šo pieteikumu, mēs skatījāmies, ka tā uzticība politiskajām partijām nevis pieaug, bet tomēr krīt. Un viens no iemesliem, kāpēc... to deklarē Saeima, kāpēc būtu nepieciešams nodrošināt politiskajām partijām tiesības lielākajās pašvaldībās darboties un aizliegt vēlētāju apvienībām, ir mērķis stiprināt politiskās partijas, nodrošināt pieaugošu uzticību politiskajām partijām. Vai šis mērķis pēc socioloģiskajām aptaujām ir vai nav piepildījies?

A. Kaktiņš.

Es nevarētu piekrist tēzei, ka krīt. Vismaz, ja es tā skatos, ka mums ir mērījumi, kur mēs Mediju namam esam te mērījuši kopš 2010. gada pa gadiem uzticēšanos... garu institūciju sarakstu... un ja mēs skatāmies politiskās partijas, tad 2010. gadā 7 procenti teica, ka uzticās, 2011. — 9 procenti, 2012. — 9 procenti, 2013. — jau 13 procenti. Citiem vārdiem, tie tik un tā ir nožēlojami zemi skaitļi visi, kas rāda uz kapitālu, fundamentālu krīzi šeit. Bet nu tomēr tā dinamika.. viņa drīzāk ir viegli pozitīva. Tiesa gan, ja mēs te varētu paskatīties tādā garākā laika perspektīvā, tad varētu būt nianšes, jo vismaz man šķiet, ka cik tālu es esmu skatījies kaut kādus indikatorus, tad 2009. gads, kad sākās ekonomiskā krīze... tad sabiedrības noskaņojums bija tik zems, ka, man šķiet pat pilnīgi visos jautājumos tur nokrita viss un kopš tā laika viņš lēnām un pamazām atkal jau kaut kā dabīgi ceļas uz augšu. Un jāsaka, ka starplaikā šajā laika periodā attieksme pret pašvaldībām ir mainījusies un patiesībā tur pat statistiski vidēji tā iešana uz augšu ir bijusi vēl iespaidīgāka. 2010. gadā — 41 procents teica, ka uzticās, 2011. gadā — 46 procenti, 2012. gadā — 52, 2013. gadā — 61 procenti. Citiem vārdiem... mēs redzam, ka kāpj gan viens, gan otrs indikators. Nu, tiesa gan, tā plaša diferencē gan palielinās, jo pašvaldības...

L. Liepa.

Un ja drīkst, tad vēl viens precizējošs jautājums. Jūsu vadītais uzņēmums SKDS tapa veicis aptauju 2008. gada novembrī par balsstiesīgo Jūrmalas iedzīvotāju viedokli. Kā jūs izskaidrotu to, ka tātad arī šeit tā pati tendence partiju... jebkuras partijas, lai kura arī parādītos... ir zem 10 procentiem atbalsts, savukārt jautājumā par dažāda veida biedrībām Jūrmalā, un tas neattiecas tikai uz Jūrmalas aizsardzības biedrību, bet vispār uz nepolitiskām nevalstiskām apvienībām... ir ar kādu lielāku tā uzticība un faktiski nu, ja runājam konkrēti, tad Jūrmalas aizsardzības biedrībai tās viedoklim uzticējās 47 procenti respondentu. Kā jūs skaidrotu šo?

A. Kaktiņš.

Es teiktu, ka tas ir situatīvi. Pirmā lieta, tie ir konkrētie cipari, kas nāk no šitās bildes. Nu, nav tā īsti salīdzināmi ar tiem cipariem, kas ir attiecināmi uz politiskajām partijām. Tas laikam prasīja: cik liela ir iespēja, ka jūs varētu balsot. Šeit tika prasīts: cik svarīgs jums ir viedoklis. It kā cita dimensija. Bet mums bija atsevišķs jautājums par Jūrmalas aizsardzības biedrību, kur mēs prasījām, kā jūs vērtējat Jūrmalas aizsardzības biedrības darbību. Un tad sanāk, ka vairāk kā puse, man šķiet, 51 vai 52 procenti to novērtēja pozitīvi, kas īstenībā ir ļoti labs, ļoti atzinīgs vērtējums.

Es domāju, ka tie iemesli šeit ir situatīvi. Ja mani atmiņa neviļ, tad Jūrmalas biedrība gadu vai divus gadus pirms bija bijusi ļoti aktīva. Bija vairāki tādi spilgti... pat kas nacionālajos medijos gāja... kaut kādas lietas, kas tika dabūtas gatavas...

L. Liepa.

Mēs katru gadu darām kaut ko tādu...

A. Kaktiņš.

Jā... es mazliet atceros tajā kontekstā, ka bija kaut kas ļoti spēcīgs, kas šito uzdzina uz augšu. No otras puses, ja mēs skatāmies partiju ciparus... tad vēlēšanu kampaņa vēl aktīvi nebija sākusies. Tur partijas vēl tikai kaut ko man šķiet, kristalizēja, tajā brīdī bija pats sākuma punkts. Un ja partijas pašas, tā teikt, nav pieteikušās, kas tur būs, vai startēs vai nestartēs un kādi cilvēki būs, kādi būs uzstādījumi... vai solīs tiltu vai nesolīs tiltu... tad man liekas, ka iedzīvotājiem ir grūti kaut ko noreflektēt un pateikt, ka šitos mīlu un šitie man patīk... Tā kā tur liela loma ir šādiem situatīviem faktoriem. Tam brīdim, kas bija publiskajā telpā.

A. Laviņš.

Paldies.

L. Liepa.

Vēl viens jautājums mums vēl būtu.

A. Laviņš.

Jūs jau pieteicāt kā pēdējo...

L. Liepa.

Tas bija mans pēdējais. Mums ir vēl lietas no pieteicējiem.

J. Simanovska.

Man ir jautājums tīri no pedagoģijas viedokļa. Mēs zinām, ka bērnu no vienas puses vajag vadīt, bet no otras puses viņam ir jāļauj augt. Un nedodot iespēju augt, mēs viņu arī ierobežojam un neļaujam attīstīties. Tātad jūs minējāt, ka mūsu demokrātijai ir jāaug, mēs neesam pietiekoši nobrieduši. Ļoti iespējams, ka tā ir tā atšķirība, kāpēc citās valstīs ir pašvaldībās iespējas startēt vēlēšanu apvienībām, pie mums nav. Varbūt, ka tas atkal no otras puses... tieši otrādi, neļauj mums augt?

A. Kaktiņš.

Nē, nu taisnība argumentam. Ja tur pārāk atkal visu ieliks grožos, tad arī ne pie kā laba nepienāks. Nu, jautājums ir, vai šis ir tas īstais instruments, kādā audzēt... Nu personīgi ir... atvainojiet, bet tā sajūta ir tāda, ka tas drīzāk novedīs pie lielākas Drīzāk, ka šajā brīdī ir tā.

A. Laviņš.

Jā, atbilde skaidra.

Saeimas pārstāvim?

J. Pleps.

Paldies, jautājumu nebūs.

A. Laviņš.

Vai no tiesnešu puses būs jautājumi? Tiesnesis Balodis vēlas uzdot jautājumu.

K. Balodis.

Es gribēju pajautāt. Jūs minējāt šos... tā pirmajā tuvinājumā satriecoši zemos uzticības skaitļus partijām, nu bet mēs zinām, ka ne jau visu partijas dara slikti. Un varbūt, ka tur tomēr ir kādi citi faktori, teiksim, Latvijas iedzīvotāju vai nu neizglītotība vai kaut kas tāds... kas traucē šiem aptaujātajiem pašiem uztvert arī tos partiju labos darbus, kādi tomēr arī ir.

A. Kaktiņš.

Nu, labi. Viena lieta ir, ka... ko nozīmē uzticēšanās partijām. Nekas jau nav viennozīmīgs. Mēs sākam to lietu preparēt un te parādās arī līmeņi... Nu, tie skaitļi, ko es minēju, tas arī ir savā veidā tāds standarts. Arī citās valstīs tas tā tiek jautāts — tie ir saraksti ar institūcijām, un tad ir — kurām institūcijām jūs uzticaties. Un tad parādās atslēgas vārds “partijas” un cilvēki reaģē... ir emocijas, kad viņi izdzird šo vārdu „partija”.

Cita lieta. Mums nupat bija Saeimas vēlēšanas un kaut kā dīvaini, taču uz turieni puse aizgāja, vai ne? Tad nu viņiem gluži nav tik negatīvas tās attieksmes un ir mums arī kaut kādi pēcvēlēšanu pētījumi, kas rāda, ka ļoti liela daļa ir, kas nobalsoja par „Vienotību” vai Zaļajiem un zemniekiem, vai „Saskaņu” Un viņi saka, nē, viņi mums patīk. Mēs viņiem uzticamies, tie ir īstie cilvēki un īstās idejas. Tātad viņi tomēr uzticās.

Citiem vārdiem, ir viens, kas notiek, ja mēs vienkārši lietojam šo vārdu „partijas”, kas nes līdzīgu kaut kādu emocionālu un vēl cita veida slodzi. Cita lieta, ja mēs skatāmies jau uz katru atsevišķu partiju un tad mēs dabūnam atšķirīgu rezultātu un tik ļauni vairs tā bilde vairs neizskatās. Bet nu... tik un tā... nu partijas kopumā ņemtas arī tā ir kā institūcija. Un mums viņas ir jāapskata. Un salīdzinājumā ar citām valstīm, Latvijā ir... vismaz ar Eiropas valstīm... Latvijā ir vieni no visdrūmākajiem rezultātiem.

Jūs jautājat par iemesliem? Nav man tāda īsa, ātra atbilde.

K. Balodis.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Kaktiņa kungs, paldies jums. Paldies par sniegto viedokli un turklāt jāteic, tas tika sniegts visnotaļ atraktīvā veidā.

A. Kaktiņš.

Ņemiet par labu.

A. Laviņš.

Tā. Ir diezgan vēla vakara stunda, tāpēc šajā brīdī tiek izsludināts pārtraukums tiesas sēdē.

Turpināsim lietas izskatīšanu 6. janvārī pulksten 10.00. Tātad procesuālā stadija: mums būs jāizlemj jautājums, vai varam pabeigt lietas izskatīšanu pēc būtības, un pāriet pie tiesas debatēm un paliek replikas. Ir saprotams?

No pieteicēju puses?

L. Liepa.

Jā, godātā tiesa. Ir saprotams. 6. janvārī pulksten 10.00.

A. Laviņš.

Saeimas pārstāvis?

J. Pleps.

Jā, skaidrs.

Godātā tiesa, šodienas diskusijās iezīmējās ļoti daudzi jautājumi par 1994. gada Vēlēšanu likumu — gan diskusijā ar Levita kungu, gan diskusijā ar Pūķa kungu... lai Satversmes tiesa gūtu pārliecību par to, ka no Saeimas pārstāvja puses tie bija objektīvi dokumenti un fakti, kas apstiprināti ar rakstveida dokumentiem, es varētu tiesas sēžu sekretārei iesniegt šos te viedokļus, kuri ir Saeimas arhīvā, bet kuru diemžēl nav tiesas rīcībā.

A. Laviņš.

Tas ir... kā lūgums šobrīd par šo materiālu pievienošanu...

J. Pleps.

Jā, piedāvājums iesniegt, lai varētu pārliecināties par mums uzdoto jautājumu pareizību.

A. Laviņš.

Jums divi eksemplāri ir?

J. Pleps.

Mēs varam sagatavot divos eksemplāros un ar pavadvēstuli atsūtīt tiesai.

A. Laviņš.

Jā. Lai mēs virzītos uz priekšu efektīvi, jūs varētu vienu no eksemplāriem izsniegt pieteicējiem, jūs varētu iepazīties un 6. decembrī, kad mēs nāksim kopā... Piedošanu, janvārī...

tā ir ar gada maiņām... Tātad 6. janvārī, mēs pirms pielikt punktu jautājumam par lietas pabeigšanu pēc būtības, izlemsim arī šo jautājumu.

J. Pleps.

Paldies.

A. Laviņš.

Tātad pārtraukums līdz 6. janvārim.

Latvijas Republikas Satversmes tiesas sēde

2014. gada 24. novembrī

turpinājums

2015. gada 6. janvārī

Sēdi vada Latvijas Republikas Satversmes tiesas priekšsēdētājs

Aldis Laviņš.

A. Laviņš.

Labrīt! Sēdieties, lūdzu!

Turpinām tiesas sēdi.

Tātad pieaicinātās personas tika uzklausītas iepriekšējā tiesas sēdes daļā.

Mēs esam palikuši pie tā, ka Saeimas pārstāvis bija pieteicis lūgumu par vairāku materiālu pievienošanu pie lietas materiāliem un šie materiāli ir saistīti ar likumdevēja apsvērumiem, kas attiecas uz 1994. gada 13. janvāra likuma — Pilsētas domes, rajona padomes un pagasta padomes vēlēšanu likuma — 15. panta regulējumu.

Es saprotu, ka pieteikuma iesniedzēji ir iepazinušies ar šiem materiāliem.

L. Liepa.

Pieteikuma iesniedzēji ir iepazinušies.

A. Laviņš.

Un kādi ir jūsu apsvērumi par šo lūgumu?

L. Liepa.

Mums nav iebildumu, ka Saeimas pārstāvja pieteiktais lūgums tiek apmierināts un šie materiāli tiek pievienoti lietai.

A. Laviņš.

Paldies.

Tātad lūgums par šo materiālu pievienošanu ir apmierināts un tie ir pievienoti pie lietas materiāliem.

Pirms pabeidzam lietas izskatīšanu pēc būtības, vaicāšu vēl tiesnešiem — vai ir jautājumi lietas dalībniekiem? Tiesnešiem ir jautājumi? Tiesnesis Kusiņš. Lūdzu!

G. Kusiņš.

Jā. Viens jautājums Saeimas pārstāvim un arī jautājums pieteikuma iesniedzēju pārstāvim, bet vispirms tad Saeimas pārstāvim.

Saeima apgalvo, ka vēlēšanu apvienības ir izņēmums, respektīvi, ka tas ir kā pagaidu pasākums. Sakiet, lūdzu, jūs varētu izskaidrot, vai tad šādai atšķirīgai attieksmei ir objektīvs pamats? Jo šajā lietā mēs vērtējam ne tikai atbilstību Satversmes 101. pantam, bet arī atbilstību Satversmes 91. pantam. Līdz ar to, vai jūs varētu tiesai izskaidrot šo objektīvo pamatu, kā Saeima redz šo objektīvo pamatu šajā lietā.

J. Pleps.

Jā... jūsu godība! Mums ir jāraugās uz tiesiskās vienlīdzības principu tādā kontekstā, ka... tiesiskās vienlīdzības princips, kā mēs labi zinām, prasa vienādu... salīdzināmu attieksmi vienādos apstākļos, atšķirīgu attieksmi — atšķirīgos apstākļos. Ja būtu vienāda attieksme atšķirīgos apstākļos, tas būtu tiesiskās vienlīdzības principa pārkāpums.

Atbildot uz jūsu jautājumiem, es jau mēģināju ieskicēt un man ir patīess prieks, ka mums vismaz šajā jautājumā ar pieteikuma iesniedzēju nav domstarpību, jo Liepas kungs arī minēja, ka tās pašvaldības ir jāatdala, ka visas pašvaldības Latvijā nav vienādas. Ir kaut kādas atšķirības, kas pastāv un kas ir balstītas uz kaut kādiem objektīviem faktoriem. Un tie objektīvie faktori, kurus mēs varam identificēt... pirmā lieta, šķiet, nevienam nav šaubu, ka Rīga ar kaut ko atšķiras no citām pilsētām un citām pašvaldībām kā republikas galvaspilsēta. Nākamā atšķirības pakāpe, kas ir identificēta normatīvajos aktos, ir republikas pilsētas. Tālāk ejot ir novadi, kuros iedzīvotāju skaits pārsniedz 5000, un novadi, kuros iedzīvotāju skaits nepārsniedz šos 5000. Ir četru dažādu veidu pašvaldības. Un šis kritērijs, kas ir izvēlēts, ir attiecīgi iedzīvotāju skaits, pie kura ir iespējama pilnvērtīga pašvaldība... pašvaldības funkcionēšana.

Un līdz ar to 1994. gadā, kad tika pieņemts likums „Par pašvaldību vēlēšanām”, likumdevējs apsvēra, vērtēja šo jautājumu, jo Ministru kabinets bija piedāvājis vienādu attieksmi pret visiem — gan pagastos, gan pilsētās, gan arī republikas pilsētās sarakstus var iesniegt partijas un vēlēšanu apvienības. Tas, ko darīja likumdevējs — raudzījās ļoti rūpīgi... atcerēsimies 1994. gadu, partiju sistēma tikko sāka veidoties, nesen bija pieņemti jauni likumi... notiek tiesiskās sistēmas uzbūve... un tika mēģināts līdzsvarot divas lietas. Viena lieta — nepieciešamība izveidot un nostiprināt partiju tīklu pārvaldi pār visu valsti, otra lieta —

radīt iespēju visās pašvaldībās, lai tur notiekošās vēlēšanas būtu demokrātiskas. Ko nozīmē „demokrātiskas”? Lai tur pastāvētu politiskā konkurence.

Ja likumdevējs būtu 1994. gadā izvēlējies šo risinājumu, ka tiek prasīti partiju saraksti visās pašvaldībās, varētu būt gadījumi, ka mazajos pagastos nav šīs demokrātiskās konkurences. Tātad tas risinājums 1994. gadā izrietēja no šī apstākļa, ka bija jāizveido politisko partiju sistēma.

Un ejot tālāk... mēs arī varam redzēt to, ka šobrīd laika gaitā likumdevējs ir atgriezies regulāri pie šī jautājuma pārvērtēšanas, likumdevējs ir rūpīgi skatījies ik pa laikam, ko es jau norādīju iepriekšējā tiesas sēdē norādot gan arī konkrētus likumprojektus, gan komisijas sēdes materiālus. Un likumdevējs ir uzskatījis, ka pastāv šī atšķirība un šis kritērijs ir šie 5000, par kuriem esmu plānojis mazliet vairāk runāt debašu runā, bet, ja tiesa vēlas, es varbūt varu arī šobrīd jau sākt skaidrot.

G. Kušņš.

Tad vēl papildjautājums. No jūsu teiktā... tad jūs uzskatāt, ka vēl aizvien pastāv objektīvs pamats šāдай atšķirīgai attieksmei? Likumdevējs regulāri ir pārbaudījis un vēl aizvien ir pārliecinājies, ka šāдай atšķirīgai attieksmei ir jāpastāv?

J. Pleps.

Likumdevējs tādu pārliecību ir guvis tajā sēdē, kas bija salīdzinoši nesen... es sameklēšu precīzi norādi pēc atbildes raksta...

G. Kušņš.

Lietas materiālos bija norādes..

J. Pleps.

Jā, jā... šajā komisijas sēdē šis jautājums ir vērtēts un tas, ko likumdevējs... ko mēs varam redzēt, skatoties uz administratīvi teritoriālo reformu kontekstā par šiem regulējumiem, ka tajā brīdī, kad pašvaldības, kā es jau minēju, pārsniedz šos 5000, tiks uzskatīts, ka, teiksim... šī norma tādā ziņā par vēlēšanu apvienībām... pati par sevi pārstās darboties... konstatējot, ka visos novados, kas ir izveidojušies kā ilgtspējīgi, ir lielāks iedzīvotāju skaits. Taču tas neizslēdz likumdevēja iespēju politikas procesa ietvaros atgriezties pie šī jautājuma apspriešanas.

A. Laviņš.

Paldies. Būs vēl jautājumi?

G. Kusiņš.

Nē, Plepa kungam nav.

A. Laviņš.

Paldies.

G. Kusiņš.

Tad būtu jautājums Liepas kungam.

Es saprotu, ka iepriekšējās tiesas sēdēs jau tika konstatēts, ka Pētersona kungs ir kandidējis iepriekšējās pašvaldību vēlēšanās... gan Kronblūma kungs ir kandidējis, gan arī Pētersona kungs ir kandidējis. Abi kungi ir kandidējuši no politisko partiju kandidātu sarakstiem. No tiem sarakstiem, ko iesniedza politiskās partijas. Sakiet, lūdzu, kā jūs varētu izskaidrot šo Pētersona kunga tiesību aizskārumu... Kā viņš izjūt? Mēs varam prezumēt, ka Pētersona kungs zina jeb prot rīkoties tādā veidā, lai viņš varētu kļūt par kandidātu Jūrmalas pilsētas pašvaldības domes vēlēšanās. Šobrīd Pētersona kungs saka, ka viņa tiesības ir aizskartas, lai gan patiesībā iepriekš mēs zinām, ka viņš šīs tiesības ir izmantojis tādā veidā, kā šobrīd paredz likums.

L. Liepa.

Paldies par jautājumu.

Godātā tiesa! Atbilde zināmā mērā jau ir sniegta iepriekš, bet es mēģināšu to konspektīvi pavisam īsi noformulēt.

Tā ir, ka gan Kronblūma kungs, kas šodien piedalās sēdē, gan arī klātnesošais docents Pētersona kungs jau ir politiskās partijas... katrs savas politiskās partijas... biedrs. Politisko partiju likums paredz Latvijā striktu ierobežojumu, ka viena persona var būt biedrs tikai vienā politiskā partijā. Tātad, ja nacionālajā līmenī... un šeit es sākšu atbildi ar Kronblūma kunga piemēru, kurš ir šeit klātnesošajiem jau labi zināms... jo tas ir izklāstīts un arī apspriests... ja nacionālajā līmenī Kronblūma kungam nav iebildumu pret partijas “Vienotība” politisko ideoloģiju, politisko platformu, tad attiecībā uz Jūrmalu viņš pavisam radikāli nostājas pret to pašvaldības politiku, to “komunālo politiku”, ja mēs lietojam Egila Levita pieminēto jēdzienu... kuru partijas “Vienotība” vadītā dome ir veikusi līdzšinējos sasaukumos. Taču pie esošās sistēmas Kronblūma kungam nav iespēju savādāk startēt Jūrmalas vēlēšanās, kā darīt to

partijas “Vienotība” sarakstā, jo tā ir vienīgā partija, kurā viņš ir. Un nacionālajā līmenī... es pasvītroju... viņš nevēlas to mainīt. Bet Jūrmalas gadījumā tas ir principiāli nepieņemami un tāpēc viņš ir apzināti pieņēmis lēmumu nekandidēt partijas “Vienotība” sarakstā.

Attiecībā uz Pētersona kungu. Pētersona kungam ir domstarpības ar savas partijas vadītāju, kas ir pietiekami interesanta un spēcīga, neapšaubāmi, mums labi pazīstama personība, arī jūrmalniekiem pazīstama personība, Ančāna kungs, kas ir arī bijis vairāku... nu, varētu tā sacīt... nozīmīgu politisku notikumu iniciētājs Jūrmalas domē, taču attiecībā uz komunālo jautājumu risināšanu Pētersona kunga un Ančāna kunga ieskats, piemēram, skolu jautājumos, ir radikāli atšķirīgs. Un pie esošā tiesiskā regulējuma, tātad kopsakarā Pašvaldību vēlēšanu likuma 15. pants tā ierobežojums un apstrīdētā norma kopsakarā ar Politisko partiju likuma 26. pantu, kas aizliedz kandidēt... kas aizliedz būt vairāku partiju sastāvā, neparedz iespēju dibināt atsevišķu jaunu partiju.

Protams, es paredzu, ka mans godātais kolēģis Saeimas pārstāvis varētu norādīt, ka mani abi minētie un jūrmalniekiem labi pazīstamie līdzpilsoņi vai pilsētnieki varētu atrast kādu citu partiju, kuras sarakstā startēt. Taču tas būtu teju vai neiespējams kompromiss pie situācijas, ka katra no šīm partijām ar savu politisko nostāju, ar savu politisko platformu pieprasītu kā Pētersona kunga, tā Kronblūma kunga pakļaušanos attiecīgajām partijas nostādnēm, kuras primāri, protams, ir nacionālas, tātad valsts līmeņa, un tikai sekundāri... es pasvītroju, tikai pakārtoti tās būtu Jūrmalas intereses.

G. Kušņš.

Man būtu papildjautājums. Te jūs pieminējāt Ančāna kungu. Sakiet, lūdzu, bet... tad tagad iznāk tā, ka tas ir bezmaz atkarīgs no Ančāna kunga nostājas... vai Pētersona kungs un Kronblūma kungs varēs, tā saka, bez tāda iekšēja konflikta kandidēt. Vai tad nevarētu būt tā, ka... ja Pētersona kungs vai Kronblūma kungs uzskata, ka viņu viedoklis ir argumentētāks un jūrmalniekiem izdevīgāks, tad varbūt viņi paši varētu uzņemties Jūrmalas nodaļas vadīšanu un tad viņiem nebūtu, kā saka, šāda konflikta.

L. Liepa.

Es pieļauju, ka uz šo jautājumu ļoti labi var atbildēt Kronblūma kungs, kurš faktiski ir bijis klāt šajos iekšējos procesos. Taču mēs jau arī savos paskaidrojumos esam norādījuši par to, kā pēdējās pašvaldību vēlēšanās... pirms šīm vēlēšanām pagājušajā gadā, kurās faktiski mēģināja ar vēlēšanu apvienības formu piedalīties minētie kungi... bet iepriekšējās vēlēšanās politiskās partijas izvirzītais kandidātu saraksts veidojās pavisam vienkārši — to varētu aprakstīt ar diviem vārdiem: naudas vara. Proti, “Vienotības” kandidātu saraksta pirmajā

pozīcijā, neskatoties uz iekšējām pretrunām un spēcīgām, nopietnām diskusijām pašas pašvaldības nodaļas ietvaros, tika izvirzīts tāds kandidāts, kurš pietiekami nopietni varēja finansiāli atbalstīt vēlēšanu kampaņu, līdz ar to iebildumi par to, ka viņa politika vai viņa nostādne attiecībā uz pilsētas vides attīstību, attiecībā uz ekoloģiskajiem jautājumiem neatbilda tam, ko partija “Vienotība” nacionālajā līmenī tika sludinājusi... Tie tika ignorēti, būtībā lielā mērā pieverot acis uz šīm ideoloģiskajām pretrunām par labu tam, kā šeit lielā mērā naudas vara noteica, kāpēc kandidātu sarakstā pirmajā numurā parādās viens cilvēks, savukārt pārējie tiek atstumti uz saraksta beigu galu.

Līdz ar to pavisam īsi atbildot uz jūsu uzdoto jautājumu... diemžēl tā ir, ka partijas diktē savus noteikumus, kuri ne vienmēr izriet no... varētu tā sacīt, pilsētnieku jeb vietējām interesēm.

G. Kušņš.

Bet atgriežoties... no politikas uz tādu tiesību lauku, kas Satversmes tiesai būtu tāds ierastāks... Sakiet, lūdzu, Saeimas pārstāvis saka, ka izņēmums ir šo vēlētāju apvienību pieļaušana mazajos novados. Sakiet, lūdzu, vai jūs uzskatāt, ka tādējādi Jūrmalas pilsēta būtu šī parastā lieta, vai arī tas būtu jūsu tiesību ierobežojums, jo Saeimas pārstāvja konstrukcija, cik es saprotu, ir akcentēt to, ka vēlētāju apvienības ir izņēmums no parastās kārtības un parastā kārtība būtu kandidēt tikai caur politisko partiju pakāpienu.

L. Liepa.

Jā... es ļoti labprāt atbildētu uz šo jautājumu normatīvā kontekstā, kā arī godātā tiesa grib dzirdēt. Taču vispirms es gribētu sacīt, ka mani klienti principā nepiekrīt šādam uzstādījumam un redz to pilnīgi pretēji. Tie skatās Eiropas kontekstā, kurā tie redz, ka vairāk kā sešpadsmit valstīs Eiropas Savienībā parastā kārtība ir tā, kurā arī vēlētāju apvienības var piedalīties politiskajā procesā, tātad kandidēt pašvaldību vēlēšanās. Tas nozīmē, ka ierobežojums visdrīzāk varētu būt tāds neparasts un, neapšaubāmi, ļoti nopietni izskaidrojams izņēmums no šīs parastās kārtības. Tas ir tas, kā to saskata mani klienti.

Es kā jurists lasu likumu un es redzu, protams, ka te varētu runāt par to, ka šajā situācijā, kurā mans kolēģis ir uzbūvējis vēsturisko normas attīstības gaitu... un kolēģis norāda, ka vēsturiski tātad viens no priekšlikumiem bija stiprināt partiju sistēmu Latvijā. Un tā ietvaros jau no paša zemākā līmeņa, no zemāko pašvaldību līmeņa ļaut darboties tikai partijām. Un būtībā tātad demonstrēt šo vēsturisko attīstības gaitu kā vienu izņēmumu, kuram ir pagaidu raksturs no partiju monopola vispārējā standarta. Un tādā gadījumā varētu sacīt, ka jā.... tas ir tas vēsturiskās attīstības gaitas... tas ir tas pieņēmums par vēsturisko attīstības gaitu un šādā

kontekstā varētu sacīt, ka jā, tātad Jūrmala būtu vēl viena no tām pašvaldībām, uz kuru šāds izņēmums arī būtu jāattiecina mūsu minēto iemeslu dēļ... Tad es atbildētu tieši tā, kā zināmā mērā tas jautājuma uzstādījums vedina mani atbildēt, proti, ka vispārējais tātad ir partiju monopols, no kura izņēmums ir vēlētāju apvienības atsevišķas pašvaldībās, kuras ir... sacīsim... mazāk nozīmīgas.

Taču, godātā tiesa! Es vēlētos vēlreiz pasvītrot, ka šeit es tomēr nevaru īsti piekrist tam, ko mans godātais kolēģis Jānis Pleps sacīja par to, ka mums ir vienprātība attiecībā uz pašvaldību dalījumu. Tā tas īsti nav. Dalījums četru veidu pašvaldībās, manuprāt, ir ļoti oriģināls un interesants, bet ir tikai pieņēmums. Un tas likumā nav pamatots. Mēs neredzam likumā sadalījumu: galvaspilsēta, republikāniskās pilsētas, novadi virs 5000 un novadi zem 5000. Ir atsevišķas pazīmes, ka tās ir tikai atsevišķas... un zināmā mērā varētu teikt, ka tikai nebūtiskas pazīmes, jo Latvijā pašvaldības... Latvija ir unitāra valsts un Latvijā nav pašvaldību iedalījuma, kā tas ir, piemēram, Krievijas Federācijā vai Vācijas Federatīvajā Republikā, kurā pašvaldībām ir konkrēti noteikts funkciju sadalījums, atšķirībā no to lieluma un to piederības federālajai sistēmai. Latvijā tā nav. Latvijā tās funkcijas ir tieši tādas pašas... ja es atļautos izmantot tiesas piemēru... Rojā kā Jūrmalā. Tieši tādas pašas problēmas. Līdz ar to es nevaru piekrist tam apgalvojumam, ko mans lieliskais kolēģis norādīja, ka mēs tā kā piekristu, ka šīs pašvaldības būtu jāatdala. Rīgai varbūt ir savs statuss. Rīgai varbūt būtu nepieciešams savs statuss... es atļautos to tā formulēt.

Līdz ar to es tomēr, godātā tiesa, norādītu, ka mēs uzskatām, ka vēlētāju apvienību klātesamība visu pašvaldību... visu līmeņa pašvaldību vēlēšanās būtu vispārējs standarts, kas šobrīd ir ar likumu ierobežots nepamatoti.

G. Kusiņš.

Bet vai tad tā jūsu konstrukcija nenoved pie tā, ka iznāks, ka Jūrmalā varēs kandidēt no politisko partiju iesniegtajiem sarakstiem... un valsts arī, atzīstot politisko partiju nozīmi demokrātijā, ir noteikusi īpašus nosacījumus attiecībā uz politiskajām partijām... un vai neizveidotos tāda situācija, ka savukārt šādām neregistrētām un mazskaitlīgākām... mazāk nekā 200... vēlētāju apvienībām būtu, manuprāt, tādi acīmredzami atšķirīgi... es negribētu teikt, ka izdevīgāki, tas tā subjektīvi, bet es teiktu, ka atšķirīgāki noteikumi, kas parādītu, ka tas ir tāds alternatīvs, “erzacs” ceļš — neveidojot politiskās partijas.

L. Liepa.

Likumdevējs jau ir atļāvis vienai noteiktai grupai pašvaldību šādu ceļu. Un jāatzīst, ka te mēs tomēr arī redzam, ka likums paredz reģistrācijas procesu, proti, tajā brīdī, kurā vēlētāju

apvienības atbalstītais vēlētāju saraksts tiek iesniegts, kandidātu saraksts tiek iesniegts vēlēšanām, notiek šī saraksta reģistrācija. Tātad šajā brīdī notiek ne tikai reģistrācija, bet arī šī saraksta pārbaude. Tiek pārbaudītas tās personas, kuras ne tikai kandidēs kā iespējamie vēlākie pašvaldības domes deputāti, bet arī tie atbalstītāji. Zināmā mērā valsts jau veic šo sarakstu kontroli un nākamais kontroles līmenis ir 5 procentu līmenis. Tātad tieši tāpat kā politiskajām partijām. Un šajā ziņā, mūsuprāt, nav būtiskas atšķirības valsts iespējai kontrolēt un ietekmēt politisko procesu, ja valsts redz, ka šajā gadījumā tātad tiek pārkāpts likums, vai arī pastāv kādi būtiski riski. Tas pats attiecas arī uz līdzdalību vēlēšanās un aģitāciju. Valsts, protams, var noteikt nopietnākus gan finansēšanas noteikumus arī apvienībām, gan arī aģitācijas noteikumus, ja valsts to vēlas. Un, kā jau mēs to apspriedām šīs lietas ietvaros, Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs pat bija izstrādājis likumprojekta variantu, kas nav pieņemts tālāk. Tas ir viens no risinājumiem, ko valsts noteikti varētu darīt, ja Satversmes tiesa piekrīt šī pieteikuma iesniedzēju uzstādījumam par to, ka arī Jūrmalā, tāpat kā citās pašvaldībās, būtu nepieciešams pieļaut vēlētāju apvienību kandidēšanu.

G. Kusiņš.

Paldies. Nav vairāk jautājumu.

A. Laviņš.

Paldies. Tiesnese Krūma.

K. Krūma.

Es gribētu noprecizēt to pārkāpumu kādu jūs redzat saskaņā ar Satversmes 101. pantu, ka ikviens pilsonis var piedalīties likumā paredzētajā veidā valsts un pašvaldību darbībā. Jūs paši minējāt, ka gan Rojā, gan Jūrmalā tiem noteikumiem jābūt vienādiem, es gribētu saprast, kur jūs saskatāt to pārkāpumu, kāpēc šī Jūrmalas aizsardzības biedrība nevarētu organizēties kā partija? Kur tur būtu saskatāms tas pārkāpums? Un vai jūs tagad neuzspiežat Satversmes tiesai skatīt partijas “Vienotība” iekšējās problēmas, ka kaut kāds kandidāts nav kaut kur salikts un ielikts... un ne tā, kā jūs varbūt to esat vēlējušies?

L. Liepa.

Godātā tiesa! Paldies par šo jautājumu, kas faktiski liek mums vēlreiz un ļoti precīzi formulēt 101. panta pārkāpumu. Satversmes 101. panta pārkāpums izpaužas tādā ziņā, ka tātad tiek aizskartas pasīvās vēlēšanu tiesības konkrētām personām, kuras attiecīgajā pašvaldībā dzīvo un saskaņā ar Satversmes 101. pantu ir tiesīgas piedalīties pašvaldību darbā. Proti, šajā

gadījumā esošais aizskārums liedz šīm personām izmantot savas pasīvās vēlēšanu tiesības, tas ir, piedalīties vēlēšanās tādu kandidātu sarakstos, kuros tās apvienojas, balstoties uz vienotu komunālo interesi. Tas ir, interesi, kas apvieno cilvēkus neatkarīgi no to politiskās partijas piederības. Šajā gadījumā likums paredz pienākumu lielākās pašvaldībās virs 5000 iedzīvotāju piedalīties vēlēšanās tikai un vienīgi noteiktu partiju sarakstā, tas ir, ar noteiktas partijas politisko platformu un balstoties uz šīs partijas politiskajiem uzskatiem.

Vai dibināt savu atsevišķu reģionālo partiju būtu risinājums? Atbilde zināmā mērā jau arī tika apspriesta šīs lietas izskatīšanas gaitā. Tika demonstrēti gadījumi, kuros patiešām Latvijā pastāv reģionālās vai pašvaldību līmeņa politiskās partijas un tika norādīts, ka jā, būtībā jebkuram, kurš var savākt šobrīd nepieciešamo personu skaitu šādas partijas dibināšanai, ir tādas iespējas. Taču tajā pat laikā politiskā partija kā tāda šobrīd ir domāta tieši nacionāla līmeņa jautājumu risināšanai. Tā ir dibināma saskaņā ar Partiju likumu, lai piedalītos Saeimas, Eiropas Parlamenta vai pašvaldību vēlēšanās. Tātad faktiski partijas uzdevums ir darboties lielā mērā nacionālajā politiskajā līmenī. Savukārt pašvaldības jautājumi tie, kurus mēs... manuprāt, varam piekrist tam jēdzienam, kuru arī šeit piedāvāja gan Egils Levits, gan Ivars Ījabs, proti, komunālo jautājumu risināšanai nav nepieciešama politiska partija. Un tas ir... šie divi vārdi ir tie, kuri pēc būtības apraksta pieteikuma iesniedzēju nostāju. Var dibināt, bet tas nav nepieciešams, jo jautājumus, kas skar pašvaldības iedzīvotāju intereses un par kuriem lēmumi ir jāpieņem pašvaldību līmenī, var lemt arī ārpus politiskās partijas platformas, ārpus politiskās partijas nostājas. Tie ir komunāli jautājumi, kuriem nav nepieciešama nacionāli ideoloģiska nokrāsa. Un mēs ļoti labi redzam, teiksim, Rīgas piemērs, manuprāt, ir ārkārtīgi labi uzskatāms, ka šeit daudzi rīdzinieki, kuri piekrīt tam, kā šobrīd Rīgas dome kārtu lietas, saimnieciskas lietas, komunālas lietas, arī tajā skaitā, piemēram, svētku svinēšanu, ielu sakārtošanu un veloceliņu ieviešanu... piemēram... tajā pat laikā radikāli iebilst pret šajā domē dominējošās politiskās partijas nostāju divu valodu jautājumā. Tātad komunālā ziņā mēs piekrītam Nila Ušakova vadītās domes darbībai, bet nacionāli politiskajā ziņā mēs iebilstam pret to, ko šī politiskā partija kā vienu no saviem programmas punktiem ir izvirzījusi un arī konsekventi ir aizstāvējusi. Un šī ūdensšķirtne ir ļoti būtiska, lai pasvītrotu, kāpēc jūrmalniekiem nav nepieciešams dibināt politisko partiju. Bet Jūrmalas domē var darboties... var stāties pie šo jautājumu, komunālo jautājumu, lemšanas kā vēlēšanu apvienības, tā hipotētiski varbūt pat biedrības. Ir arī teorijā tādi pieņēmumi pausti un piedāvājumi, ka faktiski arī cita veida juridiskas personas, ne tikai politiskas partijas, bet arī tādas personu apvienības kā biedrības, arī varētu tikpat labi startēt vēlēšanās.

K. Krūma.

Man vēl papildu jautājums. Kā jūs varat tā nacionāli ideoloģiski nošķirt to, ko lemj pašvaldība, no tā, ko lemj valsts... vai attiecīgi partija valsts līmenī vai pašvaldības līmenī. Jo arī pašvaldību līmenī tomēr ir runa par ļoti ideoloģiska rakstura jautājumiem... par pabalstiem, par tiem pašiem veloceliņiem... kas ir ideoloģiski pamatoti... vai mēs ejam uz “zaļu” transportu vai uz uzlabotu transportu, vai mēs Rīgas Satiksmi atbalstām, vai mēs puteņu biļetes atbalstām... nu, teiksim, tur ir vesela virkne jautājumu, kurus nevar nošķirt no ideoloģijas, jo tā pamatā ir ideoloģija.

L. Liepa.

Godātā tiesa! Lai atbildētu uz šo jautājumu, vispirms tomēr būtu jānorāda, ka... nu... tik tālu attiecībām... ideoloģijas vai nacionāla līmeņa politikas jautājums... uz katru ikdienas jautājumu, iesniedzējuprāt, būtu pārmērīgi. Un es to ilustrēšu ar vēl vienu piemēru no konkrēta iesniedzēja līdzšinējās prakses, proti, doktore Jana Simanovska, kura, kā mēs jau to noskaidrojām lietas izskatīšanas gaitā, būtiski ir iesaistījusies skolu jautājumos un aizstāv Jūrmalas skolu saglabāšanu pret pašvaldības interesi ietekmēt tās vai iesaistīties mācību procesā, atrada kopīgu valodu ar mums arī labi pazīstamo kolēģi Elizabeti Krivcovu, kura, kā zināms, nacionālu jautājumu līmeņos iestājas par krievvalodīgo Latvijas iedzīvotāju tiesībām, taču šajā Jūrmalas komunālajā jautājumā par skolu saglabāšanu un skolu interesēm gan Jana Simanovska, gan Elizabete Krivcova bija pilnīgi vienā pozīcijā nostājoties pret Jūrmalas domes mēģinājumiem iesaistīties skolu mācību procesā. Un tādu piemēru ir ļoti daudz un ne katram šādam piemēram pamatā ir ideoloģisks pamats. Un arī minētajam veloceliņu jautājumam būtībā šeit ir ne tik daudz ideoloģisks, cik bioloģisks pamatojums, ja varētu tā teikt.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies. Tā... vaicāšu lietas dalībniekiem. Vai varam pabeigt lietas izskatīšanu pēc būtības?

No pieteikuma iesniedzējiem?

L. Liepa.

Godātā tiesa! Mums nav nekas vairs papildus nedz iesniedzams, nedz paskaidrojams. Mēs esam izskatījuši visus mūsu iesniegtos dokumentus un apsvērumus un pieteicēji piekrīt lietas izskatīšanas pabeigšanai pēc būtības.

A. Laviņš.

Paldies. Saeimas pārstāvim?

J. Pleps.

Jūsu godība! Es domāju, ka mēs varētu pabeigt.

A. Laviņš.

Tātad lietas izskatīšana pēc būtības ir pabeigta. Pārejām pie tiesas debatēm.

Vārds tiesas debatēs pirmajam tiek dots pieteikuma iesniedzējiem.

Abām pusēm tiek dots laiks 30 minūtes. Ņemot vērā, ka jūs esat četri, jūs iekšējā kārtībā nosakiet, kā šīs 30 minūtes izlietosiet. Jums tiek dots pirmajiem tiesu debatēs. Lūdzu!

L. Liepa.

Godātā tiesa! Pateicos par iespēju!

Saskaņā ar mūsu iepriekšējo vienošanos, es varētu debašu runu noturēt. Ja mani godātie klienti, kolēģi, izskatīs par nepieciešamību papildināt, mēs to darīsim, bet 30 minūšu noteikto likumu mēs nepārkāpsim. Paldies.

Godātā tiesa! Kolēģi!

Šajā lietā ir izskatīta četru personu konstitucionālā sūdzība par to tiesību aizskārumu, kas ir radies, piemērojot Pašvaldību vēlēšanu likuma 15. panta pirmo daļu. Un proti, tātad apstrīdētā norma, kā to formulēja četri pieteikuma iesniedzēji, ir 15. panta pirmā daļa, ciktāl tā nepieļauj vēlēšanu apvienībām iesniegt kandidātu sarakstus novados, kur iedzīvotāju skaits ir lielāks par 5000 un republikas pilsētās.

Savā debašu runā, kuru es piedāvātu sadalīt trīs daļās, es pieskaršos sekojošiem jautājumiem.

Pirmais. Tā kā četras personas ir norādījušas, ka pastāv to tiesību ierobežojums, šī ierobežojuma analīze. Pirmkārt, vai šis ierobežojums atbilst Satversmei un izvērtējams 101. Satversmes panta kontekstā. Kā zināms, Satversmes tiesa ir noteikusi pietiekami skaidru kārtību, kā tas tiek vērtēts. Vispirms tātad nosakot, vai tas ir ar likumu paredzēts, otrkārt, vai tam ir paredzēts kāds leģitīms mērķis, ko mēs būtu izpētījuši un noskaidrojuši, un treškārt, ja šāds leģitīms mērķis tiek atklāts, tad vai paredzētais ierobežojums ir samērīgs šim leģitīmajam mērķim, vērtējot to no piemērotības, nepieciešamības un atbilstības samērīguma skatpunkta. Šī ir matrica, kuru Satversmes tiesa ir uzstādījusi. Tā ir labi pazīstama, līdz ar to tas nebūs nekādā ziņā nekas jauns.

Secīgi otrajā debašu runas daļā es pievērsīšos Satversmes 91. panta pārkāpumam, kas paredz, ka visi cilvēki ir vienlīdzīgi likuma priekšā.

Un noslēgumā zināmā mērā tādu futuristisku ieskatu par to, kas notiktu vai kas varētu notikt, ja Satversmes tiesa piekristu un atzītu, ka apstrīdētā norma tiešām neatbilst Satversmes 101. un Satversmes 91. pantam tādā redakcijā, kādā tā šobrīd ir paredzēta Pašvaldību vēlēšanu likumā.

Godātā tiesa! Vispirms tā tad mēs esam pavadījuši ļoti bagātīgas divas dienas šajā Satversmes tiesas mutvārdu procesā un es gribētu visu pieteicēju vārdā, tāpat arī to klātesošo vārdā, ar kuriem man bija iespēja pārrunāt šīs lietas gaitu, pateikties par iespēju šo lietu skatīt mutvārdu procesā, jo tā, neapšaubāmi, un neatkarīgi no rezultāta, kāds šajā lietā būs, būs būtisks pienesums ne tikai pašvaldību tiesību jomā, bet arī vienā no būtiskākajiem jautājumiem, kāds Latvijā, var teikt, konstitucionāli var pastāvēt, personu politisko tiesību jomā. Tātad šī ir ļoti svarīga lieta. Un iespēja debatēs par šo lietu izteikties, ir... jāsaka, liels pagodinājums, par ko es vēlreiz gribēju pateikt paldies.

Godātā tiesa! Tātad Satversmes 1. pants formulē Latviju kā neatkarīgu demokrātisku republiku. Savukārt Satversmes 101. pants paredz, ka ikvienam Latvijas pilsonim likumā paredzētajā veidā ir tiesības piedalīties valsts un pašvaldību darbā.

Tiesību eksperts Gunārs Kusiņš Satversmes 8. nodaļas komentāros par Satversmes 101. pantu ir precīzi formulējis 53. punktā sekojošo: „komentējamais pants garantē ikvienam Latvijas pilsonim, neatkarīgi no tā, vai viņš pašlaik ir kādas politiskās partijas biedrs vai nav, tiesības. Līdz ar to šīs tiesības realizācija nevar tikt padarīta par atkarīgu vai saistītu ar obligātu dalību kādā politiskajā organizācijā (partijā). Tiesības kandidēt vēlēšanās ir arī personai, kura nav kādas politiskās partijas biedrs.”

Šādam panta komentāram noteikti piekrīt pieteicēji. Un tieši tāpat arī Starptautiskajam paktam par pilsoņu politiskajām tiesībām. Šī pakta 25. pants pietiekami skaidri formulē, ka katram pilsonim ir tiesības piedalīties valsts lietu kārtošā gan tieši, gan arī ar brīvi izraudzītu pārstāvju starpniecību.

Tātad mēs formulējam un šīs lietas izskatīšanas gaitā arī izvēršām šo pamatojumu, ka tiesības piedalīties pašvaldību darbā ir tajā skaitā arī tiesības kandidēt vēlēšanās konkrētajā pašvaldībā. Satversmes 1. pantā ietvertais demokrātijas jēdziens viennozīmīgi būtu interpretējams kopsakarā ar pašvaldības principu un pilsoņu tiesībām piedalīties publisko tiesību pārvaldīšanā, kā to Satversmes tiesa jau savā līdzšinējā praksē ir konstatējusi lietā 2007-21-01.

Pašvaldības princips paredz nepieciešamību decentralizēt publisko varu un ierobežojot un sabalansējot valsts varu ar vietējo pašvaldību iedzīvotāju interesēm. Tātad tas ir viens no

standartiem, par kuriem ne tikai Latvijā, bet arī to ārvalstu praksē ir gan tiesu spriedumi pieņemti, gan arī doktrīnā norādīts... kā pamatojums šai tēzei par nepieciešamību sabalansēt nacionālo un pašvaldības varu un pienākumu decentralizēt šīs intereses... mēs pieminējām Igaunijas Augstākās tiesas Konstitucionālās uzraudzības palātas 2005. gada 19. aprīļa konstitucionālā sprieduma citātu, par kuru godātais Saeimas pārstāvis kolēģis Pleps arī izteicās, ka šī lieta būtu vērtējama rūpīgāk un būtu jāskata tās konteksts... Mēs viennozīmīgi piekrītam, ka tād Igaunijas gadījums varētu būt atsevišķas analīzes vērts, taču šīs lietas ietvaros, mūsaprāt, ir svarīga tā juridiskā argumentācija, tie motīvi, kurus Igaunijas Augstākā tiesa, kura pilda arī Konstitucionālās tiesas funkcijas, kā tas ir labi zināms, ir secinājusi un kurus mēs varam attiecināt arī attiecībā uz Latvijas gadījumu attiecībā uz izskatāmo gadījumu. Proti, Igaunijas tiesa ir konstatējusi, ka arī vietējo pašvaldību vēlēšanu sistēmai ir jābūt vērsta uz to, lai aizsargātu pašvaldības autonomiju un tād nodrošinot platformu, kas primāri vērsta uz pašvaldības interesēm un valsts orgānu ietekmes neatkarīgu lemlšanu par vietējiem jautājumiem.

Tād faktiski šis spriedums tāpat kā arī daudzi tie akti, par kuriem mēs runājam tiesas lietas izskatīšanas gaitā, norāda, ka tād vietējai sabiedrībai pašai ir jārisina tās problēmas un tās lietā mērā var būt atšķirīgas no nacionālā līmeņa problēmām, kuras tād nacionālā līmeņa ideoloģijā ir formulētas.

Tieši šo iemeslu dēļ, šīs nepieciešamības dēļ, arī ir... un to konstatējusi pieminētā Igaunijas Augstākā tiesa, būtu nepieciešams nodrošināt pašvaldību vēlēšanu sistēmai aktīvām vietējo iedzīvotāju grupām, kurām ir kopīgas intereses vietējo problēmu jautājumu risināšanā, iespēju kandidēt vēlēšanās tādā pašā apmērā, kā politiskajām partijām, kas ir ieinteresētas arī lēmumu pieņemšanā nacionālajā līmenī. Tā to ir konstatējusi mūsu kaimiņvalsts Igaunijas tiesa un mēs viennozīmīgi uzskatām, ka tas ir pamatots gadījums, ko mēs varam attiecināt arī uz Latviju.

Ja mēs skatāmies uz apstrīdētās normas raksturu, tad mēs konstatējam, ka tā patiešām aizskar personas tiesības, nosakot šo 5000 vēlētāju ierobežojumu attiecībā uz attiecīgu novadu. Tād šī apstrīdētā norma ierobežo Satversmes 101. panta un no Starptautiskā pakta par pilsoņu un politiskajām tiesībām 25. panta izrietošās pieteicēju tiesības kandidēt pašvaldību vēlēšanās.

Jau atbildot uz tiesas jautājumu šorīt es tiecos noformulēt šo ierobežojumu precīzākā, tād izklāsta formā, proti, tās ir tiesības piedalīties vēlēšanās kopā ar tādiem kandidātiem, kam ir vienota nostāja attiecīgas pašvaldības komunālos jautājumos bez ierobežojumiem no politisko partiju platformu doktrinālas nostājas.

Runājot par šī ierobežojuma, kuru mēs esam konstatējuši... un jāsaka arī, lai kā vēsturiskā līmenī šo ierobežojumu neskaidrotu mans godātais kolēģis Saeimas pārstāvis, mēs

esam konstatējuši, ka šāds ierobežojums pastāv un tāpēc tas ir pretrunā ar Satversmes 101. pantu. Mums lietas izskatīšanas gaitā nebija nekādu iebildumu par to, ka tas būtu pieņemts ar likumu, kas ir Saeimas pieņemts un attiecīgi pasludināts.

Nākamā nozīmīgā daļa vai nākamais nozīmīgais uzdevums ir vērtēt, vai šāds ierobežojums ir attaisnojams ar leģitīmo mērķi. Faktiski mēs konstatējam tāpēc, ka leģitīmais mērķis, kuru gan Saeima, gan arī pieaicinātās personas saskatīja šādu ierobežojumu noteikšanai, ir politisko partiju sistēmas stiprināšana. Un šajā sakarā, protams, mēs varam piekrist, ka it īpaši vēsturiski 1993. gadā, tāpat arī šodien nepieciešamība stiprināt politisko partiju lomu valsts, demokrātiskās valsts, darbībā ir būtiska. Un mēs to noteikti neapstrīdam. Šim jautājumam, es pieļauju, mans kolēģis pievērsīs daudz vairāk uzmanības, tāpēc mēs, protams, šeit nepakavēsimies, tikai norādot to, ka patiešām tas ir būtiski, ka likumdevējs un tiesību sistēma, tiesiskā sistēma nodrošina un pastiprina politisko partiju darbību Latvijā. Šajā gadījumā mēs redzam, ka attiecībā uz vēlēšanām šo mērķi varētu varbūt pat vēl vairāk konkretizēt norādot, ka šādā veidā kandidāti, kas darbojas pašvaldību vēlēšanās, tiek pakļauti partijas kontrolei. Un tāpēc zināmā mērā varētu pastiprināt ar šādu partijas kontroli arī ievēlēto personu, ievēlēto kandidātu politisko atbildību, galu galā tāpēc aizsargājot Latvijas valsts demokrātisko iekārtu.

Tāču nākamais neizbēgami jautājums ir par to, vai ierobežojums, kāds tas ir konkrētajiem pieteicējiem, tāpat kā daudziem citiem simtiem vai pat tūkstošiem citu arī potenciālu kandidātu pašvaldību vēlēšanās, šis leģitīmais mērķis, tā vārdā noteiktais ierobežojums, precīzāk, ir samērīgs. Tāpēc, vai tas labums, ko valsts iegūst ar šādu ierobežojumu, ko demokrātiskā iekārta iegūst, ir lielāks par to zaudējumu, kuru cieš katrs konkrētais indivīds attiecīgajā gadījumā. Nu, un kā jau es to sākotnēji formulēju, lai mēs varētu secināt par to, lai tāpēc šis samērīgums attiecībā uz leģitīmo mērķi tā piemērošanas rezultātā radīto ierobežojumu... vai šis ierobežojums ir proporcionāls... vai, latviski izsakoties, samērīgs, mums būtu jānovērtē tā piemērotība, nepieciešamība un atbilstība samērīgumam.

Nu un, protams, ka mēs pietiekami daudz laika veltījām piemērotības jautājumam, proti, par to, vai ar šo likumdevēja izraudzīto līdzekli ir iespējams sasniegt apstrīdētās normas leģitīmo mērķi. Mēs konstatējam, pieaicinot socioloģisko aptauju veicēju, uzņēmuma vadītāju un socioloģijas speciālistu Arni Kaktiņu, ka būtiski nav mainījusies uzticība politiskajām partijām Latvijā. Mēs konstatējam, ka šī uzticība kā zem 10 procentu līmeņa ir bijusi normas pieņemšanas laikā, tā tā... kaut arī ar nelielu augšupejošu tendenci, tomēr joprojām ir saglabājusies arī pēc vairāk kā 20 gadiem. Tāpēc mēs redzam, ka faktiski šī norma nekādā veidā nav acīmredzot bijusi piemērota tam izvirzītajam mērķim. Mēs redzam, ka šīs normas mēģinājums radīt spēcīgu politisko partiju sistēmu jeb attiecināt šo politisko partiju darbību ne

tikai uz nacionāliem vai Eiropas Parlamenta darba kārtības jautājumiem, bet arī uz pašvaldību jautājumiem, nav stiprinājis šīs politiskās partijas. Tātad lielā mērā socioloģija ir ļoti būtisks arguments un mūs tā, protams, arī pārliecina... Šis ir, protams, tikai viens no argumentiem, bet mūsaprāt pietiekami spēcīgs, lai konstatētu, ka šī norma īsti nav piemērota. Un, ja mēs gribam ar šādu ierobežojumu palīdzību stiprināt Latvijas politiskās partijas, tad būtu divreiz jāpārdomā, vai likumdevēja vēsturiski izvēlētais instruments, tātad vēsturiskās tiesību normas izvērtēšanas interpretācijas ietvaros konstatētais mērķis... vai tas patiešām ir attaisnots ar tiem līdzekļiem. Citiem vārdiem, es aicinātu paskatīties uz 1993. gada likumdevēju, ka tas labu ideju un tādu teorētiski nopietnu apsvērumu pamatots un spārnots centās Latvijā izveidot spēcīgu politisko partiju sistēmu. Šeit es aicinātu... atsaucos uz to tālo dienu izklāstu, ko minēja šo laiku līdzdalībnieks un arī viens no normas līdzautoriem, pieaicinātā persona tiesnesis Egils Levits, proti, tajā laikā izpratne par to, ka Latvija būtu jāveido kā partiju demokrātiju iekārta, bija balstīta uz teorētiskiem apsvērumiem, uz to praksi, kāda tā bija attīstītajās Rietumu demokrātijas valstīs. Taču partiju sistēma, kāda tā ir izveidojusies 2015. gadā, varbūt īsti līdz galam neatbilst tiem ideāliem, kādi tie bija 1993. gadā. Pavisam vienkārši. Ja tā atbilstu, tad, protams, uzticība politiskajām partijām būtu lielāka. Vismaz tik liela, kāda tā ir Rietumu valstīs, kurās šī partiju sistēma pastāv.

Otrkārt. Par to, vai šāds ierobežojums patiešām ir nepieciešams. Godātā tiesa! Es domāju, arī šeit mēs esam guvuši apstiprinājumu un negatīvu atbildi, tieši tāpat kā attiecībā uz šī ierobežojuma piemērotību. Arī šeit mēs konstatējam, ka vai tiešām... ka šāds ierobežojums nav nepieciešams konkrētā Latvijas pašvaldību vēlēšanu sistēmas šajā attīstības etapā.

Satversmes tiesa savā līdzšinējā praksē ir konstatējusi, ka ierobežojumu var atzīt par samērīgu tikai tad, ja nav citu līdzekļu, kuri būtu tikpat iedarbīgi un, kurus izvēloties, pieteicēju pamattiesības tiktu ierobežotas mazāk jūjami. Šajā gadījumā mēs konstatējam pieteicēju pamattiesību ierobežojumu, bet jautājumu, vai nepastāv kādi citi līdzekļi, ar kuriem varētu stiprināt politisko partiju sistēmu, taču neierobežojot konkrēto pieteicēju tiesības, mēs par to nepārliecinājamies.

Jāatzīst, ka jau atbildot uz tiesas jautājumiem šorīt, es pieminēju, ka likumdevējs ir faktiski radījis modeli, pēc kura vēlētāju apvienības funkcionē. Šo modeli, protams, var modificēt un ja tas sākotnēji ir adresēts uz mazāka līmeņa pašvaldībām, tad likumdevējam nav nekādu ierobežojumu šo modeli papildināt, attiecināt arī uz lielākām pašvaldībām un Jūrmalas piemērs varētu būt ļoti labs tādā nozīmē, ka tajā mēs redzam, ka noteikta iedzīvotāju daļa, kura ne tikai... kas atbalstītu šāda vēlētāju apvienības saraksta izveidošanu... mūsu iesniegtajā sarakstā... es piekřītu Saeimas pārstāvja diezgan tādiem mierīgiem komentāriem par to, ka mums ir tikai četri kandidāti, un kā gan mēs varētu iegūt šo varu un arī atbalstītāju skaits nav

pietiekams... taču, ja likumdevējs to prasītu, mēs varētu sasniegt arī 200 vai varbūt pat 500 šo vēlētāju apvienības sarakstu atbalstītāju skaitu. Šajā gadījumā 20... tas, protams, ir nedaudz un tādā ziņā es piekrišu, ka tik lielai pilsētai kā Jūrmala tas varētu būt arī lielāks. Taču jau iebūvētā sistēma, kas aizsargā pašvaldību darbību no pārāk sadrumstalotas pārstāvības domē un proti, 5 procentu barjera kāda tā likumā ir noteikta, zināmā mērā kalpo kā labs filtrs. Jā... pieaicinātais eksperts Ivars Ījabs taisnīgi norādīja, ka partijas zināmā mērā kalpo kā filtrs. Tās zināmā mērā atsijā, ja varētu tā teikt, marginālus un neatbilstīgus elementus, lai gan pēdējo mēnešu notikumi attiecībā uz Saeimas vēlēšanām varētu teikt, ka pat arī partijas dažkārt nevis pat atsijā, bet varbūt pat tieši magnetizē un pievelk šādus marginālus elementus. Tātad partija var būt filtrs, jā... protams, bet tikpat labi arī vēlētāju iespēja izvēlēties vai neizvēlēties konkrēto sarakstu piešķirot tam 5 procentus vai vairāk vai mazāk, arī ir tāds filtrs. Vēl jo vairāk, pieliekot individuālo atbalstu kādam vai individuālo noraidījumu kādam kandidātam, izmantojot Latvijas plusiņu un mīnusiņu sistēmu.

Tātad arī, ja mēs runājam par šīs normas nepieciešamību tādā kontekstā, ka šo normu būtu jāsauglabā tikai tad, ja nav citu līdzekļu, kā mēs stiprinām partiju demokrātiju, mūsu slēdziens šīs lietas izskatīšanas gaitā ir tāds, ka tā neatbilst. Tātad var pastāvēt citi, daudz saudzīgāki līdzekļi, kādā, stiprinot partiju demokrātiju, mēs tomēr neierobežojam pašvaldību vēlēšanu kandidātu individuālās vēlēšanu tiesības.

Un runājot par atbilstību. Tātad pēdējo no elementiem 101. panta pārkāpuma konstatēšanai, proti, vai izvēlētais līdzeklis atbilst samērīguma principam. Satversmes tiesa savā līdzšinējā praksē, un es atsaucos uz diezgan senu spriedumu — 2002. gada 19. marta spriedums lietā 2001-12-01 — ir norādījusi, ka tātad vērtējot normas atbilstību samērīguma principam ir galvenokārt jāizvērtē likumdevēja izvēlēto līdzekļu radītās sekas, proti, vai ar tiesību normas piemērošanu nenodara indivīda tiesībām un likumiskajām interesēm lielākus zaudējumus, nekā iegūst sabiedrība. Turklāt, un tas ir īpaši svarīgi arī šajā lietā, būtu jāizvērtē šādas normas ietekme uz ikvienu personu, kuras intereses tā aizskar. Mēs uzskatām un mēs arī lietas izskatīšanas gaitā to esam, mūsaprāt, konstatējuši, ka labums, kuru apstrīdētā norma it kā rada sabiedrībai, tomēr ir mazāks par pieteicēju tiesībām un likumiskajām interesēm nodarīto kaitējumu. Proti, tātad, ja mēs varam konstatēt, ka pieteicēju vienīgā iespēja ir vai nu pievienoties kādai politiskajai partijai, vienalga, savai vai svešai, bet kandidēt šīs partijas politiskajā platformā, uz šīs politiskās platformas... ja varētu tā izteikties, vai alternatīvi... nodibināt jaunu partiju, ir ļoti grūti realizējama pašvaldību līmenī. Un it īpaši es aicinātu uz šo opciju vai uz šo iespēju raudzīties tajā kontekstā, kuru mums ļoti labi ieskicēja pieaicinātie eksperti. Un proti, pieaicinātā eksperte doktore Bāra, kura ir Valsts prezidenta izveidotās ekspertu komisijas locekle.

Šīs komisijas ziņojums ir pavisam sveigs. Tātad 26. novembrī tapis publicēts ziņojums par politisko partiju sistēmas pilnveidošanas iespējām, priekšlikumi partiju sistēmas trūkumu risināšanai. Tajā skaitā viens no priekšlikumiem ir arī palielināt minimālo politiskās partijas dibinātāju skaitu līdz 500 partijām, kuras piedalās Saeimas vai parlamenta vēlēšanās un noteikt, ka Saeimas vēlēšanās kandidātus... es atvainojos, tas attiecas uz Saeimas vēlēšanās... Bet būtībā tie ieteikumi, kurus ekspertu grupa piedāvā, faktiski norāda uz daudz nopietnāku politisko partiju izveidošanas un kontroles kārtību un šo priekšlikumu pamattēze ir panākt, ka Latvijā ir daudzskaitlīgākas, nopietnākas un disciplinētākas partijas.

Tajā pat laikā, ja mēs skatāmies uz 26. novembra, pagājušā gada 26. novembra ekspertu priekšlikumiem, tātad samazināt mazskaitlīgo partiju skaitu, radīt lielākas, nopietnākas, ideoloģiski pamatotas partijas, tad vistiešākā pretruna ar šo ekspertu ziņojumu ir tā vienīgā izeja, kura tiek piedāvāta, proti, ja tiek piedāvāts dibināt reģionālu partiju, tad tas ir vistiešākā pretrunā ar šo Valsts prezidenta izveidotās komisijas iniciatīvu ar to pamatojumu, kādai būtu jāizskatās politisko partiju sistēmai Latvijā, proti, daudzskaitlīgākai. Saeimas vēlēšanās nepieciešams 500 dibinātāji. Un tā tālāk. Tad šajā sakarā mēs varam norādīt to, ka vienīgais līdzeklis, kāds mūsu gadījumā ir piedāvāts jūrmalniekiem, ir atkal dibināt kārtējo sīkpartiju. Kārtējo, varētu teikt, reģionālo partiju.

Nu jau šobrīd mēs skaidri redzam, ka Politisko organizāciju vai partiju finansēšanas likums izvirza vairākus nopietnus priekšnoteikumus, kādi ir partijas dibināšanai, partijas darbībai... Dibinātāju skaitam ir jābūt ne mazāk kā 200. Un jau tas tika konstatēts šeit mūsu lietas izskatīšanas gaitā, arī ka attiecībā uz pašvaldību šāds piedāvājums patiešām varētu būt nesamērīgs.

Turklāt attiecībā uz partiju dibināšanu zināmā mērā, turpinot atbildi uz tiesas jautājumu šorīt... tātad, vai patiešām pašvaldības lietu kārtošanai, komunālo jautājumu kārtošanai būtu nepieciešams izveidot permanentu struktūru... vai pārvaldes institūciju un veikt zvērināta revidenta vērtētas revīzijas un izpildīt visus tos finansēšanas un darbības noteikumus, kādi politiskajām partijām šobrīd ir paredzēti. Tas ir.. šīs prasības un šo prasību attiecināšana uz pašvaldībām, protams, ir viennozīmīgi pretrunā ar vairāku to Eiropas valstu paraugiem, kurus mēs apskatījām šīs lietas izskatīšanas gaitā un arī jau mūsu pieteikumā minētais Venēcijas komisijas secinājums par to, ka arī parlamenta vēlēšanu līmenī tikai dažas Eiropas Padomes dalībvalstis liedz vēlēšanās piedalīties vēlēšanu apvienībām vai individuāliem kandidātiem, ļaujot kandidātu sarakstus vēlēšanās iesniegt tikai oficiāli reģistrētām partijām.

Tātad faktiski lielā mērā tas regulējums un tā sistēma, kura šobrīd ir radīta Latvijā, patiešām drīzāk ir kā izņēmums no vispārējās sistēmas, kāda tā ir Eiropā. Pašvaldību vēlēšanās partijām Eiropas valstīs ir ļoti reti ir monopols uz kandidātu izvirzīšanu. Un šāda kandidēšana

strikti regulēta tikai nedaudzās valstīs. Iemesli, kāpēc Latvijā būtu šis īpašais gadījums, kāpēc Latvijā vēlēšanu apvienībām nebūtu tiesības, nemaz nerunājot par Saeimas vēlēšanām, runājot par pašvaldību vēlēšanām, kandidēt, mēs tā arī neesam atklājuši šīs lietas izskatīšanas gaitā.

Līdz ar to mēs varam konstatēt, ka paredzētais ierobežojums uz pašvaldību vēlēšanām un Pašvaldību vēlēšanu likuma 15. panta pirmās daļas norma... apstrīdētā norma ir nesamērīga, jo viennozīmīgi tas labums ko no apstrīdētās normas iegūst sabiedrība, nav lielāks par pieteicēju tiesībām un likumiskajām interesēm nodarīto kaitējumu.

Tātad apkopojot to, ko mēs varam secināt par normas atbilstību Satversmes... apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 101. pantam un Starptautiskā pakta 25. pantam, mēs konstatējam, ka šī norma ir prettiesiska un tā neatbilst konkrētajām Satversmes dotajām garantijām.

Attiecībā uz Satversmes 91. pantu. Satversmes 91. pants paredz, ka visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā. Nevienlīdzība, kāda tā šinī gadījumā izpaužas pieteicēju gadījumā, ir ļoti, var teikt, precīzi un zīmīgi raksturojama ar to tiesas jautājumu, uz kuru mēs tā arī neesam saņēmuši atbildi: ar ko vēlētais Rojā atšķiras no vēlētajā Jūrmalā. Kāpēc vēlētajam vienā pašvaldībā, kurā ir mazāk kā 5000 iedzīvotāju, ir tiesības kandidēt vēlēšanu apvienības sarakstā, iepretim kandidātam, kurš kandidē pašvaldībā, kurās šis iedzīvotāju skaits ir lielāks par 5000 cilvēku.

Mēģinājums sadalīt pašvaldības pēc tādas ļoti interesantas struktūras... šorīt no rīta ir atkal tāds jauns oriģināls variants par to, ka būtu galvaspilsēta, republikāniskās pilsētas un pašvaldības, kur arī ir divi līmeņi — novadi virs 5000 un novadi zem 5000 iedzīvotāju — ir interesants un oriģināls, bet tas ir tikai piedāvājums. Likumdevējs, runājot vai aprakstot pašvaldību funkcijas, nav šīs funkcijas nodalījis un nav atšķirības tiem jautājumiem, kurus izskata dome Rojā, Salacgrīvā no Jūrmalas. Tieši tāpat ir liels mūzikas festivāls Salacgrīvā, kurā sabrauc gadā desmitiem un potenciāli var būt arī simtiem tūkstošu cilvēku... un pašvaldības domei tāpat šis jautājums ir jārisina. Komunālie jautājumi, kas attiecas uz pašvaldības iedzīvotājiem, ir vienlīdzīgi gan vienā, gan citā pašvaldībā.

Tātad tiesiskās vienlīdzības princips, kas ir nostiprināts 91. pantā, liedz valsts institūcijām izdot normas, kas bez saprātīga pamata pieļauj atšķirīgu attieksmi pret personām, kuras atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos. Šajā gadījumā, ja mēs esam konstatējuši vienādus un vienlīdzīgus apstākļus kandidātiem Rojā un kandidātiem Jūrmalā, tad mums nav pamata piemērot tiem atšķirīgu attieksmi.

Apstrīdētā tiesību norma zemāk izklāstīto apsvērumu dēļ nepamatoti paredz atšķirīgu attieksmi pret tādām personām kā pieteicēji, kas vēlas kandidēt pašvaldību vēlēšanās

pašvaldībās, kurās tie dzīvo, salīdzinot ar citām personām, kas vēlas kandidēt pašvaldībās, kurās iedzīvotāju skaits ir mazāks par 5000.

A. Laviņš.

Viena minūte vēl jums ir palikusi.

L. Liepa.

Jā... Godātā tiesa, tā tad pēdējais... Noslēdzot šo 91. panta vērtējumu ir jānorāda, ka arī socioloģiski mēs konstatējam, ka nav pamata barjerai 5000 iedzīvotāju.

Un atlikušajā minūtē — kas notiks, ja Satversmes tiesa atcels šo normu. Pirmkārt, partiju loma noteikti nesamazināsies. Kā to norādīja Ivars Ījabs, monopols nestiprina partijas. Kā to konstatēja arī Egils Levits šeit skaidrojot, vēlētāju apvienības nevis izspiedīs partijas, bet tās papildinās. Pieaugs konkurence un konkurence, kā zināms, padara mūs stiprākus.

Līdz ar to mēs aicinām godāto tiesu atcelt šo normu, kas ir pretrunā ar Satversmes 91. pantu un Satversmes 101. pantu.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Vārds debatēs Saeimas pārstāvim. Lūdzu!

J. Pleps.

Paldies.

Augsti godātā tiesa!

Šajā laikā arīdzan mēģināšu strukturēt lietu... debašu runu trijās daļās... Pirmkārt, runāšu par šīs lietas ietvariem, otrkārt — par apstrīdētās normas satversmību un treškārt — par politiskajām partijām. Iespējams, trešā lieta paņems visvairāk laika, ņemot to faktoru, ka arī tiesas sēdē mēs vairāk runājam par politikas zinātni, par socioloģiju, tikai mazliet, mazliet aizslēpjoties aiz normu tekstiem.

Mūsu ilgaiss ceļš Jūrmalas demokrātijas brikšņos tuvojas galam. Un atlikušajā pusstundā es vispirms gribētu sākt ar to, ka Saeima nav guvusi pārliecību, ka būtu rīkojusies prettiesiski. Ne 1994. gadā, ne 2000. gadā, ne 2005. gadā, ne arī beidzamo reizi vērtējot šos nosacījumus.

Jūrmala ir īpaša pilsēta. Satversmes tiesai par to ir bijusi iespēja pārliecināties, ilgu gadus kalpojot par Jūrmalas detālplānojuma un teritorijas plānojuma tiesiskuma vērtētāju.

Šobrīd pēc teritorijas plānošanas likuma izmaiņām mēs esam pieķērušies pašvaldību vēlēšanām.

Liepas kungs pareizi norādīja, ka mums ir jāatgriežas pie saknēm, pie tā vēsturiskā likumdevēja gribas, kuru bija iespēja uzklaut. Es atgādināšu, ka Egils Levits tajā laikā bija tieslietu ministrs. Atbilstoši konstitucionālajām tradīcijām tieslietu ministrs valdībā ir atbildīgs par satversmības ievērošanu tiesību aktu projektu virzībā. Un Egils Levits Satversmes tiesas sēdē, atreferējot lietas virzību, apgalvoja, ka jā, tas kompromiss, kas tika panākts Saeimā ar Lagzdiņa kungu, tas nebija principiāls. Atbilda tālaika situācijai, nebija jautājums, lai balsotu „pret”. Šos precīzos formulējumus, es nešaubos, mēs tiesas sēdes stenogrammā varam atrast. Tieslietu ministrs uzskata, ka šis jautājums, ko viņš pats ir piedāvājis no valdības projektā, nav tik principiāls, lai Saeimā uzstātos „pret”. Tas nozīmē, ka tur jau bija izvērtējums un nav šaubu, ka tieslietu ministrs, it sevišķi tieslietu ministrs 1993.–1994. gadā diez vai jebkad slēgtu politiskus kompromisus uz Satversmes rēķina.

Raugoties Satversmes tiesas jurisprudencē, mēs varam saprast atbildes — kāpēc. Satversmes tiesa 2002. gada 8. lietā ir norādījusi, ka varas dalīšanas princips ļauj Saeimai lemt par vēlēšanu noteikumiem. Vēlēšanu noteikumi ir politisks jautājums un visupirms atrodas likumdevēja kompetencē. Satversmes tiesa var iejaukties tad... un šeit es atļaušos mazliet smalkjūtīgi citēt tikai tiesas lemto nekomentējot... kad ir nesamērīgi... tad, kad vēlēšanu sistēma nav demokrātiska. Satversmes tiesa ir definējusi šo pieeju. Vēlēšanu sistēmas nesamērīgums ir gadījumā, ja tā nav demokrātiska. Līdz ar to mēs varam konstatēt, ka jebkuram jautājumam, kas skar vēlēšanu sistēmu, ir šis politiskais aspekts. Vai tā ir prasība pēc pilsonības, lai kandidētu, balsotu... vai tā ir prasība pēc partijas vai kāda cita veidojuma, kas uzstāda sarakstu, vai tā pat ir prasība, kas noteikta atbalstītāju skaita atrašanā... vai tā ir prasība pēc noteiktas piederības konkrētai pašvaldības teritorijai... Un šie kritēriji tiek definēti politiski.

Pievēršoties Satversmes 101. un 91. pantam, visupirms vēlētos vērst uzmanību uz tiesībsarga slēdzieniem, kas ir lietas materiālos. Tiesībsarga vērtējums cilvēktiesību jomā parasti ir ar augstāku uzticības raudzi nekā, iespējams, Saeimas pārstāvja teiktais vai, iespējams, ministriju apgalvotais. Tiesībsargs ir aicināts sargāt cilvēktiesības. Un atšķirībā no Satversmes tiesas, tiesībsargs ir aicināts rīkoties proaktīvi, kas sekmētu augstāku standartu. Es atgādināšu, ka tiesībsarga vērtējumā apstrīdētā norma atbilst Satversmei, starptautisko tiesību normām un starptautiskajām rekomendācijām.

Tiesībsargs norādīja, ka likumdevējs varētu domāt par kaut kādiem pilnveidojumiem regulējumā. Likumdevējs varētu domāt. Tas nozīmē, ka tā nav neatbilstība. Tā ir iespēja uzlabot. Bet ne neatbilstība. Un šī uzlabošana būs iespējama tikai politiskajā procesā.

Es gribētu norādīt un vērst atkārtotu Satversmes tiesas uzmanību uz Eiropas Padomes reģionālo un vietējo varu autoritātes kongresa rekomendācijām. Rekomendācijā Nr. 317 no 2011. gada... kongress vērtē pašvaldību modeli, arī vēlēšanu sistēmu kā tādu, kas atbilst modernas Eiropas standartiem. Kongress atrod tikai vienu nepilnību pie vēlēšanu sistēmas, uz kuru vērš uzmanību, tas ir, nepilsoņu vēlēšanu jautājums. Par nepilsoņu vēlēšanu tiesībām pašvaldību vēlēšanās ir speciāla kongresa rezolūcija 257-2008. Bet kas ir interesanti... ieklausīsimies, kā kongress aicina Latviju kā Eiropas Padomes dalībvalsti nākt pie šī jautājuma: atvērt jaunu politisko debati starp valdošās koalīcijas politiskajām partijām par iespējām veikt grozījumus. Tas ir uzaicinājums politisko diskusiju ceļā meklēt iespējas nodrošināt plašāku līdzdalības formu.

Tāpat atkal mēs neredzam striktos formulējumus. Ir tikai iespējas uzlabot.

Pieteikuma iesniedzējam ir izdevies atvērt šo politisko diskusiju šeit, Satversmes tiesā. Mēs esam uzklauzījuši sociālo zinātņu profesionāļus, gan praktiskus, gan teorētiskus. Daudz esam runājuši par demokrātijas kvalitāti. Un šķiet, ka Satversmes 1. panta jēdziens “demokrātija” ir tas, par ko varētu runāt visvairāk, jo, kas vienam ir demokrātisks, citam ir nedemokrātisks. Un otrādi.

Bet ir vairākas lietas, kas mums joprojām nav skaidras. Pirmkārt, man šķiet, šodien tiesas jautājumos izskanēja joprojām šaubas par to, kas gan īsti ir pieteikuma iesniedzēji. Vai tie ir vienkārši pilsoņi? Vai tie ir kandidāti, kas vēlējās piedalīties politiskajā procesā, bet neesot partiju sarakstos... Vai tā ir vēlētāju apvienība? Vai arī tā ir Jūrmalas aizsardzības biedrība? Atkarībā no dažādiem jautājumiem šī atbilde uz šo jautājumu mainījās, kā kurā brīdī, acīmredzot, ir bijis pieņemamāk...

Tāpat nav līdz galam skaidrs, kas īsti ir aizskarts. Ir uzstādīts jautājums par šo normu tiesības... ciktāl Pašvaldību vēlēšanu likuma 15. panta pirmā daļa neparedz tiesības vēlētāju apvienībām iesniegt kandidātu sarakstus republikas pilsētās un novados, kuros iedzīvotāju skaits pārsniedz 5000. Šo lietu mēs joprojām izskatām konstitucionālās sūdzības ietvaros. Konstitucionālā sūdzība balstās uz pieteikuma iesniedzēju tiesību aizskārumu. Mēs esam identificējuši, ka vēlētāju apvienība „Jūrmalnieki” savu sarakstu nebija pieteikuši neviena novadā, kurā iedzīvotāju skaits pārsniedz 5000. Līdz ar to jautājums varētu būt par republikas pilsētām.

Taču mēs esam saklauzījuši vēl vairākas normas, kas, iespējams, neatbilst. Norma, ka viens cilvēks var būt tikai vienā partijā... šodien no rīta tika minēts. Biedru skaits partijām, kas apgrūtina iespējas izveidot reģionālas partijas.

Kura no šīm normām tad īstenībā rada šo aizskārumu? Un kas tiek aizskarts?

Patiesībā šajā gadījumā varētu būt jautājums par to, ka pieteikuma iesniedzēji vēlas vairāk demokrātijas tādā izpratnē, kā tas viņu izpratnē liekas moderni, pareizi. Bet Satversmes tiesas procesa ietvaros mums laikiem vajadzētu tomēr tām tiesību normām vairāk uzmanības veltīt.

Jautājums, ar ko vēlētājs atšķirās Rojā un Jūrmalā. Vēlētājs jau neatšķiras ne ar ko. Tas ir viens un tas pats vēlētājs, kurš aiziet uz vēlēšanu iecirkni, saņem vairākus biļetenus un var izdarīt godīgu un brīvu izvēli. Izvēlēties tos, par kuriem balsos. Tas, kas atšķirās... Atšķirās kandidāti. Ir kandidāti Jūrmalā, kuri vēlas piedalīties politiskajos procesos, tiek galā ar savām nacionālajām partijām un veiksmīgi darbojas domes sasaukumā. Ir kandidāti, kuri veido savas partijas. Un mēs arī esam identificējuši tiesas procesā, ka tieši Jūrmalā ir izveidotas vairākas partijas. Un ir kandidāti, kas vēlas iet trešo ceļu. Un šim trešajam ceļam es vēlētos turpinājumā veltīt mazliet vairāk uzmanības.

Satversmes 101. pants paredz tiesības piedalīties valsts un pašvaldību darbā. Latvijas lielo pilsētu asociācijas pārstāve jau minēja, ka aktīvam pilsonim, aktīvam pašvaldības iedzīvotājam ir vairākas līdzdalības formas, kādā veidā arī viens iedzīvotājs var ietekmēt lēmumu pieņemšanu lielajās pilsētās jeb republikas pilsētās. Un republikas pilsētas nav slengs vai žargons. Republikas pilsētas ir normatīvi noteiktas Apdzīvoto vietu administratīvo teritoriju likuma 1. pielikumā, kur likumdevējs ar tiesību normu ir uzskaitījis šādas republikas pilsētas... Un acīmredzot jūs piekritīsiet: ja ir tiesību norma, tad kaut kāda normatīva atšķirība pastāv, jo pretējā gadījumā nebūtu bijis jēgas uzskaitīt un saukt tās par republikas pilsētām, nevis par novadiem.

Un šeit visupirms jāpiekrīt, ka Satversmes tiesa ir definējusi pašvaldības principu un lietā 2009-04-06 Satversmes tiesa ir definējusi, ka pašvaldības ir jāuzklausā likumdevējam gadījumos, ja tas lēmums skars šo pašvaldību.

Saeimas pateicas Satversmes tiesai par iespēju Lielo pilsētu asociācijai, kas apvieno republikas pilsētas, tikt pārstāvētām un paust savu viedokli, kā lielās pilsētas, republikas pilsētas, kuras skartu iespējamais Satversmes tiesas spriedums, lietā redz pastāvošo situāciju un nākotnes perspektīvas.

Un šeit atļaujiet pakavēties arīdzan pie republikas pilsētu jēdziena. Pirms brīža es uzrādīju, ka tā ir normatīva, ne tikai faktiski realitāte, arī normatīvi eksistē republikas pilsētas. Un tās ir eksistējušas vienmēr. Republikas pilsētās nekad nav bijušas vēlētāju apvienības ar sarakstiem. Kopš likuma pieņemšanas 90. gadu sākumā tajās bija iespējams tikai partiju saraksts un tas parāda šo ciešo saikni, šo republikas pilsētu stratēģisko nozīmi Latvijas valsts unitārajā iekārtā.

Republikas pilsētām ir būtiska loma ne tikai pašvaldības līmenī, jo līdztekus pašvaldības līmenim mums ir jāidentificē arī dzīves tās, kas eksistē reģionālais līmenis... Latvijas ilgtspējīgā attīstība tiek saskatīta caur reģioniem... un eksistē nacionālais līmenis. Un republikas pilsētas ir tā efektīvā saikne, kas sasaista kopā nacionālo politiku, reģionālo politiku un pašvaldības politiku. Varētu pat teikt tā, ka republikas pilsētas iedzīvotājam izdarot savu izvēli, ir daudz, daudz lielāka atbildība, jo viņš, lemjot, lemj arī par daudzām citām lietām. Atļaujiet vērst jūsu uzmanību, ka šobrīd valdošajā koalīcijā ietilpst vairākas reģionālās partijas, kas ir izveidojušas apvienības ar kādu no nacionālā līmeņa spēlētājiem.

Republikas pilsētu kompetence veselības aprūpē, profesionālajā izglītībā vai izglītības veidošanā, kultūras pasākumu organizēšanā patiešām, Liepas kungs... Kobzona kungs nesen solīja atvērt tos vārtus uz Jūrmalu vaļā... nacionālās nozīmes kultūras pieminekļu uzturēšanā, struktūrfondu piesaistīšanā, nodarbinātības sekmēšanā... mēs redzam, ka republikas pilsētas atšķiras. Un to var redzēt arī vēl pēc viena faktora, proti, pēc kandidātu saraksta skaita, kas tiek pieteikti republikas pilsētu vēlēšanās. Šie mandāti ir interesanti. Šajos mandātos ir iespēja lemt, un mēs arī redzam, ka šeit ir vieta politiskajām interesēm, jo ir daudzveidība. Un patiesībā tas ir tas, kas likumdevējam ir jānodrošina.

Raugoties tieši uz Jūrmalas kontekstu, nepakavējoties patiešām... jo strīds nepastāv... likuma norma ir pieņemta... nav strīds par pienācīgo kārtību. Raugoties uz Satversmes normām, mēs varam raudzīties uz formulējumu likumā paredzētā veidā. Deleģējums likumdevējam. Un atminoties, ka mums, atbilstoši Satversmes tiesas formulētajam testam šajā gadījumā ir jāpārliedz, vai nav nesamērīgi, vai šeit joprojām ir demokrātiski... Un Jūrmalas kontekstā, ņemot vērā to, ka šeit ir konstitucionālā sūdzība, mēs varētu identificēt, ka Jūrmalā ir plaša politiskā konkurence, tai ir tendence pieaugt. 1997. gada vēlēšanās bija 9 saraksti, 2013. gada vēlēšanās ir 16 saraksti. Ir reģionālās... jāteic, ka ir arī partijas, kas izveidotas ar specifisku interesi piedalīties Jūrmalas politiskajos procesos. Bet atļaujiet vērst uzmanību uz dažiem citiem skaitļiem. 2013. gada vēlēšanās vairāk nekā 20 procenti balsu tika nodoti par sarakstiem, kas neieguva vairāk par 5 procentiem... nepārsniedza 5 procentu barjeru pašvaldību vēlēšanās. Gandrīz 22 procenti balsu tika nodoti par partijām, kas palika robežās starp 0 un 5. Tas ir vērā ņemams skaitlis, kam vajadzētu pievērst uzmanību. Tas parāda šī politiskā spektra fragmentāciju. Proporcionālā vēlēšanu sistēmā šīs balsis sadalās mazajiem spēlētājiem un līdz ar to... un ja tiktu pieļautas vēl vēlēšanu apvienības, tad mēs varam prognozēt, ka... ņemot vērā vēlēšanu apvienības pārstāvju ietekmi Jūrmalā, ka šis skaitlis tikai pieaugtu. Vai tā būtu proporcionāla vēlēšanu sistēma?

Ko vēlas pieteikuma iesniedzējs? Tas laikam būtu beidzamais jautājums, uz ko vajadzētu atbildēt šodien. Vēlētāju apvienības, acīmredzot tas būtu tas atbildes vārds. Bet ko mēs saprotam ar vēlētāju apvienībām?

Šo jautājumu mēs diskutējām ar Liepas kungu pirmajā dienā, šo jautājumu mēs diskutējām ar Levita kungu otrajā dienā. Mums visiem ir vienprātība, ka laikam būtu vajadzīga vismaz republikas pilsētās noteikti, kaut kāda reģistrācija šo vēlētāju apvienībām, lai tās būtu juridiskas personas. Jo šobrīd patiesībā tā ir civiltiesiska sabiedrība, kas izved galā pasākumu, runājot Civillikuma terminoloģijā. Un jautājums ir — kad tas pasākums ir beidzies? Tad, kad ir notikušas vēlēšanas? Ir pārņemta vara? Vai tad, kad ir nodots mandāts nākamajiem?

Attiecas arī uz finanšu un aģitācijas regulējumu. Arī par to nav šaubu, ka būtu jābūt kaut kādai vadībai, kas koordinē šo visu... ideoloģija, struktūra... Arī iedzīvotāju skaitam, kas piedalās. Par to gan mums šeit mazliet ir domstarpības.

Laikam visiem ir skaidrs, ka tie 20, kas tiek prasīti, būtu par maz priekš Jūrmalas. Matemātiski rēķinot man sanāca 200, ja Jūrmalā ir 57 tūkstoši... tad 200. Egils Levits minēja 50. Lauris Liepa šodien minēja 500, ka varētu būt. Kā noteikt šo skaitli? Vai Satversmē par šo skaitli kaut kas ir teikts? Tas atkal ir politiski lemjams jautājums. Tā ir likumdevēja izšķiršanās, kāds ir šis skaitlis.

Ar ko atšķirtos tāda vēlētāju apvienība, ja mēs izejam cauri visam šīm prasībām, no partijas? Kāda būtu atšķirība? Egils Levits minēja, ka interešu atšķirība. Šī komunālā interese un nacionālā interese. Mēs raudzījāmies, vai pašvaldībā vispār ir politika pēc tiem piemēriem, kas tika parādīti Jūrmalā. Arī Rīgas domes gadījumā, šķiet, bija šī spārnotā frāze, ka asfalts nav ne sarkans, ne pelēks, viņš ir brūns. Pēc tam tā partija, kas veidoja šādu koalīciju, vairs netika pārvēlēta.

Vai pašvaldībās ir politika? Karls Šmits ir teicis... tā ir viena no definīcijām, ka politika sākas tur, kur mēs nošķiram savējos un svešos. Ir robežšķirtne. Un mēs jau skaidri redzam šīs robežšķirtnes. Kā taisnīgi tika aizrādīts, jau vienas partijas ietvaros mēs redzam šīs robežšķirtnes. Tātad es pieļauju, ka mēs varam pieņemt, ka politika pašvaldībās ir.

Vai mēs varam nošķirt nacionālo un reģionālo pašvaldības politiku? Manuprāt, republikas pilsētās tas nav iespējams. Mēs to varam redzēt tīri empīriski caur to lomu, ko spēlē republikas pilsētas un republikas pilsētās izveidotās partijas nacionālajā un reģionālajā politikā. Nav iespējams nošķirt. Un tad vienīgais, kas sanāk, ka tas vienīgais kritērijs ir... ka tā ir tā pati partija, tikai nesaucas partija.

Kādas sekas tas varētu radīt? Diez vai tas stiprinātu partiju sistēmu, patiešām. Jo kurš gan grib būt partijas biedrs? Mēs Pūķa kunga komentārā dzirdējām, ka tas nav moderni... ka tā būtu atbalstāma rīcība — būt partijas biedram. Un līdz ar to mēs varam prognozēt, ka liela daļa

šo divu spēlētāju, kas piedalās politiskajā procesā caur politiskajām partijām, pārformatētos uz vēlētāju apvienībām vai jeb ko citu, kas nesauktos “partija”. Un tad mēs rezultātā, iespējams, nonākt pie tā, ka Latvija tiktu atkal departejiskota. Tieši tāpat kā 1934. gada 16. maijā. Partiju vairāk nebūtu. Būtu vēlētāju apvienības vai... kā mēs viņas varētu saukt.

Kādas sekas tas radītu? Bez šaubām, es jau minēju šo skaitli... 22 procenti. Sīkie spēlētāji, kas piesaista vērā ņemamu iedzīvotāju skaitu, bet ne pietiekamu. Tas ietekmētu, bez šaubām, arī demokrātijas izpratni.

Un šodien noslēdzošajās minūtēs es gribētu teikt, ka Satversmei tiesai ir jāizšķirās, kāda ir modernas demokrātijas izpratne Eiropā un Latvijā.

Liepas kungs minēja 16 valstis no 28 valstīm kā vadošo kritēriju Eiropas Savienībā. 16 no 28... eirozonā ir 19 valstis... Bet vai mēs apgalvosim, ka Eiropas Savienības valūta ir eiro? Un šeit ir viena alošanās, kas ļoti daudziem ar mums notiek. Kad mēs runājam par neatkarīgajām listēm citās Eiropas... vecajās demokrātijas valstīs. Neatkarīgā liste nenozīmē nepolitisko listi... neatkarīgā liste nozīmē reģionālo partiju, kas ir reģistrēta kā partija, bet kura nepiedalās nacionālajā politikā. Tas, piemēram, ir Zviedrijas piemērs, jo Zviedrijā tiek nošķirts. Vai arī, piemēram, Nīderlandes piemērs, kur ir iespējams vienai partijai uzstādīt vairākas listes. Kā saka, partijas A liste un partijas B liste. Un tās ir tās neatkarīgās listes. Respektīvi, tās, kuras ir nošķirtas patiešām no šīs te nacionālās politikas.

Protams, Austrumu un Centrāleiropā ir šis fenomens, kur ir šie te individuālie kandidāti un vēlētāju apvienības. Bet tas, ko atzīst nopietni politikas zinātnieki grāmatā ar diezgan provokatīvu nosaukumu “Vai politisko partiju modeļa izvadīšana”, šie zinātnieki atzīst, ka tā ir ilūzija, tas nestiprina politiskās partijas un tas pakļauj šos individuālos kandidātus to sponsoru atbalstītāju ietekmei, kas viņus ir virzījuši. Un patiešām ar četrām balsīm nevar iegūt vairākumu Jūrmalas domē. Toties var veiksmīgi slēgt sadarbības līgumus.

Latvietis ir politiskais savrupnieks, ja man ir atļauts pārcitēt... pārfrāzēt Aristoteli. Kur divi latvieši — tur trīs partijas.

Ko dod partijas labu? Iekšējā demokrātija, partijas biedriem ir iespēja ietekmēt lēmumus. Tie nav nejauši cilvēki, kas parakstījušies par uzticību labam cilvēkam. Tas ļauj kontrolēt vadītājus, partijas vadību. Tas ļauj sintezēt idejas, liekot kopā mazās domas un nonākot pie lielām un tas māca sadarbību. Darbs partijā — tāpat kā darbs jebkurā kolektīvā un organizācijā ir šī skola, kā iemācīties sadarboties.

Liepas kungs jau minēja, ka Valsts prezidents ir aicinājis stiprināt politiskās partijas. Valsts prezidents ir minējis, ka politiskās partijas ir Latvijas demokrātijas pamats un, ja tas būs šķobīgs, tad ar šo demokrātijai varētu būt grūti.

Saeima raugās, uzsākot darbu ar šīm likumdošanas iniciatīvām kas iesniegtas Saeimā... Saeima raugās arīdzan uz Satversmes tiesas pusi, ka Satversmes tiesa ar savu spriedumu varētu piešķirt jaunu kvalitāti politisko partiju sistēmai, iedot jaunu dzīvības elpu, varbūt noņemt tos negatīvos aizspriedumus, kas izskanēja šajā tiesas sēdē.

Un tādēļ Saeima lūdz Satversmes tiesu atzīt apstrīdēto normu par atbilstošu Satversmes 101. pantam un 91. pantam, un lemt par labu modernai, kvalitatīvai demokrātijai.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Tiesu debates tiek slēgtas.

Vai vēlaties izteikt replikas?

L. Liepa.

Jā, godātā tiesa! Es labprāt neizteiktu, bet ir dažas lietas, par kurām mums tomēr nav līdz galam skaidrs, vai nav vienprātīgs viedoklis un par tām man būtu pienākums replikā paust pieteicēju nostāju.

Pirmais jau, protams, ir retorisks jautājums — kāpēc likumdevējs neuzticas vēlētāju apvienību kompetencei? Kāpēc likumdevējs kā tādu pilnīgi neapšaubāmu teorēmu izvirza apsvērumu, ka tikai partiju pārstāvji var pieņemt ilgtermiņa politiku un kāpēc likumdevējs neuzticas pašvaldību vēlētajam? Tas ir mans retoriskais jautājums pēc mana lieliskā kolēģa debašu runas.

Tas, ka jel kādas vienošanās ar citiem politiskiem spēlētājiem vai arī sponsoru ietekmes riski var ietekmēt vēlētāju apvienības... Jā, protams. Bet ne mazākā, ne lielākā mērā kā politiskās partijas. Un tieši tāpat, kā ir margināli politiķi, kas varbūt būs izmesti no partijām, un līdz ar to vēlētāji tiem neuzticēsies, tie varētu mēģināt startēt caur vēlēšanu apvienībām... tieši tāpat tie varētu arī mēģināt nodibināt savas jaunas partijas. Bet uzticēsimies vēlētajam un būtībā šis likumdevēja radītais 5 procentu sliekšnis ir pietiekami spēcīgs.

Runājot par Zviedriju. Nu, jā, Zviedrijā partiju var nodibināt arī viens cilvēks. Mēs jau varam radīt arī tādu mehānismu, bet tā tendence, kādu šeit gan eksperti, gan arī šobrīd Valsts prezidents ir pieteicis, ir tieši pretējā virzienā — padarīt partijas par institucionāli nopietnākiem veidojumiem, kurus nav viegli izveidot un vēl jo grūtāk, varētu tā teikt, tās uzturēt.

Pašvaldību vēlēšanās komunālo jautājumu izspriešanai nav nepieciešamas tik nopietnas struktūras. Un tas, ko vēlētāju apvienība varētu darīt vienas pašvaldības ietvaros, būs novērtēts no vēlētajiem un no tā būs atkarīgs, vai šī apvienība tiks vēlreiz ievēlēta nākamajās vēlēšanās.

Pavisam vienkārši. Tā var sākt ar tilta būvēšanu un var beigt ar nopietnu sociālu programmu attiecīgajā pašvaldībā. Viss ir atkarīgs no kandidātiem un no vēlētājiem.

Un šeit ir atkal jāatgādina tas, ko mēs pagājušajā sēdē šeit, izskatot lietu, konstatējām, ka vēlētāju apvienības ir nevis primitīvāks veidojums, nevis primitīvāks risinājums dalībai vēlēšanās, bet tiešāks risinājums vēlēšanās.

Runājot par mana godātā kolēģa atsauci uz tiesībsarga viedokli. Šeit nu mēs pavisam noteikti nevaram piekrist tam, ka tiesībsargs būtu uzskatījis, ka šāda sistēma ir optimāla un ka tā atbilst Satversmes prasībām, jo citējot tiesībsarga vēstules, kas ir lietas materiālos 6. lappusē teikto.... es citēju... „bezpartijisku kandidātu sarakstu iekļaušana pašvaldību vēlēšanās būtu atbalstāma”. Faktiski tiesībsargs tomēr atbalsta pieteikuma iesniedzēju nostāju.

Kas tad ir pieteicēji? Tā retoriski jautāja mans godātais kolēģis. Atbilde ir pavisam vienkārša. Tie ir Latvijas pilsoņi, kuri drīkst startēt pašvaldību vēlēšanās, bet kuru dalība vēlēšanās... kuru piedalīšanās kandidātu sarakstos šobrīd ir ierobežota. Tā ir ierobežota vienā pašvaldībā, iepretim citai pašvaldībai, kurā tā nav ierobežota.

Un noslēgumā attiecībā uz to, ko arī godātais kolēģis sacīja, citējot stenogrammu no sēdes, kur Egils Levits atminējās 1994. gada notikumus... es saskatīju, ka tur ir norādīts arī pavisam kas cits, proti, Egils Levits sacīja, ka tas nebija pareizs lēmums. Tā nebija pareiza doma, tas nestiprina partiju sistēmu. Un iemesli, kāpēc viņš faktiski bija spiests piekrist šai apstrīdētajai normai... ir nevis tāpēc, ka viņš būtu pārliecināts no savas partijas vai no kolēģiem, bet drīzāk tāpēc, ka zināmā mērā viņš... kā viņš pats izteicās, pakļāvās partijas disciplīnai.

Un godātā tiesa! Ar šo piemēru es vēlētos noslēgt savu repliku norādot, ka, lūk, vēl viens piemērs tam ka partijas ir ne tikai labs un, tā teikt, demokrātiju stiprinošs spēlētājs, bet lielā mērā partijas ar savu disciplīnu, ar savām prasībām var dažkārt novest pie risinājumiem, kas nemaz nav atbilstoši tā brīža vajadzībām.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Saeimas pārstāvis. Vai vēlaties paust atbildes repliku?

J. Pleps.

Jā, bez šaubām, ļoti labprāt.

A. Laviņš.

Tad ir tāda iespēja.

J. Pleps.

Godātā tiesa! Godātais pieteikuma iesniedzēju pārstāvi!

Tas nebija pareizs lēmums, kā teica Levita kungs, ka partijas disciplīna viņu piespieda. Es neticu, ka Levita kungu partijas disciplīna varētu piespiest uz Satversmes pārkāpumu. Acīmredzot, tas joprojām atradās... un it sevišķi tajā laikā — deviņdesmito gadu sākumā... tas atradās tajā sfērā, par kuru ir iespējama politiska diskusija, nevis juridiski normatīva lemšana.

Un to lieliski ilustrēja Liepas kungs, citējot tiesībsargu... būt atbalstāma. Būtu labi, nekaitētu, uzlabotu demokrātiju... Par to mums nav šaubu. Bet ar šādiem vārdiem ir par maz, lai mēs teiktu, ka nav konstitucionāla. Konstitucionāls risinājums varētu būt arī otrs, bez šaubām, bet arī šis risinājums, kas ir šobrīd spēkā esošs, ir konstitucionāls un tas strādā.

Un par labākiem risinājumiem īstais forums diskusijai ierasti ir Valsts pārvaldes un pašvaldības komisija, kurā gan Levita kungs, gan citi, uzklausot pieaicinātās personas, varētu dot šo argumentāciju, lai deputāti politiski varētu lemt. Juridiski tas eksistē. Labāks risinājums, vai, iespējams, demokrātiskāks, kāda pārliecībā nenožīmē, ka pastāvošais ir Satversmei neatbilstošs.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Tātad lietas dalībnieki ir izteikušies. Tiesa jūs ir uzklausījusi.

Šobrīd paziņoju, ka 5. februārī plkst. 10.00 notiks tiesas sprieduma pasludināšana šajā lietā.

Ar to tiesas sēdi slēdzu. Paldies.

Stenogrammas izgatavotāja

Mārīte Ceļmalniece

Tiesas sēžu sekretāre

Elīna Kursiša

